

“DET MÅSTE VI ÄNDRA PÅ!”

Framtidskommissionens rapport till ELM:s
årskonferens 2021

Förenklad innehållsförteckning

Förenklad innehållsförteckning	2
Detaljerad innehållsförteckning	3
Tack	8
Sammanfattning	9
1. Bakgrund och syfte	16
2. Arbetsgrupp, arbetssätt och metod	18
3. Att “räkna folket” - ELM i siffror	26
4. Enkätundersökningen	32
5. Fallstudie	87
6. Diskussion av resultatet	92
7. Tre fokusområden för framtiden	126
8. Avslutning	129
Bilaga 1 Uppdragsbeskrivning	130
Bilaga 2 - Enkätundersökningen	132

Detaljerad innehållsförteckning

Förenklad innehållsförteckning	2
Detaljerad innehållsförteckning	3
Tack	8
Sammanfattning	9
Sammanfattning av ELM:s medlemsutveckling 1995-2020	10
Sammanfattning av enkätundersökning, djupintervjuer och processarbete	10
Sammanfattning av fallstudien	12
Sammanfattning av diskussionen	12
Tre fokusområden för framtiden	14
1. Bakgrund och syfte	16
1.1 Bakgrund	16
1.2 Syfte	16
1.3 Rapportens upplägg	17
2. Arbetsgrupp, arbetssätt och metod	18
2.1 Arbetsgrupp	18
2.2 Arbetssätt	18
2.3 Terminologi och avgränsningar	18
2.4 Metod och metoddiskussion	19
2.4.1 Statistikundersökningen	19
2.4.2 Enkätundersökningen	20
2.4.2.1 Processarbete	20
2.4.2.2 Djupintervjuer	20
2.4.3 Fallstudie	21
2.4.4 Metoddiskussion statistiken	21
2.4.5 Metoddiskussion enkätundersökningen	22
2.4.5.1 Processarbete	24
2.4.5.2 Djupintervjuer	24
2.4.6 Metoddiskussion fallstudien	24
3. Att “räkna folket” - ELM i siffror	26
3.1 ELM:s medlemmar före 1995	26
3.2 Förändringar i det svenska kyrkolandskapet	26

3.3 Medlemmar i ELM 1995-2019	28
3.4 Föreningsutvecklingen i ELM	29
4. Enkätundersökningen	32
4.1 Vilka svarade? Personlig bakgrund 1	32
Fråga 1. Kön	32
Fråga 2. Ålder	32
Fråga 3. I mitt hem bor	32
Fråga 4. Fram till 18 års ålder har jag bott på/i och fråga 5. Jag bor nu på/i	33
4.2 Vilka svarade? Personlig bakgrund 2	33
Fråga 6. Har du vuxit upp i ELM-sammanhang? och fråga 8. Är du aktiv i en kristen förening/församling idag?	33
Fråga 10. När blev du kristen? och fråga 11. Skulle du beskriva dig själv som troende kristen idag?	34
Fråga 7. Om du svarade ja eller delvis på förra frågan, vilken storlek på förening växte du upp i? och fråga 9. Om du är aktiv i ELM idag, hur stor är föreningen/församlingen?	34
Fråga 12. Om du svarat nej på fråga 11, vad är orsaken till att du inte beskriver dig som kristen?	35
Fråga 13. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 12?	35
4.3 Erfarenheter av den kristna tron	36
Fråga 14. I ELM/ELU:s regi har jag som barn och tonåring varit med på eller är med på/i (ELU är ungdomsorganisationen i ELM)	36
Fråga 15. Jag har gått en bibelskola (motsvarande ett år på folkhögskola)	37
Fråga 16. Nämn tre saker som har varit särskilt viktiga för din trosutveckling.	37
Fråga 17. I mitt uppväxtem hade vi regelbunden och gemensam	39
Fråga 18. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron i hemmet under din uppväxt? och fråga 19. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 18?	39
Fråga 20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt? och fråga 21. Är det något du vill berätta utifrån ditt svar i fråga 20?	41
Fråga 22. Det här har varit avgörande för att jag blivit kvar i eller lämnat tron:	43
4.4 Engagemang idag	45
Fråga 23. Om du vuxit upp i ELM och idag valt att vara kvar, varför? och fråga 24. Om du inte vuxit upp i ELM men idag valt att vara med, varför?	45
Fråga 25. I mitt hem idag har vi (eller om du bor ensam) regelbunden och gemensam och fråga 26. Jag gör på egen hand regelbundet något av följande	46
4.5 Inställning till ELM	48

Fråga 27. Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM.	48
0-15 år	50
16-20 år	50
21-30 år	50
31-50 år	52
51-65 år	53
66+ år	54
Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?	55
0-15 år	57
16-20 år	57
21-30 år	57
31-50 år	59
51-65 år	60
66+ år	61
Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?	62
0-15 år	64
16-20 år	64
21-30 år	66
31-50 år	69
51-65 år	73
66+ år	74
Fråga 30. Vilka av följande påståenden stämmer in på dig?	76
Fråga 31. Om du lämnat ELM, varför?	77
4.6 Avslutning	80
Fråga 32. Är det något annat du tänker på som du vill skicka med till den som läser dessa svar?	80
Fråga 33. Ja, jag vill ställa upp på en djupintervju. När jag lämnar namn och mejladress förstår jag att jag inte förblir anonym för dem som sammanställer enkätsvaren. Identiteten avslöjas inte för andra.	82
4.7 Processarbete	82
4.7.1 Vilka är de tre bästa sakerna med ELM?	83
4.7.2 Vilka är de tre sämsta sakerna med ELM?	83
4.7.3 Vad hör du om ELM när du pratar med personer som har anknytning till ELM?	84

4.7.4 Vilka tre saker skulle kunna bidra till ELM:s goda tillväxt?	84
4.7.5 Vilka tre saker skulle kunna hota ELM:s framtid?	84
4.7.6 Vad drömmer du om för ELM?	85
4.8 Sammanfattning samt redovisningens begränsningar	86
5. Fallstudie	87
5.1 Enkäten	87
5.2 Resultatet	87
5.2.1 Bakgrundsfakta	87
5.2.2 Genomförande	87
5.2.3 “Lokal förankring” respektive “Regionalt och nationellt stöd”	89
5.2.4 Utvärdering	90
5.3 Sammanfattning	91
6. Diskussion av resultatet	92
6.1 Att “räkna folket” – ELM i siffror	93
6.1.1 ELM:s medlemsutveckling	93
6.1.2 Sekularisering och urbanisering	94
6.1.3 Vad hade man kunnat göra?	95
6.1.4 Reflektioner inför de kommande åren	96
6.1.5 Vad kan vi faktiskt göra?	98
6.2 Enkätundersökningen	99
6.2.1 Gemenskap och utanförskap	99
6.2.2 Förkunnelse och bekännelse	101
6.2.2.1 Förkunnelse	101
6.2.2.2 Bekännelsetrohet	102
6.2.2.3 Bibeltrohet	104
6.2.3 Slutenhet och öppenhet	106
6.2.3.1 Slutenhet i barndomens förening/församling	106
6.2.3.2 Slutenhet idag	107
6.2.4.1 Ett historiskt perspektiv: ”Bibeltrogna Vänner är ett missionssällskap och intet kyrkosamfund”	112
6.2.4.2 Förening eller församling?	114
6.2.4.3 Andligt ledarskap i missionsföreningarna inklusive kvinnligt ledarskap	117

6.2.5 Missionen i Sverige och utomlands	118
6.2.5.1 Har äldre verksamhetsformer blivit ersatta?	119
6.2.5.2 Vem har bollen?	119
6.2.5.3 Har utlandsmissionen spelat ut sin roll?	121
6.3 Fallstudien	123
7. Tre fokusområden för framtiden	126
7.1 Kommunikation	126
7.2 Identitet och vision	127
7.3 Mission	128
8. Avslutning	129
Bilaga 1 Uppdragsbeskrivning	130
Bilaga 2 - Enkätundersökningen	132

Tack

Tack till alla som har valt att så öppet och ärligt berätta om sina erfarenheter av ELM – både de bra och de dåliga. Många av er har valt att berätta med glädje och tacksamhet, men för andra har det varit svårare. För vissa har enkäten blivit en påminnelse om goda förebilder som har fått betyda mycket, men för andra har gamla sår och sorger gjort sig påminda igen. Tack för att ni har velat dela era erfarenheter med oss.

Sammanfattning

Denna rapport är ett resultat av att ELM:s styrelse under de senaste åren upplevt vikande ekonomi och även vikande medlemsantal, vilket innebär att färre personer får möta Kristus genom ELM:s förkunnelse och verksamhet. Styrelsen tillsatte under hösten 2020 därför en arbetsgrupp som skulle jobba med framtidsfrågor i ELM. Arbetsgruppen, som hädanefter kallas Framtidskommissionen, fick tre mål att jobba mot:

- 1. Få en bättre bild av medlemsutvecklingen på 2000-talet och söka svar på varför medlemsunderlaget totalt sett är nedåtgående.*
- 2. Identifiera nyckelfaktorer och skeenden som både drar människor till ELM samt fjärmar människor från ELM. Inriktningen ska vara framåtblickande, samtidigt som man tar hänsyn till särskilt viktiga saker i dåtiden. Denna del bör, så långt det går, enbart vara beskrivande.*
- 3. Ge förslag på tre fokusområden för styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren.¹*

Framtidskommissionen har bestått av fem personer, som är i olika åldrar, bor spridda över landet och har olika roller i ELM. Utifrån de tre målsättningarna har kommissionen genomfört tre separata undersökningar för att kunna ge ett heltäckande svar. De tre undersökningar har bestått i:

1. Statistikundersökning, med syfte att ge en rättvisande och objektiv bild av ELM:s medlemsutveckling under de senaste 25 åren.
2. Enkätundersökning, med syfte att ta reda på vad det är som gör att människor går med i, lämnar eller stannar kvar i ELM. Undersökningen ledde till ytterligare två mindre studier i form av processarbete med medarbetare, styrelseledamöter och predikanter, samt djupintervjuer med ett tiotal av respondenterna i enkätundersökningen.
3. Fallstudie, med syfte att studera tre nysatsningar i närtid för att se hur dessa fallit ut.

Alla tre undersökningar har genomförts tidigt under 2021 och därefter analyserats av kommissionen. Enkätundersökningen gav så många som 472 svar, varav 8 djupintervjuades, i processarbetet deltog ca 50 personer och fallstudien besvarades av knappt 10 personer.

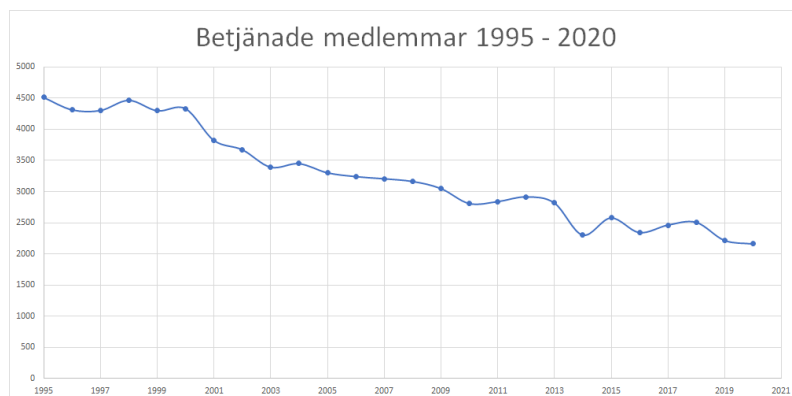
Resultaten i rapporten är inte vetenskapligt eller statistiskt säkerställda, men kommissionen har strävat efter en saklighet och noggrannhet i redovisningen. Statistiken kring medlemsantal är tämligen säker, och i de fall det uppstått osäkerhet nämns det. När det gäller enkätsvaren infinner sig ett visst tolkningsutrymme, särskilt när det gäller fritextsvar, vilket kommissionen försökt hantera på ett transparent sätt i rapporten. Kommissionen är också medveten om att rapporten inte är uttömmande. Det hade gått att göra fler jämförelser mellan olika grupper svar i enkätundersökningen och några fler djupintervjuer kunde ha genomförts. Fallstudien kunde fått en något säkrare resultat om fler respondenter svarar. Kommissionen menar dock att resultaten som framkommit är tillräckligt tillförlitliga för att kunna besvara de tre målsättningarna som styrelsen uppdrog kommissionen.

¹ Se bilaga 1.

Sammanfattning av ELM:s medlemsutveckling 1995-2020

ELM följer den övergripande trenden för kristna samfund i Sverige och minskar i medlemsantal. År 1995 rapporterades 4511 betjänade medlemmar i ELM till Myndigheten för statligt stöd till trossamfund (SST) och år 2020 hade antalet sjunkit till 2160. Antalet föreningar i ELM minskar också, från 56 stycken år 2006 till 32 stycken 2020. Kommissionen tycker sig se ett mönster i vilka föreningar som läggs ner eller förlorar medlemmar: huvudsakligen föreningar i mindre tätorter. På några platser har

medlemsutvecklingen varit positiv de senaste åren. De föreningarna har det gemensamt att de finns i något större tätorter samt att det finns en anställd i, eller i anslutning till, föreningen. Kommissionen kan dock inte uttala sig om huruvida den anställde är en orsak till den positiva medlemsutvecklingen eller om det bara är ett sammanträffande.

Sammanfattning av enkätundersökning, djupintervjuer och processarbete

Enkätundersökningen bestod av 32 frågor och det inkom 472 svar. I rapporten redovisas enkätsvaren fråga för fråga. Resultatet från djupintervjuerna har vävts in i redovisningen av enkätsvaren. Resultatet av processamtalen sammanfattas i rapporten under en egen rubrik.

Det var jämn fördelning mellan könen i enkätsvaren och även om det är färre som svarat i åldrarna 0-20 år än i övriga åldersgrupper, så har svar inkommit från personer i alla åldrar. Bland de svarande har ungefär 78 % helt eller delvis vuxit upp i ELM och 22 % har inte vuxit upp alls i ELM. Idag är 68 % helt eller delvis aktiva i ELM, 26 % är aktiva i annat samfund och 6 % är inte aktiva i något samfund. De flesta respondenterna har varit kristna hela livet, men 30 % har blivit kristna antingen som barn, i tonåren eller som vuxna. 97 % ser sig som kristna idag och 3 % vet inte eller ser sig inte som kristna idag. Enkäten har således nått fler än bara aktiva ELM:are, den har nått människor som varit kristna hela livet eller blivit kristna i olika åldrar, samt personer som är kristna idag och några som inte är det. Precis som statistiken visar att medlemsantalet sjunker mest i små föreningar kan man i enkätsvaren märka av urbaniseringen och att fler idag är aktiva i en förening på en större tätort, än under uppväxten.

På frågan om vad som får människor som vuxit upp i ELM att stanna kvar (fråga 23), eller människor som inte vuxit upp i ELM att komma med (fråga 24), är det gemenskapen och förkunnelsen som är de viktigaste faktorerna. I enkäten ställdes även frågan "Om du lämnat ELM, varför?" (fråga 31) och det vanligaste svaret är att man flyttat till en ort där ELM inte finns. Näst efter det följer att man lämnat på grund av olika typer av utanförskap eller för att man hittat en annan gemenskap som man hellre vill vara med i.

Utifrån svaren på vad som får människor att gå med i, stannar kvar eller lämna ELM är det tre frågor som är särskilt intressanta i enkäten. Det är:

Fråga 27. Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM.

Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?

Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?

Redovisningen av svaren på de tre frågorna är ganska omfattande i rapporten och därför svår att sammanfatta. För att ge en enkel överblick över svaren visas tre ordmoln.

De vanligast förekommande svaren i fråga 27 om vad som kännetecknar ELM var bibeltrohet, Jesusfokus, mission, gemenskap, tradition, slutenhet, engagemang, tydlighet och öppenhet, samt barn- och ungdomsverksamhet. Processamtalen bekräftade svaren från enkäten både i de positiva och de negativa aspekterna. I respondenternas svar märker man att åsikterna sällan är svart-vita. Ett kännetecken som ”Bibeltrohet” kan både vara positivt och negativt: positivt t.ex. i den bemärkelsen att ELM vågar stå för något även om det är impopulärt, negativt t.ex. i den bemärkelsen att det kan leda till exkludering och fördömanden av dem som tänker annorlunda.

De vanligast förekommande orden i fråga 28 om vad som är ELM:s främsta styrkor var bibeltrohet/fromhet, barn och ungdom, förkunnelse/gudstjänst, gemenskap, engagemang, mission, bekännelse, organisation, samt Jesusfokus. ”Gemenskapen” är särskilt viktig för de yngre respondenterna, men det är intressant att lägga märke till att det också är de yngre som i särskilt hög utsträckning lyfter fram ”mission” och ”Jesusfokus” som styrkor. ”Bibeltroheten” får flest svar i den äldsta respondentgruppen, men överlag menar samtliga tillfrågade att bibeltroheten är en stor styrka.

De vanligast förekommande orden i fråga 29 om vad som är de viktigaste frågorna för ELM:s framtid var mission i Sverige, barn- och

ungdomsverksamhet, bibeltrohet, inkluderande gemenskap, ekumenik och förening/församling. Det resultat som särskilt sticker ut i sammanhanget är att utlandsmissionen inte hamnade bland de fem viktigaste frågorna. Det resultatet diskuteras särskilt i kapitel 6.2.5. Man kan också lägga märke till att frågor om förening/församling, öppenhet och kvinnligt/manligt ledarskap är särskilt viktiga för åldersgruppen 21-30 år. Bibeltroheten är med marginal den viktigaste frågan för den äldsta respondentgruppen men det är intressant att lägga märke till att också den gruppen rankar sverigemissionen som viktigare än utlandsmissionen.

De som deltog i processamtalen fick jobba med sex olika frågeställningar. De lyfte fram att det bästa med ELM är Jesusglädje, bibeltillit och missionsiver, samt barn- och ungdomsverksamhet, engagemang och gemenskap. Alla dessa ord fanns med bland svaren på fråga 27 om ELM:s kännetecken och fråga 28 om ELM:s styrkor i enkätundersökningen. Processamtalen tog upp vad som är möjligheter och hot för ELM i framtiden. Här återfinns liknande kategorier som i fråga 29 om ELM:s viktigaste framtidsfrågor. Det handlar till exempel om bibelcentrerad väckelse, ledarskap och återväxt, samt om faran med slutenhet och stagnation. Processamtalen avslutades med att deltagarna fick säga vad de drömmer om för ELM. Ett exempel är ”Lokalt förankrade gemenskaper av människor som älskar Jesus och lever ut evangeliet i hela livet så att Guds rike blir synligt i Sverige och världen.”

Sammanfattning av fallstudien

Syftet med fallstudien var att försöka dra lärdom av tre satsningar på nystartsarbete som har gjorts i närtid i ELM-sfären. Fallstudien genomfördes med hjälp av enkäter där personer på ledningsnivå respektive lokalt engagerade personer i de tre olika nystartsprojekt fick svara på varsin enkät. Ungefär 10 svar kom in. Det var tydligt att nystartssatsningarna påverkades av hur väl kommunikationen fungerade mellan ledningsnivå och lokalt engagerade. Det var också tydligt att tydlighet i målgrupp, att det fanns lokala nyckelpersoner och att alla hade liknande förväntningar påverkade utfallet. I samtliga tre nystarter fanns det anställda inblandade. Man kan därför inte utan vidare dra slutsatsen att en anställd är nyckeln till projektets framgång. En anställd, i någon form, är troligtvis nödvändig men inte tillräcklig.

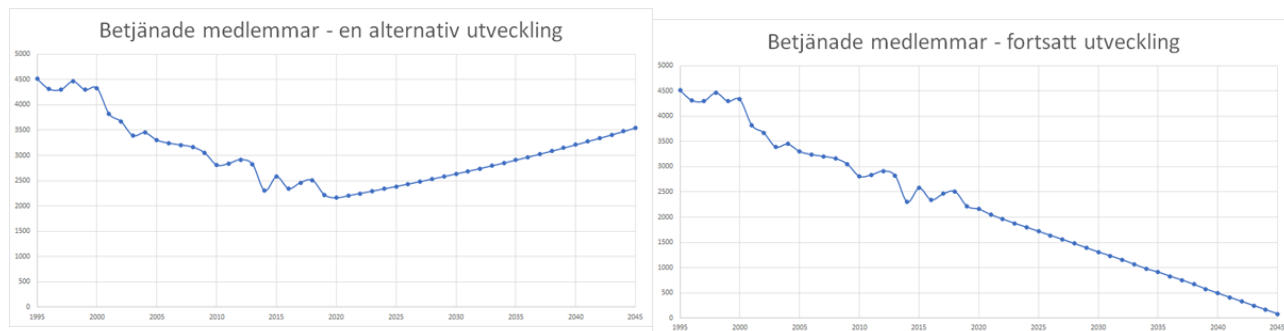
Sammanfattning av diskussionen

Rapportens diskussion av statistikundersökningen rör sig omkring det faktum att ELM minskat med i genomsnitt 93 medlemmar per år från 1995 till 2020. Om man tar sin utgångspunkt i denna genomsnittliga minskning och gör en uppskattning för framtiden kommer ELM i praktiken att upphöra som egen rörelse redan i andra halvan av nästa årtionde då man går ner mot 500 betjänade medlemmar.

ELM är inte den enda religiösa gruppen i Sverige eller i övriga västvärlden som kämpar med vikande medlemstal. I rapporten sätts utvecklingen i ELM i relation till mer övergripande trender i kristenheten. Betydelsen av sekularisering och urbanisering diskuteras i studien, och det noteras att de missionsföreningar inom ELM som har lagt ner verksamheten de senaste 15 åren huvudsakligen har varit verksamma på landsbygden eller i mindre samhällen.

Frågan om vad man kunnat göra annorlunda diskuteras i rapporten. Frågan om förening och församling berör djupa aspekter av ELM:s identitet, men finns med som ett av de tyngst vägande skälen till att människor lämnar ELM samtidigt som det är den sjätte viktigaste frågan för ELM i framtiden enligt svaren i enkäten. Huruvida det är nödvändigt med en anställd predikant eller pastor för att en gemenskap ska växa vill inte kommissionen uttala sig om – föreningar som Ängelholm

och Kristianstad motsäger det – men det verkar ofrånkomligen finnas ett samband mellan anställda

och medlemsutvecklingen.

I några reflektioner inför de kommande åren visas att om vi istället för en fortsatt minskning skulle räkna med att antalet ELM:are ökade med 2% om året från och med 2021, skulle antalet medlemmar år 2030 klart överstiga 2 500. Redan under andra halvan av 2030-talet skulle ELM återigen vara över 3 000 betjänade medlemmar.

Kyrkohistorien och erfarenheten talar för att de allra flesta väckelser sker genom personliga relationer. En människa berättar om Jesus för en annan, och så sprider sig tron. Därför är inte hypotesen om 2 % särskilt långsökt, men den förutsätter att människor som växer upp vill stanna kvar i ELM och att de som redan är medlemmar faktiskt tar med sig en vän till föreningen/församlingen.

Medlemsantalet är dessutom kopplat till ELM:s verksamhet, ekonomi och självbild. Om vi blir fler som ber, ger och går ut i tjänst, ökar både missionsbudgeten och möjligheterna att nå ännu fler med evangeliet.

Diskussionen av enkätundersökningen rör sig omkring fem olika teman:

- Gemenskap och utanförskap
- Förkunnelse och bekännelse
- Slutenhet och öppenhet
- Förening, församling och andligt ledarskap
- Mission i Sverige och utomlands

Resultaten av enkätundersökningen visar att ELM:s styrkor och svagheter i hög grad är två sidor av samma mynt. Gemenskapen är en av de allra mest frekvent återkommande orsakerna till att människor vill komma med i eller bli kvar i ELM. Samtidigt hör det till de vanligaste invändningarna mot ELM att gemenskapen lätt blir sluten och människor upplever ett utanförskap. ELM-sfären behöver arbeta med att bli en mer öppen och inkluderande gemenskap på individnivå, men även på föreningsnivå, regionalt och på riksnivå. Riksorganisationen kan göra en del, men i slutändan är just den här saken någonting som måste engagera varje medlem om en förändring ska ske.

Förkunnelse, bekännelse, bibeltrohet och gudstjänstliv är faktorer som drar människor till ELM men som också får människor att stanna kvar. De problem som kan uppstå kring bekännelse ligger mer

på kommunikationsplanet än på det innehållsrika planet, även om förstås inte alla håller med ELM i alla frågor.

I enkätundersökningen och processarbete framkommer att ELM tenderar att vara en sluten rörelse, där det saknas en öppenhet för att ställa frågor och diskutera. Det kan också finnas en slutenhet mot andra kristna sammanhang och mot samhället. Här finns viktiga frågor för ELM att jobba vidare med. Samtidigt kan respondenter lyfta fram att de kom in i ELM genom vänner och blev kvar därför att de fann ett mindre sammanhang där de kunde ställa alla sina frågor och fann ett sammanhang där människor ville och kunde svara på frågorna.

Det finns bland respondenterna, och även i processamtalen, efterfrågan på ett tydligare andligt ledarskap och av att bli mera enade i kyrkofrågan. När det gäller kyrkofrågan finns samtidigt en historia som tydligt talar om att när ELM försökt ge en viss riktning i kyrkofrågan har det lett till splittring och inte till mer enhet. Här kan ELM:s två grundpelare i missionen och bekännelse få bli tydligare identitetsmarkörer för rörelsen, som en enande faktor.

Mission i Sverige visade sig vara en högt prioriterad framtidsfråga både bland respondenterna och i processamtalen. Utlandsmissionen prioriterade inte lika högt. Kommissionen noterar att resultatet visar på ett stort skifte i medlemmarnas fokus. Utlandsmissionen har under lång tid varit en av de absolut viktigaste frågorna för ELM och man reflekterar i diskussionen över vad skiftet kan bero på och vad resultatet bör få för konsekvenser. ELM bör arbeta med att stärka missionen i Sverige, men bör också bli bättre på att förklara och förankra utlandsmissionen bland missionsvännerna. Särskilt viktigt är det att lyfta fram kallelsen till de onådda folken.

Fallstudien gav inte så stort underlag att behandla, men vissa saker kan man ändå se. Nystarten i Malmö är den verksamhet som verkar fungera bäst och som ser ut att finnas kvar på lång sikt. Kommissionen lyfter särskilt fram den lokala förankringen samt att projektet har fått ta sin tid som avgörande förklaringar till varför satsningen har blivit så bra. Undersökningen visar att satsningarna i Helsingborg och Göteborg drogs med några grundläggande problem som troligtvis bidrar till att förklara varför de har lagts ner. De viktigaste problemen är bristande förankring i den lokala gemenskapen och att det har funnits oklarheter i syfte, målgrupp och strategi. Trots att satsningarna inte blev som man hade tänkt sig menar kommissionen att man ska uppmuntra och glädjas åt att det tas initiativ! Det är viktigt att rörelsen vågar satsa på nya verksamheter och man bör inte låta rädslan för motgång hämma viljan att gå framåt. Kommissionen avslutar med åtta reflektioner över nysatsningar i ELM-sfären.

Tre fokusområden för framtiden

Direktivet till kommissionen anger att utredningen ska mynna ut i tre fokusområden för ELM:s styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren. Den föreliggande rapporten innehåller många saker som behöver bearbetas i framtiden, inte bara av styrelse och ledning, utan av hela rörelsen men kommissionen har valt ut tre områden som man menar är särskilt angelägna att arbeta med: kommunikation, identitet och vision samt mission.

Området ”kommunikation” handlar om hur vi i ELM talar med och om varandra och andra kristna sammanhang. Det innefattar också en uppmaning till styrelse och ledning att bli bättre på att förklara och förmedla ELM:s grundläggande övertygelser så att medlemmar och intresserade vet vad ELM står för.

När kommissionen belyser ”identitet och vision” vill man sätta fokus på behovet av att tydliggöra vad ELM är och vill. Många respondenter efterfrågar tydlighet ifråga om förening/församling men kommissionen tror att historien talar för att ELM som riksorganisation inte bör styra i endera

riktningen men låta föreningarna utvecklas efter sina lokala förutsättningar. Däremot behöver identiteten och visionen både klargöras och förmedlas så att man inte bara ser olikheter utan ännu mer vad som förenar ELM.

Det sista fokusområdet kommissionen lyfter fram är ”mission”. Kommissionen anar ett paradigmskifte i rörelsen där utlandsmissionen successivt har minskat i prioritet bland medlemmarna till förmån för den inre missionen. Styrelse och ledning måste uppenbarligen arbeta med sverigemissionen, dels eftersom det var länge sedan man kunde tala om Sverige som ett kristet land, dels eftersom rörelsen kontinuerligt förlorar medlemmar och föreningar. Sverigemissionen är ett uppdrag som riksorganisationen ensam inte kan utföra utan det krävs att hela rörelsen går samman och satsar om det ska bära frukt. Samtidigt menar kommissionen att det är nödvändigt för ELM att inte nedprioritera utlandsmissionen utan i stället visa på dess teologiska förankring och nödvändighet.

1. Bakgrund och syfte

1.1 Bakgrund

ELM har funnits i mer än ett hundra år och den yttre missionen, som på hemmaplan har burits upp av anslutna missionsföreningar, har varit en grundläggande del av rörelsens identitet. Under senare delen av 1900-talet har kristendomen i västvärlden generellt gått kraftigt bakåt och Sverige har inte varit undantaget förändringen. Även ELM har förändrats under årens gång och det blir extra påtagligt att rörelsen minskar när den redan för tjugofem år sedan var en liten organisation.

De senaste åren har kantats av återkommande ekonomiska besparingar som har påverkat ELM:s möjligheter att bedriva den missionsverksamhet man önskar. De utmaningarna har i sin tur väckt större frågor om ELM än bara ekonomiska, till exempel frågor om varför vi blir allt färre medlemmar, varför det inte startas nya ELM-föreningar, och hur organisationen bör anpassas för att kunna möta framtiden.

Upprinnelsen till att ELM:s styrelse tillsatte en utredning var huvudsakligen bakåtblickande och mot en bakgrund av upplevd ekonomisk kris, men ganska snart vidgades uppdraget från styrelsen till att också vara framåtblickande och konstruktivt.

Under 2020 diskuterades frågan i ELM:s styrelse och hösten 2020 kunde en arbetsgrupp tillsättas under ledning av missionsledaren. I direktivet till Framtidskommissionen skrevs följande:

Den händelse som har fört upp frågan på styrelsens bord är ELMs vikande medlemstal. Därför är det ett huvudsyfte med utredningen att komma till större klarhet med hur medlemsutvecklingen ser ut, vad den beror på samt komma med konstruktiva förslag på vad som kan göras för att vända trenden.

ELM har en kallelse till mission i Sverige och utlandet. Ju färre vi betjänar, desto färre står i den nödvändiga uppgiften som förebedjare och ekonomiska understödjare. Färre antal betjänade innebär också färre personer står till förfogande för styrelser och föreningar, barn- och ungdomsverksamhet med mera. Och färre människor får möta Kristus genom vår förkunnelse och verksamhet.

Tre målsättningar för arbetet är:

- 1. Få en bättre bild av medlemsutvecklingen på 2000-talet och söka svar på varför medlemsunderlaget totalt sett är nedåtgående.*
- 2. Identifiera nyckelfaktorer och skeenden som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM. Inriktningen ska vara framåtblickande, samtidigt som man tar hänsyn till särskilt viktiga saker i dåtiden. Denna del bör, så långt det går, enbart vara beskrivande.*
- 3. Ge förslag på tre fokusområden för styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren.²*

1.2 Syfte

Syftet har alltså varit att göra en historisk och nutida beskrivning av ELM för att ur det materialet kunna peka på vägen framåt för rörelsen. Med den här rapporten menar sig kommissionen ha fullgjort sitt primära uppdrag.

² Se bilaga 1.

Syftet med rapporten är inte att göra en vetenskapligt säkerställd undersökning. Därför finns t.ex. inte någon litteraturgenomgång med som behandlar tidigare undersökningar i andra samfund eller som behandlar valen av metoder för undersökningen. Däremot strävar gruppen efter största möjliga transparens i sitt arbete vilket har lett till att en större redogörelse för, och diskussion av, hur undersökningen har genomförts inkluderas i rapportens början. Den som inte är intresserad av metoddelen kan utan vidare gå direkt till kapitel 3 i rapporten.

1.3 Rapportens upplägg

När man läser sammanställningen av enkätsvaren skulle man kunna fråga sig varför det är intressant att fråga efter hur människor uppfattar ELM. Vi ska väl inte vara strån som böjer sig efter människors åsikter? Kommissionen har valt att inkludera frågor om människors uppfattningar om ELM för att kunna nå den andra målsättningen i direktivet, alltså den om “nyckelfaktorer och skeende som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM”.

Man måste dessutom skilja mellan det deskriptiva och det normativa. Svaren på frågorna *beskriver* människors inställning, de är alltså deskriptiva, men säger inte i sig själva vad vi *bör* göra, det är det normativa. För att ur sammanställningen av enkätsvaren få vägledning till vad ELM bör göra behövs det inte bara en beskrivning av människors uppfattningar utan också en diskussion av vad som är önskvärt för ELM ur det långa perspektivet. Till det fordras inte minst en teologisk diskussion. Den typen av diskussion kommer i det avslutande resonerande kapitlet i rapporten.

2. Arbetsgrupp, arbetssätt och metod

2.1 Arbetsgrupp

Ifråga om arbetsgruppens sammansättning var målet att genom ledamöterna representera så stor bredd som möjligt av rörelsen och samtidigt knyta till sig personer med någon typ av formell eller informell ledarposition. Samtal fördes med ELU, ELM Syd och ELM Nord som lämnade förslag på personer att ingå i arbetsgruppen och missionsledaren tog kontakten. Följande personer har varit med i arbetsgruppen:

- Conny Fjällström, 70, Tavelsjö
- Edvin Nilsson, 24, Malmö
- Sven Hammarberg, 50, Kristianstad
- Daniel Ringdahl, 36, Stockholm (missionsledare och sammankallande)
- Sofia Ödman, 44, Stockholm

Arbetsgruppen har uteslutande träffats digitalt och har haft totalt 10 träffar.

I rapporten kommer “Framtidskommissionen” och “kommissionen” att användas synonymt, och båda begreppen refererar till den nyss nämnda gruppen.

2.2 Arbetssätt

Kommissionen bestämde sig tidigt för att arbeta med tre separata undersökningar som tillsammans skulle ge ett så heltäckande svar som möjligt på målsättningarna från direktivet. Den första undersökningen var statistisk och syftade till att ta fram en rättvisande och objektiv beskrivning av ELM:s medlemsutveckling under de senaste 25 åren. Den andra undersökningen skulle vara en enkätundersökning med syfte att ta reda på varför människor kommer med i, lämnar eller stannar kvar i ELM. Den tredje undersökningen var en fallstudie där tre nysatsningar i närtid skulle analyseras och jämföras.

2.3 Terminologi och avgränsningar

Kommissionen har begränsat föreliggande undersökning till att bara gälla riksorganisationen som sedan en större omorganisation år 2005 heter “ELM” eller mer formellt “Evangelisk Luthersk Mission - Bibeltrogna Vänner”. När medlemsantal redovisas för årtal före 2005 gäller dessa enbart den organisation som då hette “Bibeltrogna Vänner”, eller i förkortning “BV”, men oavsett vilken beteckning som används är det samma organisation som avses.

ELM är organiserat som en ideell förening, och i den föreningen kan enskilda missionsföreningar och/eller församlingar vara medlemmar. Dessutom kan enskilda individer ansöka om enskilt medlemskap. Genom att vara medlem i en missionsförening eller församling som är ansluten till ELM är man automatiskt medlem i ELM.

Ibland förekommer begreppet “ELM-sfären” i rapporten och då refererar begreppet till helheten av alla organisationer och föreningar som är anslutna till ELM. Det gäller främst missionsföreningarna/församlingarna och de regionala organisationerna ELM Syd, ELM Nord och ungdomsorganisationen ELU, men det inkluderar även missionsgårdarna, främst Strandhem, Åhus och Fridhem.

Ibland används begreppet “ELM riks” och då refererar begreppet till riksorganisationen ELM men inte de därtill anslutna föreningarna eller regionala organisationerna. Man bör emellertid vara

medveten om att respondenterna i den stora enkätundersökningen sällan har gjort den distinktionen utan att allt man berättar om har med "ELM" att göra oavsett om det har skett lokalt eller på riksnivå, förutom i några enstaka fall där respondenten har specificerat sig geografiskt.

I kapitlet om statistik förekommer några olika begrepp som behöver definieras: "medlem", "betjänade" samt "betjänade medlemmar". Begreppet "medlem" refererar till den som är medlem i en lokal ELM-förening eller -församling, och som därmed är medlem i ELM riks. När begreppet "betjänade medlemmar" används inkluderar det personer som inte är registrerade medlemmar men som regelbundet kommer i kontakt med verksamheten och på så vis "betjänas" av den. Det gäller till exempel barnen i föreningarna och församlingarna – i de allra flesta föreningar kan man bli medlem först vid 15 eller 18 års ålder – men det kan också gälla deltagare i ungdomsgrupper, språkcafé eller gudstjänstdeltagare som i varierande grad är delaktiga i verksamheten utan att vara formella medlemmar. Begreppet "betjänad medlem" är vedertaget i sammanhanget och ligger till grund för det verksamhetsstöd som årligen betalas ut av *Myndigheten för statligt stöd till trossamfund (SST)* till många religiösa samfund i Sverige. På sin webbplats förklarar SST begreppet:

Eftersom de som tar del av trossamfundens verksamhet inte bara är deras respektive medlemmar utan också många andra, har samfundet möjlighet att räkna in icke-medlemmar som är regelbundna registrerade deltagare när de redovisar sin statistik. Tillsammans benämns dessa två kategorier som betjänade.³

Kommissionen kommer att skilja mellan de båda begreppen genom att antingen använda begreppet "medlemmar" eller begreppet "betjänade medlemmar".

Kommissionens rapport har blivit mycket mera omfattande än vad man hade förutsett, och under arbetets gång har man varit tvungen att göra avgränsningar för att kunna slutföra arbetet i tid. Väl medvetna om att det finns många fler aspekter som hade varit intressanta och meningsfulla att ta i beaktande har kommissionen begränsat sig till de delar som har direkt relevans för de ursprungliga frågeställningarna i direktivet ([se kapitel 1.1](#)). För exempel på andra frågeställningar [se inledningen till kapitel 6](#).

2.4 Metod och metoddiskussion

2.4.1 Statistikundersökningen

Den statistiska undersökningen gjordes genom att samla in uppgifter från SST (Myndigheten för statligt stöd till trossamfund) och ELM:s arkiv. Hos SST finns uppgifter om ELM (då Bibeltrogna Vänner) från 1985 och framåt, och vi har i våra egna arkiv kunnat hitta medlemsuppgifter från 1995 och framåt. Det borde gå att finna fler uppgifter i ELM:s arkiv hos Riksarkivet i Täby/Arninge men eftersom kommissionen satte som mål att redovisa statistik för de senaste 25 åren, och har kunnat uppnå det målet, har gruppen inte bedömt det som nödvändigt att dessutom besöka Riksarkivet.

Kommissionen har begränsat statistikundersökningen till att enbart gälla riksorganisationen ELM, tidigare BV, men därigenom har man dessutom kunnat få en god bild över utvecklingen i föreningarnas medlemsantal. Om man hade velat utvidga undersökningen, och tiden hade medgett det, hade man kunnat titta närmare på de regionala samverkansorganisationerna ELM Syd och ELM Nord, samt ungdomsorganisationen ELU.

³ "Bidragsgrundande medlems- och deltagarstatistik", www.myndighetenst.se, senast hämtad: 2021-05-19.

2.4.2 Enkätundersökningen

Enkätundersökningen gjordes med hjälp av Google Forms. Gruppen diskuterade sig fram till vilka parametrar som kunde vara relevanta för att man skulle kunna få en rättvisande bild av varför människor kommer med i, lämnar eller stannar kvar i ELM. Man enades slutligen om trettiofrågor.⁴ Dessa var indelade i sex avsnitt: Personlig bakgrund 1, Personlig bakgrund 2, Erfarenheter, Engagemang idag, Inställning till ELM och Avslutning. Undersökningen öppnades den 18 januari och stängdes den 15 februari. Information om enkäten gick ut i *Till Liv*, i *Insidan*, i missionsbrevet *Kompassen*, i ELM-sfärens sociala medier, på ELM-sfärens hemsidor, via e-postutskick till föreningar och föreningsordförande, samt genom personliga kontakter. Totalt inkom 500 svar men efter borttagna dubletter återstod 472 individuella svar. Utöver enkätsvaren mottog också kommissionen två brev, via ordinarie post respektive e-post. Dessa kan ses som kommentarer till enkätundersökningen och dess frågor."

Enkätundersökningen har varit öppen att besvara för vem som helst. Den har legat öppet på ELM:s hemsida och inga krav har ställts på respondenten annat än att denne ska ha haft någon typ av kontakt med ELM vid något tillfälle. Gruppen har särskilt försökt få kontakt med personer som har lämnat eller kommit med i ELM. Dessa har man huvudsakligen sökt kontakt med via personliga kontakter och digitala kanaler.

Enkätundersökningen gav två spin off-effekter som kommissionen inte hade förutsett men som man följde upp: processarbete och djupintervjuer.

2.4.2.1 Processarbete

Man bestämde sig under hösten för att utnyttja ELM:s medarbetardagar den 7-8 januari 2021 för att samtala med medarbetarna om ELM:s styrkor och svagheter. Medarbetardagarna genomfördes digitalt via Zoom och processarbetet genomfördes på fredagsförmiddagen med cirka 20 deltagare från ELM Syd, ELM riks, ELU, Strandhem, Droppen, Till Liv, Roseniusföreningen och Kristna Föreningen Filippi.

Erfarenheterna från medarbetarprocessen var goda och därför bjöd kommissionen in styrelserepresentanter från ELM riks, ELM Syd, ELM Nord, ELU och Strandhem att vara med i process-samtal den 2 och 8 februari. Sammanlagt ca 20 personer deltog. I sista skedet bjöds ELM:s predikanter in till ett processamtal som genomfördes den 8 mars. Lite drygt 10 personer deltog i samtalet.

Framtidskommissionen valde medvetet att genomföra processarbetet med medarbetare, styrelseledamöter och predikanter för att inhämta synpunkter från personer i ledande ställning i rörelsen. Inbjudningar gick ut via e-post och personerna fick själva ta initiativ till att anmäla sig. Processarbetet var tänkt att komplettera enkätundersökningen.

2.4.2.2 Djupintervjuer

Enkätundersökningen är en kvantitativ studie där syftet var att samla in så mycket information från så många som möjligt för att kunna sammanställa informationen och göra den jämförbar. Kommissionen valde att komplettera den studien med en kvalitativ studie med syfte att gå djupare in i respondenternas svar på främst frågorna om ELM:s kännetecken, styrkor och utmaningar för framtiden (fråga 27-29 i enkäten).

⁴ Se bilaga 2.

Enkätens respondenter fick själva anmäla sin villighet att ställa upp på en djupintervju genom att som sista fråga ange sin e-postadress om man ville bli kontaktad. Vi fick in 57 e-postadresser och ett telefonnummer. Bland dessa gjordes ett urval på 20 personer och bland dessa valdes slutligen 10 personer för en djupintervju. Vägledande när gruppen gallrade bland personer att djupintervjua var bland annat:

- jämn könsfördelning,
- jämn åldersfördelning,
- personer som kommit in i, blivit kvar i eller lämnat ELM,
- både personer som var positiva och negativa till ELM, helt eller delvis,
- en spridning i hur och när man hade blivit kristen.

Av dessa tio genomfördes till slut åtta intervjuer.

2.4.3 Fallstudie

Syftet med fallstudien var att jämföra tre nysatsningar i ELM som har gjorts i närtid. De behövde vara tillräckligt lika varandra för att vara jämförbara men tillräckligt olika för att man skulle kunna få fram intressanta skillnader i genomförande och utfall som kunde bli till hjälp för framtida projekt. Kommissionen valde följande tre:

1. Nystarten i Betlehemskyrkan i Malmö
2. Nystarten i Nytt Hopp i Helsingborg
3. Missionsmötena i Göteborg

Kommissionen skapade två enkäter, en som riktade sig till ”fotfolket” i satsningen, alltså de som var på plats och genomförde arbetet, och en som riktade sig till ”ledningen” för satsningen, alltså de som på styrelse- eller tjänstemannanivå tog initiativ till satsningen. Enkäterna skilde sig inte åt mellan de olika satsningarna, utan respondenterna fick själva ange i början av enkäten vilken satsning man hade varit engagerad i. Enkäterna som riktade sig till fotfolk respektive ledning hade vissa skillnader mellan sig. (Se bilaga 3.)

Genom kontakt med inblandade och genom att läsa styrelseprotokoll fann vi totalt knappt 15 engagerade på ”fotnivå” i de tre projekten. Av dessa fick vi in fem svar på enkäten. På ledningsnivå identifierade vi knappt 10 personer av vilka vi fick in totalt fyra svar, men ingen som var engagerad i Göteborg.

2.4.4 Metoddiskussion statistiken

De olika delarna i undersökningen har varit olika lättarbetade. Den insamlade statistiken är tämligen tillförlitlig. Varje år rapporterar föreningarna till ELM-riks antalet medlemmar samt antalet betjänade. Medlemsantalet är lättträknat och tämligen tillförlitligt om än inte fullständigt tillförlitligt. Man måste räkna med att vissa medlemmar är passiva medlemmar eller sådana som finns kvar i matrikeln utan att ha betalat medlemsavgift på flera år, men medlemstalet får ändå anses vara i hög grad tillförlitligt. Begreppet ”betjänade” är svårare. Det betecknar de personer som kommer i kontakt med föreningens verksamhet och kan inkludera barn- och ungdomsgrupper, caféverksamhet, gudstjänstbesökare som inte är medlemmar, m.m.⁵ Osäkerheten i underlaget beror dels på att föreningarna måste göra en uppskattning, dels att inte alla föreningarna har gjort denna uppskattning. Således kan en stor förening som Roseniusföreningen i Stockholm, som vi vet når fler än bara sina egna medlemmar, för år 2017 rapportera 0 betjänade, och en förening som ELM

⁵ Se avsnitt 2.3 ”Terminologi och avgränsningar” ovan.

Ängelholm kan år 2019 rapportera 67 betjänade men 0 år 2018 och 2020. Här finns således en osäkerhet som inte är obetydlig.

Det bör också spela in att ELM fram till år 2009 var berättigade till statsbidrag men att man därefter gick under gränsen 3000 betjänade medlemmar. Bidraget fasades därför ut under de följande fem åren, vilket kan ha påverkat föreningars motivation att föra statistik. Sammantaget kan man uttala sig tämligen säkert om hur många faktiska medlemmar det finns i ELM medan det är svårare att säga hur många medlemmar inklusive betjänade det finns i ELM. Sett över flera år kan man dock ändå se en trend och det är rimligt att anta att antalen jämnar ut sig över åren och mellan föreningarna. Man kan inte säga ett exakt medlemstal men trenden är tillförlitlig.

2.4.5 Metoddiskussion enkätundersökningen

Enkätundersökningen gör det möjligt att på goda grunder uttala sig om varför människor stannar kvar i, kommer med i eller lämnar ELM. Det finns alltid en risk för bekräftelsebias i en enkät, d.v.s. att de som har en specifik åsikt dras till enkäten och att det ger en uppblåst bild som inte stämmer med verkligheten. Således har det funnits risk för att enkäten särskilt ska tala till dem som redan är med i ELM och är positiva till ELM, främst genom att enkäten har annonserats i medier som ägs av ELM. Det blir därmed svårare att nå dem som har lämnat organisationen. Kommissionen har försökt överbrygga detta problem genom att komplettera annonserna med personliga kontakter. Genom e-postutskick och personliga kontakter har man uppmuntrat till att sprida enkäten brett i sina bekantskapskretsar. Enkäten har legat uppe under fyra veckors tid och i alla samtal om enkäten har gruppen betonat att alla som har haft någon som helst kontakt med ELM får lov att svara. Gruppen har särskilt försökt betona att man också vill ha de kritiska svaren.

Den största utmaningen för kommissionen, när det gäller bearbetningen av de inkomna svaren, infann sig när fritextsvaren skulle sammanställas så att de kunde presenteras i diagramform. Ett excel-ark har öppnats och i y-led, alltså vertikal riktning, har alla svaren funnits, ordnade efter ålder; längs x-axeln, alltså i horisontell riktning, har kategorier skapats som fritextsvaren kan placeras i. De olika färgerna i kolumnerna till vänster är färgkodning för de olika ålderskategorierna som har använts för att underlätta tolkningen. Behandlingen av en fråga har då kunnat se ut som i bilden nedan.

Tabell 1. Primärsortering av fritextsvar på en enkätfråga.

De inkomna svaren har tolkats av kommissionen och i första skedet har det skapats en mängd olika kategorier som ett svar har placerats i med hjälp av siffran 1. I fråga 29, som bilden ovan visar, blev det 25 stycken. Det går inte att göra redovisningen av fritextsvaren helt objektiv.

Svaren måste tolkas och det är fullt möjligt att två personer inte skulle vara överens om tolkningen av ett svar. I bilden nedan är svaren inzoomade lite mer vilket gör det lättare att se ett exempel på hur svaren har tolkats. Det bör dock noteras att bara 12 kategorier av 25 har fått plats i bilden. Eftersom frågan var, "Vilka är de tre viktigaste frågorna ...", har högst tre ettor delats ut i tolkningen för varje svarande. En respondent har alltså inte fått fem träffar bara för att denne har skrivit ner många saker utan en tolkning har då gjorts av vad som är det mest framträdande.

När den här tolkningen gjorts har kommissionen i nästa steg slagit ihop de många kategorierna till högst tio stycken. Sedan har antalet träffar i kolumnerna räknats samman och ett resultat har erhållits som är ordnat efter åldersgrupperna. Det hade varit mycket intressant att utöver ålder särskilja svaren baserat på kön, uppvuxen inom eller utom ELM, o.s.v. men kommissionen har i det här skedet inte räckt till för det arbetet mer än undantagsvis. En sammanställning har då kunnat se ut så här.

29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELMs framtid?	Mission i Sverige	Mission utomlands	Barn- och ungdomsverksamhet, inkl. läger	Familj	Läringsskap	Gemenskapen (inkluderande gem.)	Tala till nutiden, inkl. digitalisering	Förkunnelse/ gudatjänst, inkl. musik	Apologetik, undervisning	Öppenhet för tvivel, oaktande	Öppna från sårhet, inte övna	Återvärtan, från ung till äldre, inkl. ut. till ELM
Nä generationen unga vuxna. Hur vi får en mer öppen och välkomnande gemenskap, hur vi ska nå människor med evangeliet i Sverige idag, hur församlingsstrukturen ska se ut (Bex. Behöver vi en ny och mer permanent handledning i församlingarna såväl för våra kringresande predikanter, då många har "föreningen" som enda församlingsförhållande). Feminism.	1					1						1
Allt kunna ha diskussioner om oenigheter med en öppen dialog.						1						1
Levare vi våra privatliv så som Jesus gör, är våra ord och handlingar sanna gällande till exempel invandring och människor som inte är kristna runt oss. Har vi vänner som inte är kristna eller stöder vi oss på oss själva till familj och vänner som församlingarna?	1					1						1
Öppenhet och välkomnande, att nå de som är utanför ELM, hängsapper.	1											1
Mission, medlemmar, mer JESUS åt folket!	1											1
Ungdomsarbete, mission, bibelundervisning			1	1						1		
Såa fast vid luthersk tradition och lära. Få in den liberalteologiska eller karismatiska strömmen. Sök enhet.												

Tabell 2. Detalj ur primärsorteringen. Hur kommissionen har tolkat och kategoriserat enskilda svar.

Detta har sedan utgjort underlaget för diagrammen. I den här tabellen, som visar sammanräkningen av fråga 29, kan man se längst ned till vänster talen 1155 och 1165. Talet 1155 är sammanräkningen av det totala antalet ettor i de 25 kategorierna och talet 1165 är sammanräkningen av antalet träffar i den komprimerade sammanställningen i bilden ovan. Således har kommissionen råkat dubbelräkna tio ettor när sammanställningen skulle göras från 25 kategorier till 10. Kommissionen har bedömt det som en godtagbar diskrepans som inte påverkar resultatet nämnvärt.

Åldrar	Mänligt/kvinnligt ledarskap (Q)	Relationen till andra kristna (T)	Förening/församling/andligt ledarskap (W)	Mission i Sverige (D,V,X)	Barn och unga (F,G,O)	Förbättra förkunnelsen (H,J,K,L)	Öppenhet (I,M,N)	Stärkare organisation (P,R,S,U)	Jesusglädje, Bibellitilit, Missionsiver (E,Y,Z,AA)	Inget svar/Vet ej (AB)
0-15	0	0	0	0	2	2	1	0	2	1
16-20	2	0	0	7	8	4	11	5	5	1
21-30	16	7	23	25	25	31	41	21	20	9
31-50	10	32						37	62	10
51-65	9	16						32	48	6
66+	1	23	7	26	39	52	18	20	80	6
Totalt	38	78	64	137	157	171	155	115	217	33
Totalt	1155	1165								

Tabell 3. Sammanräkning av primärsorteringen av fritextsvar till tio kategorier.

Just redovisningen av fråga 29 har visat sig skilja sig från redovisningen av fråga 27-28, främst eftersom de övergripande rubrikerna spänner över så pass många underkategorier. Det har medfört att utfallet av de 10 övergripande kategorierna inte alltid speglar vad de olika åldersgrupperna faktiskt menar är de viktigaste framtidsfrågorna. Därför har kommissionen valt att i introduktionen till frågan redovisa sammanvägningen i de tio kategorierna, men i redovisningen av respektive åldersgrupp visa hur utfallet har blivit i de tjugofem underkategorierna.

Med anledning av att det har inkommit så många svar på enkäten, av människor med så olika bakgrund och erfarenheter, är det rimligt att anse det sammanlagda resultatet av undersökningen vara säkert och tillförlitligt.

2.4.5.1 Processarbete

Vad gäller urvalet av deltagare i processamtalen är bedömningen något annorlunda. Bland medarbetarna var merparten av de fast anställda i ELM-sfären, som inte var gårdspersonal, med på samtalet. Anställda från samtliga arbetsgivare var med utom ELM Nord vilket medför att ett perspektiv saknas i svaren. Till samtalen med styrelserna fick ledamöterna själva anmäla sig och av totalt ca 60 ledamöter i de fem styrelserna var det till slut ca 20 stycken som deltog vid två tillfällen. Samtliga organisationer var representerade.

Här är risken för bekräftelsebias större än i enkäten. Det är möjligt att en enskild styrelseledamot känner starkt för sin specifika organisation men mindre för hela rörelsen vilket i sin tur skulle kunna påverka denne att inte prioritera process-samtalet. Den osäkerheten kan inte alldeles förbises. Det finns dock nästan lika många svar från styrelseledamöter som från anställda och det finns således ett underlag som, om än inte alldeles representativt, likväl är meningsfullt och kan tjäna sitt avsedda syfte. I ELM finns det cirka 100 predikanter varav cirka 2/3 predikar regelbundet i ELM. Knappt drygt 10 i samtalet men vissa hade redan deltagit i egenskap av anställda och/eller styrelseledamöter. Bland predikanterna hade det varit särskilt intressant att nå dem som av olika skäl inte längre är så aktiva i sitt uppdrag, men det var aldrig ett uttalat mål för samtalet med predikanterna.

2.4.5.2 Djupintervjuer

Syftet med djupintervjuerna var att få fördjupa förståelsen för varför människor väljer att gå med i, stanna kvar i eller lämna ELM samt vilka styrkor och svagheter respondenterna ser i ELM. Att 57 av totalt 472 ville ställa upp på en intervju gjorde att kommissionen hade ett stort urval att välja bland vilket minskade risken för ensidighet i svaren. Antalet intervjuer behövde begränsas med tanke på kommissionens arbetsbelastning men tio intervjuer bedömde kommissionen som tillräckligt för att ge en bättre förståelse för de bakomliggande skälen till enskilda svar. Intervjuerna har genomförts via Zoom och spelats in. Inspelningen har bara setts av den som genomförde intervjun. Därefter har intervjuaren skrivit en sammanfattning av intervjun och det är sammanfattningen som rapporten bygger på. Det innebär att en tolkning har gjorts av den som intervjuade avseende vad som skulle föras vidare från samtalet till kommissionen och därifrån till rapporten. Genom bredden i ålder, kön och bakgrund har en tillräcklig representativitet nåtts i intervjuerna för att materialet ska vara av intresse för den större undersökningen.

2.4.6 Metoddiskussion fallstudien

Även i fallstudien valde kommissionen att genomföra en enkätundersökning. Skälet för att välja en enkätundersökning var främst enkelheten i att samla in, sammanställa och jämföra data. Genom att ställa snarlika frågor till personer på gräsrots- respektive ledningsnivå kan man se i vilken mån de båda grupperna har haft en överensstämmande bild av satsningen, och genom att låta människor svara på samma enkät oavsett om man har varit aktiv i Malmö, Helsingborg eller Göteborg kan vi enkelt jämföra hur satsningarna förbereddes och genomfördes.

I dessa satsningar var bara ett fåtal personer delaktiga vilket medför att det statistiska underlaget är starkt begränsat. Totalt fem plus fyra svar har inkommit vilket innebär att varje enkätsvar kommer vara högst präglad av en enskild persons uppfattning. Det gör att det är svårt att hävda någonting med säkerhet, baserat på studien, men å andra sidan ligger det i sakens natur att pionjärbete görs

av en mindre grupp och att det är enskilda personer som sätter avtryck på dessa satsningar. Det är dessutom en markant brist i undersökningen, särskilt på ledningsnivå, att det saknas svar avseende satsningen i Göteborg. Där saknas det alltså jämförelseunderlag.

Om tid och resurser hade funnits hade man kunnat följa upp enkäterna med djupintervjuer men det har prioriterats ned till förmån för den större enkätundersökningen som har beskrivits tidigare (2.3.2). Det bör också tilläggas att förutsättningarna på respektive ort har sett olika ut vilket i sin tur har påverkat utfallet avsevärt.

Skulle man vilja närma sig en större grad av objektivitet i fallstudien skulle man främst behöva få svar från ännu fler personer, men också vara mer detaljorienterad i frågeställningarna för att ännu bättre kunna urskilja viktiga egenheter i respektive satsning. I efterhand har det visat sig att vissa frågor man ställde inte gav den information man hade avsett, det gäller till exempel frågorna 23-24 för de engagerade och 17-19 för de ledande.

Trots ovanstående förbehåll menar kommissionen att det finns skäl att lyssna till erfarenheterna som framkommer i de enskilda enkätsvaren och att de har något att lära oss för framtiden.⁶

⁶ Se även [kapitel 6 Diskussion](#) angående metoden för diskussionsavsnittet.

3. Att "räkna folket" - ELM i siffror

3.1 ELM:s medlemmar före 1995

Det är något oklart hur länge ELM har fört statistik över sina medlemmar. SST har uppgifter från 1985. Då rapporterade man antalet medlemmar (5 600 medlemmar), men från och med 1988 införde man begreppet "betjänade" och räknade både registrerade medlemmar i föreningarna och sådana som betjänades av ELM (4 594 betjänade, men 1990 rapporterades 4916 st). I e-postkonversation med handläggare vid SST kommenterades att begreppet "betjänade" infördes 1988, och syftet ska ha varit att göra statistiken mera jämförbar mellan samfunden eftersom de olika samfunden hade olika medlemsbegrepp.⁷

Idag är Rune Karlsson den vars erfarenhet av det dagliga arbetet på BV:s expedition sträcker sig längst bak i tiden, till mitten av 1960-talet. Han har generöst bistått oss via e-post med sina minnen av hur statistiken sköttes före 1985.⁸ Dåvarande BV bör som tidigast ha börjat föra statistik 1972. Rune Karlsson skriver: "En gammal inställning inom BV var väl att man skulle inte 'räkna folket', men i och med att vi kom med i Samarbetsnämnden och fick del av statsbidraget, så blev det nödvändigt att ange antal medlemmar."⁹ Någon gång före 1985 började BV skicka ut blanketter till föreningarna som de skulle fylla i och innan dess gjordes uppskattningar på diverse sätt, vissa mera träffsäkra än andra. När man skickade ut blanketterna fick föreningen fylla i både hur många medlemmar lokalföreningen hade och hur många som "var kontinuerligt med i verksamheten utan att vara inskrivna medlemmar"¹⁰. Förhållandet mellan medlemmar och övriga var ca 2:1 och varje år minskade det redovisade antalet med ca 100 personer, enligt Karlsson.

År 1994 rapporterade ELM 4 660 betjänade till SST, och om man ska följa Karlssons uppskattade ratio 2:1 skulle det innebära att det fanns ca 3 000 medlemmar i lokalföreningarna och därtill ytterligare drygt 1 500 i verksamheten. Minskningen i antalet medlemmar från 5600-4600 mellan 1985-1994 stämmer väl överens med Karlssons minnesbild att rörelsen tappade ca 100 medlemmar per år. På det viset skulle man givetvis kunna göra en uppskattning av medlemsantalet bakåt i tiden men det är vanskligt. Det finns data att hämta på Riksarkivet i Täby/Arninge men eftersom kommissionens målsättning har varit att skapa sig en bild över medlemsutvecklingen sedan 1995 har man valt att inte följa det spåret. Karlssons avslutande kommentar i mailet är intressant: "Det fanns också de som, när vi började samla in uppgifter, uttryckte förvåning över att medlemsantalet inte var större."¹¹

3.2 Förändringar i det svenska kyrkolandskapet

Inte bara ELM har tappat medlemmar under andra halvan av 1900-talet och på 2000-talet utan organisationen följer en större trend som avspeglas i de allra flesta kristna samfunden i Sverige. Sociologen Erika Willander har på uppdrag av SST gjort en undersökning av Sveriges religiösa landskap på 2000-talet med information om utvecklingen i samtliga registrerade trossamfund i Sverige.¹² Svenska kyrkan för kontinuerlig statistik över antalet medlemmar men också över antalet

⁷ E-postkonversation med Ingmarie Kaan, SST, 2021-03-09. Se även avsnittet [2.3 Terminologi och avgränsningar](#).

⁸ E-postkonversation med Rune Karlsson, 2021-03-09.

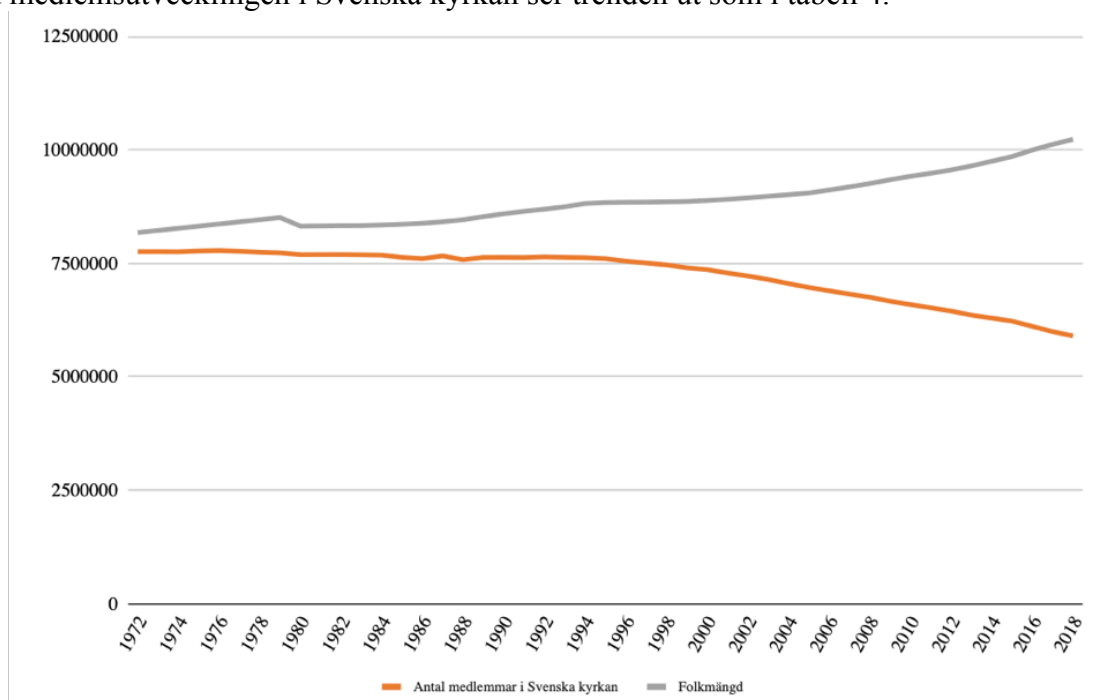
⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

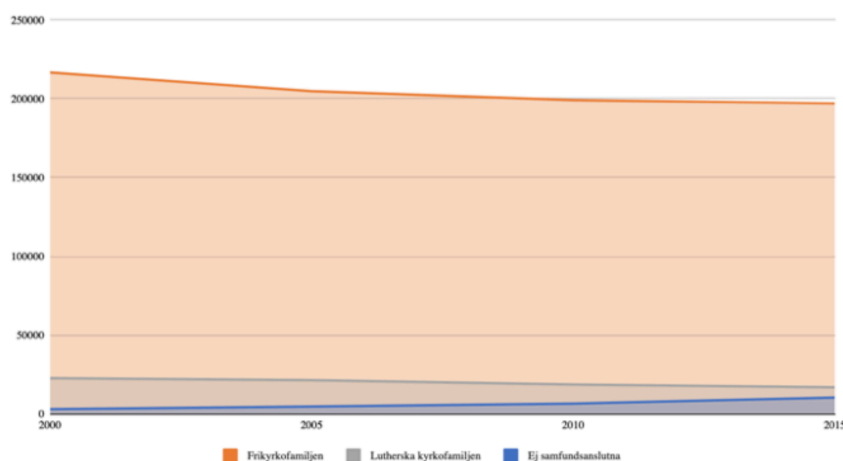
¹² Erika Willander (2019), Sveriges religiösa landskap: samhörighet, tillhörighet och mångfald under 2000-talet. Stockholm: Myndigheten för stöd till trossamfund. Tillgänglig på Internet: https://www.myndighetsst.se/download/18.3907b1d0169055cec1fa7a49/1554715170878/sverigesreligiosalandskap_utskrift.pdf (Senast hämtad: 2021-05-07.)

dop, konfirmander, äktenskap och begravningar.¹³ Om man jämför befolkningsökningen i Sverige¹⁴ med medlemsutvecklingen i Svenska kyrkan ser trenden ut som i tabell 4.

Tabell 4. Folkmängd i Sverige kontra medlemmar i Svenska kyrkan.

Om man exkluderar Svenska kyrkan och tittar på de lutherska kyrkofamiljerna – bl.a. EFS och ELM – samt frikyrkan och icke samfundsanslutna församlingar ser man en liknande trend om än inte lika stark som för Svenska kyrkan (se tabell 5 nedan).

Tabell 5. Medlemmar i samfund exklusive Svenska kyrkan.

En stor förändring har skett i det svenska kyrkolandskapet med anledning invandringen till Sverige från Mellanöstern och Sydamerika vilket avspeglas i medlemsutvecklingen för Romersk-katolska kyrkan i Sverige och de ortodoxa kyrkorna (tabell 6).

Samfund/medlemmar	2007	2019
Romersk-katolska kyrkan	86 785	123 930
Ortodoxa kyrkorna	113 177	159 502

Tabell 6. Medlemmar i Romersk-katolska kyrkan resp. de ortodoxa kyrkorna.

¹³ Svenska kyrkan i siffror, Analysenheten, ”Döpta, konfirmerade, vigda och begravda i Svenska kyrkan 1970–2018”. Tillgänglig på internet: <https://www.svenskakyrkan.se/filer/Döpta-konfirmerade-vigda-begravda-i-Svenska-kyrkan-1970-2018.pdf> (Senast hämtad: 2021-05-07).

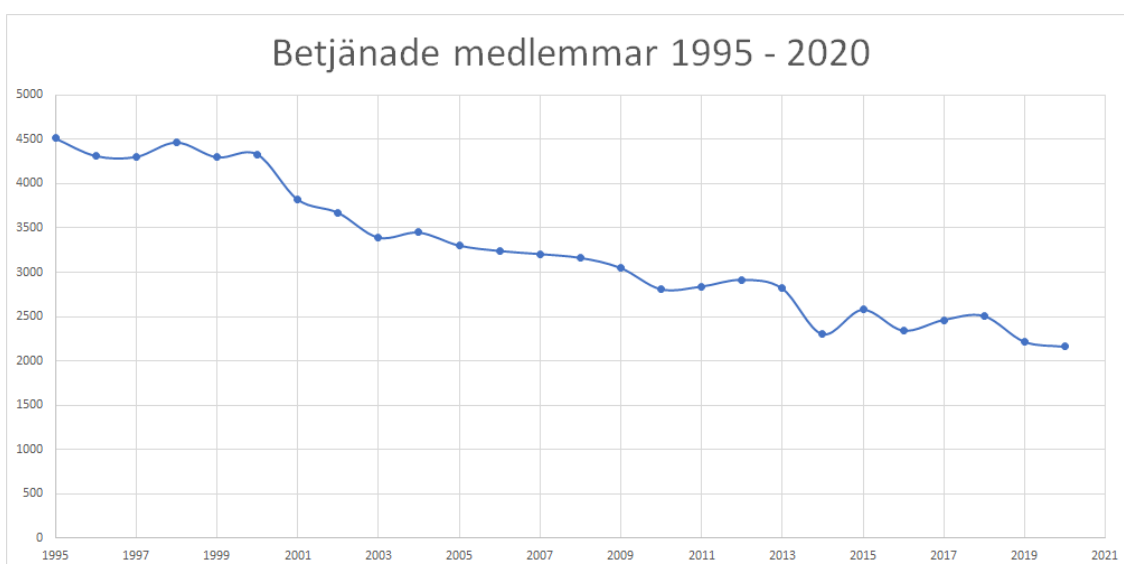
¹⁴ Befolkningsdata hämtad från Statistiska Centralbyrån, <https://scb.se/> (senast hämtad 2021-05-07).

Av tabellerna ovan är det tydligt att medlemstalen sjunker i de äldre svenska trossamfunden medan en ökning sker i ej samfundsanslutna församlingar och i de kyrkofamiljer som främst hör till andra delar av världen. Det är emellertid inte i närheten av att väga upp tappet i främst Svenska kyrkan som har gått från 7,75 miljoner medlemmar år 1972 till 5,8 miljoner medlemmar år 2019.¹⁵

Den kristna tidningen Dagen skrev i en serie artiklar under 2019 om utvecklingen i vissa pentekostala migrantkyrkor som har vuxit snabbt och mycket under de senaste åren.¹⁶ Tillväxten av dessa församlingar märks dock inte nödvändigtvis i statistiken från SST eftersom många av dem inte är anknutna till ett traditionellt samfund.

3.3 Medlemmar i ELM 1995-2019

ELM följer den övergripande trenden för kristna samfund i Sverige. År 1995 rapporterades 4 511 betjänade medlemmar i ELM, och då hade alltså antalet sjunkit från 5 600 när dåvarande Samarbetsnämnden blev Myndigheten för statligt stöd till trossamfund (SST) och började föra statistik 1985. Nedan visas ett diagram över utvecklingen av antalet betjänade medlemmar i ELM mellan åren 1995-2020. ELM redovisade 4 500 betjänade medlemmar år 1995 och det senast rapporterade antalet till SST var 2 186 betjänade medlemmar år 2019. För 2020 har antalet betjänade medlemmar beräknats till 2160.¹⁷

Tabell 7. Betjänade medlemmar i ELM 1995 - 2020.¹⁸ Som "betjänade" avses både matrikelförda medlemmar och andra som varit registrerade deltagare i förenings/församlingars verksamhet, t.ex. barn i söndagsskola eller deltagare i språkcaféer.

¹⁵ Svenska kyrkan, (2021), "Svenska kyrkans medlemsutveckling år 1972-2019", tillgängligt att hämta från: <https://www.svenskakyrkan.se/statistik>, sidan senast uppdaterad 2021-05-10, senast hämtad: 2021-05-19.

¹⁶ Se t.ex. Thomas Österberg, (2019), "Det är i invandrarnas kyrkor som det händer", Dagen, 2019-01-02, <https://www.dagen.se/nyheter/2019/01/02/det-ar-i-invandrarnas-kyrkor-som-det-hander/> senast hämtad 2021-05-19.

¹⁷ För år 2020 finns p.g.a. coronapandemin enbart uppgifter om matrikelförda medlemmar. För att få ett antal som kan användas för jämförelse med tidigare år har antalet "övriga betjänade" beräknats till 40% av matrikelförda medlemmar, i enlighet med ett genomsnitt under senare år. (1543 medlemmar + 617 övriga = 2160 betjänade medlemmar.)

¹⁸ Medlemsantalet 2019 har i denna graf justerats upp jämfört med inrapporterat antal, eftersom två föreningar missat att rapportera detta år. Medlemsantalet 2019 för dessa föreningar har beräknats utifrån inrapporterat antal 2020 samt tidigare år. För år 2020 finns p.g.a. coronapandemin enbart uppgifter om matrikelförda medlemmar. För att få ett antal som kan användas för jämförelse med tidigare år har antalet "övriga betjänade" beräknats till 40% av matrikelförda medlemmar, i enlighet med ett genomsnitt under senare år. (1543 medlemmar + 617 övriga = 2160 betjänade medlemmar.) Se [kapitel 2.3](#) för en förklaring av begreppet "betjänade medlemmar".

Antalet ELM:are minskar alltså. Det finns exempel på perioder i ELM:s historia då medlemsantalet ökat, bland annat vid några enstaka mätningar under 2000-talet. Dessa uppåtgående rörelser kan bero både på perioder av ökad utåtriktad verksamhet som t.ex. språkcaféer under senare år, men vi har också sett exempel på att variationerna beror på utebliven rapportering från enskilda medlemsföreningar året innan en uppgång. Eftersom det statistiska underlaget är förhållandevis litet kan sådana rapporteringsfel ge tydliga utslag i grafen.

Det finns förstås osäkerheter i alla mätningar och man har inte alltid mätt på samma sätt, men faktum kvarstår i det statistiska underlaget: Antalet medlemmar i ELM minskar, och har gjort så under lång tid. Som exempel på minskningen kan nämnas att ELM:s medlemsantal 2020 endast är 65% av antalet år 2005, d.v.s. då ELM-sfärens omorganisation genomfördes.

De allra flesta medlemmar, som är redovisade ovan, är medlemmar i ELM genom en ansluten missionsförening eller församling. Därför kan man generellt sett säga att ELM inte är större än antalet anslutna föreningar och församlingar. Kommissionen har tagit fram statistik för några jämförelseår under 2000-talet med särskilt fokus på de sista fem åren. På föreningsnivå har medlemsutvecklingen sett ut som nedan.

3.4 Föreningsutvecklingen i ELM

I nedanstående tabell (på två sidor) visas utvecklingen i föreningar och församlingar anslutna till ELM vid åren 2006, 2015, 2017 och 2019.

	2006			2015			2017			2019			UTVECKLING			
	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	
Attarp	29	6	35	24		24	25		25				1	-29	-6	-35
Bjärnum	47	18	65	31		31	28		28	26		26		-21	-18	-39
Broby	49	12	61	33	4	37	33	4	37	30	4	34		-19	-8	-27
Eket	70	89	159	65	48	113	64	52	116	60	46	106		-10	-43	-53
Ängelholm	93	46	139	105	33	138	170		170	134		134		41	-46	-5
Fryksände	3	0	3	1										-3	0	-3
Gagnef	19	13	32	17	52	69	13	10	23	10	12	22		-9	-1	-10
Halmstad	6	4	10	12		12	12		12	12		12		6	-4	2
Hanaskog*	19	24	43	22	29	51	23	16	39			0		-19	-24	-43
Helsingborg	20	7	27	19	49	68	17	11	28	15	12	27		-5	5	0
Hishult	23	13	36	14		14	13		13				1	-23	-13	-36
Hjärsåsilla	36	44	80	20	11	31	18	13	31	18	15	33		-18	-29	-47
Holje	54	8	62	34		34	44	6	50	36	10	46		-18	2	-16
Härnäs	23	4	27	13	11	24	10		10	9		9		-14	-4	-18
Hässleholm*	104	79	183			0	93	22	115	95	5	100		-9	-74	-83
Hästveda	21	21	42	17	8	25	16	3	19	15	3	18		-6	-18	-24
Ingelstråde	30	14	44	26		26	19	12	31	16	5	21		-14	-9	-23
Karlshamn	15	0	15	9		9	1							-15	0	-15
Kristdala	11	10	21	1										-11	-10	-21
Kristianstad	103	155	258	163	100	263	168	100	268	175	80	255		72	-75	-3
Kulla	22	33	55	15	50	65	19	25	44	17	13	30		-5	-20	-25
Lund	141	50	191	182	107	289	179	59	238	165	60	225		24	10	34
Magnarp	0	7	7	1										0	-7	-7
Mala	10	0	10	9		9	8		8	1				-10	0	-10
Malmö	40	2	42	20	4	24	25	7	32	29	12	41		-11	10	-1
Markaryd	43	72	115	30	51	81	29	25	54	23	15	38		-20	-57	-77

	2006			2015			2017			2019			UTVECKLING			
	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	Matr.	Övr.	Sum.	
Näsum	16	10	26	9		9	1						-16	-10	-26	
Osby	13	16	29	5	4	9		5	3	8	4	3	7	-9	-13	-22
Pitebygdén*	14	8	22	11		11								-14	-8	-22
Rudskoga	3	0	3	1										-3	0	-3
Silverdalen	44	22	66	1										-44	-22	-66
Skellefteå	0	83	83	1										0	-83	-83
Snärshult	27	29	56	24	7	31		25	10	35	23	15	38	-4	-14	-18
Stockholm	73	19	92	111	20	131		124		124	112	0	112	39	-19	20
Sthlm RUM	51	20	71	1										-51	-20	-71
Säffle	6	0	6	1										-6	0	-6
Tierp	10	9	19	1										-10	-9	-19
Truedstorp	16	4	20	1										-16	-4	-20
Tvärälund	85	18	103	1										-85	-18	-103
Tånga	5	0	5	1										-5	0	-5
Tåssjö	23	8	31	1										-23	-8	-31
Umeå	84	22	106	95	19	114		104	68	172	116	43	159	32	21	53
Vallberga	22	0	22	1										-22	0	-22
Vankiva	11	3	14	1										-11	-3	-14
Varmvattnet	22	20	42	1										-22	-20	-42
Wemmentorp	15	1	16	1										-15	-1	-16
Wibygerå	22	7	29	18		18	1							-22	-7	-29
Falketorp	58	56	114	60	29	89		53	42	95	55	44	99	-3	-12	-15
Vittsjö	18	25	43	24	12	36		26	11	37	26	15	41	8	-10	-2
Vännäs				187	35	222		180		180	130	8	138	130	8	138
Åsljunga	65	81	146	37	50	87		28	40	68	26	20	46	-39	-61	-100
Åstorp	35	18	53	30	27	57		31	5	36	33	5	38	-2	-13	-15
Örkelljunga	112	101	213	127	160	287		123	180	303	128	190	318	16	89	105
Österlövs	21	0	21	15	3	18		13		13	13	0	13	-8	0	-8
Östmark	0	16	16	1										0	-16	-16
Ö. Ljungby	13	0	13	1										-13	0	-13
	1915	1327	3242	1655	923	2578		1738	724	2462	1551	635	2186	-364	-692	-1056
ANTAL NERLAGDA				19			3				1			2		= 25
ANTAL NYSTARTADE				1												= 1

Tabell 8. Medlemsutvecklingen i ELM på föreningsnivå under jämförelseåren 2006, 2015, 2017 och 2019. År 2006 valdes som utgångspunkt eftersom föreningsdata från detta år fanns enkelt tillgängligt för kommissionen. För *-märkta föreningar saknas inrapporterade uppgifter för vissa av åren. Teckenförklaring: Matr. = matrikelförda medlemmar, Övr. = övriga betjänade, Sum. = summa.

Mellan åren 2006 och 2015 lades det ner 19 föreningar¹⁹, medan bara en tillkom (Vännäs). De senaste fem åren, 2015-2019, lades ytterligare 4 föreningar ner. Föreningarna i Attarp och Hishult lade formellt ner år 2020, men rapporterade inte in några medlemmar för 2019.

Detta innebär att från 2006 har antalet anslutna föreningar i ELM minskats från 56 till 32, en minskning med 43%.

Även antalet medlemmar minskade kraftigt, från 3 242 betjänade medlemmar år 2006 till 2 186 betjänade år 2019. Matrikelmedlemmarna minskade med 364 personer eller 19 % och antalet övriga

¹⁹ I några fall handlar det i praktiken om sammanslagningar av föreningar; i något enstaka fall om att en förenings anslutning till ELM upphört.

betjänade, alltså regelbundna deltagare men icke medlemmar, minskade med 692 personer eller 52 %.

Att antalet anslutna föreningar minskade med 43 % medan medlemsantalet under samma tid minskade med 33 % kan förklaras med att ett flertal mindre föreningar lagt ner, medan en viss tillströmning av medlemmar har skett till de större föreningarna. (Se även fråga 4 i enkätundersökningen.)

Av den insamlade statistiken går det att utläsa ett tydligt mönster att små föreningar minskat mest. Totalt sett har antalet betjänade år 2019 i föreningar som 2006 hade mindre än 50 matrikelmedlemmar (42 st) minskat med 66 %, medan de fyra föreningar som 2006 hade >100 matrikelmedlemmar²⁰ samtidigt noterat en total ökning med 6 %. Föreningar med 50-99 medlemmar²¹ år 2006 har under samma tidsperiod totalt minskat med 15 %.

²⁰ Kristianstad, Hässleholm, Örkelljunga och Lund.

²¹ I denna beräkning har medlemsutvecklingen i Tvärålundsföreningen och Vännäs slagits samman

4. Enkätundersökningen

4.1 Vilka svarade? Personlig bakgrund 1

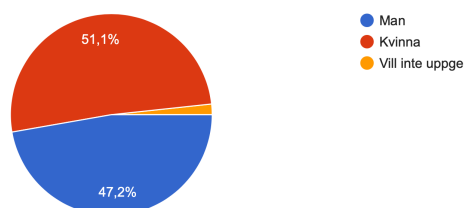
Responsten på enkäten har varit över förväntan. När svarsformuläret stängde i mitten av februari hade det inkommit precis 500 svar och efter rensning för dubletter återstod 472 unika svar.

Kommissionen valde att inleda enkäten med två sektioner, bestående av personliga frågor, som skulle ge en bild av vilka som deltog i enkäten. Den första sektionen behandlade frågor om kön, ålder, nuvarande familjekonstellation, uppväxtort samt nuvarande hemort, och svaren fördelades enligt nedan.

Fråga 1. Kön

Av de svarande var 241 stycken kvinnor, 223 stycken män och 8 personer ville inte uppge sitt kön. Således har fördelningen mellan män och kvinnor, enligt svaren på fråga 1, blivit nästan helt jämn.

1. Kön
472 svar

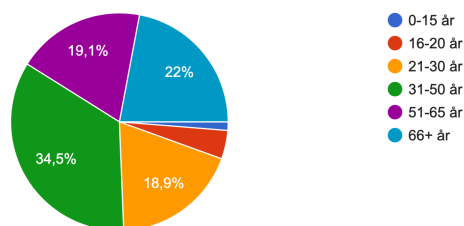

Fråga 1. Kön

Fråga 2. Ålder

Medan könsfördelningen var jämn fanns det mer variation kring hur många i varje ålderskategori som besvarade enkäten. Det kan dels ha att göra med vilka åldersgrupper som är intresserade av frågor som dessa, dels vilka som är mest aktiva i olika digitala miljöer. Det kan givetvis också bero på att det inte finns så många barn och unga att tillfråga, men det verkar mindre sannolikt. Endast 6 respondenter var i åldersgruppen 0-15 år och 20 i gruppen 16-20 år. Därefter är fördelningen ganska jämn mellan åldersgrupperna 21-30, 51-65 och 66+ år, med 89, 90 och 104 svar.

2. Ålder
472 svar

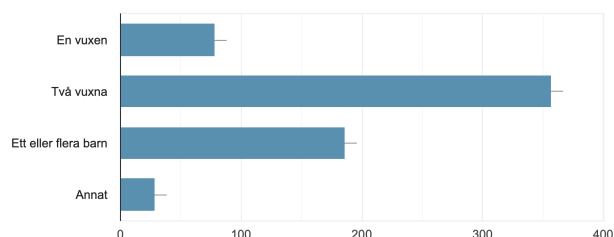
Fråga 2. Ålder

Åldersgruppen 31-50 år sticker ut med 163 svar vilket är fullt rimligt med tanke på att det är den kategori som spänner över flest år förutom 66+. Man har inte kunnat ange sin exakta ålder så det går inte att göra ytterligare indelningar i åldersgrupper. Det hade kanske varit intressant att bryta ned åldersgruppen i två snävare kategorier eftersom det är en ålder då man är tillräckligt ung för att vara helt bekväm med de digitala miljöer där vi huvudsakligen har gjort reklam för enkäten, men också en ålder då engagemanget är mycket stort och man har barn som kommer i kontakt med olika delar av ELM:s verksamhet.

Fråga 3. I mitt hem bor

De sista tre frågorna i sektionen ger en bild av de svarande, men de säger mindre än de första två. Fråga 3 har visat sig vara minst intressant i sammanhanget. På fråga 3 kunde man ange fler än ett svarsalternativ och svaren presenteras därför i stapeldiagram.

3. I mitt hem bor
472 svar

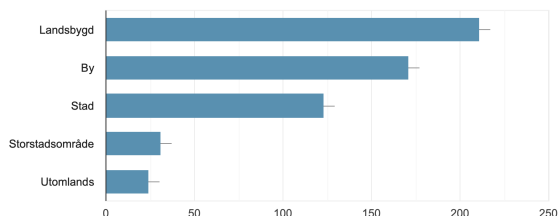

Fråga 3. I mitt hem bor

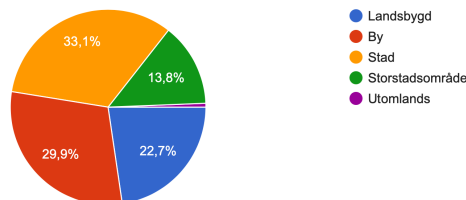
Fråga 4. Fram till 18 års ålder har jag bott på/i och fråga 5. Jag bor nu på/i

Frågorna 4-5 visar urbaniseringen och hur den har påverkat ELM. En överväldigande majoritet av de svarande, 81 % eller 382 personer, växte upp på landsbygden eller i en by medan 33 % eller 154 personer växte upp i stad eller storstadsområde. Eftersom en respondent kunde ge mer än ett svar på fråga 4 kan sammanräkningen av svaren bli mer än 100 %. På fråga 5 kunde man bara ange ett

4. Fram till 18 års ålder har jag bott på/i
472 svar

5. Jag bor nu på/i
472 svar

Fråga 4. Fram till 18 års ålder jag har bott på/i

Fråga 5. Jag bor nu på/i

svarsalternativ och bland respondenterna bor 47 % eller 221 svarande i stad eller storstadsområde. Enkäten medgav inte respondenten att ange i vilken del av Sverige de är uppvuxna och/eller bor i idag.

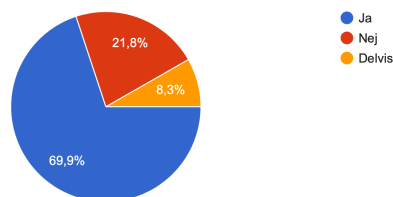
Av svaren bör vi kunna dra slutsatsen att det bland de svarande skedde en förflyttning under uppväxten från landsbygden till stadsområden, vilket är fullt rimligt med tanke på urbaniseringen i Sverige i stort. Av undersökningens respondenter är 104 stycken födda 1956 eller tidigare, och enligt Statistiska centralbyrån (SCB) är det omkring dessa år som urbaniseringen i Sverige tar särskild fart. Brytpunkten, då fler bodde i än utanför tätort, inträffade 1930 och sedan gick det fort fram till 1970 då urbaniseringen gick över i en ny och långsammare fas.²²

4.2 Vilka svarade? Personlig bakgrund 2

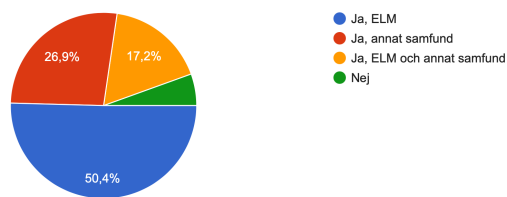
Fråga 6. Har du vuxit upp i ELM-sammanhang? och fråga 8. Är du aktiv i en kristen förening/församling idag?

I nästa sektion fick respondenterna svara på frågor om sin kristna tro och sitt eventuella engagemang i ELM idag eller under uppväxten. En klar majoritet av de svarande har helt (70 %, 330) eller delvis (8 %, 39) vuxit upp i ELM-sammanhang, men det är värt att notera att 22 % eller 103 svarande inte har vuxit upp inom ELM. Idag är 68 % eller 319 helt eller delvis aktiva i ELM.

6. Har du vuxit upp i ELM-sammanhang?
472 svar

8. Är du aktiv i en kristen förening/församling idag?
472 svar

Fråga 6. Har du vuxit upp i ELM-sammanhang?

Fråga 8. Är du aktiv i en kristen förening/församling idag?

²² "Tätorter i Sverige", SCB, 2020-09-02, hämtad 2021-05-03 från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/tatorter-i-sverige/> Se även kapitel 3.4 ovan om föreningsutvecklingen i ELM.

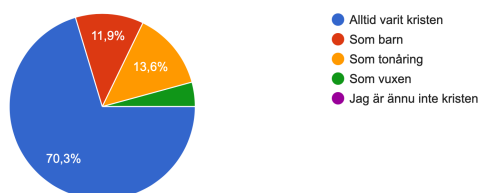
Detta innebär att enkätens resultat inte bara speglar gamla ELM-ares syn på ELM utan att det finns en avsevärd bredd i respondenternas bakgrund, erfarenhet och nuvarande engagemang. 6 % eller 26 stycken är inte aktiva i ett kristet sammanhang överhuvudtaget.

Fråga 10. När blev du kristen? och fråga 11. Skulle du beskriva dig själv som troende kristen idag?

Av de svarande beskriver sig 97 % eller 456 stycken som kristna idag, 2 % eller 11 personer svarar vet ej och 1 % eller 5 personer svarar nej på frågan. Det kan betyda att kommissionen har haft svårt att nå ut till dem som har erfarenhet av ELM, antingen från uppväxten eller från en senare period i livet, men som idag inte längre beskriver sig som kristna.

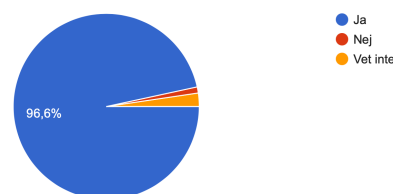
I svaren är det tydligt att de allra flesta alltid har beskrivit sig som kristna (70 %, 332) och därefter har man blivit kristen som barn (12 %, 56) eller i tonåren (14 %, 64). Av de svarande har 4 % (20 stycken) blivit kristna i vuxen ålder.

10. När blev du kristen?
472 svar

Fråga 10. När blev du kristen?

11. Skulle du beskriva dig själv som troende kristen idag?
472 svar

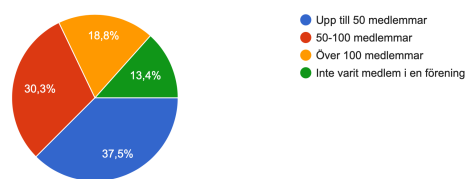
Fråga 11. Skulle du beskriva dig själv som troende kristen idag?

Fråga 7. Om du svarade ja eller delvis på förra frågan, vilken storlek på förening växte du upp i? och fråga 9. Om du är aktiv i ELM idag, hur stor är föreningen/församlingen?

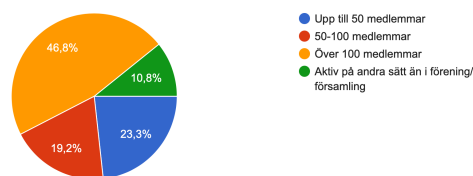
Svaren på frågorna 7 och 9 visar att det har skett en förändring såtillvida att fler personer är med i större föreningar idag jämfört med under sin uppväxt. I den här sammanställningen undersöks inte rörelsemönstren mellan större och mindre föreningar eller större och mindre orter. Därför går det inte heller att dra några detaljerade slutsatser av svaren, men det är tydligt att medlemskapet idag huvudsakligen är knutet till större föreningar medan det var mer diversifierat förr.

I den statistiska undersökningen ovan kan man dock se att det regelbundet har lagts ned föreningar i ELM-sfären under de senaste 20 åren och i de allra flesta fallen är det föreningar på landsbygden eller i mindre orter som har lagt ner. Det tyder på att urbaniseringen är en drivande faktor också bakom denna förändring.²³

7. Om du svarade ja eller delvis på förra frågan, vilken storlek på förening växte du upp i?
389 svar

9. Om du är aktiv i ELM idag, hur stor är föreningen/församlingen?
344 svar

Fråga 7 och 9. Om du svarade ja eller delvis på förra frågan, vilken storlek på föreningen växte du upp i? och: Om du är aktiv i ELM idag, hur stor är föreningen/församlingen?

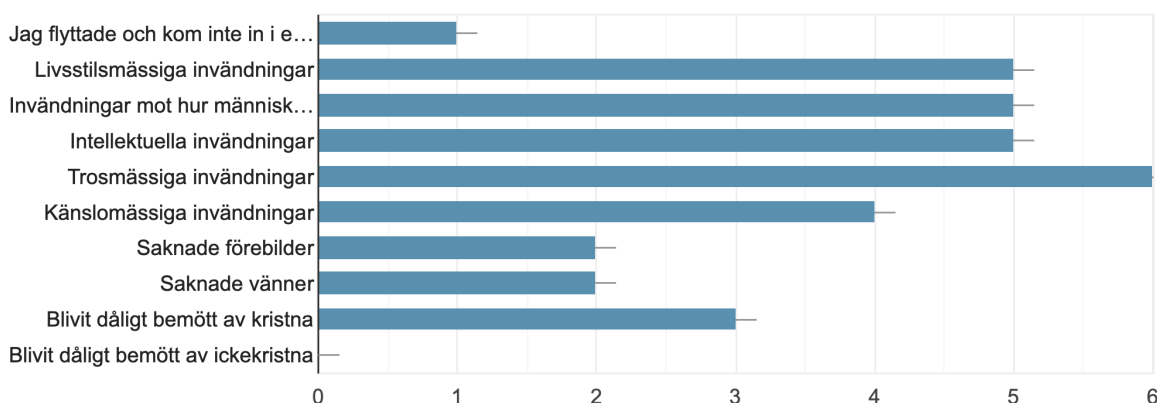
²³ Samma tendens kan anas i svaren på [frågorna 4-5](#) ovan samt i [kapitlet om föreningsutvecklingen i ELM](#).

Fråga 12. Om du svarat nej på fråga 11, vad är orsaken till att du inte beskriver dig som kristen?

Den sista frågan som ställdes i avsnittet om personlig bakgrund riktade sig till de som eventuellt inte längre betraktar sig som kristna. Syftet med enkäten har inte bara varit att ta reda på *hur* människors engagemang och inställning ser ut, utan också *varför* det ser ut som det gör. Fråga 12 i enkäten presenterade 10 olika svarsalternativ och respondenten kunde avge mer än ett svar. Totalt inkom 12 svar på frågan, vilket skulle kunna förvåna en aning med tanke på att bara 5 personer beskrev sig som icke troende kristna i fråga 11, men då ska man komma ihåg att ytterligare 11 personer svarade att de var osäkra på sin tro. Det är rimligt att anta att några som svarade "vet ej" på fråga 11 ändå svarade på fråga 12 och ville förklara sitt svar.

12. Om du svarat nej på fråga 11, vad är orsaken till att du inte beskriver dig som kristen?

12 svar

Svarsalternativ 1 ovan lyder i sin helhet: "Jag flyttade och kom inte in i en ny gemenskap."

Svarsalternativ 3 ovan lyder i sin helhet: "Invändningar mot hur människor är mot varandra."

Man kan dela in svaren i två större kategorier: intellektuella och relationella skäl. Frågor om livsstil, känslor, hur andra och hur man själv bemöts, hör till kategorin "relationella skäl". Av totalt 33 ifyllda svarsalternativ får denna kategori 51 % (17 träffar) av svaren, och om man lägger till svarsalternativ 1 och 8 har totalt 60 % angett skäl som hör till den relationella kategorin. De intellektuella invändningarna får 33 % (11 träffar) av svaren. Det skulle kunna bero på att svarsalternativen har en slagsida åt det relationella på bekostnad av det intellektuella, men det kan också vara så att det gömmer sig intellektuella skäl bakom svarsalternativ 2 och 6 som inte kommer fram i enkäten.

Fråga 13. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 12?

Av de 12 som har svarat på fråga 12 har 3 stycken gett ytterligare information i fråga 13: "Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 12?" De första två respondenterna angav relationella skäl. Den förste "upplevde det som ett slutet sällskap där det var svårt få djupare vänskapliga relationer om du inte hade rätt bakgrund/släktband" och den andre kom inte in i den kristna gemenskapen under uppväxten: "Den kristna gemenskap jag mötte i Elm på läger var inte positiv så jag ville inte vara i den heller." Den tredje respondenten angav snarare intellektuella invändningar: "[Jag] hamnade i en fas i livet där jag ansåg att Gud inte hjälpte mig. Om han inte hjälpte mig, varför skulle jag då tro på honom?" Utöver de tre uppföljande svaren till fråga 12 inkom det ytterligare 4 svar på fråga 13, som saknade tydlig koppling till föregående fråga och därför utelämnas här.

4.3 Erfarenheter av den kristna tron

Huvudsyftet med att genomföra enkätundersökningen var att ta reda på vad som får människor att gå med i, stanna kvar i eller lämna ELM, men frågeställningen är komplex och kommissionen insåg ganska snart när man utformade enkäten att det finns flera sorters frågor som är relevanta i en undersökning som denna. Därför tillkom en sektion där respondenterna fick berätta om sina erfarenheter av den kristna tron under barndom, ungdom och vuxenblivande. Frågorna gällde vilken typ av verksamheter man var med i under uppväxten, om man har gått bibelskola, vilken typ av andliga rutiner man hade i hemmet och hur man upplevde den kristna tron i hemmet och församlingen/föreningen.

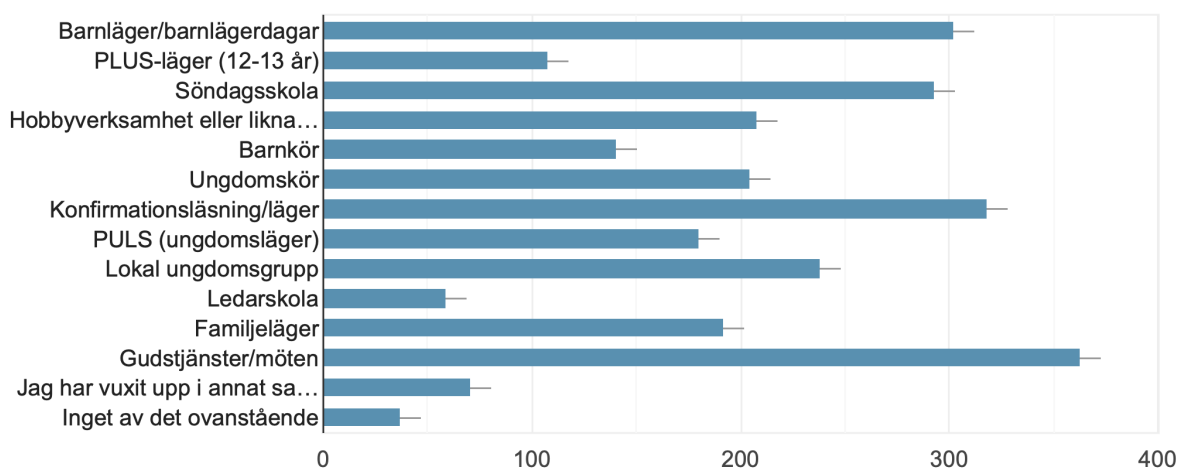
Utöver dessa frågor ställdes frågor med svar i fritext om vad som har varit särskilt viktigt för respondentens trosutveckling samt för att denne skulle bli kvar i eller lämna den kristna tron. Därtill kunde man i fritext kommentera erfarenheterna av tron från hemmet eller församlingen/föreningen.

Fråga 14. I ELM/ELU:s regi har jag som barn och tonåring varit med på eller är med på/i (ELU är ungdomsorganisationen i ELM)

Fråga 14 berörde respondenternas erfarenhet av barn- och ungdomsverksamhet i ELM-sfärens regi och medgav mer än ett svar. Det fanns 14 alternativ man kunde välja bland, inklusive "Jag har vuxit upp i annat sammanhang" och "Inget av ovanstående". En stor andel av de svarande har deltagit i gudstjänster/möten (77 %), konfirmationsläger (67 %), barnläger (64 %) och söndagsskola (62 %). Därtill har en stor andel av respondenterna deltagit i en lokal ungdomsgrupp (50 %), hobbyverksamhet (44 %), ungdomskör (43 %) och familjeläger (41 %).

14. I ELM/ELU:s regi har jag som barn och tonåring varit med på eller är med på/i (ELU är ungdomsorganisationen i ELM)

472 svar

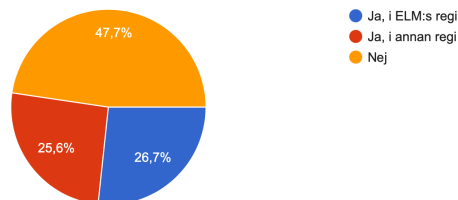
Lite mer förvånande är det att bara 15 % (71 stycken) av de svarande angav att de har vuxit upp i annat sammanhang än ELM, med tanke på att 21,8 % svarade på fråga 6 att de *inte* har vuxit upp i ELM-sammanhang och ytterligare 8 % svarade att de *delvis* har vuxit upp i ELM (totalt 142 stycken). När man plockar ut de som har svarat "Nej" eller "Delvis" på fråga 6 och tittar på hur de har svarat på fråga 14 kan man dock se att många av dem har kryssat i att de har deltagit i verksamheter i ELM-sfären men de har inte kryssat i att de har vuxit upp i annat sammanhang. Det är därför rimligt att anta att de svarande antingen har tänkt att de redan har svarat på den frågan tidigare, eller att de helt enkelt inte har lagt märke till alternativet eftersom de har kunnat ge svar på frågan.

Man skulle kunna bryta ner svaren i olika åldersgrupper och söka eventuella samband eller avvikelser mellan olika åldrar, men kommissionen har i det här skedet inte bedömt den informationen som relevant.

Fråga 15. Jag har gått en bibelskola (motsvarande ett år på folkhögskola)

Fråga 15 berörde huruvida respondenterna har gått en bibelskola och av de svarande har hälften svarat ja. Inom den gruppen är det i sin tur nästan helt jämnt mellan dem som har gått bibelskola i ELM:s regi (27 %) och de som har gått bibelskola i annan regi (26 %).

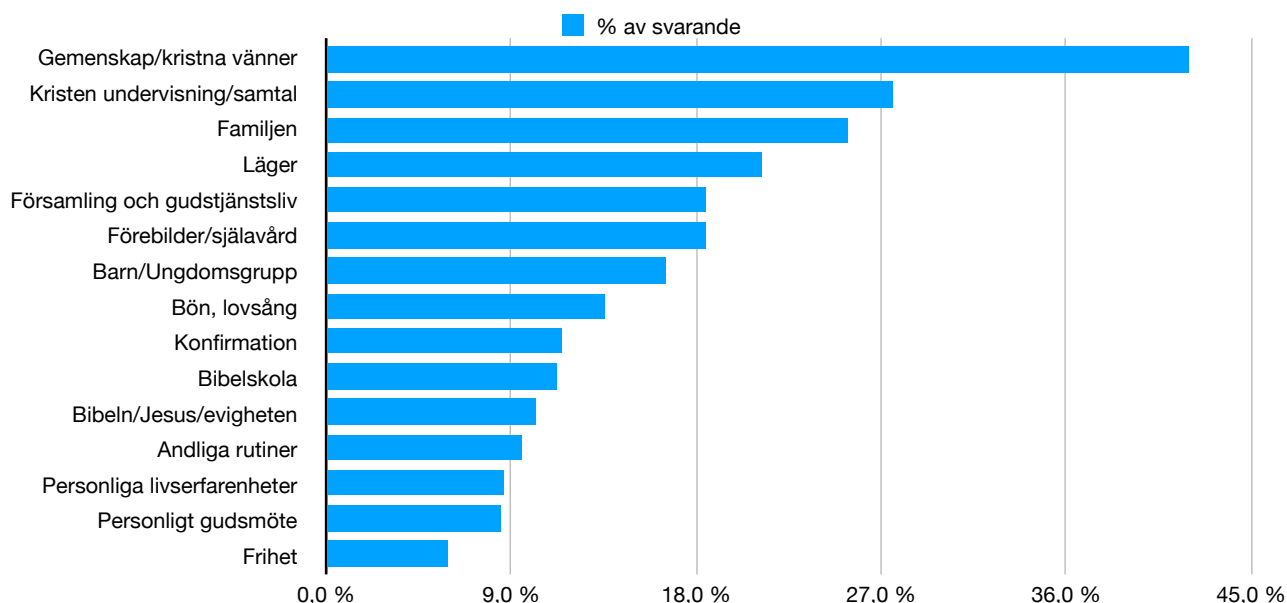
15. Jag har gått en bibelskola (motsvarande ett år på folkhögskola)
472 svar

Fråga 15. Jag har gått en bibelskola (motsvarande ett år på folkhögskola)

Fråga 16. Nämn tre saker som har varit särskilt viktiga för din trosutveckling.

I fråga 16 fick respondenterna ange tre saker som har varit särskilt viktiga för deras trosutveckling. Svaren skrevs i fritext och kommissionen har i bearbetningen brutit ner svaren i femton kategorier, där fördelningen blev som diagrammet nedan visar. Det allra viktigaste över alla åldrar är gemenskap och/eller kristna vänner, förutom för åldersgruppen 16-20 år där läger och konfirmationen rankas som ännu viktigare men det är nog inte alldeles enkelt att särskilja gemenskapen från upplevelsen av läger och konfirmation. Det två näst viktigaste faktorerna över alla åldersgrupperna är kristen undervisning/samtal och familjen.

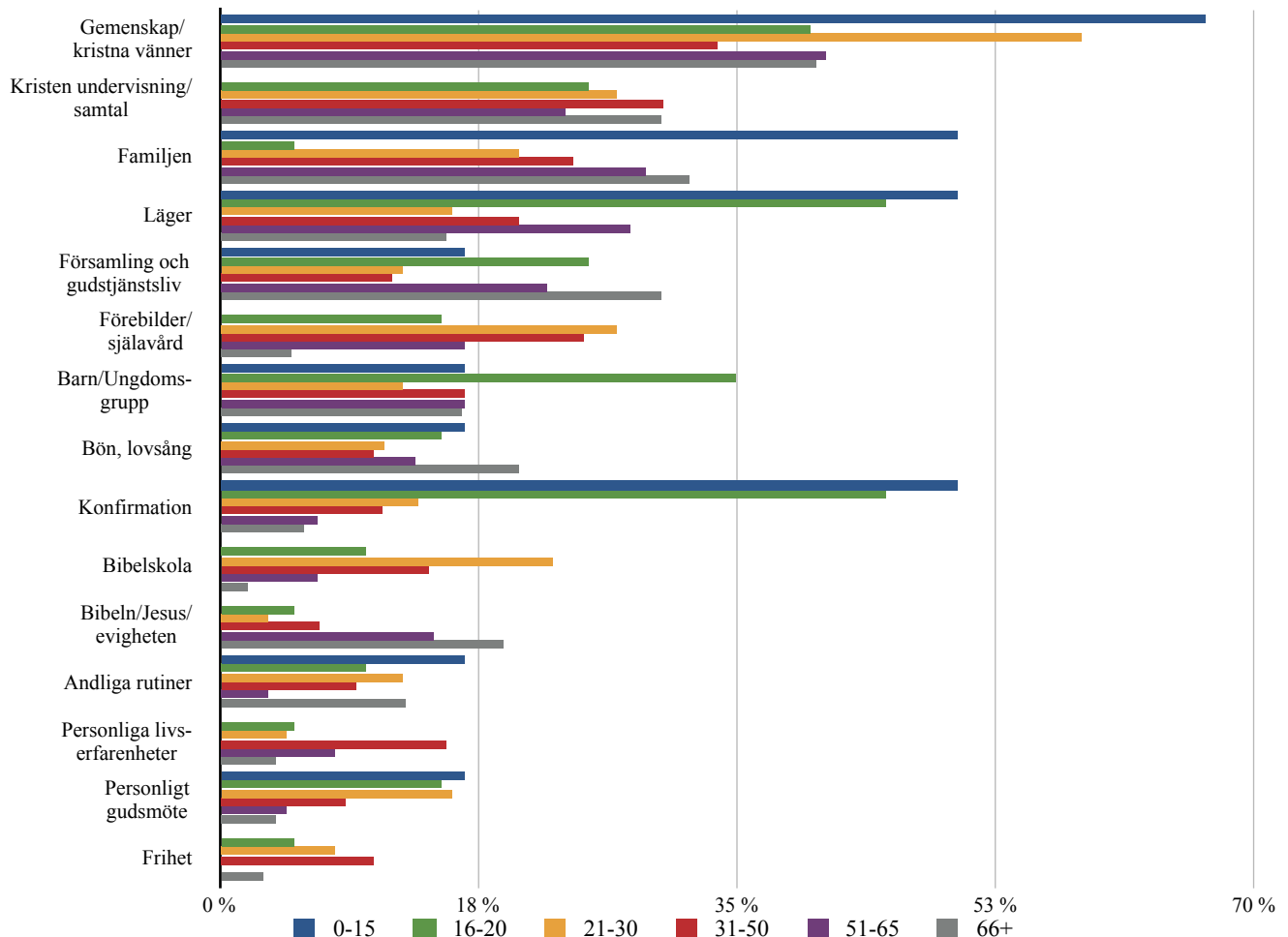

Om man bryter ner svaren på åldersnivå blir resultatet som diagrammet nedan visar. Vikten av kristen undervisning/samtal är tämligen jämnt fördelad mellan åldersgruppen förutom 0-15 år där ingen av respondenterna lyfte detta. Det betyder inte att undervisning inte alls är viktig för de yngsta, men den kan rymmas i andra kategorier som läger, konfirmation och andliga rutiner. Åldersgruppen 0-15 år menar att familjen är mycket viktig (50 %), medan få av respondenterna som är 16-20 år lyfter fram familjen (5 %). Därefter ökar vikten av familjen med åldern.

Det är intressant att grupperna 16-20 år och 66+ ligger högre på församling och gudstjänstliv än övriga åldrar, medan 21-30 år ligger högst när det gäller förebilder/själavård. 16-20-åringar sticker ut när det gäller vikten av barn/ungdomsgrupp, vilket är naturligt. I denna kategori ryms även Credo/SESG som nämnts av en betydande andel av de svarande i alla åldrar. I kategorin bön/

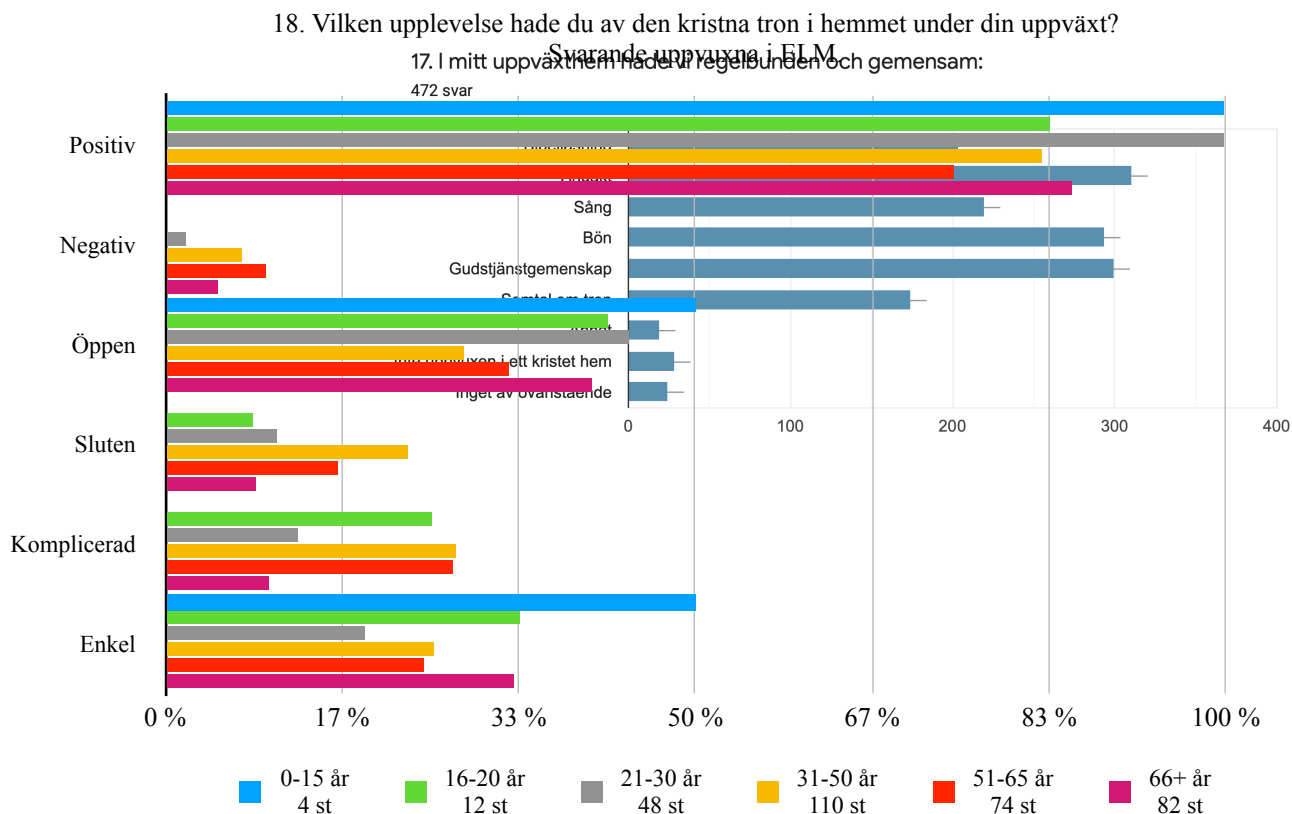
lovsång ryms även kör och annan musik. I denna kategori ser man att det är viktigast för de äldsta och yngsta och minst viktigt för 31-50 år. Det blir tydligt att vikten av konfirmationen minskar ju längre tillbaka den ligger i tiden, 50 % av 0-15-åringarna och 45 % av 16-20-åringarna lyfte fram den, medan bara 7 % respektive 6 % i de två äldsta åldersgrupperna gör det. Bibelskola lyfts främst fram av åldern 21-30 år, vilket följer samma mönster, som ifråga om konfirmation och barn/ungdomsgrupp, att det som man är mitt i eller nyss har erfårit är viktigt.

16. Nämn tre saker som har varit särskilt viktiga för din trosutveckling. I procent relativt antalet respondenter i åldersgruppen.

Kategorin Bibeln/Jesus/evigheten kan behöva en förklaring. Dessa ryms på olika sätt även i andra kategorier, som kristen undervisning/samtal, bön/lovsång, andliga rutiner och personligt gudsmöte. Kommissionen valde ändå att ha denna kategori för dem som utan att ange sammanhang har svarat "Bibeln", "Guds ord", "hoppet", "Jesus", etc. Andliga rutiner handlar om kontinuitet och goda vanor, som andakt, bibelläsning eller hemgrupp. De tre underkategorier som fått lägst antal svar är livserfarenheter, personligt gudsmöte och frihet. Bland dessa svar kan man se avgörande livsberättelser som att blivit berörd och fått ett personligt gudsmöte, att gå igenom svåra perioder, att ha varit missionär, att kunna få ställa frågor eller att inte bli dömd.

Fråga 17. I mitt uppväxthem hade vi regelbunden och gemensam

Tidigare studier på vad som gör att barn och unga behåller sin kristna tro upp i vuxen ålder har pekat på hemmets betydelse.²⁴ Därför bedömde kommissionen det som relevant att ha med frågor som berörde upplevelsen av den kristna tron i barndomshemmet respektive församlingen/föreningen som man växte upp i, samt vilka rutiner man fick med sig hemifrån. Frågan om rutiner följs upp i nästa sektion, fråga 25.

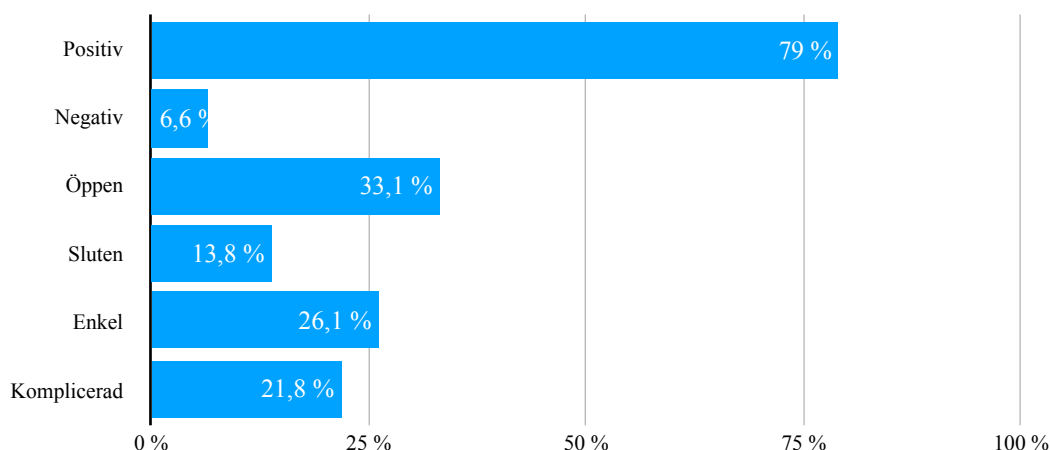
I fråga 17 fick respondenterna svara på frågan om vilka andliga rutiner man hade i uppväxthemmet, och man kunde ange mer än ett svar. En förhållandevis stor andel av de svarande har haft andakt (66 %), bön (62 %) och regelbunden gudstjänstgemenskap (64 %), och samtidigt har 34 % av respondenterna inte haft regelbunden andakt i hemmet.

Fråga 18. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron i hemmet under din uppväxt? och fråga 19. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 18?

Kommissionen har, med stöd i tidigare undersökningar, utgått från att det man får med sig från hemmet har stor betydelse för ens fortsatta vandring i den kristna tron. Uppväxten är inte den enda parametern, men den är viktig. Fråga 18 undersökte hur respondenterna hade upplevt den kristna tron i hemmet under sin uppväxt. Bland respondenterna svarade 373 stycken (79 %) att de hade haft en positiv upplevelse av den kristna tron i hemmet, medan 31 stycken (6,6 %) svarade ”negativ”. 156 stycken upplevde tron som ”öppen” (33,1 %) medan 65 stycken (13,8 %) upplevde den som ”sluten”, och slutligen svarade 123 respondenter (26,1 %) ”enkel” och 103 stycken (21,8 %) ”komplicerad.”

²⁴ Mark, Olwyn, 2016. *Passing on Faith*. London: Theos. [https://www.theosthinktank.co.uk/cmsfiles/archive/files/Reports/Passing%20on%20faith%20combined%20\(1\).pdf](https://www.theosthinktank.co.uk/cmsfiles/archive/files/Reports/Passing%20on%20faith%20combined%20(1).pdf) (hämtad 2021-05-10), Brandt, Olof, Bibeln idag 2020, Här för att stanna, https://issuu.com/olof.brandt/docs/rapporten_slut (hämtad 2021-05-10).

18. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron i hemmet under din uppväxt?

I diagrammet nedan kan man se resultatet av frågan bland respondenter uppvuxna i ELM.

Många respondenter gav kompletterande svar i fritext-raden. Många följde också upp svaret på fråga 18 med en utveckling i fråga 19, "Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 18?" (142 svar inkom på fråga 19). Det är omöjligt att göra rättvisa åt alla de enskilda svaren. Varje svar uttrycker en persons högst verkliga och viktiga erfarenhet och förtjänar i den bemärkelsen att nämnas, men av utrymmesskäl kan bara enstaka nedslag göras.

Som tabellen ovan visar har de allra flesta haft positiva erfarenheter av tron hemifrån. Många respondenter har helt enkelt svarat med "positiv", "enkel", "öppen" eller en kombination av dem. Ibland har det positiva fått samsas med negativa erfarenheter. En person, kvinna i åldern 31-50 som inte har vuxit upp i ELM, uttryckte positiva erfarenheter från hemmet, men reflekterade i fråga 19 över att "att mina föräldrar inte såg till att tron var mer öppet närvarande i hemmet". En annan, man i ålder 66+ år, som har vuxit upp i ELM-sammanhang, hade en positiv, öppen, enkel erfarenhet av tron från hemmet och förklarade i fråga 19:

Kunde alltid öppet ifrågasätta. I min generation ifrågasatte man tron i förhållande till vetenskapen. Dessa frågor togs på allvar och vi barn fick goda samtal med föräldrarna. Som förstod men också ledde oss på ett bra sätt.

Det framkommer samtidigt att många har negativa erfarenheter av olika slag. En man, 51-65 år, uppvuxen i ELM, svarade att erfarenheten från hemmet både var positiv och negativ, sluten och komplicerad: "Fanns alltid ett hot, att om man inte är kristen, hamnar man i helvetet." Personen anger att denne i vuxen ålder har fått leta efter en personlig tro, för "det som barndomshemmet stod för har skapat så många frågor o problem o det har inte hållit, när livet händer en". En annan person, kvinna i åldern 31-50 som inte har vuxit upp i ELM, hade en "sluten, komplicerad, krävande" erfarenhet från sin uppväxt och utvecklade i fråga 19:

Jag kände aldrig att jag var älskad och accepterad för den jag är till fullo. Hela tiden skulle man försöka bli mer lik Jesus och vad man än gör så blir man inte tillräckligt helgad, finns alltid någon synd som kan förbättras!

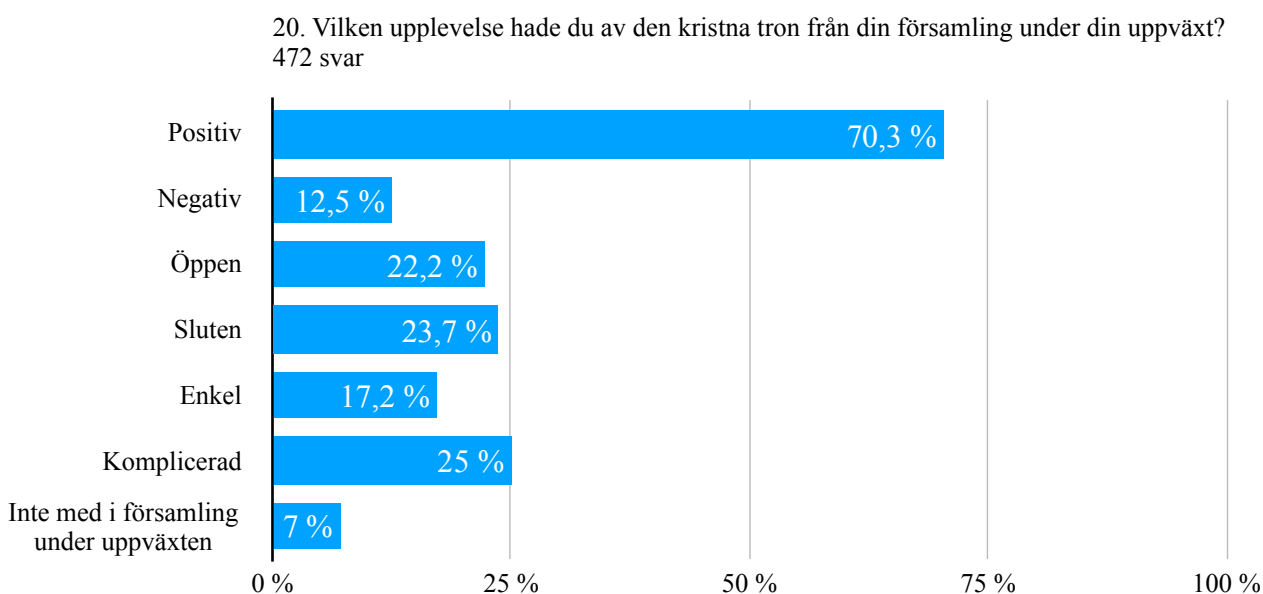
En annan kvinna i samma åldersgrupp, som har vuxit upp i ELM, skrev:

Nåden är gratis men man måste minsann jobba för att vara med i ELM! Jag tror att ELM har format mig så att jag känner en stark plikt känsla men kanske inte så stor glädje. Jag tror att det har format mig och min gudsbild.

Det är värt att lägga märke till att samma person kunde beskriva tron med motstridiga omdömen. Flera respondenter beskrev sin erfarenhet från hemmet som både positiv och komplicerad, enkel och sluten. En ung kvinna, 16-20 år som vuxit upp i ELM, beskriver sin erfarenhet som både positiv och komplicerad men utan att närmare förklara sin beskrivning.

Fråga 20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt? och fråga 21. Är det något du vill berätta utifrån ditt svar i fråga 20?

Frågorna 20-21 ställer samma fråga som 18-19 men nu tillämpat på den kristna gemenskapen man växte upp i. Återigen kunde respondenterna ange mer än ett svar, samt utöver de förbestämda svarsalternativen, som syns i tabellen, skriva ett fritextsvar. De kunde dessutom komplettera svaret på fråga 20 med ett längre svar i fritext på fråga 21. Resultatet på fråga 20 är ganska likt resultatet på fråga 18. Många, 332 personer, fick med sig en positiv upplevelse från den kristna gemenskapen man växte upp i (70 %), men de negativa upplevelserna är fler, 59 stycken (12,5 %) än när frågan gällde barndomshemmet.

Bland respondenterna upplevde 105 stycken (22 %) tron som ”öppen” i församlingen medan 112 stycken (23,7 %) upplevde den som sluten. 81 personer (17 %) upplevde tron i uppväxtförsamlingen som enkel men 118 stycken (25 %) upplevde den som komplicerad, och 33 stycken (7 %) svarade att de inte var med i en församling under uppväxten. En person, kvinna i ålder 66+ beskriver dubbelheten som många kunde uppleva – å ena sidan dömande, å andra sidan fin gemenskap och möjlighet att ställa frågor:

På min tid var det mycket fördömande i många föreningar. Vår förening var förhållandevis öppen. Vi hade en mycket livaktig ungdomskör. Som ungdom fick vi i förtroende ordna mycket verksamhet själva. Vi hade också ungdomsbibelstudium. Under dessa fick vi god undervisning om vad kristen tro är och vi fick också mycket öppet ställa våra frågor.

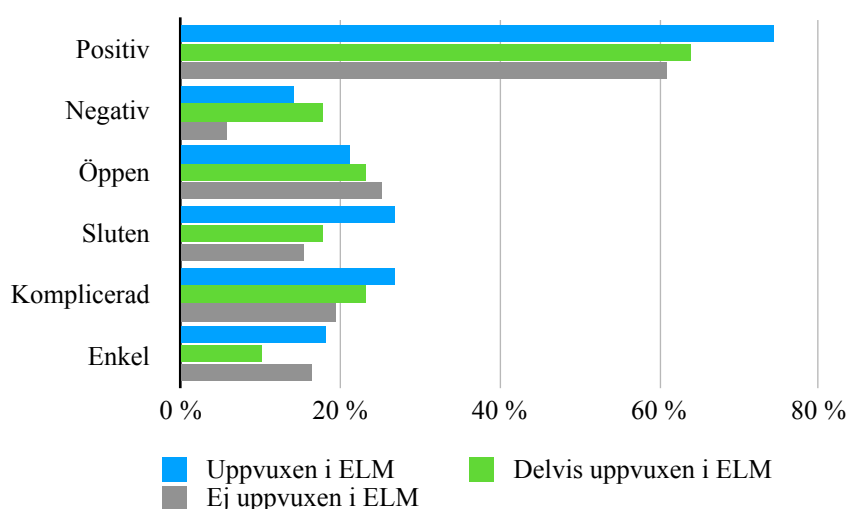
Procentsatserna säger dock inte allt. Att bara 17 % har sagt sig uppleva tron som ”enkel” kan bero på att man redan hade kryssat i ”positiv” och därmed ansåg sig ha besvarat frågan. Det kan också bero på att man varken ville beskriva upplevelsen som ”komplicerad” eller ”enkel” utan hade en blandad erfarenhet som inte lät sig fångas av de båda kategorierna.

I den här frågan kan det vara intressant att se hur svaren skiljer sig mellan dem som helt (330) eller delvis (39), samt inte alls (103), har vuxit upp i ELM. Den vertikala axeln anger de sex värdeorden "positiv, negativ, öppen, slutet, komplicerad, enkel" och de horisontella staplarna anger i hur många svar något av värdeorden förekommer. I de allra flesta fallen innehåller ett svar mer än ett värdeord.

Svaren pekar på att en större andel bland dem som helt – jämfört med dem som delvis eller inte alls – har vuxit upp i ELM har haft en positiv upplevelse av tron från sin kristna gemenskap. Samtidigt är det en större andel av de ELM-uppvuxna som har upplevt tron som slutet och komplicerad jämfört med de två andra jämförelsegrupperna. Det ger en indikation på att tron har varit varm och innerlig i föreningarna och församlingarna, men att de har upplevts som mer eller mindre stängda och slutna för intryck utifrån. Det är ett intryck som förstärks av svaren på frågorna 27 och 29, om vad som kännetecknar ELM samt vad som är viktigast för ELM att arbeta med i framtiden.

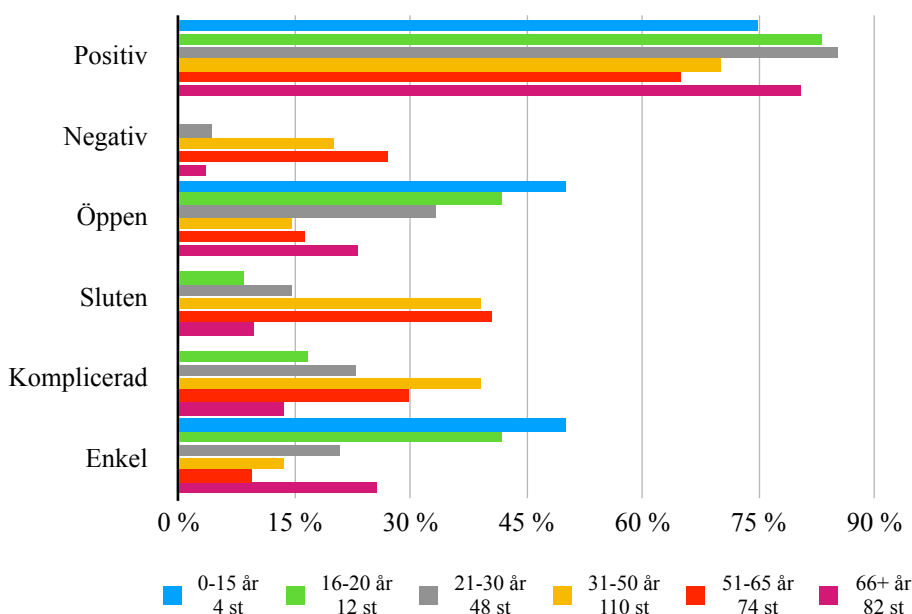
Om man undersöker vilka som har vuxit upp i ELM (330) men som idag är aktiva i annat sammanhang (75) kan man se att erfarenheterna visserligen är positiva, men att man i högre grad än andra har upplevt ELM som slutet, d.v.s. instängt. Bland dem som har vuxit upp i ELM men idag inte alls har en förenings-/ församlingsgemenskap (21) upplevde 62 % tron som positiv, men 38 % upplevde tron som instängt och 52 % upplevde den som komplicerad.

20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt?

Det är intressant att bryta ner upplevelsen av tron i uppväxtförsamlingen/-föreningen bland ELM-are i åldersgrupper för att se hur erfarenheten skiljer sig åt i de olika åldrarna, och när man gör det ser man åldersgrupperna 0-20 samt 66+ sticker ut i positiv bemärkelse. Av de tillfrågade i åldersgruppen 66+ har 80 % svarat att upplevelsen har varit "positiv" medan 4 % har svarat "negativ"; 23 % har svarat "öppen" och 10 % har svarat "sluten".

20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt? Svarande uppvuxna i ELM.

Bland de unga, i åldern 0-15 samt 16-20 år, är antalet respondenter mycket färre, totalt 16 stycken jämfört med 82 st i åldern 66+, men upplevelsen är positiv. 79 % i åldern 0-20 år har en positiv upplevelse av tron, 0 % har en negativ upplevelse, och 17 % – samtliga dessa i åldersgruppen 16-20 år – har en “komplicerad” upplevelse.

Åldersgrupperna som sticker ut i negativ bemärkelse är 31-50 och 51-65 år. Även om också dessa grupper har positiva erfarenheter från uppväxten (70 % i ålder 31-50 och 65 % i ålder 51-65) är det tydligt att problemen har varit större här. 20% respektive 27 % har upplevt tron som “negativ”, 39% respektive 41 % har upplevt tron som “sluten”, och 39% respektive 30 % har upplevt tron som “komplicerad” i dessa åldersgrupper.

En person som deltog i en av djupintervjuerna, kvinna i åldern 51-65, berättade om hur hon hade upplevt tron i sin kristna barndomsgemenskap.

Jag upplevde det som en rädsla från vuxenvärlden att vi skulle hamna på villovägar och den rädslan tog sig uttryck i att det blev dömande. [...] Det sas ‘åh det är så farligt, det är så farligt’ men jag upplevde det inte som farligt. Sedan var jag med om lite tråkigheter där man dömde ut det jag sa och då fick jag lite vatten på min kvarn.

En man i ålder 31-50, svarade “positiv, negativ, sluten” på fråga 20 och förklarade i nästa:

Så länge man var med till 100% och satsade all fritid på verksamheten var allt ok. Men andra intressen som idrott och kultur var man tvungen att hålla för sig själv. Var svårt att behålla icke troende relationer. De upplevdes som ett hot eller risk för tron.

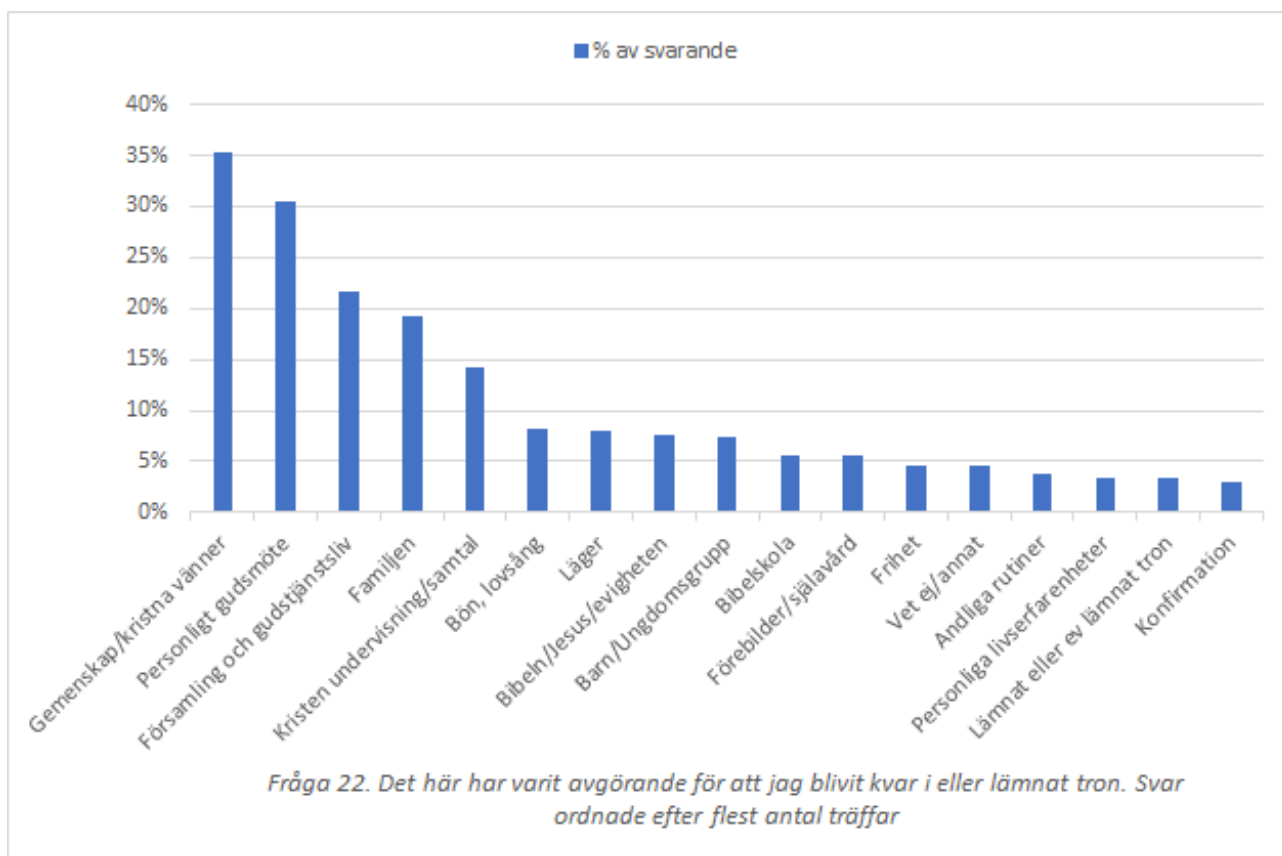
Sammantaget kan man säga att de allra flesta har med sig positiva erfarenhet av tron både från hemmet och från den kristna gemenskap som man växte upp i, men samtidigt med det positiva finns de negativa stråken. Särskilt i åldrarna 31-65 framkommer en känsla av slutenhet och komplexitet kring tron som inte minst har gällt fördömande av andra kristna och i någon mån sekteristiska tendenser.

Fråga 22. Det här har varit avgörande för att jag blivit kvar i eller lämnat tron:

I fråga 22 fick respondenterna ange vad som varit avgörande för att de blivit kvar i eller lämnat tron. Svaren skrevs i fritext utan begränsning av hur många saker man fick skriva ner. En del har svarat en sak, andra flera. I genomsnitt skrev var och en två saker (879 svar på 472 respondenter). Kommissionen har i bearbetningen brutit ner svaren i femton kategorier som i fråga 16. Ytterligare två kategorier “Vet ej/annat” och “Lämnat eller ev lämnat tron” fick läggas till. Det allra viktigaste är gemenskap och/eller kristna vänner (35 %). Därefter kommer personligt gudsmöte (31 %), församling och gudstjänstliv (22 %) samt familjen (19 %). Svaren redovisas i tabellen nedan.²⁵

Precis som i fråga 16 är gemenskap och/eller kristna vänner i fråga 22 den faktor som är viktigast för respondenternas trosutveckling och för att de stannat kvar i tron. Sedan skiljer sig resultaten mellan de båda frågorna åt. I fråga 22 är det 31 % av de svarande som lyfter fram att personliga gudsmöten varit avgörande för att stannat kvar i tron, medan denna kategori bara fick knappt 10 % av svaren i fråga 16 om vad som varit viktigast för trosutveckling. Här ser vi en skillnad på vad som får tron att utvecklas och vad som får en person att förbli i tron. Det kan dock vara så att personliga gudsmöten i fråga 16 ryms i t ex konfirmation och läger. Församling och gudstjänstliv kommer på tredje plats i fråga 22, jämfört med femte plats i fråga 16. För kristen undervisning/samtal gäller det omvända.

²⁵ Fråga 22 har i nuläget ingen uppdelning i olika åldrar, pga tidsbrist.

Av respondenterna i fråga 16 hör 3 % till dem som på fråga 11 svarat att de idag inte beskriver sig själva som kristna, eller att de inte vet om de gör det. Det är intressant att se vad som varit avgörande för att de lämnat eller kanske lämnat tron. Bland dem som svarat "Vet inte" på fråga 11 återkommer gemenskapen som avgörande faktor i fråga 22. Det kan vara positivt som "Gemenskapen med andra kristna" eller negativt som "brist på känsla av gemenskap" eller oro för vad vänner och släktingar skulle säga om man lämnade tron. Bland dem som svarade "Nej" på fråga 11 finns också negativa sidor av relationer med som avgörande faktorer, men även "intellektuell ohederlighet", "avsaknad av känslomässig övertygelse" eller att man lämnat tron för att man inte tror på Gud.

Bland respondenterna finns det flera som stannat kvar tron för att "Det har aldrig varit något alternativ att lämna." Flera tar också upp bibelordet i Joh 6 där Petrus säger "Herre, till vem skulle vi gå?".

Ytterligare några exempel på vad som varit avgörande för respondenter som blivit kvar i tron är:

Det har jag ofta undrat över. Tror i första hand att Gud själv alltid bevarat mig. Mina föräldrars övertygelse i sin tro som var sann för dem, gjorde också sitt, även om jag inte håller med om mycket.

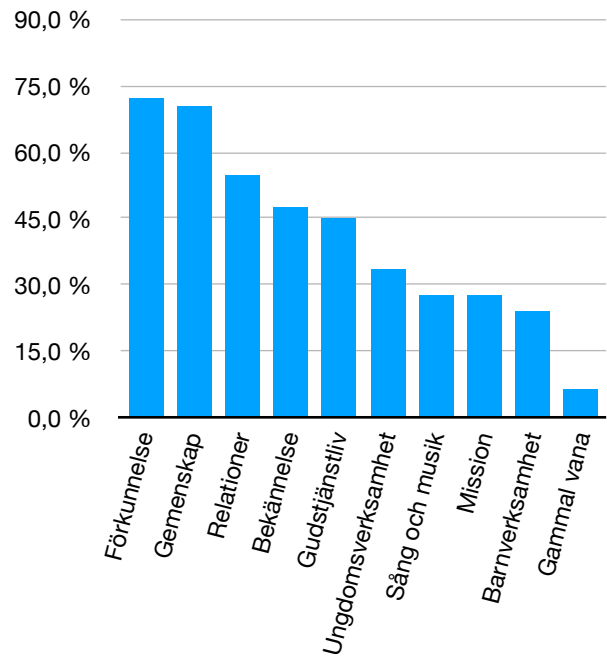
Jag hade ett väldigt starkt personligt möte med Gud under ett församlingläger när jag gick i högstadiet. Det har fått mig att hålla kvar vid tron i alla med och motgångar i livet.

Människor runt mig som brinner för Jesus har varit avgörande för att jag stannat kvar i tron.

För flera har det haft stor betydelse att få möta andra sammanhang än ELM:

Haft möjligheten att hitta andra, mer balanserade sammanhang än ELU/ELM i vuxen ålder. Hade jag varit kvar längre är jag osäker på om jag haft kvar min tro idag. För mig saknades ett tillåtande i

Fråga 24. Om du inte vuxit upp i ELM men idag valt att vara med, varför?

tänkandet i era sammanhang, kändes som att man skulle svälja ett antal sanningar, så därför var det befriande att senare komma i kontakt med kristna sammanhang där det faktiskt sågs som något positivt att tänka, resonera och inte "veta" alla svar på förhand.

Att jag hittat riktiga lutherska sammanhang och lämnat ELM. Den lutherska bekännelsen, tillika Guds ords tydliga vittnesbörd, är oförenligt med lågkyrklighet.

Flera respondenter nämner nåden i vad som varit avgörande för att de stannat kvar i tron. En kvinna, 66+ skriver kort och gott "Guds nåd!"

4.4 Engagemang idag

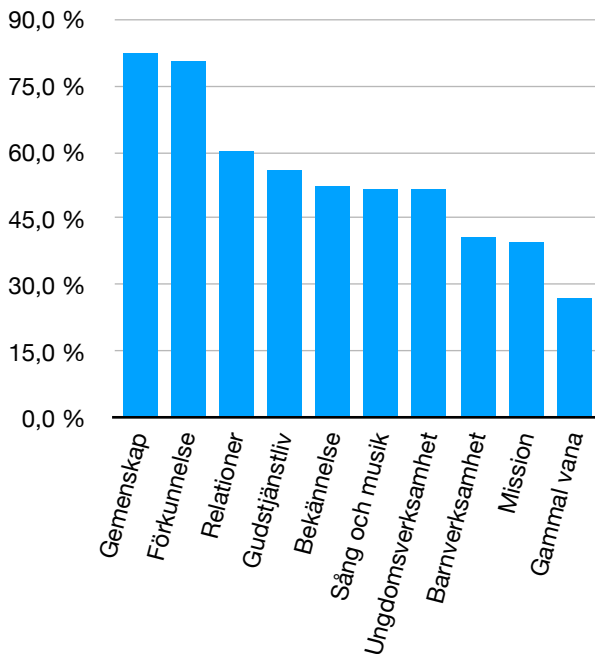
Nästa sektion ställde frågor om respondenternas nuvarande engagemang i kristna sammanhang, samt i vilken mån man är aktiv i olika kristna verksamheter. Frågorna 23-24 riktade sig först till dem som har vuxit upp i ELM och valt att stanna kvar i rörelsen, och därefter till dem som inte har vuxit upp i rörelsen men valt att gå med. Båda frågorna hade 10 identiska svarsalternativ och man kunde kryssa i mer än ett alternativ. På det viset går det att jämföra utfallen och se om det är samma saker som drar de båda grupperna till ELM eller om det finns olikheter mellan dem.

Fråga 23. Om du vuxit upp i ELM och idag valt att vara kvar, varför? och fråga 24. Om du inte vuxit upp i ELM men idag valt att vara med, varför?

Överst på nästa sida finns sammanställningen av svaren, och att man ser att de är förhållandevis lika mellan de båda grupperna. Gemenskap och förkunnelse är de två viktigaste orsakerna till att människor blir kvar i, eller kommer med i, ELM, men i fråga 24 väger förkunnelsen över med 0,9 procentenheter före gemenskapen, medan gemenskapen väger över med 1,1 procentenheter.

Barn- och ungdomsverksamheten är viktigare för dem som har valt att stanna kvar i ELM (30 % och 38 %) än för dem som har valt att idag gå med i ELM (24 % och 34 %). Däremot har relationer varit viktigare för dem som kommit med i ELM (55 %) än för dem som stannat kvar (45 %). Gudstjänstliv och bekännelse har varit viktigt för dem som stannat kvar i ELM (41 % och 39 %) men ännu viktigare för dem som har valt att gå med (48 % och 50 %). Missionen har varit ungefär

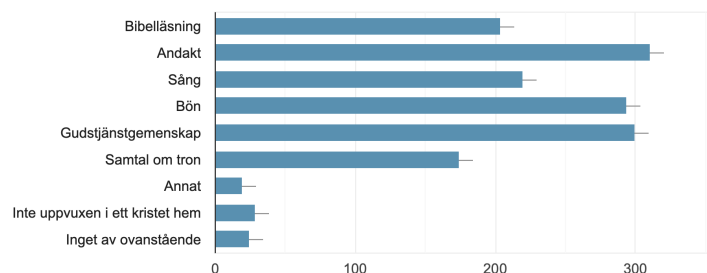
Fråga 23. Om du vuxit upp i ELM och idag valt att vara kvar, varför?

lika viktig för båda grupperna (30 % respektive 29 %), men sång och musik har varit viktigare för dem som stannat kvar (38 % mot 29 %).

Kommissionen har inte tänkt på att fråga *hur* människor har kommit med i ELM, men om man ska göra en tolkning av svaren på frågorna 23-24 verkar det som att gemenskap och relationer har varit viktiga medel samt att förkunnelsen, bekännelsen och gudstjänstlivet har varit de viktigaste särdragen som man har lockats av.

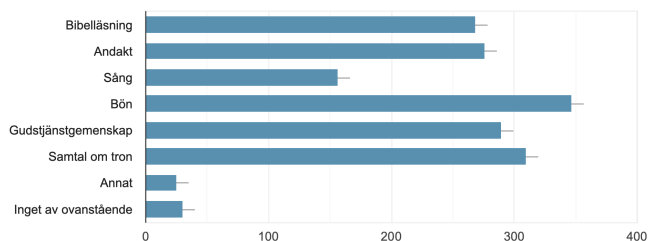
17. I mitt uppväxthem hade vi regelbunden och gemensam: 472 svar

Fråga 25. I mitt hem idag har vi (eller om du bor ensam) regelbunden och gemensam och fråga 26. Jag gör på egen hand regelbundet något av följande

I fråga 25 fick respondenterna svara på kristna rutiner i sitt nuvarande hem och svaren på de frågorna är intressanta att jämföra med svaren på fråga 17.

25. I mitt hem idag har vi (eller om du bor ensam) regelbunden och gemensam 472 svar

Samtliga 472 respondenter har avgett något svar på de båda frågorna vilket gör att man kan se utvecklingen över tid. Då ser man t.ex. att 57 % av de svarande regelbundet läser Bibeln i sitt hem idag jämfört med 43 % i uppväxthemet. Däremot hade fler gemensam andakt i uppväxthemet (66 %) jämfört med idag (59 %).

Man kan fråga sig vad som är skillnaden mellan “bibelläsning” och “andakt” och ett troligt svar är att “bibelläsning” refererar till just läsning ur Bibeln medan “andakt” snarare refererar till läsning av andaktsbok eller liknande. Det är dock en spekulering och inget som framgår av enkäten. Fler sjöng i uppväxthemmet (47 %) än idag (33 %), och något fler gick i gudstjänst i uppväxten (64 %) än idag (61 %). Däremot är det markant många fler som har regelbundna samtal om tron i sitt nuvarande hem (66 jämfört med 37 %). Man kan även se att en större andel har regelbunden och gemensam bön i sitt nuvarande hem (74 %) jämfört med i sitt uppväxthem (62 %).

Kommissionen har inte ställt närmare frågor om vad man lägger i de respektive begreppen så det går inte att dra några säkra slutsatser av resultaten, men en möjlig förklaring till att bibelläsningen, bönen och samtalen om tron har ökat så pass kraftigt från då till nu är den individualisering och antipati mot institutionaliserad religion som särskilt har gjort sig gällande de senaste decennierna.²⁶ Svaret som en man i åldern 51-65 gav sammanfattar en erfarenhet som skymtar fram i flera svar ur den här åldersgruppen. På fråga 17, om gemensamma rutiner i hemmet, svarade mannen: “Bibelläsning, Andakt, Sång, Bön”, och beskrev upplevelsen av tron i hemmet i fråga 18:

Oftast påtvingad andakt som inte gav mig något. Läsandet av ålderdomliga betraktelser, som t.ex. Rosenius dagsstycken, var för mig ett andligt navelskåderi.

Mannen kompletterade det svaret med följande i fråga 19:

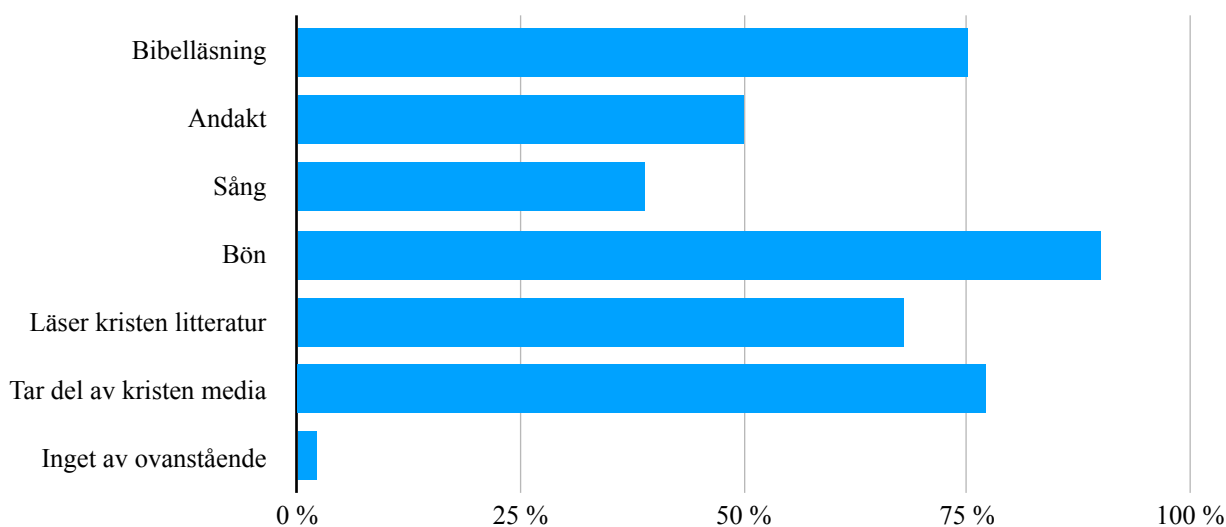
Föräldrarna var kärleksfulla och önskade oss allt gott. De lyckades dock inte få mig att uppskatta de gemensamma andakterna, annat än vid enstaka tillfällen.

I sitt hem idag anger mannen att man har regelbundna samtal om tron.

En kvinna i samma åldersgrupp hade en annorlunda upplevelse av tron och också andra rutiner i sitt nuvarande hem. Denna hade “Bibelläsning, Andakt, Sång, Bön, Gudstjänstgemenskap, Samtal om tron” i uppväxthemmet och upplevde tron som “Positiv, Öppen, Enkel, tron var levande och på riktigt i vardagen, trygghet o glädje!” Hon utvecklade upplevelsen i fråga 19:

Även sedan jag flyttat hemifrån fick tron en positiv injektion när jag kom hem. Förbönen och bönen från föräldrar betydde o betyder mycket.

26. Jag gör på egen hand regelbundet något av följande.
472 svar

²⁶ Hagevi, M. (2017). *Religious Change over the Generations in an Extremely Secular Society: The Case of Sweden*. Review of religious research, 59(4): 499-518, <https://doi.org/10.1007/s13644-017-0294-5>.

I sitt nuvarande hem har de “Bibelläsning, Andakt, Sång, Bön, Gudstjänstgemenskap, Samtal om tron”. Jämfört med den manliga respondenten, som det hänvisades till ovan, kan man ana att kvinnans positiva erfarenheter har bidragit till att hon gärna vill behålla de kristna rutinerna i sitt eget hem. Kanske visar de två svaren på hur en negativ erfarenhet av andakter från uppväxthemmet bidrar till en önskan om mer personliga uttrycksätt för tron i det egna hemmet. Den som har upplevt tvång vill gärna ersätta det med spontanitet och innerlighet, medan den som har haft en mer positiv upplevelse av rutinerna gärna för dem vidare.

När det gäller fråga 26 om vad respondenterna gör regelbundet på egen hand är det en stor andel av de tillfrågade som läser Bibeln och ber regelbundet samt tar del av kristen media, även genom internet. Ett fåtal har skrivit fritextsvar och då beskrivit att man t.ex. tar del av poddar, tv-gudstjänster, sånger och bönegrupp. En person har svarat att det är svårt att få goda rutiner när man är småbarnsförälder.

4.5 Inställning till ELM

I den sista sektionen innan avslutningen fick respondenterna svara på frågor om sin inställning till ELM. Frågorna 27-29 samt 31 var samtliga fritextfrågor, och därför är de redovisade svaren i diagramform en tolkning av svaren som kommissionen har gjort ([se avsnitt 2.4.5 ovan](#) för en beskrivning av hur denna sammanställning har gjorts). Dessa frågor var direkt avsedda att svara mot den andra målsättningen i direktivet, alltså den om “nyckelfaktorer och skeende som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM”. I redovisningen av svaren på dessa frågor kommer först det sammanlagda resultatet att meddelas. Därefter kommer ålderskategorierna att redovisas var för sig med förklaringar och exempel ur svaren.

Kommissionen har valt att lyfta fram enskilda svar antingen för att de är representativa för flera respondenter och/eller för att de belyser frågan på ett givande sätt. Eftersom frågorna 27-32 hänger så nära samman med varandra, och svaren från de olika frågorna fördjupar varandra har kommissionen i vissa fall valt att redovisa hur samma person har svarat inte bara på den fråga som rubriken i den här rapporten anger, utan också på de följande.

Fråga 27. Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM.

I fråga 27 fick respondenterna svara på frågan: “Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM.” I sammanställningen av svaren valde kommissionen till slut ut 10 värdeord som sammanfattar respondenternas uppfattning av ELM.

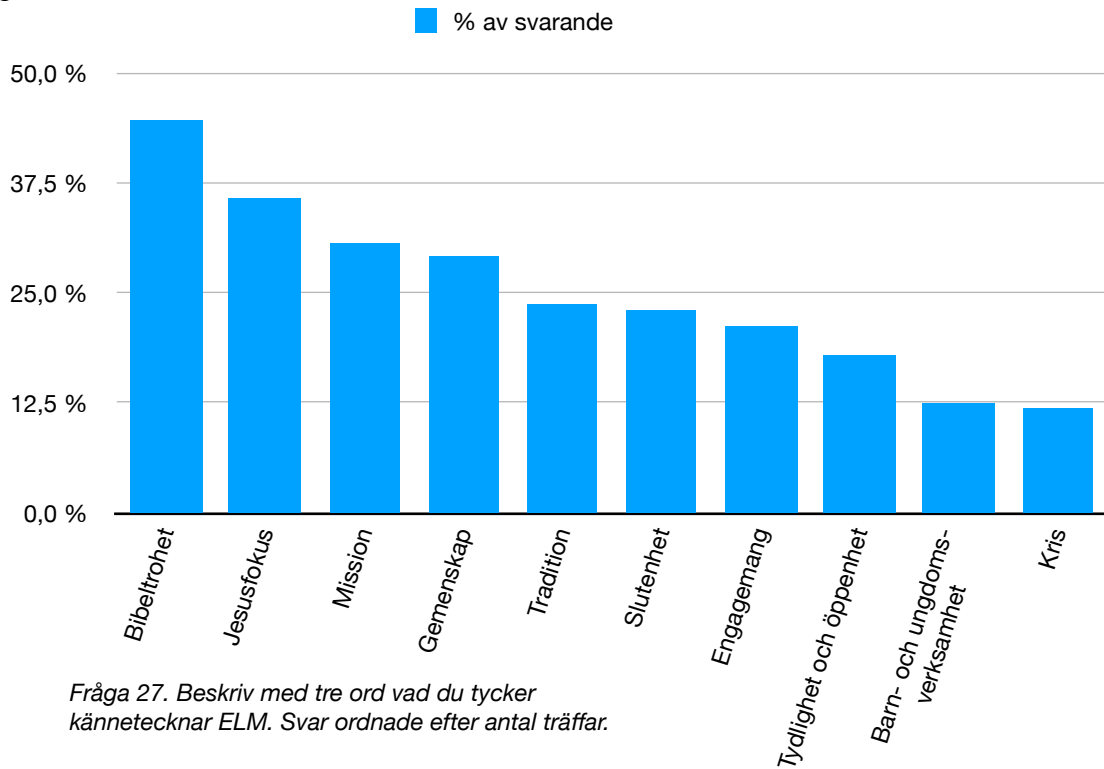
Som metoddiskussionen redan har antytt finns det en svårighet i att sammanfatta 472 personers fritextsvar i kategorier med varsitt ord, men genom att i tabellen till höger ange vilka kategorier som har slagits samman blir det tydligare vad som gömmer sig bakom varje kategori, och exempel kommer att ges nedan på hur olika personer har resonerat.

När resultatet räknades samman över samtliga åldersgrupper blev utfallet som ordmolnet och

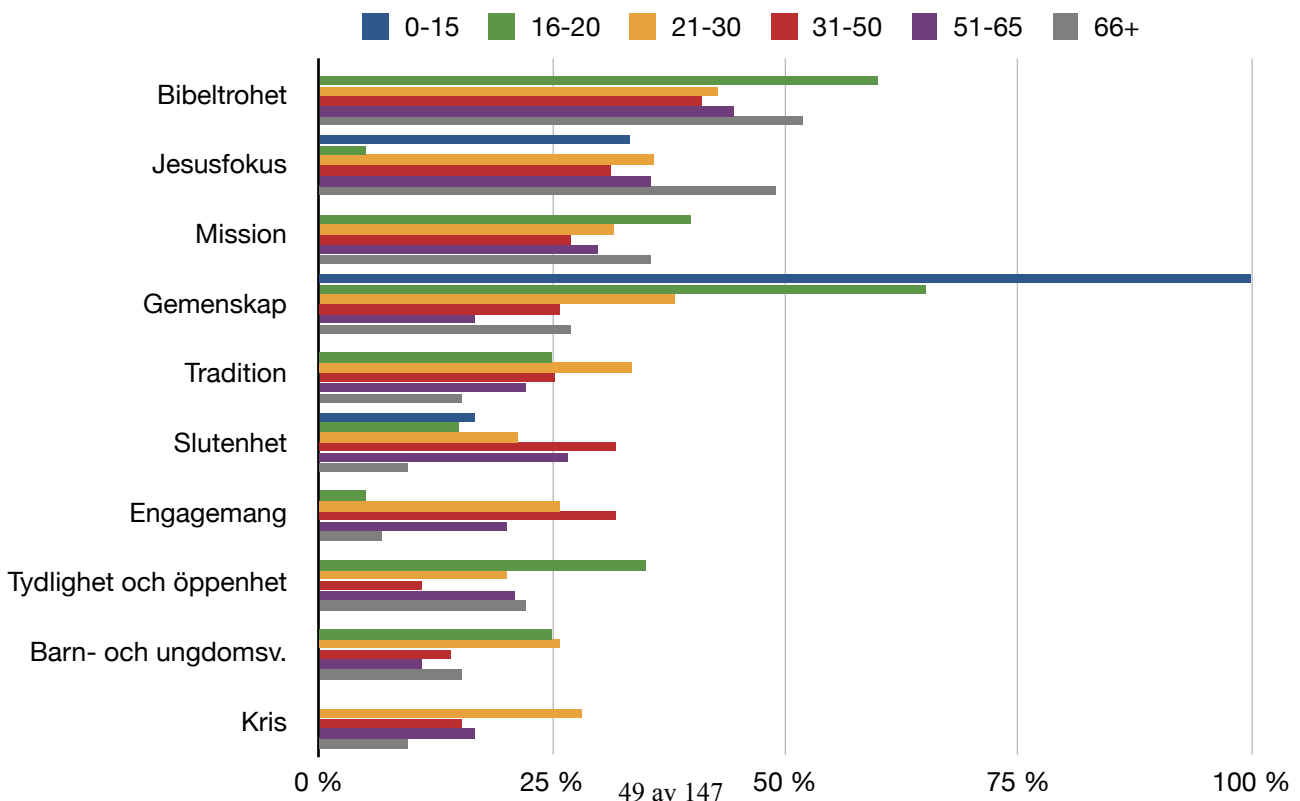
Kategori	Sammanslagna kategorier
Gemenskap	Gemenskap, glädje, kärleksfullt
Engagemang	
Barn- och ungdomsverksamhet	
Tydlighet och öppenhet	Öppenhet/frihet, tydligt/ärligt/stabilt
Tradition	Konservativt, lutherskt, kunskapsstungt
Bibeltrohet	
Mission	
Jesusfokus	Gudstjänster/undervisning, musik, Jesusfokus
Kris	Kris/otydlighet, dålig kvinnosyn
Slutenhet	Ängsligt, exkluderande, släktskap

tabellen visar. ELM förknippas huvudsakligen med de tre värdeorden Jesusglädje, bibeltillit och missionsiver, men det är nästan jämnt mellan “mission” och “gemenskap”. Det är värt att lägga märke till att i stort sett en av fyra svarande uppfattar ELM med ett ord som “tradition” och “slutenhet”. Medan begreppet “tradition” kan få olika sorters betydelse i svaren – det uppfattas både i negativ och i positiv bemärkelse – är “slutenhet” enbart negativt, vilket märks av de underkategorier som gömmer sig bakom etiketten: ängsligt, exkluderande, släktskap. Samtidigt förknippas 18 % ELM med öppenhet och tydlighet, vilket tyder på att människor har väldigt olika upplevelse av ELM.

Om man ser på svaren relativt de olika åldersgrupperna får man resultatet som tabellen nedan visar.

0-15 år

De riktigt unga, 0-20 år, sticker ut i fråga om gemenskap. Visserligen var det inte fler än 6 personer i åldern 0-15 år och 20 stycken i åldern 16-20 år som svarade, men 100 % av de yngsta och 65 % av 16-20-åringarna förknippar ELM med gemenskap. En ung kvinna, 0-15 år, som har vuxit upp i ELM och idag är med i ELM och annat samfund svarade: "Gemenskap, kärlek, relationer." 33 % av respondenterna i åldern 0-15 år förknippar ELM med Jesusfokus och 17 % med slutenhet. Det är värt att notera att samma person som har uttryckt en känsla av slutenhet samtidigt lyfter fram gemenskapen och det positiva:

Alla är släkt med alla, gemenskap, många verser! (finns många bra saker)

För respondenterna i den här åldersgruppen sorteras svaren in i endast tre kategorier: gemenskap, Jesusfokus och slutenhet som i sig är en aspekt av gemenskapen. Det är rimligt att anta att svaren speglar det faktum att världen är mindre när man är ung och att man inte har hunnit uppleva så mycket mer än sin egen lokala gemenskap samt barnläger.

16-20 år

Nästa åldersgrupp är något större med 20 respondenter, och svaren är mer varierade. "Gemenskap" (65 %) och "bibeltrohet" (60 %) är de starkast förknippade värdena, och "mission" är nummer tre (40 %). En man som inte har vuxit upp i ELM men idag är med i ELM och annat samfund svarar "Gemenskap, Bibeltillit, Mission".

Gruppen sticker ut i positiv bemärkelse med 35 % som förknippar ELM med tydlighet och öppenhet, men samma grupp uttrycker starkt att just öppenhet och tydlighet är viktigt för ELM att jobba på, som en ung kvinna uttryckte det i fråga 29:

Jag tror kanske inte det finns tre saker så spesefick [sic!] men jag tror det är viktigt för att jag som utomstående känner att ELM kränker ner på en om man inte har exakt dom åsikterna som ELM står för vilket jag tror är något ni behöver jobba på mycket.

ELM förknippas delvis med tradition, en av fyra har svarat så, men tradition måste inte bara vara negativt: "Bibeltrohet. Utlandsmission. Konservativt (positivt)."

21-30 år

Nästa åldersgrupp är den första som samlar riktigt många svar, totalt 89 stycken. Det här är åldern då man själv ska välja om och i så fall vilken kristen gemenskap man vill tillhöra, man går från ungdomsläger till förenings-/församlingsliv och blir kanske engagerad i gemenskapen på ett annat sätt än tidigare. Därmed får man också tillfällen att utveckla en självständig syn på sitt sammanhang. De tre starkast förknippade orden med ELM är "bibeltrohet" (43 %), "gemenskap" (38 %) och "Jesusfokus" (36 %), och man ligger nära åldersgrupperna 31-50 och 51-65 i just dessa kategorier. Däremot sticker gruppen ut i ett par andra kategorier.

Det här är första gruppen där kategorin "kris" gör sig gällande, och känslan av kris är markant större för dessa respondenter än de äldre. Hela 28 % har svarat på ett sätt som kan tolkas i den riktningen. Det svaret är ofta förknippat med en känsla av "slutenhet" (21 %) och "tradition" (34 %). Samtidigt märks det att det negativa inte sällan blandas med det positiva, vilket känns igen från hur respondenterna har beskrivit upplevelsen av tron från hemmet och uppväxtföreningen/-församlingen. En man som vuxit upp i ELM och idag är med i ELM och annat samfund svarar:

Tradition, slutenhet och bibelfokus.

Svaren på fråga 27 kan få en utveckling i fritext i fråga 31. Nyss nämnda man fördjupar t.ex. bilden i fråga 31, "Om du lämnat ELM, varför?":

Jag har halvt lämnat ELM, dels på grund av egna svårigheter med tron och dels för att det ständigt känns som en kamp att vara en del av gemenskapen. Tillhör man inte den innersta kärnan av medlemmar eller kommer från en stor förening eller har lyckats ansluta sig till en är det svårt att delta i gemenskapen. Många medlemmar är helt enkelt dåliga på att ta hand om/hålla kontakt med folk utanför dom stora föreningarna och det blir inte längre kul att delta i sammankomster då man ständigt får kämpa för att känna sig välkommen.

Svaret är representativt för dem vars svar kan hänföras till kategorin "slutenhet" och visar på hur gemenskapen både kan vara något lockande och stärkande, men också något som blir exkluderande.

Den här åldersgruppen är den som starkast förknippar ELM med "tradition". Det finns en dubbelhet i svaren såtillvida att det både är någonting positivt och negativt, vilket blir tydligt i en av djupintervjuerna med en kvinna som har kommit med i ELM i vuxen ålder men som också har tagit ett steg tillbaka av olika skäl och idag bara är delvis aktiv i ELM. På fråga 27 svarade kvinnan:

Gemenskap, försiktighet, otidsenlighet (oftast i positiv men ibland negativ bemärkelse).

Svaret fördjupades i intervjun där respondenten lyfte fram dubbelheten i sin upplevelse av ELM:

Mycket av det jag tycker är positivt med ELM, även om det också ibland är en av de sakerna jag bråkar med, är att man är väldigt oängslig, att det finns något otidsenligt, det finns en stark uppfattning av 'vi vet vad som funkar' och det är väl det positiva, att man inte är trendkänslig.

De som närmare förklarar sin upplevelse av trångsynthet och kris beskriver svårigheten i att framföra avvikande åsikter. Det är ett återkommande tema i flera svar ur flera åldersgrupper att gemenskaperna har svårt att hantera känsliga frågor. Kvinnan som djupintervjuades menade att det finns en svaghet i gemenskaperna i den bemärkelsen att många har hela sin umgängeskrets i den kristna gemenskapen vilket gör priset högt för att uttrycka en avvikande åsikt. Det finns också en upplevd rädsla för att såra människor om man ifrågasätter och resultatet blir att de kritiska frågorna lätt tystas ner:

Det har bemötts ganska reflexmässigt 'jaha, är det någon som kritiserar' och så är man så rädd för vad som ska hända med den sociala sammanhållningen om man lyfter på stenar. Det kanske är del av en minoritetsstress, vi förvaltar något som är under attack från samhället och då är det viktigt att man bevarar det.

I den här gruppen framkommer även exempel på när en bristfällig hantering av svåra frågor har lett till djupa sår och en ovilja att finnas med i en kristen gemenskap, och de bidrar gemensamt till åldersgruppens känsla av "kris" och "slutenhet". Ett närbesläktat problem som tas upp är att man lätt gör olika åsikter till en fråga om bibelsyn. Samma person kommenterar:

Om man frågar vad ELM har för bibelsyn så sägs det lite slentrianmässigt att ELM har en hög bibelsyn, men om då någon gör en annan tolkning i en viss fråga så måste det betyda att den personen har en lägre bibelsyn. Det kanske är sant, men det blir svårt att så fort man försöker peka på att man kanske kan göra en annan tolkning så blir man stämplad med en lägre bibelsyn.

På den positiva sidan är åldersgruppen den som i högst utsträckning, tätt följd av föregående ålderskategori, förknippar ELM med barn- och ungdomsverksamhet. 26 % av respondenterna

förknippar ELM med den verksamheten och det är en bidragande faktor till deras positiva upplevelse av ELM – det kan till och med vara den avgörande faktorn, som för en kvinna som har vuxit upp i ELM och fortfarande är aktiv:

Om jag stannar kvar i ELM så beror det främst på det på att barnverksamheten är bra. Om jag lämnar så beror det främst på kvinnosynen och på att gudstjänsterna i en "halvförsamling" blir haltande.

31-50 år

De tre ord som främst förknippas med ELM av den här åldersgruppen är "bibeltrohet" (41 %), "slutenhet" (32 %) och engagemang (32 %), tätt följt av "Jesusfokus" (31 %). En kvinna som inte har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat sammanhang förknippar ELM med "bibeltrohet, överlåtenhet och engagemang". En annan kvinna som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i rörelsen förknippar ELM huvudsakligen med "Ideellt engagemang, Jesus i centrum, missionsfokus". Just engagemanget och förmågan att samla barn och unga lyfter hon fram som ELM:s styrkor tillsammans med Jesuscentreringen. Men kvinnans svar på fråga 29, om de viktigaste frågorna för ELM att arbeta med, visar på hur nära förbundet det negativa är med det positiva och att samma person kan ha ganska motstridiga uppfattningar om ELM samtidigt:

Behålla ideellt engagemang och andlig gemenskap där människor i alla åldrar vill stanna och inte slits ut, öka öppenheten för bredare bibeltolkning utan att organisationen splittras, hitta bra samverkansformer med främst EFS och Svenska kyrkan så att sammanhanget inte blir för litet och för att kunna kalla präster för nattvard och fördjupande undervisning.

Det är samma typ av kritik som framkommer i den här åldersgruppen som i den föregående när det gäller just frågan om slutenhet kontra öppenhet – rädsla för att såra som leder till ängslighet, svårigheten att hantera oliktankande, benägenheten att sätta likhetstecken mellan bibeltolkning och bibeltillit, gemenskaper som är svåra att tränga in i – och samtidigt lyser en tacksamhet igenom.

Den dubbelheten framkommer i en av djupintervjuerna med en man i 31-50-årsåldern, uppvuxen i ELM och alltid varit kristen men idag inte aktiv i ett kristet sammanhang. Mannen beskriver sin uppväxt med värme. Familjen var aktiv både i ELM och i Svenska kyrkan, och för mannen blev den uppdelningen viktig när han i tonåren funderade över de sammanhang han var med i.

Då växte tanken fram att ELM är en missionsorganisation och det är inte kyrkan bra på. De var bra på församling, förvalta sakramenten, men ELM var en fantastisk organisation för att nå ut till nya människor.

När han blev lite äldre fick han större inblick i hur föreningen hade interagerat med den omkringliggande samhället och han hade slagits av hur hela bygden hade varit aktiv i att donera mark, pengar och virke när missionshuset byggdes.

"Det var inte bara en angelägenhet för föreningen utan för hela bygden och det har jag tagit med mig och varit stolt över."

När mannen ska beskriva vad som kännetecknar ELM med tre ord är dock det negativa det mest framträdande: "Dogmatiskt, inskränkt, bibelcentrerat". Han upplever en intellektuell ohederlighet när man exempelvis åsidosätter vedertagna uppfattningar inom naturvetenskapen genom en alltför ytlig bibelläsning som grundar sig i den starka bibeltilliten. Här urskiljer mannen återigen en viss dubbelhet i den bemärkelsen att han både ser bibeltilliten som en styrka men också som en sten att

snubbla på: “Man kan i förkunnelsen fastna i en märklig bokstavlig läsning men man vill inte ta konsekvenserna av vad det betyder idag.”

En annan man, uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat samfund, uttrycker liknande synpunkter. Också han har upplevt att svåra frågor har sopats under mattan, att det inte har uppmuntrats att tänka fritt och att det har funnits en kultur av att, både i ELM- och i ELU-sammanhang, svartmåla kristna från andra samfund.

Så, det var en ny upptäckt när jag lämnade ELM/ELU att man exempelvis inte tvunget måste vara en kreationist för att få kalla sig en kristen och att det till och med kan anses vara något positivt att fundera/tänka/analysera kring livets olika frågor.

När man sammanställer svaren och ska kommentera dem blir det lätt mycket fokus på det som inte är bra, vilket ger intrycket att åldersgruppen bara ser problem med ELM. Så är det inte, vilket även diagrammet ovan visar. 41 % av de tillfrågade lyfter fram bibeltroheten som kännetecknande och både Jesusfokus och det ideella engagemanget är framträdande för gruppen. En kvinna, som inte vuxit upp i ELM men nu är aktiv i ELM uttrycker i en djupintervju att det som gjorde starkast intryck på henne när hon kom in i ELM var dels att man vågade ta upp de svåra bibeltexterna i predikan och stod för att hela Bibeln är Guds ord, dels det stora lekmanengagemanget.

Det går dock inte att komma ifrån att de allra flesta respondenter tillsammans med det positiva lyfter fram behovet av öppenhet, acceptans, vilja att samtala och behovet av att undvika tala nedsättande om andra kristna.

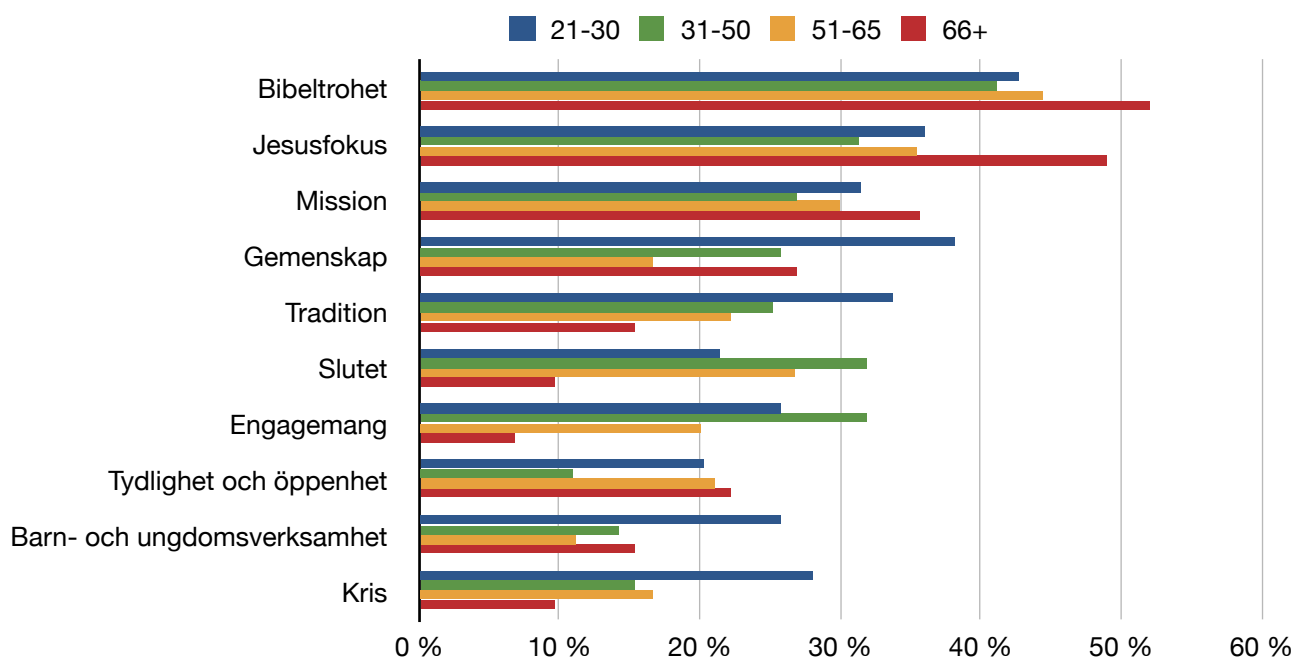
51-65 år

De tre ord som i högst utsträckningar kännetecknar ELM enligt nästa åldersgrupp är “bibeltrohet” (44 %), “Jesusfokus” (36 %) och “mission” (30 %). Ordet “slutenhet” kommer dock inte långt efter med 27 %. Även här är synpunkten frekvent återkommande att ELM är slutet och inskränkt och att en av de viktigaste frågorna för ELM är att kunna hantera och respektera dessa olikheter. Tillsammans med 31-50-åringarna är den här gruppen den som starkast uttrycker den här kritiken, vilket känns igen från frågorna 20-21 ovan: dessa grupper har upplevt tron som just sluten och komplicerad i högre grad än övriga åldersgrupper. En av personerna, en man som vuxit upp i ELM men idag är aktiv i annat samfund, förklarar att han lämnat ELM eftersom “sektismen låg runt hörnet på 60- o 70talet i BV”. Flera respondenter återkommer till sin ungdom som de upplevde som negativ, sluten och komplicerad. Detta stämmer väl överens med svaren i fråga 20, där 41 % av de svarande har upplevt tron i uppväxtförsamlingen som “sluten” och 30 % av dem som “komplicerad”.

Begreppet “tradition” är dock i mindre utsträckning förknippat med ELM för den här åldersgruppen (22 %) jämfört med de tre föregående åldersgrupperna, och “tydlighet, öppenhet” förekommer i vart femte svar jämfört med föregående åldersgrupp där det bara framkom i vart tionde.

En kvinna, uppvuxen och idag aktiv i ELM, beskriver ELM med orden “Jesusglädje, gudsförtröstan, missionsiver”. Hon framför inga kritiska kommentarer men betonar vikten av att hålla samman nord och syd i ELM: “Vi behöver både ge och få av varandra pga olika erfarenheter och förutsättningar.” En annan svarar: “God förkunnelse och en teologisk pålitlighet”, och en tredje: “Bibeltrohet, Jesusglädje, mission.”

För att grafiskt tydliggöra skillnaderna i svaren för åldersgrupperna 21-66+ år är de två yngsta åldersgruppen borttagna i nedanstående tabell.

Fråga 27. Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM, åldrarna 21-66+. Svar i procent relativt antal respondenter i åldersgruppen.

Det är värt att notera hur begreppet “gemenskap” förlorar i signifikans för varje åldersgrupp och att den är som lägst i ålderskategorin 51-65 år. Bara 17 % av de tillfrågade förknippar ELM med “gemenskap”, och lika anmärkningsvärt är det att man i så liten utsträckning förknippar ELM med barn- och ungdomsverksamhet – bara 11 % anger det som ett av sina tre kännetecken. Det är svårt att veta vad det beror på, men några av respondenterna anger att barnen inte har kommit in i gemenskapen vilket skulle kunna vara en faktor. En annan faktor kunde vara att man är i den åldern då barnen har vuxit förbi barn- och ungdomsverksamheten samtidigt som man ännu inte har fått barnbarn som är aktiva i den typen av verksamheter.

66+ år

Den sista åldersgruppen är den som är mest positiv till ELM, bortsett från de allra yngsta. Fler än hälften av respondenterna, 52 %, förknippar ELM med “bibeltrohet”, nästan hälften, 49 %, förknippar ELM med “Jesusfokus”, och mer än var tredje, 36 %, med “mission”. En kvinna som kommit in ELM på senare år lyfter fram “Bibeltro, värme och kärlek” och i en djupintervju med henne lyfter hon fram att det mest centrala är att Jesu lidit och dött för vår skull. När hon kom till ELM mötte hon det budskap hon behövde i förkunnelsen. Hon menar att förkunnelsen av evangeliet är det viktigaste, allt annat är sekundärt.

Denna åldersgrupp är i klar minoritet när det kommer till att förknippa ELM med “tradition”, “slutenhet” och “kris”. Efter att stadigt ha minskat i betydelse för varje åldersgrupp stiger kategorin “gemenskap” i den här åldersgruppen till 27%. Ändå kan kvinnan som djupintervjuades lyfta att det är lättare att lära känna yngre personer än jämnåriga i gemenskapen.

Lite mer förvånande är det att man är i minoritet vad gäller “engagemang”, bara 7 % har angett det som ett kännetecken. Det skulle dock kunna förklaras av att man var begränsad till tre kännetecken och att så många har valt just bibeltrohet, Jesusfokus och mission som sina ord.

Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?

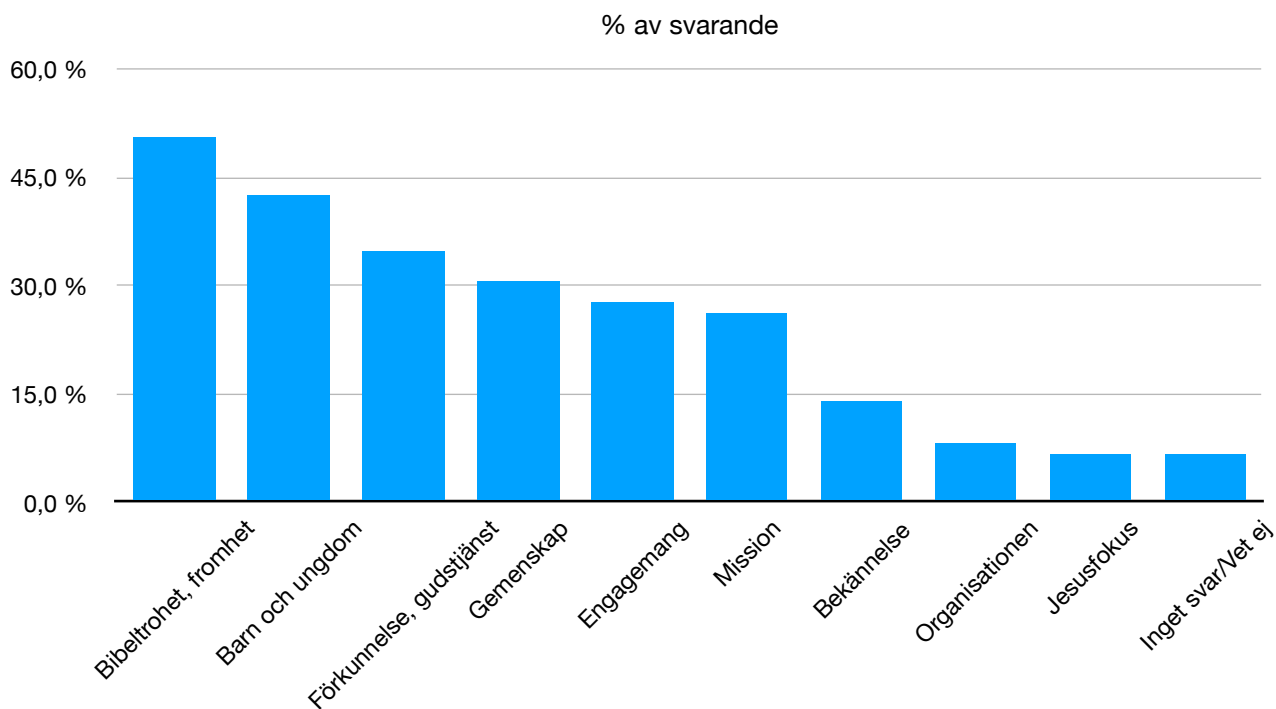
I fråga 28 fick respondenterna ange vad de menar är ELM:s tre främsta styrkor. I sammanställningen av svaren delades respondenternas svar först in i 21 kategorier som till slut sammanfattades i 10 värdeord.

Också i redovisningen av den här frågan har det varit en svårighet att sammanfatta svaren i 10 kategorier men genom att i tabellen till vänster ange vilka kategorier som har slagits samman blir det tydligare vad som gömmer sig bakom varje kategori, och exempel kommer att ges nedan på hur olika personer har resonerat. När man räknar samman resultatet blir utfallet som ordmolnet och den tabellen på nästa sida visar. ELM:s tre främsta styrkor enligt de

tillfrågade är "Bibeltrohet, fromhet" (50 %), "Barn och ungdom, läger" (43 %) samt "Förkunnelse, gudstjänst, musik" (35 %). Dessa tre kategorier sammanfattar vad de tillfrågade menar är ELM:s främsta styrkor, och generellt sett kan man säga att vad respondenterna i fråga 27 har angett att de förknippar ELM med återkommer i fråga 28 som ELM:s största styrkor.

Kategori	Sammanslagna kategorier
Barn och ungdom, läger	Barn och ungdom Läger
Förkunnelse, gudstjänst, musik	Förkunnelse/gudstjänst Musik
Bibeltrohet, fromhet	Bibeltrohet Fromhet Kunskap/apologetik
Gemenskap	Gemenskap/människorna Relationer Öppenhet/frihet Åldersöverskridande gemenskap
Mission	
Bekännelse	Bekännelsetrohet Tydligt/ärligt/stabilt
Jesusfokus	
Inget svar/vet ej	
Organisation/struktur	Geografisk spridning Organisation/personal Tillväxt/ledarträning
Engagemang	Frimodighet Engagemang/lekmän

Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?
Sammanslagna kategorier till rapportredovisningen

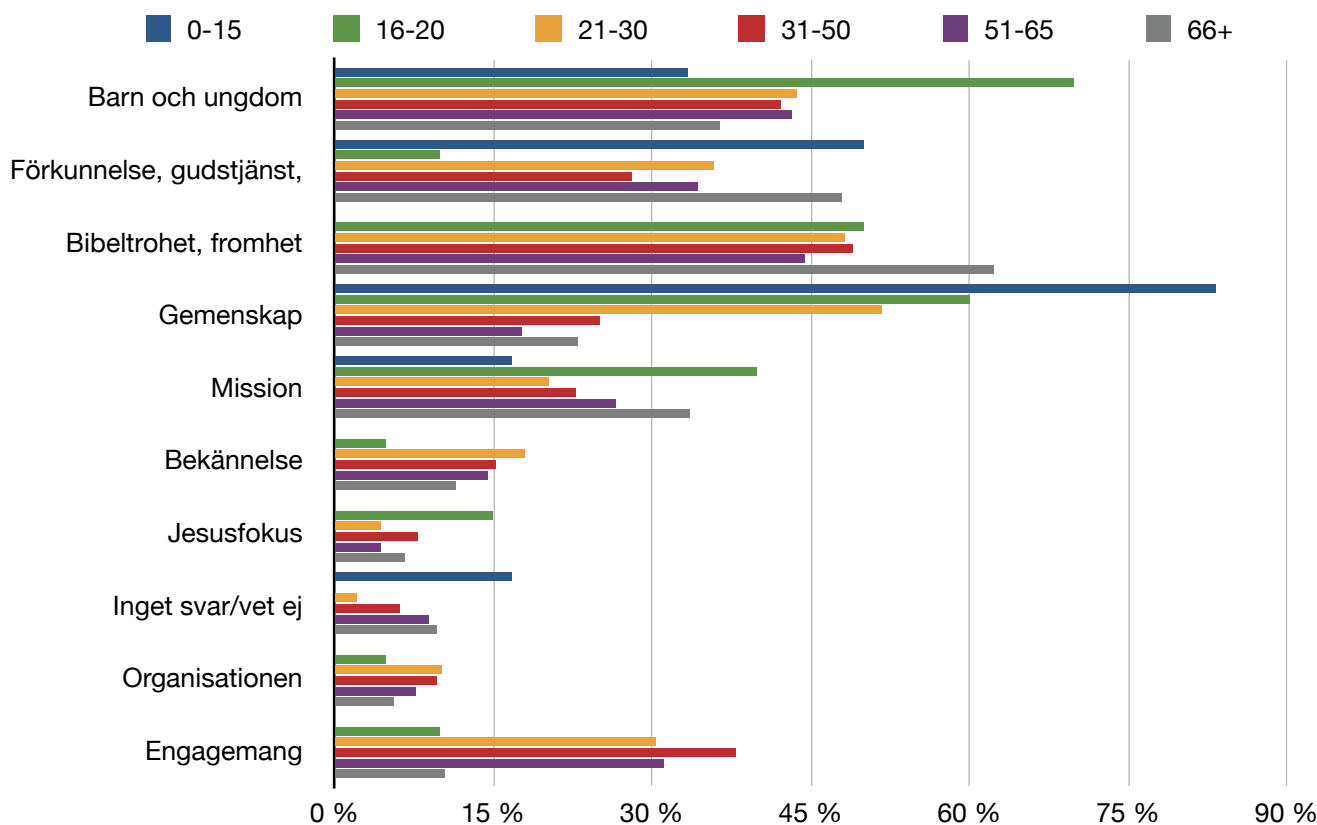

Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?
Svar ordnade efter flest antal träffar.

I genomgången nedan kommer de olika kategorierna att beskrivas och förklaras närmare. Man skulle kunna reagera på att “Jesusfokus” och “bekännelse” inte får större genomslag, men det är rimligt att anta att respondenter, explicit eller implicit, har sammankopplat de begreppen med förkunnelsen och/eller bibeltroheten. Kommissionen har ändå valt att låta dessa båda kategorier representeras självständigt.

En inte oansenlig grupp har svarat “Vet ej” på frågan om ELM:s styrkor, 7 % eller 31 respondenter. Några av dem svarar att de inte är tillräckligt insatta för att kunna svara, några har hoppat över frågorna 27-29 och några är kritiska till ELM och har därför valt att inte svara. När svaren bryts ner i olika åldersgrupper blir resultatet som diagrammet nedan visar.

Fråga 28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?
Svar i procent relativt antal respondenter i åldersgruppen.

0-15 år

För respondenterna i åldersgruppen 0-15 år är ELM:s styrka detsamma som vad man främst förknippar ELM med: gemenskap. Av de tillfrågade svarade 83 % "gemenskap", 50 % "förkunnelse/gudstjänst" och 33 % "barn och ungdom". En ung man svarade: "Gemenskap, Gudtjänster [sic!] och bra sång," och en kvinna svarade: "Gemenskap, kärlek, relationer."

17 % svarade "vet ej" respektive "mission", men i praktiken var det 1/6 som gav dessa svar, om än det var två olika personer.

16-20 år

I åldersgruppen 16-20 år betraktar man "barn och ungdom" (70 %), "gemenskap" (60 %) och "bibeltrohet och fromhet" (50 %) som ELM:s största styrkor. Svaren känns igen från den föregående frågan, men barn- och ungdomsverksamheten skiljer sig i positiv bemärkelse: bara 25 % svarade att de förknippar ELM med barn- och ungdomsverksamhet men nu är det hela 70 % som anger detta som ELM:s främsta styrka. En ung man svarar: "1: följer bibeln ärligt och gömmer inget, 2: gör mycket för barn och ungdomar, 3: mission." En ung kvinna svarar: "Jesus fokus, många olika sätt att nå folk, många förebilder i elm."

21-30 år

För respondenterna i den här gruppen är ELM:s främsta styrkor "gemenskap" (60 %), "bibeltrohet och fromhet" (48 %) samt "barn och ungdom" (44 %). Längst ner på respondenternas lista kommer "Jesusfokus" och "bekännelse" men som tidigare nämnts hänger dessa begrepp intimt samman med t.ex. bibeltrohet och förkunnelse.

När åldersgruppen angav tre kännetecken på ELM fick gemenskapen näst flest träffar (38 %), och när gruppen ska beskriva ELM:s styrkor hamnar gemenskapen och människorna klart överst. En kvinna, som blev kristen och kom i kontakt med ELM i tonåren, men idag är aktiv i annat sammanhang, svarade: "Kärleksfulla tanter, ungdomsverksamheten, förmågan att se människor." En annan kvinna, uppvuxen och idag aktiv i ELM, svarade: "Människorna i föreningarna! All iver och allt engagemang. All ideell verksamhet." En man, som växte upp i ELM men idag är aktiv i annat samfund svarade:

1. Bra nätverk av goda relationer, vänner som verkligen älskar varandra. 2. Duktiga predikanter 3. Grymma ungdomsläger.

Samtidigt som gemenskapen lyfts fram som stark och god i fråga 28 finns också en kritik av att det bara är så för den som kommer in och anpassar sig till normen i andra frågor. I en djupintervju med en man i åldersgruppen, uppvuxen i ELM och idag aktiv i ELM, kommenteras gemenskapen, och hans svar är representativt för flera personer ur alla åldersgrupper:

ELM har en utmaning i att få nya människor att känna sig som en del av gemenskapen. Att engagera sig i uppgifter gör att det blir lättare. Man behöver vara observant på hur människor kommer in i gemenskapen och på hur man välkomnar nya.

En ung man blev kristen i tonåren, har gått bibelskola i ELM:s regi men beskriver sig idag inte som kristen. När han beskriver varför han inte betraktar sig som kristen svarar han: "Jag flyttade och kom inte in i en ny gemenskap, Trosmässiga invändningar, Känslomässiga invändningar," Samtidigt kan man se i fråga 22 att en av de starkast bidragande orsakerna till att människor har blivit kvar i tron är just gemenskapen.

Flera respondenter i gruppen har gett svar som kommissionen har placerat i underkategorin "öppenhet, frihet" och sedan slagit samman i den större kategorin "gemenskap". Öppenheten har med gemenskapen att göra, men i vissa respondenters svar handlar det inte bara om att gemenskapen är välkomnande utan också att det finns en öppenhet för att ställa frågor, för att samtala och att ifrågasätta. En man, som inte har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM och annat samfund, svarar:

Att förkunnelsen är bibeltrogen. Att församlingen är öppen och mottagande mot besökande och nya människor.

I en av djupintervjuerna, som det refererades till i fråga 27, med en kvinna i den aktuella åldersgruppen, lyfte kvinnan fram just öppenheten för att samtala och att många medlemmar verkar ha tänkt igenom sin tro och är villiga att diskutera:

Jag hade många frågor när jag var ny i tron och uppskattade öppenheten, nästan vem man än frågade verkade den personen ha tänkt igenom sin tro. Den öppenheten har jag verkligen uppskattat med ELM. I alla föreningar jag har kommit i kontakt med har jag upplevt en väldig innerlighet och att folk tar sin tro på allvar, och det tror jag är viktigt för mig som ny i sammanhanget.

Fler respondenter har angett som en styrka att det finns djup, stringens och öppenhet i ELM för teologiska samtal och analyser. En ung man, uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat sammanhang, svarade: "Värmen i gemenskapen, stringens i analyser, många resursstarka medlemmar (materiellt och immateriellt)" och utvecklade i fråga 32:

ELM har en ganska intressant position i Sverige, inte minst utifrån att de är ett av få samfund som inte tillåter kvinnliga präster. Styrkan i gemenskapen är stor och viktig, samtidigt finns det stort behov av att utmana varandra inom ELM. Min bild av ELM:are är att det ofta är väldigt duktiga och kompetenta människor, men kanske lite väl bekväma eller trygga. Man kan inte förvänta sig att alla ska vara superextroverta och risktagande, men kanske att ELM kan visa på hur en "konservativ" gemenskap kan sprudla av liv och t.ex. bli extremt givmilda.

En man som blev kristen i tonåren, inte uppvuxen i ELM men idag aktiv i rörelsen, svarade:

Det gemensamma ansvarstagandet, tydligheten i etiken och i alla människors behov av frälsning, det stora engagemanget hos medlemmarna.

Näst efter gemenskapen är det bibeltroheten och fromheten som är ELM:s största styrka enligt 21-30-åringarna. Av de svarande har 35 % gett svar som faller inom underkategorin "bibeltrohet", vilket gör detta till en väldigt viktig fråga för åldersgruppen. Begreppet "fromhet" behöver förklaras något närmare. Flera respondenter har lyft fram ELM-ares iver, hängivenhet, bön, tro eller annat som hör samman med karaktärsdrag eller helgelse. Den typen av svar är svåra att kategorisera, men kommissionen har gjort avvägningen att karaktärsdrag/heligelse hör samman med att människor vill låta livet präglas av Bibeln och att det därför kan slås samman med bibeltroheten. Man hade kunnat välja ett annat begrepp som "lärjungaskap" i stället. Totalt i enkätsvaren är det 29 respondenter (eller 6 %) som har gett ett svar som kan hänföras till kategorin "fromhet". I den aktuella åldersgruppen har 5 % av respondenterna gett ett sådant svar. En ung man, delvis uppvuxen i ELM och idag aktiv i ELM och annat samfund, anger som ELM:s främsta styrkor: "Bönens kraft, Missionsiver, bibeltrohet." Här har kommissionen valt att tolka "bönens kraft" som "fromhet".

En annan man som har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM, svarar:

god förkunnelse, liten (därmed potentiell möjlighet till snabbare beslut även om det sällan sker), innerlig tro på Jesus bland medlemmarna.

Här har kommissionen tolkat den "innerliga tron" som ett tecken på fromhet. Begreppet "liten" med kommentar om möjliga beslutsvägar har hänförs till kategorin "organisationen".

Ett intressant resultat av undersökningen, som inte framgår av redovisningen men som syns när kommissionen ser på svaren sorterade i underkategorierna, är att åldersgrupperna 16-20 och 21-30 år båda rankar bibeltroheten som ELM:s främsta styrka.

31-50 år

Åldersgruppen 31-50 år betraktar ELM:s främsta styrkor som "Bibeltrohet, fromhet" (49 %), "barn och ungdom" (42 %) och "engagemang" (38 %). Dessa ämnen återkommer gång på gång i olika varianter i respondenternas svar. En kvinna, uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat samfund svarade:

Förmågan att samla barn och unga och bygga starka gemenskaper, förmågan att engagera många medlemmar och skapa en ansvarskänsla, konfirmandlägerna [sic!] är oerhört viktiga.

En man som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i ELM och annat samfund, svarar:

1) Lekmannarörelse 2) Läger stor betydelse vid förkunnelsen om Jesu nåd och vår rättfärdiggörelse genom tro 3) viljan och frimodigheten att nå människor med evangeliet inte minst barn och unga.

Några respondenter lyfter även fram villigheten att stå för en övertygelse även om den inte är bekväm eller i takt med tiden, t.ex. en kvinna som har vuxit upp i ELM och fortfarande är aktiv:

Tydlig bekännelse till den kristna tron, räds inte att "gå emot" samtiden, tar inte till nymoderna uttryckssätt bara för att vinna mark.

En kvinna, som har kommit in i ELM i vuxen ålder säger i en djupintervju att det som gjorde starkast intryck på henne när hon kom med i ELM var dels att man vågade ta upp de svåra bibeltexterna i predikan och stod för att hela Bibeln är Guds ord, dels det stora lekmanengagemanget.

Även de som är mycket eller måttligt kritiska i sin bild av ELM lyfter fram bibeltroheten, barn- och ungdomsverksamheten, engagemanget och förkunnelsen som ELM:s styrkor. En av de djupintervjuade blev kristen i vuxen ålder och kom genom en vän in i en ELM-gemenskap. Där fick hon utrymme att ställa alla sina frågor och fick ett socialt sammanhang som gjorde att hon blev kvar. Hon beskriver ELM:s styrkor som:

Undervisningen - om än lite för smal. Tron på Bibeln som Guds ord - om än för fyrkantig på vissa områden. Uthållighet och arbetsvilja - om än med behov av förnyelse.

I djupintervjun förtydligar kvinnan sina svar och uttrycker sin frustration över att det händer så lite i ELM och att man är så förändringsobenägen:

Jag beskriver ELM som jesusfokuserat, arrogant och likformigt. Jesuscentrerat betyder att de flesta jag stöter på, oavsett var, så har de en tro på Jesus som sin frälsare. Det är ELM oerhört bra på. Vi är så bra på att vara frälsta att vi faktiskt borde ha kraft att gå vidare.

Samma trend märks i fråga 28 som i fråga 27 gällande gemenskapen: betydelsen avtar för varje åldersgrupp till och med åldrarna 51-65 men den ökar igen i den sista åldersgruppen. För respondenterna i åldersgruppen 31-50 år kommer gemenskapen på femte plats med 25% av svaren. En annan av de djupintervjuade lyfter fram centreringen kring Ordet, medlemmarnas engagemang och barn- och ungdomsverksamheten, som ELM:s främsta styrkor. Dessa tre drag skapar en gemenskap och samhörighet mellan medlemmarna som är stark och oerhört värdefull. Samtidigt reflekterar mannen över att det kan vara svårt att komma in i gemenskapen och få en plats:

Det finns ett socialt raster i rörelsen som inte är helt enkelt att passa in i, jag vet inte, det finns något gott i det om man väljer att se de goda sidorna men också något exkluderande, i den här glädjen över att vara bibeltrogen och rättrogen finns också risken att man exkluderar eller inte riktigt kan hantera människor som inte ställer upp på exakt samma normer.

Bland respondenterna i både den här åldersgruppen och i den föregående har 10 % gett ett svar som har med organisationen ELM att göra. Det kan handla om ett starkt driv bland medlemmarna, att man upplever rörelsen som organiserad och välskött eller att ELM har goda ambitioner. En man som har vuxit upp och idag är aktiv i ELM svarade: "Bibeltrohet, Gudsrelation, Ambitioner."

51-65 år

I åldersgruppen 51-65 år betraktar man bibeltroheten (44 %), barn- och ungdomsverksamheten (43 %) och förkunnelsen/gudstjänsterna (34 %) som ELM:s största styrkor. En respondent, en kvinna som har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM och annat samfund, svarar: "Mission Bibeltrohet Barn o ungdomsverksamhet." En annan, en kvinna som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i rörelsen, menar att ELM:s största styrkor är: "Bibeltrohet, central förkunnelse, barn och ungdomsverksamhet." Ytterligare en respondent, en man som har kommit med i ELM på senare år, menar att ELM:s styrkor är just förkunnelsen samt barn- och ungdomsverksamheten. Han förtydligar i fråga 29, om de viktigaste frågorna för ELM:s framtid:

Hur behålla ungdomar, Hur följa med i tiden men ändå behålla en ren lära, hur nå ut i ett allt kraftigare mediabrus

En av de djupintervjuade respondenterna, en kvinna som har vuxit upp i ELM och idag är med i ELM, men som varit aktiv i andra sammanhang under en längre period däremellan, talar om bibeltroheten som en av styrkorna i rörelsen. Även om hon reagerade starkt på en dömande kultur under sin uppväxt kunde hon känna en stor tacksamhet över bibeltroheten och allt hon hade lärt sig som ung, vilket hon tog med sig till de andra sammanhangen hon hamnade i som vuxen. Nära förbunden med bibeltroheten är integriteten och viljan att stå för sina åsikter:

ELM har integritet. Man kan stå fast vid vad man tror på även om det inte är populärt. Det finns ett mod att stå för sina åsikter som jag uppskattar väldigt mycket.

Idag upplever hon mycket större frihet i ELM och en större öppenhet för att möta andra kristna utan att se ner på dem, även om det fortfarande finns spår av den gamla rädslan kvar. En man, som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv, ger ett liknande svar och lyfter fram ELM:s trygghet i sina övertygelser: "Att vi inte följer tidens 'trender' utan står fasta inför Guds ord."

Bland dem som har vuxit upp i ELM, helt eller delvis, och som idag är aktiva i ELM och/eller i ELM och annat samfund återkommer ständigt bibeltroheten, barn- och ungdomsverksamheten och det ideella engagemanget som ELM:s styrkor. En man menar att ELM:s största styrkor är: "Barn- och ungdomsfokus. Lekmannafokus. Växande," och utvecklar i fritextutrymmet i fråga 32:

Jag är mycket tacksam för vad jag fått genom ELM. Jag skickar med glädje mina barn till verksamheten och att de får växa i ett kristet ledarskap.

En annan respondent, kvinna som är uppvuxen och idag aktiv i ELM, svarar kortfattat: "Undervisning, bibeltrohet, lekmannarörelse" och följer upp svaret i fritext i fråga 32:

Jag vill TACKA och BE för ELM och all välsignelse jag fått genom ELM !!!

66+ år

I den äldsta gruppen känns mönstret igen från de övriga grupperna. ELM:s största styrkor är enligt denna grupp bibeltroheten (63 %), förkunnelsen och gudstjänsten (48 %) samt barn- och ungdomsverksamheten (37 %). Som svar på frågan skriver några respondenter helt sonika "ELU".

Två saker kan vara värda att nämna som sticker ut något jämfört med de andra grupperna: för det första att missionen värderas högt i gruppen, 34 % har angett missionen som en av ELM:s tre styrkor vilket är den högsta andelen sedan åldersgruppen 16-20 år, och för det andra att engagemanget bara får 11 % av svaren vilket är det lägsta sedan åldersgruppen 16-20 år.

Det bör dessutom noteras att 10 % av de tillfrågade inte har gett något svar alls på frågan, alternativt har svarat "vet ej". Också i den förra gruppen var det många, 9 %, som gav det svaret. Det kan vara av olika skäl som respondenterna inte lämnar ett svar på frågan. En av dem, en man som har vuxit upp i ELM och idag fortfarande är aktiv, lämnade ett kryss på såväl fråga 27 som 28 men svarade i fråga 29, om de viktigaste frågorna för framtiden: "Bibeln, Bibeln, Bibeln." En annan person, uppvuxen och fortfarande aktiv i ELM, har svarat med frågetecknen på frågorna 27-29 men har i svaret på fråga 30 kryssat i att denne har förtroende för ELM:s styrelse och ledning, tycker att ELM utvecklas i positiv riktning samt gärna stöttar ELM ekonomiskt.

Alla som har svarat blankt är dock inte positiva till ELM. En man som har vuxit upp i ELM och fortfarande är aktiv menar att ELM utvecklas i negativ riktning och svarar på fråga 27 att han upplever att ELM har blivit mera sekulariserat på senare tid. Han skriver vidare som svar på fråga 32: "Jag ber om väckelse, både hos mig själv och inom ELM och i Sverige."

Förkunnelsen och bibeltroheten är central för den här åldersgruppen. Några respondenter uttrycker sin uppskattning av lekmannapredikanterna, och en kvinna som har vuxit upp i ELM och fortfarande är aktiv, svarar: "Bibeltrohet, barn- o ungdomsverksamhet, nya unga predikanter med god teologisk bakgrund." En kvinna som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i rörelsen, skriver:

Tilliten till Guds Ord, mån om att Bibeln och inte dagens tyckanden är auktoriteten, längtan efter att vinna människor för Herren.

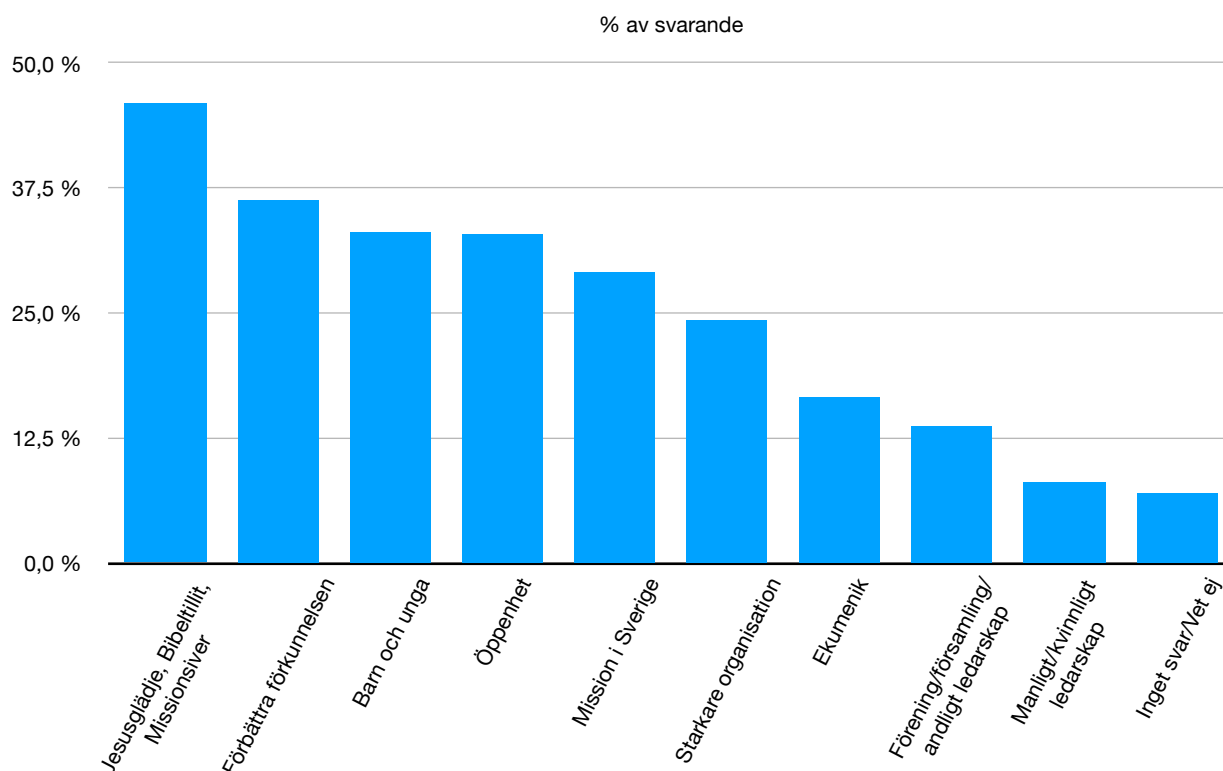
Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?

Nästa fråga i enkäten, om de viktigaste framtidsfrågorna, hör nära samman med de två föregående om ELM:s kännetecken och styrkor. En man frågade i svaret på fråga 28 var frågan 28b. fanns, om "ELM:s tre främsta svagheter". Kommissionens avsikt med fråga 29 har varit att överbrygga just ELM:s styrkor och svagheter genom att fråga om de viktigaste sakerna för ELM att jobba med för framtiden. Dessutom är frågan avsedd att vara till hjälp när kommissionen ska svara på den tredje målsättningen enligt direktivet, att ge "förslag på tre fokusområden för styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren".

Kategori	Sammanlagda kategorier
Jesusglädje, Bibeltillit, Missionsiver	Mission utomlands Bibeltrohet Jesusfokus Bekännelsestrohet
Förbättra förkunnelsen	Lärjungaskap Tala till nutiden inkl. digitalisering Förkunnelse/gudstjänst inkl. musik Apologetik/undervisning
Barn och unga	Barn- och ungdomsverksamhet inkl. läger Familj Återväxten från ung till äldre inkl. relationen till ELU
Öppenhet	Gemenskapen (inkluderande gemenskap) Öppenhet för tvivel och olikåtanande Öppenhet från slutenhet, att inte döma/fördöma
Mission i Sverige	Mission i Sverige Nyplantering Diakoni
Starkare organisation	Ideellt engagemang Organisation: ekonomi personal Organisation: skära ned, fokus, förnyelse ELM:s tillväxt inkl. enhet och försoning
Relationen till andra kristna	
Förening/församling/andligt ledarskap	
Manligt/kvinnligt ledarskap	
Inget svar/Vet ej	

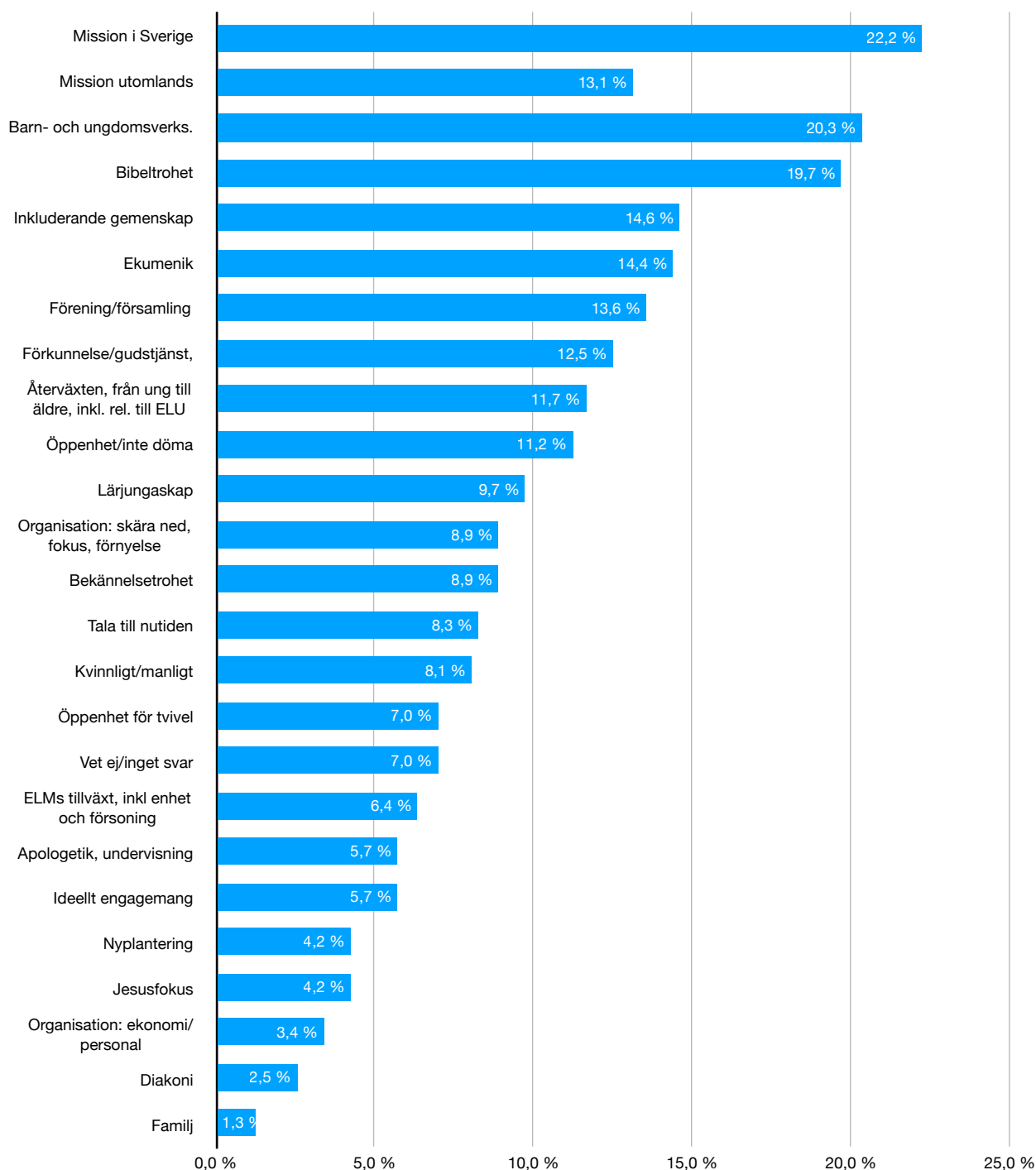
Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?
Sammanlagda kategorier till rapportredovisningen

Denna fråga har fått samma bearbetning som de föregående två och samma utmaningar har gjort sig gällande som för de förra. Kommissionen sorterade först svaren i tjugofem olika underkategorier som därefter samordnades i tio övergripande kategorier. I tabellen redovisas vilka rubriker som samordnades i vilka kategorier. Som kan anas av de många underkategorierna har respondenterna haft många tankar om vad som är viktigt för ELM:s framtid och när man sammanställer resultatet blir utfallet enligt tabellen nedan.

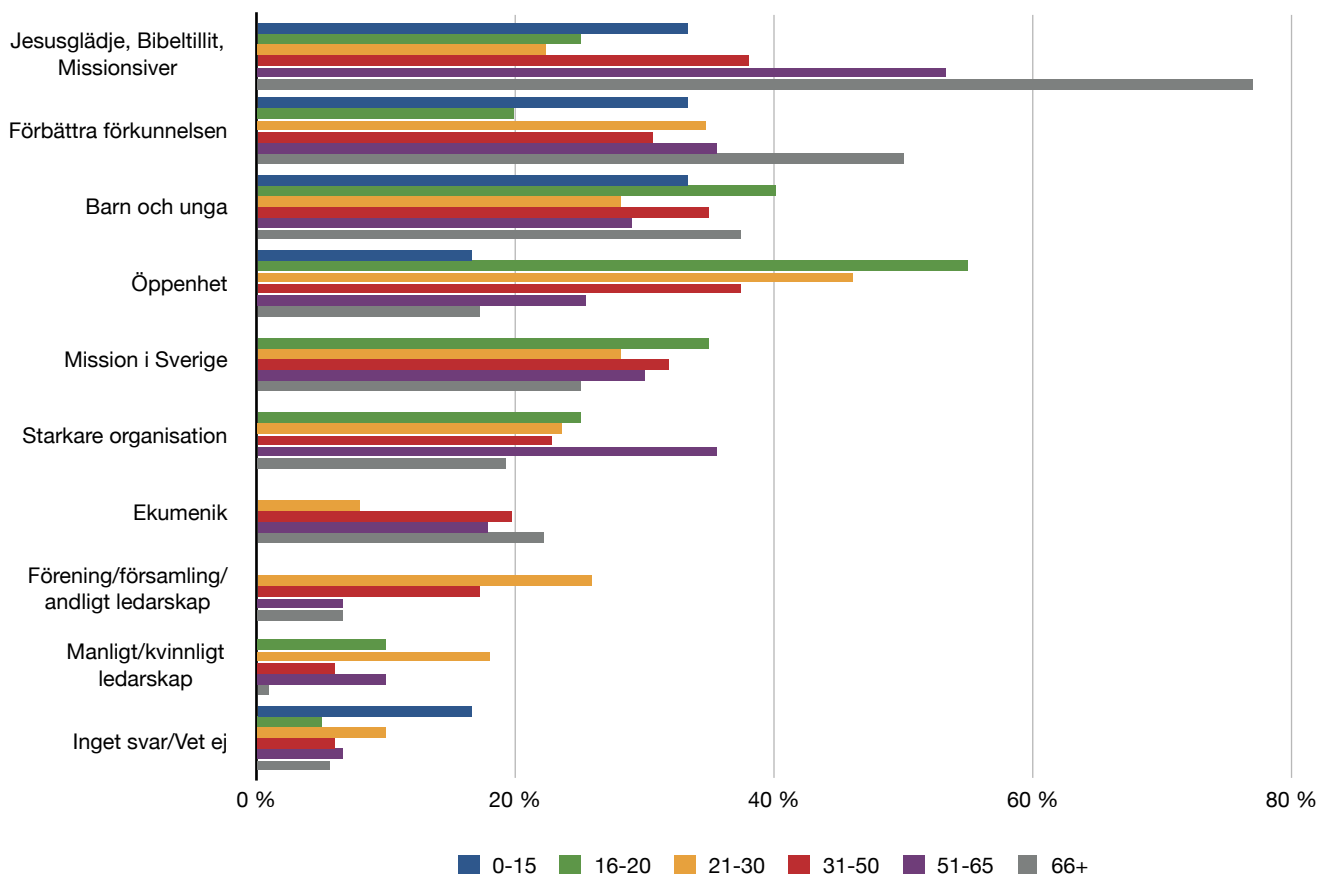

Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?
Svar ordnade efter flest antal träffar.

Bland respondenterna har 46 % fört fram "Jesusglädje, bibeltillit och missionsiver" som ELM:s viktigaste fråga/-or att arbeta med i framtiden. Därefter kommer frågor om förkunnelsen, som den näst viktigaste frågan med 36 % av svaren, och som den tredje viktigaste frågan kommer barn och unga med 33 % av svaren. Med tanke på de många underkategorierna kan det vara intressant att se utfallet på samtliga 25 rubriker och då får man följande resultat, först presenterat som ett ordmoln, därefter som tabell.

Topp fem är “Mission i Sverige” (22 %), “Barn- och ungdomsverksamhet inklusive läger” (20 %), “Bibeltrohet” (20 %), “Gemenskap (inkluderande gemenskap)” (15 %) samt “Ekumenik” (14 %). Längst ned hamnar “Nyplantering” och “Jesusfokus” (4 % vardera), “Organisation: ekonomi/ personal” (3 %), “Diakoni” (3 %) och “Familj” (1 %). Utfallet kommenteras inte i det här skedet utan först i nästa stycke då utfallet i åldersgrupperna går igenom, och då är det huvudsakligen sammanställningen i de tio kategorierna som kommenteras och bara i enstaka fall kommenteras resultatet i respektive underkategori.

Fråga 29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid?
Svar ordnade efter flest antal träffar på underkategorier. **Alla åldrar.**

0-15 år

För den yngsta åldersgruppen är “utlandsmissionen”, “förkunnelsen” samt “barn och unga” jämligt viktiga (33 %). En respondent, som delvis har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, skriver: “Hur ska vi göra missionen ännu större?” En annan svarar: “Ungdomsgrupper, Gudtjänster [sic!] och läger.”

16-20 år

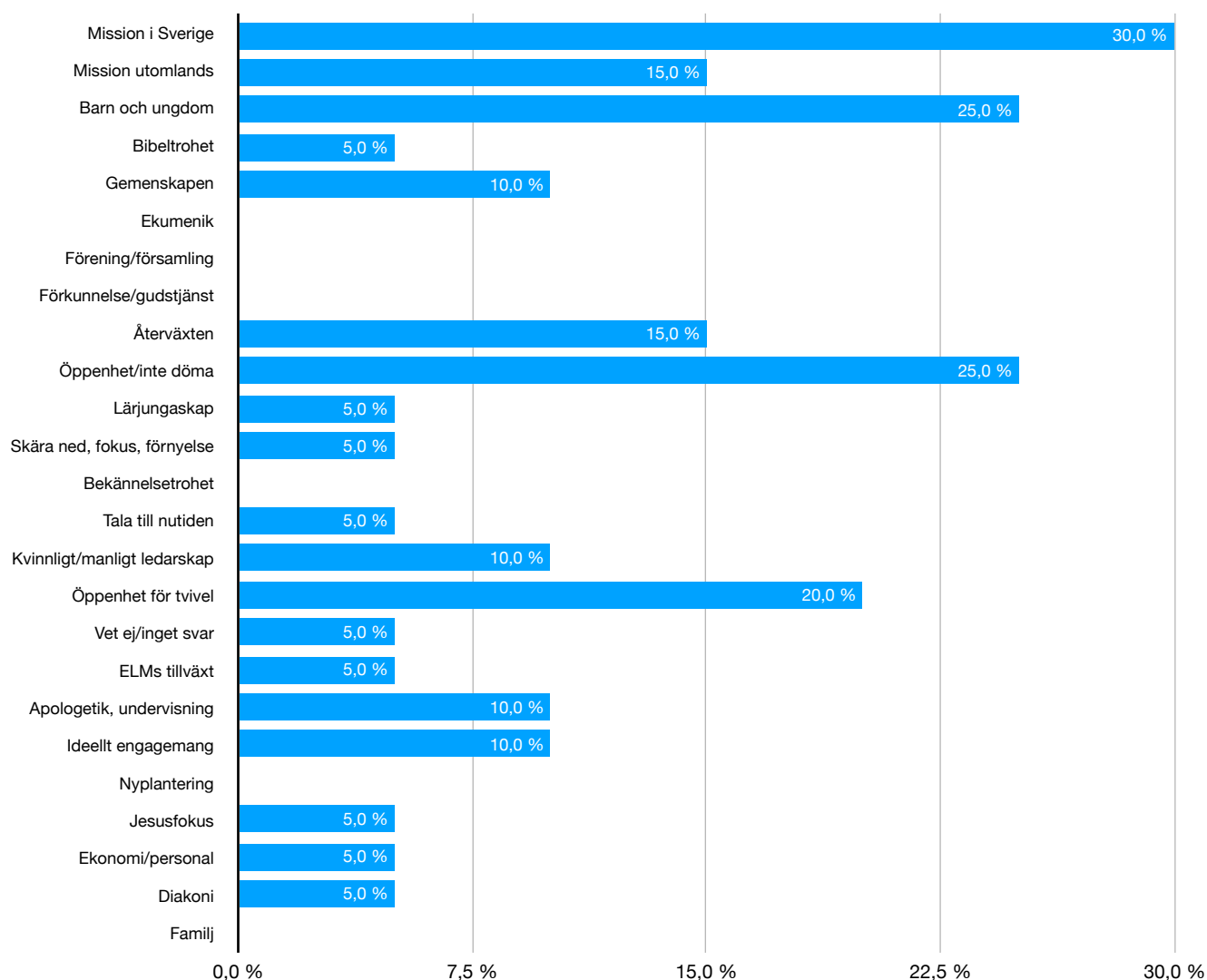
Respondenterna i nästa åldersgrupp anger som de viktigaste framtidsfrågorna “mission i Sverige” (30 %) samt “barn och ungdom” och “öppenhet, att inte döma” (25 % vardera). En respondent, man uppvuxen och aktiv i ELM, skriver:

- 1) Hur kan ELM öka frimodigheten att tjäna? 2) Hur gör ELM så att gemenskapen är inkluderande för alla? 3) Hur kan ELM förhindra att folk lämnar när de blir vuxna?

Nästan en tredjedel av respondenterna anger underkategorin “Mission i Sverige” som en av de viktigaste frågorna för ELM:s framtid. En av dem, man som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM och annat samfund, svarar:

Mission i Sverige. Utrusta medlemmar för att missionera och så de bevaras i tron. Göra ELM större.

Åldersgrupp 16-20 år

En annan respondent, man uppvuxen och idag aktiv i ELM, svarar: "Apoloetikens roll i gudstjänsten, mission i Sverige, och mission utomlands." Ytterligare en, också hon uppvuxen och aktiv i ELM, svarar: "Hur får vi fler människor in till vår verksamhet? Hur får vi fler människor kristna? Hur blir vi ännu mer öppna och välkomnande?" Båda är positiva till ELM och har goda erfarenheter med sig från hemmet och uppväxtföreningen/-församlingen men kvinnan tillägger i den sista frågan:

Tyvärr har jag hört att vi är ganska stängda och att det är svårt att komma in i vår starka gemenskap. Våldigt tråkigt att höra, och tyvärr inget jag tänkt på själv tidigare... Det måste vi ändra på!

En annan respondent, kvinna som delvis vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund, beskriver hur hon lämnade tron under en tid eftersom hon inte kom in i en kristen gemenskap och inte fick vänner på läger. Hon betonar särskilt hur människor i ELM behöver tänka på att

inte bara hålla sig till de dem [sic!] känner varje midsommar utan kanske tänka utanför boxen ibland. Få folk att känna sig inbjudna, välkomna och älskade.

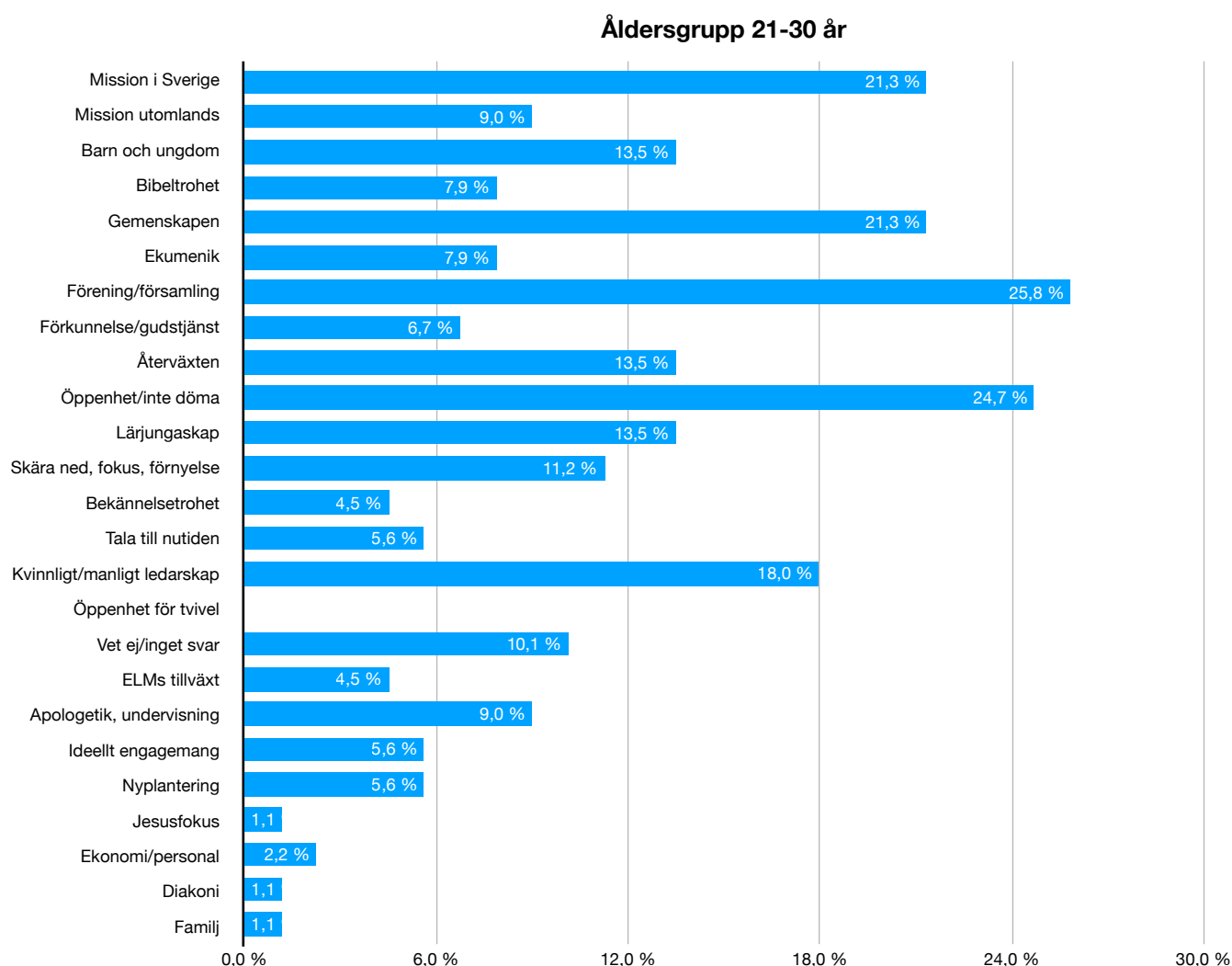
Samma person lyfter fram frågan om kvinnligt ledarskap i ELM och skriver:

Har även stött på en del som ifrågasätter elms syn på kvinnor och därför lämnar. Jag personligen kan också se detta som ett stort problem jag mött. Om inte något annat tycker jag att ni bör förklara på ungdomsläger hur och varför mer. För i nuläget vet jag vad elm står för men inte för att elm berättat. Jag är väldigt intresserad av att göra [sic!] hur ni styrker er ståndpunkt genom bibeln för jag kan inte se det.

Flera är av åsikten att ELM behöver arbeta på, som en kvinna som inte vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat sammanhang säger, “att inte framstå som dömande. (Exempelvis när det gäller homosexualitet eller kvinnliga präster)”, eller att ELM, som en man, ej uppvuxen i ELM eller kristet hem, aktiv i annat sammanhang idag säger, “kränker ner på en om man inte har exakt dom åsikterna som ELM står för” .

21-30 år

När respondenterna i åldersgruppen 21-30 år beskriver vad som är de tre viktigaste framtidsfrågorna för ELM kommer frågor om förening/församling (26 %) först, därefter “öppenhet, att inte döma” (25 %) och på delad tredjeplats “mission i Sverige” och “gemenskapen” (21 %).

Den fråga som är enskilt viktigast för gruppen är den om “förening/församling”, med 26 % av svaren.

Förening/församling per åldersgrupp och engagemang.

	Uppvuxen, idag aktiv	Uppvuxen, delvis aktiv	Uppvuxen, inte aktiv	Delvis, idag aktiv	Delvis, delvis aktiv	Delvis, inte aktiv	Nej, idag aktiv	Nej, delvis aktiv	Nej, inte aktiv
0-15	0/2	0/1	0/1	0/1	0/1	0/0	0/0	0/0	0/0
16-20	0/6	0/3	0/3	0/1	0/0	0/1	0/0	0/1	0/5
21-30	11/24	3/8	1/16	1/2	1/5	2/8	4/9	0/5	0/12
31-50	10/48	2/15	7/47	2/5	1/2	1/7	3/15	1/9	1/14
51-65	1/36	1/15	2/23	1/2	0/1	0/0	0/5	0/2	1/6
66+	2/65	0/11	2/6	0/2	0/0	0/1	2/14	0/2	1/3
Svarande	181	53	95	13	9	17	48	19	40

Vilka verksamheter är viktigast, behövs alla delar av verksamheten? Hur får vi fler att hitta till och stanna hos oss? Finns det behov av en tydligare Herde-roll i våra föreningar? (Kvinna, uppvuxen och aktiv i ELM.)

Hur behåller ni/vi de som vuxit upp i ELM? Vill ni/vi ha in kristna ifrån andra sammanhang? Ska ni/vi gå mot att bli församlingar istället för föreningar som ett komplement till svenska kyrkan (som det redan är på många håll i praktiken men som det inte är "officiellt")? (Kvinna, ej uppvuxen i ELM men idag aktiv.)

En respondent, kvinna som delvis vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM och annat samfund, frågar sig:

Hur vi blir en mer öppen och välkomnande gemenskap, hur vi ska nå människor med evangeliet i Sverige idag, hur församlingsstrukturen ska se ut (tex. behöver vi en ny och mer permanent herderoll i församlingarna istället för bara kringresande predikanter, då många har "föreningen" som enda församlingstillhörighet).

Hon följer upp sitt svar i fråga 32 och utvecklar sin reflektion:

Jag vill återigen trycka på frågan om församlingsstruktur, en fråga som jag upplever att man inte funderar så mycket på i ELM. Jag skulle gärna se att det fanns en permanent ""herde"" i föreningarna (som det finns på vissa ställen), så att det fanns någon som känner medlemmarna och tar ansvar för deras andliga väl. [...] Kanske kan styrelsen gå in i denna roll mer konkret, om det inte går att anställa någon specifikt för uppdraget. Det skulle hur som helst vara bra om man visste vart man skulle vända sig vid behov av tex. själavård.

I en djupintervju funderar en av respondenterna mycket kring församlingsfrågan. Respondenten har själv upplevt att det varit svårt att känna sig hemma i en gemenskap som barn, då familjen var aktiv i flera olika församlingar/föreningar. Som vuxen kom respondenten till en församling som hade en större helhet av de fyra B:na i Apg 2:42 och det betydde mycket för respondenten. Respondenten menar att ELM behöver göra ett aktivt val för att församlingsfrågan inte ska göra att ELM tappar medlemmar. Samtidigt har respondenten inte något entydigt svar på hur det ska lösas, men pekar på enkla pragmatiska lösningar.

Med tanke på hur viktig respondentgruppen bedömer frågan, och med hänsyn till ELM:s historia, är det intressant att undersöka vilken kristen bakgrund respondenterna har samt var de har sitt

engagemang idag. Är det här en fråga som upplevs viktig av människor som är aktiva i ELM eller är den huvudsakligen viktig för människor som kommer utifrån eller anser båda grupperna frågan vara lika viktig? Resultatet av sammanställningen visas överst på nästa sida.

Den första siffran i rutan visar hur många respondenter som angav "förening/församling" som en av ELM:s tre viktigaste frågor, och den andra siffran visar det totala antalet respondenter i gruppen. Om man då tittar på rutan längst upp i vänstra hörnet står det "0/2". "0" betyder att så många respondenter i åldersgruppen angav frågan som en av de tre viktigaste frågorna, medan "2" betyder att de var totalt 2 respondenter i åldersgruppen 0-15 med ovan angiven bakgrund. "Uppvuxen" betyder att man har vuxit upp i ELM. "Delvis" betyder att man delvis har vuxit upp i ELM. "Nej", betyder att man inte har vuxit upp i ELM. "Idag aktiv" betyder att man har sitt aktuella engagemang i ELM. "Delvis aktiv" betyder att man är aktiv i ELM och annat samfund. "Inte aktiv" betyder antingen att man inte är aktiv alls i ett kristet sammanhang eller att man är aktiv i ett annat kristet sammanhang men inte i ELM.

Resultatet som tabellen visar kommer att diskuteras i avsnitt 6.2.4.

I den här åldersgruppen är det tydligt att frågor om öppenhet är alldeles central. "Gemenskap" och "öppenhet" utgör tillsammans 46 % av svaren. En respondent, man som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund pga flytt till ort där ELM inte finns, lyfter fram några frågeställningar som ELM behöver arbeta med:

Hur visar vi kärlek mot medmänniskor/medlemmar som inte delar våra åsikter? Hur säkerställer ELM att man inte tar på sig en allt för stor rock vad gäller t.ex. missionssatsningar? Vilken retorik behöver vi ha för att inte lägga på vad vi tror på, men samtidigt få människor att känna sig älskade och uppskattade?

Respondenten utvecklar sina reflektioner i fråga 32 och menar att ELM "gång efter annan i offentliga sammanhang (t.ex. predikningar under sommarmötet) uttrycker sig klumpigt och oförsiktigt när det gäller känsliga frågor".

Jag tror att det är viktigt för ELM att ta reda på hur man kan bli bättre på att möta människor som inte delar ELM:s åsikter i sakfrågor att ändå känna sig välkomna och älskade. Och klarar man inte av att göra det så bör man inte uttala sig alls. Det finns ett hyckleri i att med ena handen (omedvetet) sjasa bort oliktänkande samtidigt som man med andra handen klappar sig på axeln för att man predikar Guds ord.

Den inkluderande gemenskapen och hur etiska frågor förkunnas eller samtalas om hör nära samman med varandra. En kvinna, uppvuxen och idag aktiv i ELM, menar att de viktigaste frågorna för framtiden är hur man välkomnar nya och gör gemenskapen mer öppen.

Min erfarenhet är att det ofta är ganska uppdelat/grupperat och familjer som känner varandra väl och att det fortsätter generation efter generation. Och kommer man då inte från en av dem "familjerna" kan det vara tufft att känna sig som en i "gänget".

För respondenterna i den här åldersgruppen är bibeltilliten en av ELM:s absolut största styrkor. Själva bibeltilliten är emellertid inte en av de viktigaste framtidsfrågorna för åldersgruppen men det är däremot hur bibeltilliten uttrycks och förmedlas vidare. På fråga 28 svarade 35 % att bibeltroheten är en av ELM:s största styrkor och i fråga 29 är det många respondenter som förtydligar att bibeltroheten behöver förknippas med omtanke och eftertanke. Det är detta som framkommer i underkategorin "Öppna från slutenhet; inte döma" (25 %).

Även om respondenterna kan uttrycka sig ganska kritiskt om ELM är saken tveeggad: å ena sidan uppskattar man bibeltrohet, å andra sidan tycker man illa om när bibeltroheten blir exkluderande. En respondent, man som vuxit upp i ELM men idag lämnat och är tveksam till om han beskriver sig som kristen eller ej, har i fråga 27 beskrivit ELM som “inåtvända, teologiska, hierarkiska”, och menar att de viktigaste frågorna för ELM är att “bevara det teologiska samtidigt som ELM är relevant för samtiden”.

Till frågorna om öppenhet hör förmågan att föra öppna samtal om svåra saker, vilket har framkommit i tidigare svar. En manlig respondent blev kristen i tonåren, är inte uppvuxen i kristet hem och beskriver sig inte som kristen idag. På frågan om vad som var avgörande för att han skulle lämna den kristna tron svarar han bland annat: “Hyckleri, intellektuell ohederlighet, total avsaknad av känslomässig övertygelse.” När det gäller de viktiga framtidsfrågorna menar mannen att ELM behöver jobba med teologin och “öppna upp för debatter med part och motpart om man nu tror att tron håller för det”.

En annan respondent, en man som är uppvuxen och aktiv i ELM, är representativ för många respondenter i den här åldersgruppen:

*Ambets-/predikantsfrågan, framtoning/uttryckssätt, och överbrygning ungdomsverksamhet/
gudstjänstgemenskap.*

Näst efter öppenheten får “förbättra förkunnelsen” flest träffar, men det här är ett av få exempel på när sammanvägningen inte blir alldeles rättvisande. Kategorin “förbättra förkunnelsen” består av fyra underkategorier (se tabellen i början av avsnittet) som samtliga får under 10 % av svaren utom underkategorin “lärjungaskap” som får 14 % av svaren.

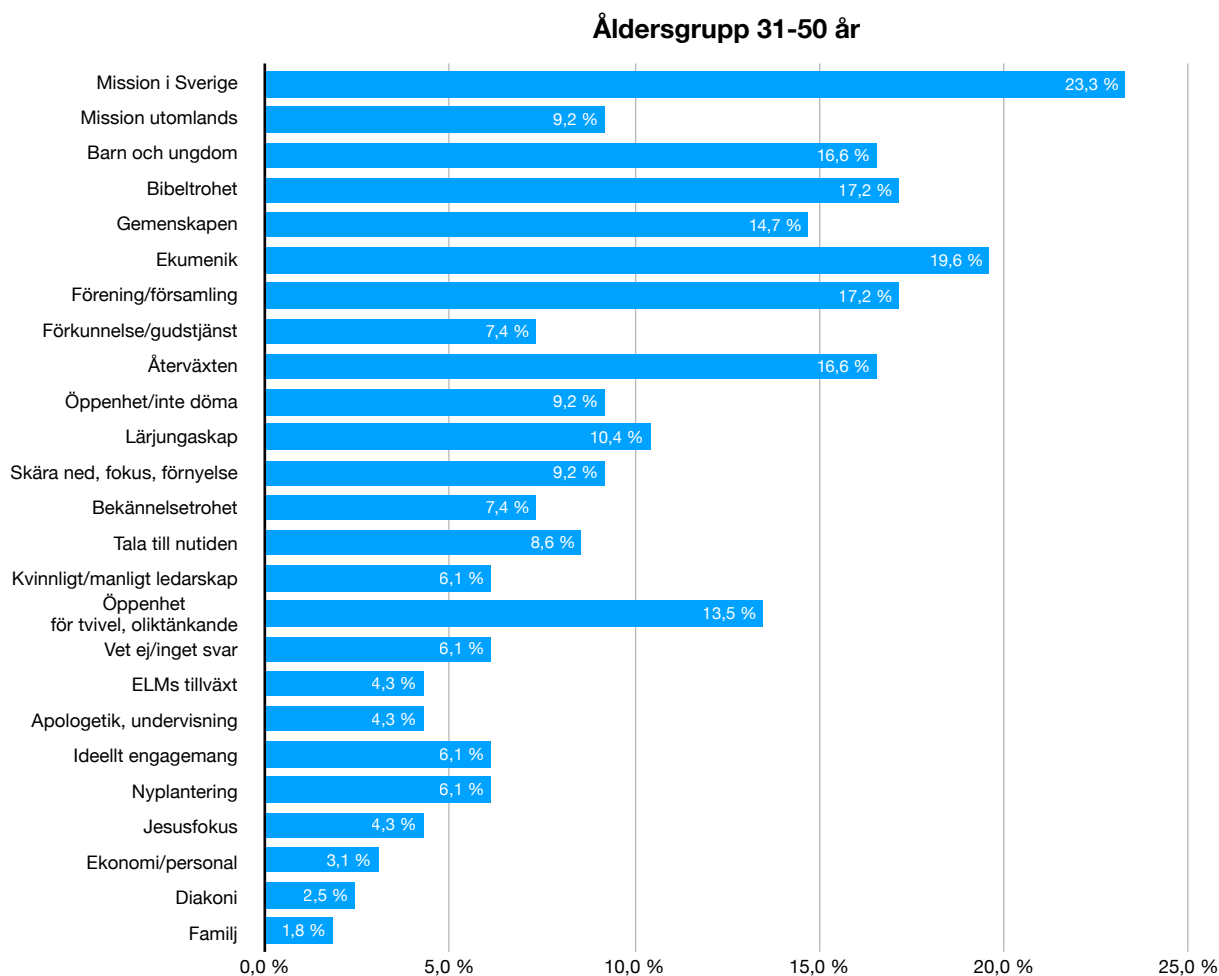
De sista två kategorierna som bör kommenteras i den här redovisningen är “Mission i Sverige” (21 %) och “Kvinnligt ledarskap” (18 %). För båda dessa underkategorier gäller att de allra flesta helt sonika har svarat “mission i Sverige”, “manligt/kvinnligt”, “kvinnligt ledarskap” och dylikt. En respondent, en kvinna som har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, har positiva erfarenheter med sig både från sitt uppväxthem och från sin hemförening. Tron har varit en självklarhet i hemmet och man har kunnat prata om vanliga invändningar mot kristen tro. För den här kvinnan kännetecknas ELM av bibeltrohet, gemenskap och engagemang, och de viktigaste framtidsfrågorna är: “Evangelisation i Sverige, frågan om församling/nattvard/ledarskap, manligt och kvinnligt.”

31-50 år

I nästa åldersgrupp, 31-50 år, är utfallet spretigt. De frågor som anses vara allra viktigast är “mission i Sverige” (23 %), “ekumenik” (20 %) samt “bibeltrohet” och “förening/församling” (17 % vardera) tätt följt av “barn och ungdom” samt “återväxten från ung till äldre, inklusive relationen till ELU” (16 % vardera).

Man bör lägga märke till att de två sista rubrikerna hör nära samman med varandra, liksom “gemenskapen” (15 %), “öppenhet, inte döma” (9 %) och “öppenhet för tvivel, olikänkande” (14 %). Dessa underkategorier ingår i de övergripande kategorierna “Barn och ungdom” och “Öppenhet”, vilket visar att medan “mission i Sverige” och “ekumenik” är de enskilt viktigaste frågorna för åldersgruppen är de viktigaste kategorierna av frågor de som rör barn och unga samt öppenhet. Skälen för att kommissionen inte lyfter fram “Jesusglädje, bibeltillit och missionsiver” i det här sammanhanget är dels att “Jesusfokus” i sig hamnar långt ner på listan, dels att missionsivern främst handlar om mission i Sverige medan missionsivern i ELM traditionellt sett har

handlat om utlandsmissionen, som i den här sammanställningen hamnar avsevärt mycket längre ner på listan.

Mission i Sverige är alltså det enskilda område som flest respondenter lyfter fram som en framtidsfråga för ELM. En respondent, kvinna som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund, svarar: "Bibeltrohet, sakramentsförvaltning och missionsstrategi för alla onådade i Sverige." En annan respondent, kvinna som inte vuxit upp i ELM men som idag är aktiv i rörelsen, svarar: "Fortsatt långsiktig mission bland ickekristna grupper, bibeltilliten, nyplantering/nya gemenskaper i Sverige"

Som en kontrast till att mission i Sverige är det område som flest lyfter hade en kvinna i en djupintervju tankar om utlandsmissionen. Hon funderade kring varför det är så få som är villiga att åka ut som utlandsmissionärer idag och menade att det på gruppnivå är symtom på något i tiden. Sekularisering och bekvämlighet menar hon kan vara orsaker till detta. Samtidigt som hon såg behovet av fler missionärer i utlandet var det inte för sakens skull hon önskade det, utan för att det skulle vara ett tecken på en större gudslängtan.

Den fråga som kommer efter mission i Sverige är den om ekumenik, och här varierar svaren ganska kraftigt. Vissa menar att ELM bör närma sig EFS och Svenska kyrkan, medan andra menar att ELM bör arbeta närmare andra bekännelsestroga organisationer som Missionsprovinsen. En person, uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat samfund, skriver helt enkelt: "Ekumeniken. Kvinnligt ledarskap. Stäng NUM." En annan respondent, man som inte vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund, skriver:

Att samarbeta - eller fusionera med - andra bekännelsestroga rörelser inom och nära SvK, såsom EFS, fria kyrkliga stiftelser, Missionsprovinsen. Att betjäna de fattiga och utsatta, så ELM inte blir en intellektuell klubb för duktiga och välkammade. Att fånga upp ungdomar när de lämnar hemmet för studier eller arbete.

Ytterligare en respondent, kvinna som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, svarar:

Relationen till Svenska kyrkan, förbli bibeltroget trots ökad friktion med samhället och andra samfund, bättre samarbete/samförstånd med ELU.

Hon följer upp sitt svar i fritext på fråga 32:

Våga vara salt i världen. Både när det gäller bibeltrohet OCH att påverka/omvända samhället/andra samfund/icke-kristna. Splittra inte ELM i onödan eller utan väl genomtänkta och väl kommunicerade beslut.

Några respondenter menar att öppenhet gentemot andra kristna sammanhang, som EFS och Svenska kyrkan, är en farlig väg att gå. En man som vuxit upp i ELM men idag har lämnat skriver:

Att klippa alla band till den fallna svenska kyrkan. Återvända till portalparagraferna på riktigt! Barnverksamhet och utlandsmission.

Respondenten beskriver hur en konflikt om ELM och Svenska kyrkan och/eller Missionsprovinsen infekterade den gemenskap han var en del av. Den frågan, samt uttalanden av vissa i ledande ställning i ELM, fick mannen att lämna ELM.

Som man kan ana av de citerade svaren gällande ekumenik hör frågan nära samman med bibel- och bekännelsestrohet, men också frågor om ELM:s identitet som missionsorganisation och/eller samfund. Detta är viktiga frågor för många respondenter – vissa är kritiska till ELM medan andra är mer positiva. En manlig respondent, uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat sammanhang, menar att de viktigaste frågorna för ELM rör bekännelsen och identiteten som lågkyrklig vilket mannen menar bör förändras till en mycket kyrkligare identitet. Mannen skriver bland annat:

Menar man sig verkligen vilja vara mer än en missionsorganisation och mer än ett komplement till Svenska kyrkan så måste man förkovra sig i den lutherska bekännelsen och därmed ändra formerna för gudstjänsten, se till att få en episkopal struktur så att präster kan både utbildas och vigas och slutligen minska föreningstänket och inse att man måste bygga på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Kristus Jesus själv (Ef. 2:20). Det innebär konkret att man tillsätter herdar (präster) i varje församling som har det pastorala ansvaret. Det kan inte en grupp människor ha oavsett om man kallar dem styrelse eller någonting annat.

En annan respondent, en man som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i ELM och annat samfund, uttrycker en annan ståndpunkt:

1. Ren och klar förkunnelse med både Lag och Evangelium. 2. Att ha goda psalmer och sånger med sitt syfte att hjälpa till att förstå förkunnelsen. 3. Liturgin är mig mycket kär numera!

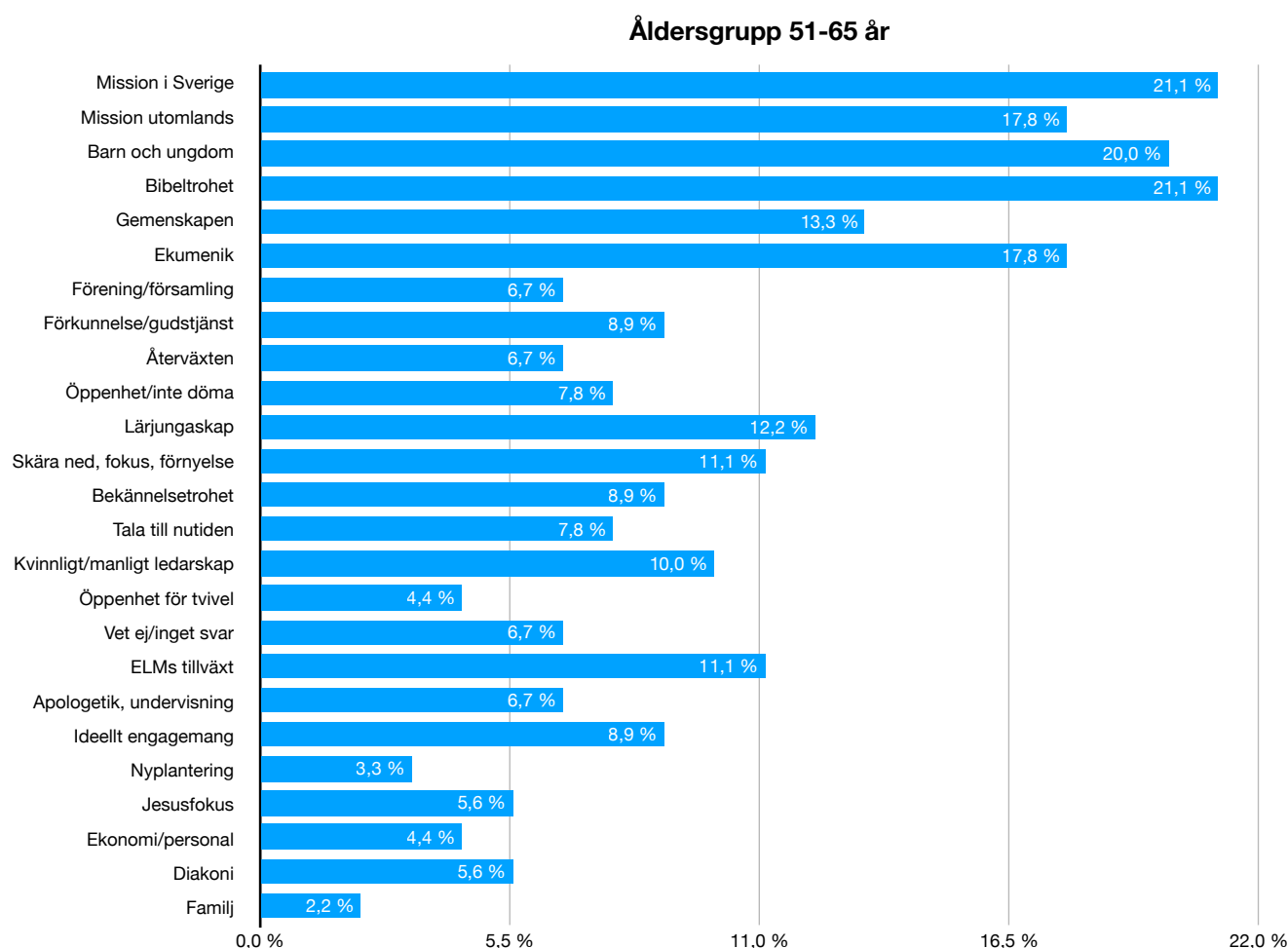
Ytterligare en fråga som är viktig för respondenterna är barn och unga, och inte minst övergången från ung till vuxen. Flera respondenter betonar vikten av ett gott samarbete mellan ELM och ELU. En manlig respondent, uppvuxen och idag aktiv i ELM, menar att frågorna om förening/församling samt församlingsplanering är centrala för framtiden, och avslutar sitt svar med att kommentera övergången från ung till vuxen:

Få in ungdomar från ELU-sammanhang också i föreningar/församlingar (inte bara som ungdomsledare, men kanske också andra roller).

Liksom i den förra åldersgruppen kommer många respondenter in på frågor om hur ELM hanterar öppenhet, oliktankande och en gemenskap som det är svårt att ta sig in i. En kvinnlig respondent, delvis uppvuxen i ELM och idag aktiv i annat samfund, skriver utförligt om tidigare erfarenheter av ELM och ELU. Hon menar att man svartmålade alla som inte var en del av ELM:

När jag var i ELU hände det att ledare exempelvis likställde Svenska kyrkan med "djävulens verk" och liknande, en slags föreställning om att alla sammanhang som inte var ELM/ELU var en del av ett slags världsligt förfall - ofta ett narrativ av "vi" och "dom" i relation till andra sammanhang.

Hon skriver också om hur människor har blivit "brända" av sin tid i ELM, och menar att ELM och ELU:s ledarskap behöver ta ett större ansvar för sina brister, samt att man behöver arbeta på hur man för samtal om frågor där det finns olika uppfattningar utan att tysta ner de avvikande åsikterna. Synpunkter som dessa känns igen från några av de djupintervjuer som har gjorts. En respondent,

man delvis uppvuxen i ELM men idag aktiv i annat samfund, uttrycker vikten av att ELM står kvar i sina övertygelser men att man särskilt arbetar med hur dessa förmedlas:

När det kommer till sexualitet (främst i ert ungdomsarbete ELU men inte endast) så tror jag att det är jätteviktigt att ni tillåter er att stå kvar i era åsikter, men att ni rannsakar er själva om hur de förmedlas. Så mycket mer ödmjukhet behövs.

51-65 år

I nästa åldersgrupp ligger de tre viktigaste frågorna nära varandra sett till antalet svar. "Mission i Sverige" och "Bibeltrohet" kommer överst (21 % vardera), tätt följt av "barn och ungdom" (20 %). Utlandsmissionen och ekumeniken kommer emellertid inte långt efter (18 % vardera). Den här gruppen avviker från de andra i den bemärkelsen att man bedömer organisationsfrågor vara särskilt viktiga. I den övergripande sammanställningen, i tio kategorier, är organisationsfrågorna den näst viktigaste tillsammans med förkunnelsen (36 % vardera).

En kvinna, som har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, svarar:

Att som organisation hålla sig nära Jesus, leda barn, unga o gamla till honom, nå ut till alla som inte nåtts av evangeliet.

En man, ej uppvuxen i ELM men idag aktiv i rörelsen, svarar:

Hur behålla ungdomar; Hur följa med i tiden men ändå behålla en ren lära, hur nå ut i ett allt kraftigare mediabrus.

Många respondenter i den här åldersgruppen har svarat ungefär som de två föregående, relativt kortfattat, men kärnfullt med några enstaka ord eller kortare fraser. Oavsett bakgrund återkommer gång på gång frågor om bibeltrohet, missionsiver – inte minst i Sverige – samt barn- och ungdomsverksamhet som de viktigaste för den här åldersgruppen. En kvinna som blev kristen i tonåren, inte uppvuxen i ELM men idag aktiv, svarar:

Fortsatt bibeltrohet o Jesusförkunnelse, Alphagrupper, Apologetik för alla grupper.

Flera respondenter lyfter fram frågor som har med organisationen att göra. Många av dem menar att ELM behöver arbeta med sin identitet, vissa vill att ELM inte ska bli en (fri)kyrka, och några menar att ELM behöver bli större.

En man, som har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i annat samfund, svarar:

Församlingsbegreppet. Definiera missionsfältet. Befria sig från sin sociala tradition.

En kvinna, som har vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, svarar helt enkelt: "Medlemsökning." En annan kvinna, som också är uppvuxen och idag aktiv i ELM, svarar:

Värva fler medlemmar Hur ska man få in pengar Fler föreningar

En man, uppvuxen i ELM och idag aktiv i ELM och annat samfund, svarar: "Hitta samarbetsparter, Ekonomin"

Även i den här gruppen återkommer frågor om ekumenik och kvinnligt ledarskap. En man, som har vuxit upp i ELM men idag inte är aktiv i något kristet sammanhang, svarar:

mission i Sverige istället för utlandsmission, samarbete med missionsprovinsen, bönedagar, och utveckla ungdomsarbetet

En kvinna som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund, skriver:

*Hur kan ELM samarbeta med kristenheten? Hur tolkar ELM möjligheten till kvinnliga förkunnare?
Hur bejakas och yttrar sig i våra liv friheten i Kristus?*

Vissa respondenter bär på sår som på olika sätt präglar dem och som de beskriver i sina svar. En man, som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat samfund, svarar på fråga 29:

Var inte för dömande i er förkunnelse. Fundera på ett samgående med EFS.

Han beskriver i fråga 32 hur han i samband med en skilsmässa upplevde att människor drog sig undan honom när han hade behövt dem som bäst. "Jag känner fortfarande att medlemmar i ELM är "präktigare" än oss, där livet inte alltid har gått spikrakt."

En annan respondent, uppvuxen i ELM men inte aktiv i en kristen gemenskap idag, beskriver en komplicerad relation till ELM och tron i sin uppväxt med en auktoritär och oresonlig far, men en mor vars exempel ledde respondenten till en personlig tro. Personen beskriver svårigheter med att komma in i gemenskapen i ELM där alla känner alla utan att egentligen känna varandra. "Det är lätt att bli/känna sig ensam i all denna ELM-värld. Framförallt om du inte har någon partner." På frågan om de viktigaste framtidsfrågorna svarar personen:

1) *Kärleken till Guds Levande Ord, den Helige Anden och Jesus Kristus.*

2) *Det finns mer eller mindre djupa sår hos människor pga konflikter från/med BV- ELM som organisation. [...] Hur ska det gå till så att människor bli upprättade, kan förlåta/förlåtas? Men finns det en vilja från ELM att ta i sådana aktuella konflikter? Kanske en Sanningskommission är en del i en Framtidskommission, inte för att sätta åt/dit någon, men att komma fram till det som gör så ont för att sedan kunna göra något åt det!*

3) *ELM allena eller finns det samverkan med andra samfund/kyrkor/kristenheten i Sverige? Ja det finns det!*

66+ år

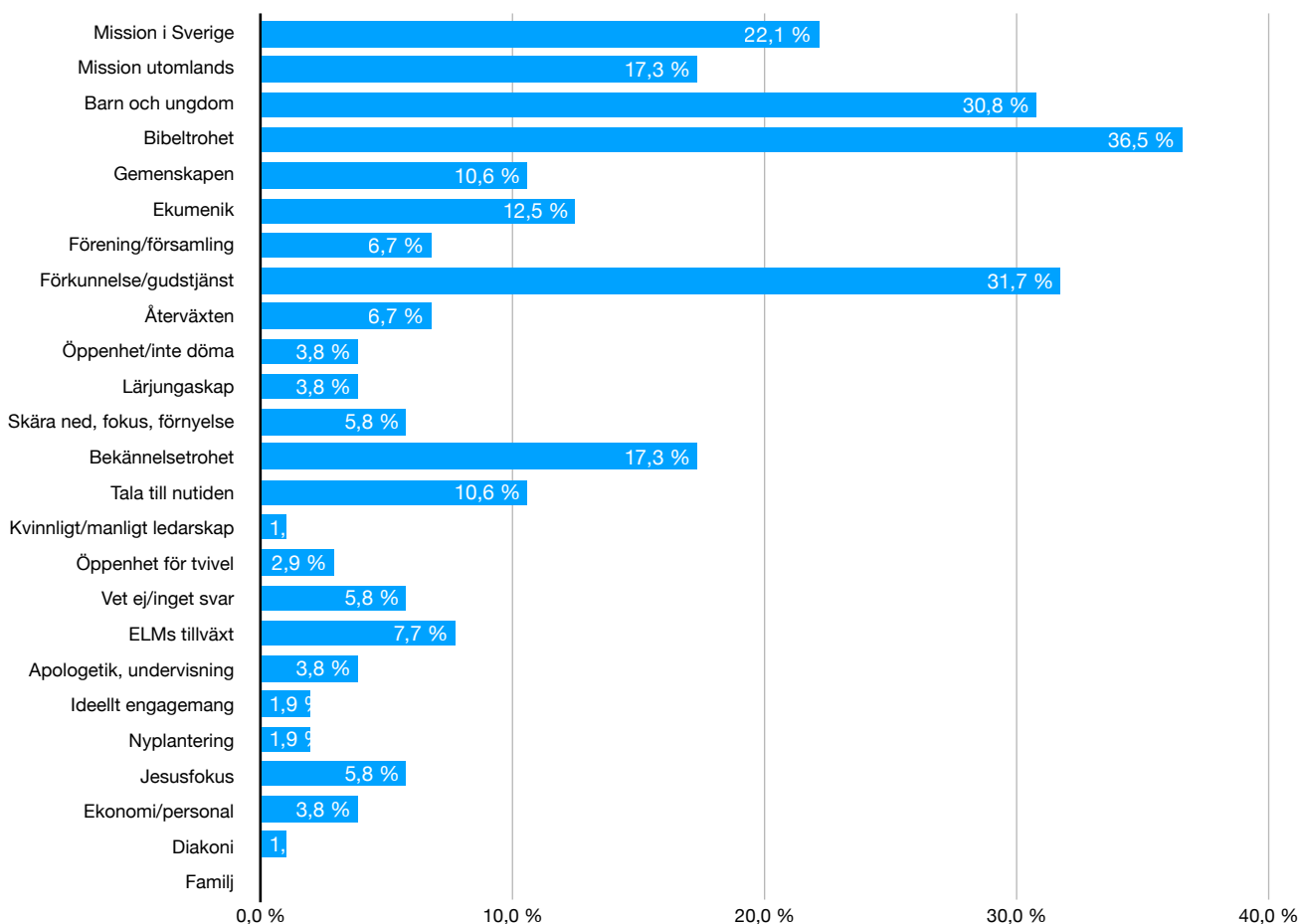
I den äldsta åldersgruppen är de allra viktigaste frågorna nära kopplade till bibel- och bekännelsestrohet. Den viktigaste frågan i den här åldersgruppen är bibeltrohet (37 %), därefter förkunnelse/gudstjänst (32 %) tätt följt av barn och ungdom (31 %). Några saker är värda att kommentera, särskilt i relation till svaren från de övriga åldersgrupperna.

Frågor om öppenhet är mycket mindre framträdande i den äldsta åldersgruppen jämfört med de andra. Inte fler än fyra procent av respondenterna lyfter fram "öppna från slutenhet, inte döma" och tre procent "öppenhet för tvivel, oliktänkande" som några av de viktigaste framtidsfrågorna för ELM. Frågor om manligt och kvinnligt ledarskap får bara en procent av svaren, och jämfört med de andra åldersgrupperna är det få respondenter som kommenterar frågor om förening/församling (7 %) och återväxten från ung till äldre (7 %) även om frågorna givetvis berörs i svaren. Det är värt att lägga märke till hur missionen i Sverige rankas som viktigare än utlandsmissionen också i den här åldersgruppen, och därmed har samtliga åldersgrupper utom de allra yngsta angett Sverige som det viktigaste missionsfältet för ELM i framtiden.

De viktigaste frågorna för den här åldersgruppen är, som diagrammet ovan visar, Jesusglädje, Bibeltillit och Missionsiver, vilket i sin tur hör nära samman med förkunnelsen. En respondent, kvinna som blev kristen i vuxen ålder, inte uppvuxen i kristet hem men idag aktiv i ELM, skriver: "Bibeltrohet barn o ungdomsverksamhet goda förkunnare." En annan respondent, man som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, skriver:

Stå kvar vid bibelns ord, satsa på ungdomarna, gå ut till samhället!

Åldersgrupp 66+ år

En annan respondent, en man som vuxit upp och idag är aktiv i ELM, menar att ELM utvecklas i negativ riktning och menar att bibelläsningen är grundläggande och bör uppmuntras i högre grad. Mannen påpekar även att predikanterna gärna bör fördjupa sig genom att läsa viktig litteratur, inte minst av Luther och Rosenius. På frågan om de tre viktigaste frågorna för framtiden skriver han helt enkelt: "Bibeln Bibeln Bibeln."

Ytterligare en respondent, en man som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv, beskriver en positiv inställning till ELM i de föregående två frågorna: "Varm fromhet, tydlig Kristusförkunnelse, missionsiver" (fråga 27), "Troheten till bibelordet, engagemanget för den goda saken, enkelheten" (fråga 28), och skriver i fråga 29:

Jag känner inte ELM så väl ännu, men jag tror att en viktig sak är att söka vinna de unga med en undervisning som är helhjärtat biblisk och samtidigt också nyktert relaterad till de värderingar och den världsbild, så långt från kristen tro, som de möter i skola och media.

Att det här är viktiga frågor framkommer även i en djupintervju med en kvinna som blev kristen som vuxen och har kommit in i ELM på senare tid. Hon beskriver att predikningarna är helt underbara, men att man ännu mer kan betona förkunnelsen om nåden och vara tydlig med evangeliet. Hon menar att den största faran är liberalisering av förkunnelsen. Hon ser ingen större fara för det, men man kan ta upp evangeliet ännu mer fullt ut. Just evangeliet lockar människor och är framtiden, uttrycker hon. Predika evangeliet!

Kvinnan menar att gemenskapen är god, men att det har varit svårt att lära känna människor i den egna åldersgruppen. Hon har upplevt en större öppenhet från dem som är yngre. Det viktigaste är

emellertid evangeliet och det hör hon i förkunnelsen i sin ELM-gemenskap, och då blir allt annat sekundärt.

Nära förbundet med förkunnelsen är också frågan om hur förkunnelsen ges vidare. Flera respondenter betonar vikten av att Bibelns sanningar görs levande och tillämpas så att de blir begripliga för dagens åhörare. En man, som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i rörelsen, skriver:

Att förstå den tid vi lever i och att presentera svar på de frågor som ställs idag. Det gjorde Paulus!

En annan respondent, en kvinna som blev kristen i vuxen ålder och idag är aktiv i ELM, skriver:

Möta en ny tid, Fokusera på inhemsk mission, Hålla fast vid sanningen.

En annan respondent, ger uttryck för en mer kritisk hållning:

Kortare predikningar. Inte bara bibelstudium. Predikan som är nutid o inte historia bara. Många ggr alldeles för gammaldags. Jesus talade mycket i liknelser. Saknar "bilder" från vår tid. Predikanten predikar över söndagens text men omsätter det inte i nutid vad det betyder för oss idag.

Även i den här åldersgruppen är frågor om relationen till andra kristna sammanhang viktig. Vissa menar att ELM bör verka närmare EFS/Svenska kyrkan medan andra menar att ELM bör dra sig närmare Missionsprovinsen. Några menar att ELM ska behålla lekman- och föreningsstrukturen medan andra förespråkar en tydligare församlingsstruktur. En manlig respondent, som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i rörelsen, svarar:

ELMs identitet, förening eller församling, relationen till Missionsprovinsen.

Mannen förtydligar sitt svar i fråga 32: "Kyrkofrågan är mer och mer viktig i framtiden, troheten till bekännelsen." En annan respondent, kvinna som vuxit upp i ELM och idag är med i en ELM-förening, skriver:

Bibeltrohet, identitet och samhörighet med andra i svensk kristenhet, motivation för att nå onådda folk.

Ytterligare en respondent, man som vuxit upp i ELM och idag är aktiv i ELM, svarar: "Missionsorganisation i sv kyrkan, inre mission, ungdomsverksamhet."

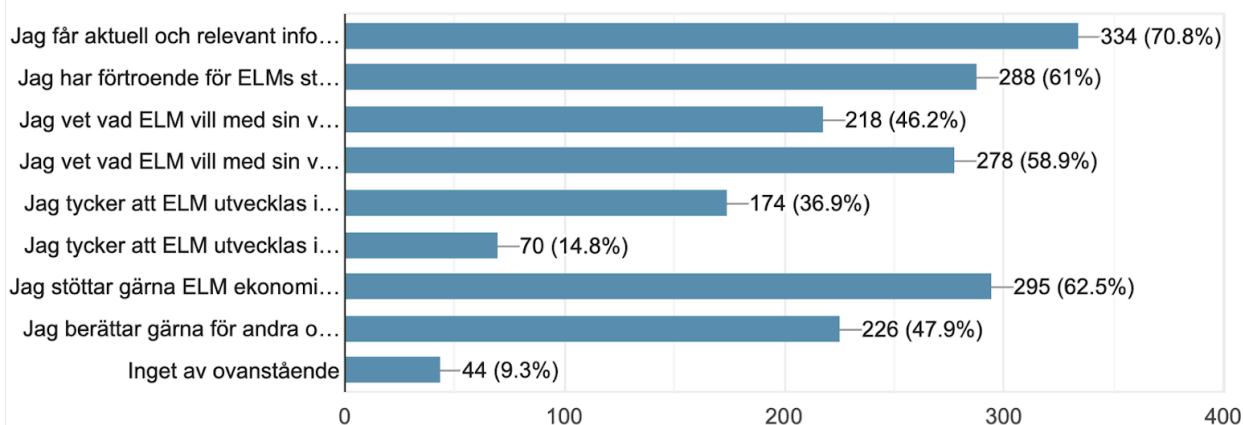
Fråga 30. Vilka av följande påståenden stämmer in på dig?

I nästa fråga fick respondenterna markera om ett eller flera påståenden stämde in på dem. Syftet med frågan var att ta reda på om medlemmar och andra intressenter vet vad ELM vill med sin verksamhet, samt undersöka attityden gentemot rörelsen.

Av de svarande har 71 % markerat att de får aktuell och relevant information om ELM:s arbete, men det är i högre utsträckning oklart vad ELM vill med sin verksamhet i Sverige (46 %) än i utlandet (59 %). 61 % av respondenterna har förtroende för ELM:s styrelse och ledning, 63 % stöttar gärna ELM ekonomiskt och 48 % berättar gärna för andra att de är med i ELM men på den frågan har man å andra sidan inte kunnat markera att man inte är aktiv i ELM. 15 % av respondenterna tycker att ELM utvecklas i negativ riktning och 37 % tycker att ELM utvecklas i positiv riktning. På 9 % av de svarande stämmer inte något av påståendena in.

30. Vilka av följande påstående stämmer in på dig?

472 responses

- Jag får aktuell och relevant information om ELMs arbete
- Jag har förtroende för ELMs styrelse och ledning
- Jag vet vad ELM vill med sin verksamhet i Sverige
- Jag vet vad ELM vill med sin verksamhet i utlandet
- Jag tycker att ELM utvecklas i positiv riktning
- Jag tycker att ELM utvecklas i negativ riktning
- Jag stöttar gärna ELM ekonomiskt
- Jag berättar gärna för andra om att jag är med i ELM
- Inget av ovanstående

I en fråga som denna hade det varit intressant att särredovisa resultaten baserat på ålder, om man är uppvuxen i ELM eller inte, om man är aktiv idag och när man i så fall har kommit med, eller om man har lämnat ELM, och så vidare. Kommissionen har emellertid inte haft kapacitet att i nuläget göra en uttömmande analys baserat på dessa olika faktorer utan har fått nöja sig med några enkla iakttagelser.

Bland de 319 respondenter som idag är aktiva antingen uteslutande i ELM eller i ELM och annat samfund svarar:

- 72 % att de har förtroende för ELM:s ledning,
- 64 % berättar gärna att de är med i ELM,
- 43 % att de tycker att ELM utvecklas i positiv riktning, och
- 14 % att de tycker att ELM utvecklas i negativ riktning.

Fråga 31. Om du lämnat ELM, varför?

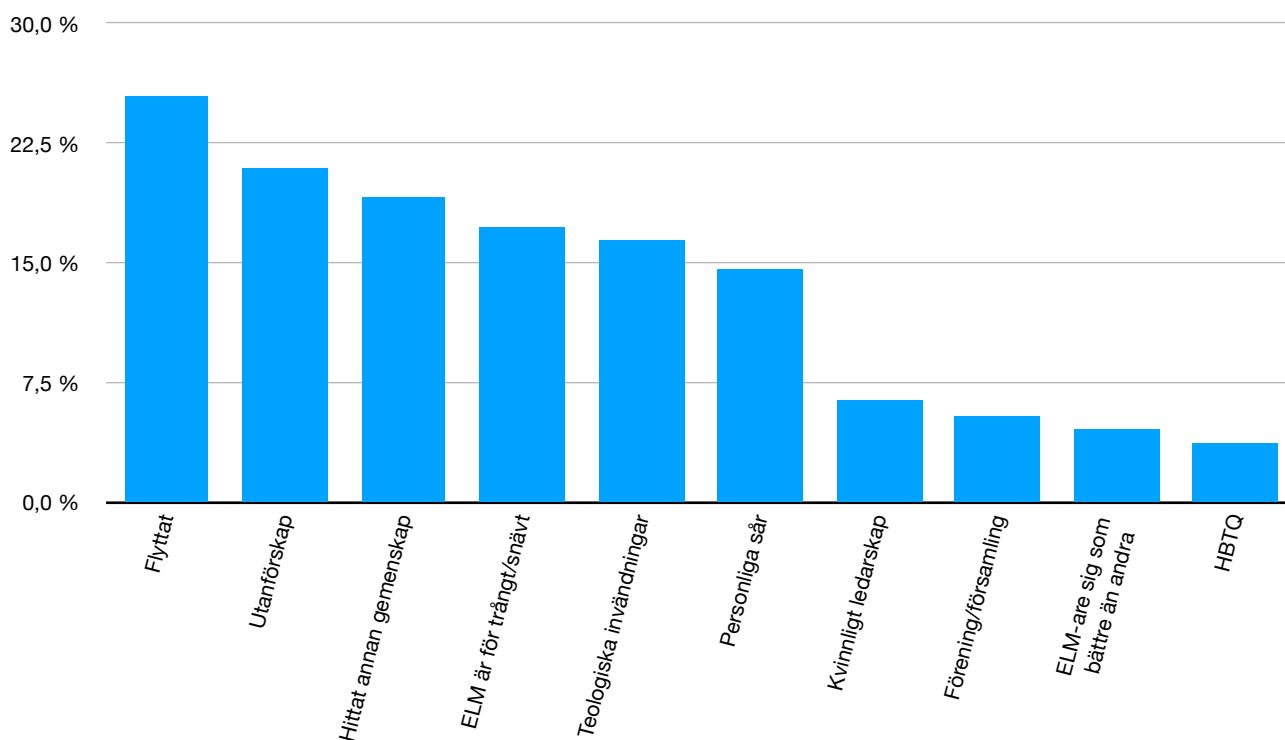
Den sista frågan i den här avdelningen gällde varför man har valt att lämna ELM, om man har gjort så, och svarar direkt mot en av uppgifterna från direktivet: att söka svar på varför människor lämnar sammanhanget.

Totalt 110 respondenter har lämnat ett svar på frågan. Orsakerna varierar men några skäl är återkommande, som diagrammet nedan visar. Vissa respondenter har angett fler än en orsak som båda väger lika tungt, och då har kommissionen valt att ge en respondent träffar i två kategorier. Totalt 147 träffar har registrerats.

Den allra vanligaste orsaken till att människor lämnar ELM är att man har flyttat till en ort där det inte finns en ELM-gemenskap. Därefter anges olika typer av utanförskap som skäl till att lämna, tätt följt av att man har hittat en annan kristen gemenskap som man hellre vill gå till. Flera av respondenterna förklarar varför de i så fall går till en annan gemenskap och skälen är huvudsakligen

att man vill ha en fullständig församlingsgemenskap eller att man vill ha ett lokalt engagemang och då är det Svenska kyrkan man väljer. Några anger som skäl att man önskar mer karismatik eller att man tycker att ELM är för snävt.

Fråga 31. Om du lämnat ELM, varför?
Svar ordnade efter flest antal träffar.

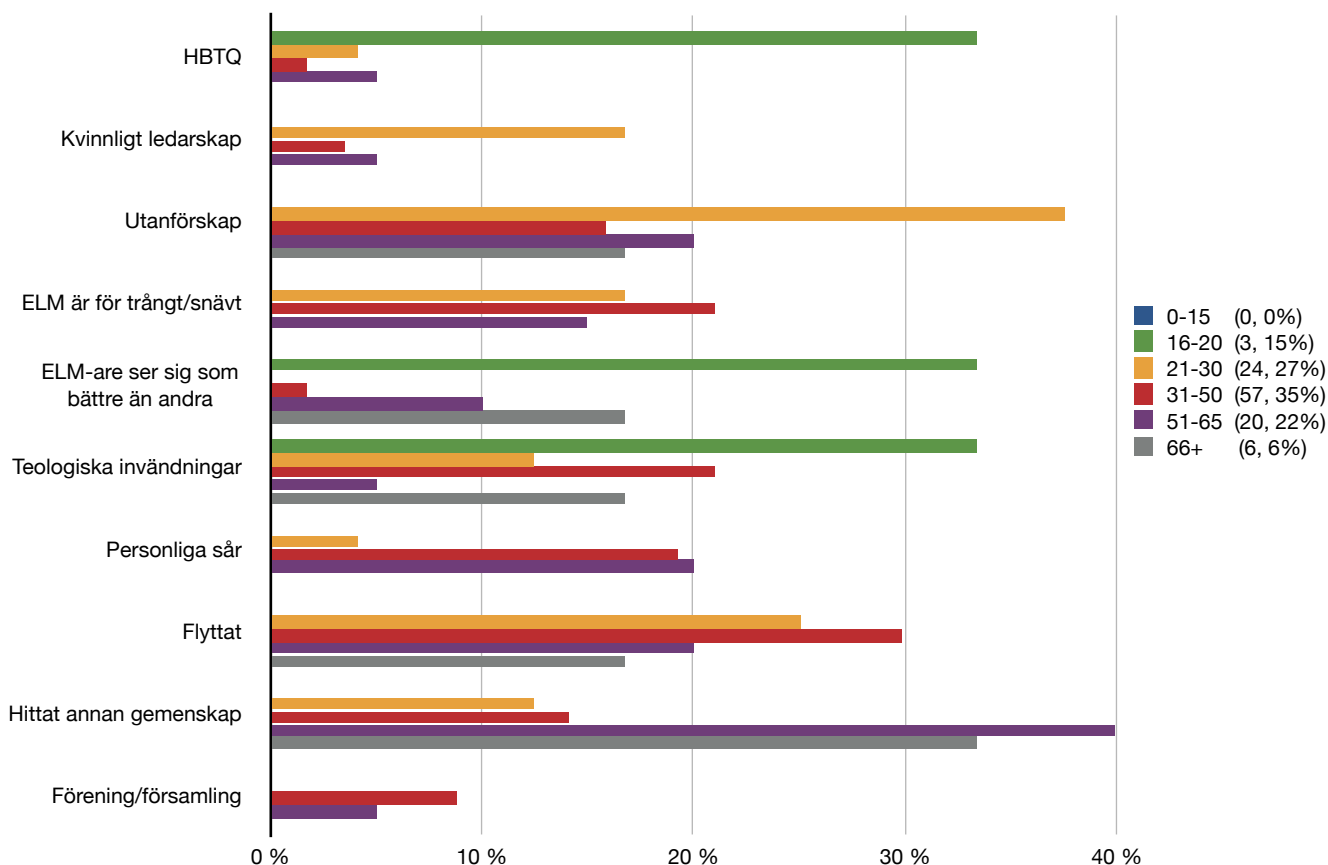

Orsakerna till att människor lämnar skiljer sig en hel del åt mellan åldersgrupperna vilket nästa diagram visar. Stapeln för åldern 16-20 år är en aning missvisande eftersom det bara finns tre respondenter i åldersgruppen och varje enskild respondent därför får 33 % i diagrammet. En liknande problematik finns för åldersgruppen 66+ som inte har fler än 6 respondenter. Antalet respondenter i respektive åldersgrupp står inom parentes bredvid färgkoden ovanför diagrammet, och procentsatsen inom parentesen anger andelen respondenter som säger sig ha lämnat ELM av det totala antalet respondenter i åldersgruppen.

Om man bortser från åldersgrupperna 16-20 och 66+ år, som båda sticker ut procentuellt på grund av ett fåtal respondenter, ser man att topp tre kategorierna ovan (flytt, annan gemenskap, utanförskap) fortfarande är mest representativa, men man kan se vissa skillnader mellan åldersgrupperna. Således sticker åldersgruppen 21-30 ut med överlägset flest respondenter som anger utanförskap eller kvinnligt ledarskap som den avgörande faktorn. Åldersgruppen 31-50 år sticker ut med flest respondenter som anför "ELM är för trångt/snävt" som huvudsakligt skäl, och det är samtidigt den åldersgrupp som i högst utsträckning har teologiska invändningar. Åldersgruppen 51-65 år sticker ut med flest respondenter som har hittat en annan församlingsgemenskap.

Flera av svaren i fråga 31 har framkommit i samband med redovisningen av de andra frågorna, men nedan redovisas ett urval av svaren med anknytning till ovanstående kategorier. En respondent skriver:

Främsta anledningen till att jag inte är aktiv är att jag bor på en plats där det inte finns någon verksamhet. Men jag ser det inte som att jag lämnat. Vi skickar gärna våra barn till barnläger och vi är ibland med på familjeläger mm.

Två respondenter i samma åldersgrupp svarar:

Flyttat till stad där de inte har ELM. Tycker även att man skulle våga ha en tydligare församlingsstruktur. Tycker att man skulle använda bekännelsetrogna präster både från Svenska kyrkan från Mpr vid nattvardsgångar. Inte ha en sådan beröringskräck till Mpr.

Jag har upplevt andra sammanhang (EFS och svenska kyrkan) som mer av det jag har behov av. ELMs konservativa syn vad gäller kvinnor har varit provocerande för mig och jag kände ett tag att gudstjänsterna mest gjorde mig frustrerad. Då jag var engagerad upplevde jag även att jag blev mest sedd och uppskattad i mina prestationer och det uttrycktes mycket tacksamhet för det jag gjorde. Jag kände dock inte att jag blev riktigt sedd för den jag var och för mina behov utanför rollen som ledare.

En annan respondent svarade:

Ingen [sic!] av våra barn har kommit med i gemenskapen.

Ytterligare en respondent gav visserligen ett kortfattat svar, men som rymmer mycket:

Saknar ELM mig?

Vissa bär på sår från tidigare händelser och har valt att lämna av sådana skäl. Ibland hänger det samman med händelser från långt tillbaka i tiden, som för en respondent som svarar:

Bor inte i BV-land, sekterismen på 70 talet.

För andra gäller det frågor som ligger närmre i tiden. En respondent, 31-50 år, berättar om att denne har lämnat rörelsen men också att flera vänner har lämnat ELM och ELU i tidig vuxen ålder. Personen skriver att "många [har haft] sår med sig och där har jag inte upplevt att det funnits något

slags ansvarstagande från föreningens sida i fråga om människor som blir brända genom sammanhanget.” Personer nämner även upplevelsen av rädsla i gemenskapen för att säga sin mening för att andra inte ska bli stötta. Det är en synpunkt som har dykt upp i flera andra svar, både i enkäten och i djupintervjuerna.

Några har sår från själva organisationen, andra från en lokal gemenskap. En respondent skriver:

Att jag och min familj har lämnat ELM beror inte på ELM som organisation. Det beror på lokala omständigheter i den ELM förening vi var med i. [...] När det inte finns en öppenhet och en ödmjukhet från styrelsen som har en maktposition, då blir det svårt att vara kvar.

Flera av dem som har svarat är på olika sätt kritiska till ELM, men inte alla. Det gäller särskilt dem som har flyttat till en ort där ELM inte finns men också några som av olika skäl inte känner sig hemma i ELM längre teologiskt eller på andra sätt. En respondent svarar:

Min tro "fick vingar" när jag [var med i ett annat sammanhang], vi samarbetade med många kristna från andra kyrkor i skolteamet. Jag såg en tro uttryckas i glädje och innerlighet på ett sätt som jag inte upplevt under så många av alla möten i missionshus jag varit på. Jag såg att mina kristna syskon från frikyrkan hade funnit något i tron som jag inte upplevt i BV. Det gjorde att jag hittade ett nytt sammanhang där jag upplevde mer glädje, liv och frihet. Är oerhört tacksam för min uppväxt i ELM, det är ju ett av de sammanhang där Gud mötte mig i min uppväxt och jag har många vänner kvar där.

4.6 Avslutning

Fråga 32. Är det något annat du tänker på som du vill skicka med till den som läser dessa svar?

Fråga 32 var den sista platsen i enkäten där respondenterna i fritext kunde komplettera sina tidigare svar utan att det fanns någon förbestämd fråga att anknyta till. Totalt 199 personer skrev någonting i fältet, och på liknande sätt som i redovisningen av föregående fråga har kommissionen valt att inte redovisa svaren i detalj utan välja ut några enskilda exempel på svar som exemplifierar de olika typerna av respons. Vissa svar på frågan har dessutom redogjorts för tidigare i anslutning till andra frågor, om svaret i fråga 32 har haft direkt anknytning till en tidigare fråga.

Svaren faller, grovt sett, i några olika kategorier:

- Uppmuntran och glädje över enkäten,
- Tacksamhet över vad man har fått i ELM,
- Förtydliganden av tidigare svar,
- Fördjupande svar på tidigare frågor, inte minst när det gäller känslor av utanförskap, kritik mot brist på öppenhet,
- Oro inför ELM:s framtid,
- Synpunkter på hur och var ELM bör söka samarbeten.

En respondent kommenterar frågan om öppenhet kontra slutenhet i ELM:

Jag tycker ELM gör mycket bra och fint men att ni måste focus [sic!] på att inte ha sådan hybris och låta kritiken landa istället för att bli kränkta.

En annan respondent skriver:

Om jag i framtiden lämnar elm är det för att jag tycker att gudstjänstlivet och förening/församling blir för komplicerat att jag inte orkar mer.

En respondent i åldern 51-65 uttrycker den motsatta ståndpunkten:

Förening eller församling är också en fråga som man måste hantera. För mig är det självklara valet förening eftersom jag sett väldigt mycket positivt inom svenska kyrkan.

En respondent som delvis vuxit upp i ELM och idag är aktiv både i ELM och annat samfund uttrycker tveksamhet inför själva enkätundersökningen:

Jag tycker det finns en problematik i att göra en sån här enkät överhuvud taget och är osäker på om det verkligen leder någon vart. Ett trossamfund bör kunna formulera sina mål och sina visioner utifrån sin bekännelse utan att göra enkätundersökningar.

En respondent, som delvis vuxit upp i ELM och idag är aktiv i annat sammanhang, har haft en komplicerad relation till kristen tro från hem och uppväxtförsamlingen. När det gäller de viktigaste framtidsfrågorna menar personen att ELM måste arbeta med hur man tar hand om "de som inte passar in i den sexuella ramen. Av de av mina vänner som lämnat ELU/ELM är detta kanske den viktigaste frågan, och det är förödande att det blir så." Svaret följs upp i fråga 32:

När det kommer till sexualitet (främst i ert ungdomsarbete ELU men inte endast) så tror jag att det är jätteviktigt att ni tillåter er att stå kvar i era åsikter, men att ni rannsakar er själva om hur de förmedlas. Så mycket mer ödmjukhet behövs.

Tre respondenter i åldern 31-50 år, där någon har vuxit upp i ELM och någon inte; med varierande erfarenheter av den kristna tron från hemmet och uppväxtförsamlingen; alla tre aktiva i andra sammanhang än ELM idag, har det gemensamt att de tror att ELM har en viktig uppgift i Sverige. En av dem skriver:

I ELM har jag fått en undervisning som skiljer sig från andra kristna sammanhang. Den ständigt återkommande undervisningen om nåden och evangeliet har varit (och är!) själavårdande för mig som kommer från ett sammanhang där jag mest fått tematiska predikningar, predikningar som fokuserar på vad jag ska jag göra för att behaga Gud och predikningar som anpassar sig till vår tids jakt på självförverkligande eller förmedlar kloka ord utan bibelförankring. I ELM finns en trygg undervisning som är relevant och trovärdig eftersom man vågar stå kvar på Bibelns grund. ELM behövs idag, för fler människor än dem som vuxit upp i rörelsen.

Några respondenter uttrycker oro för att ELM liberaliseras, till exempel en som har vuxit upp i ELM men idag är aktiv i annat samfund:

Jag känner oro inför var ELM står teologiskt om 10-15 år vad gäller olika lärofrågor, främst tänker jag på ämbetsfrågan och risken att fler trycker på för kvinnliga förkunnare. Om vi får kvinnliga förkunnare blir den kristna sfären dit jag kan gå och få undervisning ännu smalare än vad den redan är idag.

En respondent svarar helt enkelt:

Vi vill behålla det gamla BV.

En annan i åldern 66+ uttrycker glädje och tacksamhet över missionsgårdarna och vad hon har fått i ELM det senaste året:

Missionsgårdarna ger en styrka åt organisationen. Tacksam för allt arbete som läggs ner i dessa gårdar. Mycket tacksam för alla lekmanpredikanter. allt Guds ord som förkunnas av våra predikanter,. tacksam för alla internetgudstjänster under hela Corona pandemin. SÅÅ bra!!

Fråga 33. Ja, jag vill ställa upp på en djupintervju. När jag lämnar namn och mejladress förstår jag att jag inte förblir anonym för dem som sammanställer enkätsvaren. Identiteten avslöjas inte för andra.

I enkätens allra sista fråga gav vi utrymme för deltagarna att anmäla intresse för att ställa upp på en djupintervju. Totalt 101 personer skrev något i fältet, och 57 angav en e-postadress som vi kunde kontakta dem på och en person skrev ett telefonnummer. 8 respondenter skrev "Ja" eller liknande utan att lämna kontaktuppgifter och 29 skrev "Nej" eller motsvarande. En person svarade: "Tyvärr allt för känsligt. En annan gång," och ytterligare en skrev:

Tycker det är svårt att behöva avslöja min identitet. Alla känner alla. O jag känner antagligen alla som håller på med detta. För: Jag vill bara medverka i en djupintervju om ni på riktigt vill veta konsekvenserna av er tro att homosexualitet är fel.

Av förklarliga skäl kunde kommissionen aldrig komma i kontakt med personen ifråga.

4.7 Processarbete

I processarbetet fick deltagarna arbeta med sex olika frågeställningar:

1. Vilka är de tre bästa sakerna med ELM?
2. Vilka är de tre sämsta sakerna med ELM?
3. Vad hör du om ELM när du pratar med personer som har anknytning till ELM?
4. Vilka tre saker skulle kunna bidra till ELM:s goda tillväxt?
5. Vilka tre saker skulle kunna hota ELM:s framtid?
6. Vad drömmer du om för ELM?

För varje fråga fick den enskilde först svara enskilt. På fråga 1, 2, 4 och 5 skulle man svara med tre enstaka ord och på fråga 3 och 6 med en mening. Därefter fick man i smågrupper lyssna in varandras svar och sedan för fråga 1, 2, 4 och 5 välja ut tre ord bland alla ord i gruppen, och för fråga 3 och 6 två meningar bland alla meningar i gruppen. Dessa skrevs sedan i storgrupp upp på en gemensam digital anslagstavla. Bland alla svar som kom upp på anslagstavlan fick varje enskild person lägga tre röster på fråga 1, 2, 4 och 5 och två röster på fråga 3 och 6. Genom denna process utkristalliserades vad den stora gruppen tyckte var de mest prioriterade svaren på alla frågorna.

Kommissionen var ute efter deltagarnas spontana svar och betonade att deras svar inte behövde vara något de självklart håller med om senare. För varje fråga jobbade man fyra minuter enskilt och åtta minuter i smågrupp. Det är inte lång tid, men det var ett medvetet val för att just komma åt allas spontana tankar. I storgruppen lades ungefär tio minuter per fråga på att rösta. Deltagarna fick ställa frågor om det var något de inte förstod på anslagstavlan. Processarbetet avslutades med bön i smågrupperna och i storgruppen.

Sammanlagt deltog ca 45 personer i de fyra olika processtillfällena. I presentationen av svaren är alla fyra tillfällena sammanslagna. Det går inte av skillnaderna i svaren mellan de olika tillfällena

avgöra om medarbetare prioriterar andra frågor än styrelserepresentanter respektive predikanter. Skillnader kan lika gärna bero på skiftande antal deltagare vid de olika tillfällena eller det spontana inslaget i processen.

Däremot kan man ur processerna skönja vad personer i ledande ställning i ELM tycker är främsta svaren på de olika frågorna. Nedan syns svaren på varje fråga i form av ordmoln med några förklaringar till varje bild. Storleken på orden och antal gånger ett ord dyker upp i ordmolnet återspeglar hur många röster ordet fick i processen, men korrelationen är inte absolut. Ordmolnen är autogenerad och ibland påverkar t ex molnets form hur ofta ett ord står med. Ett exempel på detta är fråga 4 där “bön” kom på fjärde plats, men syns mer i ordmolnet än de tre första orden. Svar som har närliggande innebörd, som t ex bibelförtroende eller bibelglädje, och barn- och ungdomsverksamhet och ungdomsverksamhet, har slagits ihop till gemensamma begrepp som bibeltillit och barn- och ungdomsverksamhet.

4.7.1 Vilka är de tre bästa sakerna med ELM?

Svaren visar tydligt att de saker som lyfts fram som ELM:s styrkor är de tre ledord som använts i ELM sedan jubileumsskriften när KUS fyllde 100 år – ”Jesusglädje, bibeltillit och missionsiver” men även barn- och ungdomsverksamhet, engagemang och gemenskap.

4.7.2 Vilka är de tre sämsta sakerna med ELM?

På frågan om vad som är de sämsta sakerna med ELM blir det fler olika svar än när det gäller de bästa sakerna. De svar som dominerade handlade om identitetsförvirring, otydligt ledarskap och spretighet. Det var tydligt att ELM upplevs som ett litet och slutet sammanhang, med en viss självgodhet och att man tappar de unga. Ett antal ord som fick enstaka röster kan peka på olika sidor av de ord som dominerade – som människofruktan, frågan om manligt/kvinnligt, slentrian och okänt.

4.7.6 Vad drömmer du om för ELM?

På frågan om vad deltagarna drömmer om för ELM blev resultatet en mängd visionsformuleringar. I bilden blir dessa väldigt små och nästintill oläsbara. Alla meningarna finns i tabellen i bilaga X. Några exempel på formuleringar som fick många röster är:

”Lokalt förankrade gemenskaper av människor som älskar Jesus och lever ut evangeliet i hela livet så att Guds rike blir synligt i Sverige och världen.”

”Ett frodigt, friskt och växande ELM med grund i bibel och bekännelse, och ett fokus på Jesus.”

”En väckelse både inom och utanför ELM där Jesus får bli viktigast i varje människas liv.”

”ELM formar Sveriges framtid med en profetisk röst som talar om Herren Jesus Kristus död och uppståndelse.”

”Att lita på Gud och våga ta en större plats i vårt samhälle och kristenhet.”

”En kristen gemenskap vars främsta fokus är Guds rikets utbredning.”

”En större vilja till öppenhet, förnyelse och försoning.”

Vi ser här ett fokus på Jesus, med Bibeln som grund. Vi ser drömmen om Guds rikets tillväxt både i Sverige och världen. Vi ser ett tydligt lärjungaskap som gäller hela livet, i samhälle och relationer.

4.8 Sammanfattning samt redovisningens begränsningar

Det redovisade resultatet är en sammanfattning och bearbetning av ett omfattande underlag. Kommissionen har varit överväldigad av responsen på enkäten och fått in många fler svar än man hade räknat med. I det här kapitlet har man av tidsskäl varit tvungen att begränsa redovisningen till de olika åldersgrupperna, men det skulle vara högst givande att utöver ålder analysera resultaten baserat på andra parametrar som

- män och kvinnor,
- respondenter uppvuxna i ELM eller som har kommit med i rörelsen i vuxen ålder,
- respondenter som har lämnat ELM,

och säkert fler parametrar ändå. Dessa har kommissionen bara undantagsvis kunnat ta hänsyn till. Därtill hade det varit meningsfullt att titta närmare på respondenternas upplevelse av tron i hemmet och i uppväxtförsamlingen och hur det i sin tur har påverkat deras kristna tro idag.

Ovanstående redovisning ger dock en god bild av hur respondenterna har svarat och mot den bakgrunden kommer kommissionen kunna diskutera resultatet i ett senare kapitel samt ge förslag på särskilt viktiga frågor för ELM:s styrelse och ledning att arbeta med i framtiden.

5. Fallstudie

5.1 Enkäten

Syftet med fallstudien var att försöka dra lärdom av tre satsningar på nystartsarbete som har gjorts i närtid i ELM-sfären. Kommissionen valde att också i det här fallet skapa en enkät för att få underlag som enkelt kunde sammanställas och jämföras. Man valde att rikta enkäten mot två grupper: de som tog initiativ till satsningen på ledningsnivå, och de som genomförde arbetet på lokal nivå.

Målgruppen för den här enkäten var mycket mindre än för enkäten som redovisats ovan, och händelserna som undersöks ligger väldigt nära i tiden. Reflektionerna som ges i enkätsvaren är personliga och speglar enskilda människors ansträngningar på ett sätt som är svårt att anonymisera. Kommissionen har därför valt att inte redovisa svaren i detalj utan ge en mer övergripande sammanfattning av resultatet.

De lokalt engagerade fick en enkät med 44 frågor organiserade i fyra avdelningar: bakgrundsfakta, genomförande, regionalt och nationellt stöd, samt utvärdering. Respondenterna på ledningsnivå fick en enkät med 35 frågor organiserade i fyra avdelningar: bakgrundsfakta, genomförande, lokal förankring, samt utvärdering.

5.2 Resultatet

5.2.1 Bakgrundsfakta

I enkätens första avdelning ställde kommissionen några frågor om respondenternas bakgrund i projektet för att få en bild av vilka de aktiva var och vilken roll de hade. Fyra respondenter i kategorin "ledningsnivå" och fem respondenter i kategorin "engagerade" svarade på enkäterna. Bland de lokalt engagerade var två aktiva i Göteborg, en i Malmö, och två i Helsingborg. Bland respondenterna på ledningsnivå var en aktiv i Malmö och tre i Helsingborg.

Fyra av fem lokalt engagerade kom in i projekten redan från starten, medan en i Helsingborg kom in först i ett senare skede. Respondenten på ledningsnivå i Malmö var med från start, men övriga tre kom in i arbetet i ett senare skede. Bland de lokalt engagerade är det idag bara en som fortfarande är aktiv (Malmö) medan två på ledningsnivå fortfarande är aktiva i sina projekt (Helsingborg).

Uppgifterna som de olika personerna hade varierar från person till person. Generellt sett kan man säga att de som var aktiva på ledningsnivå hade strategiska uppgifter, medan de lokalt engagerade hade praktiska uppgifter.

Skälen till att satsningarna tog form och att respondenterna kom in i verksamheterna varierar. Både i Malmö och i Helsingborg fanns det en befintlig förening, men i Malmö hade man tydligt signalerat att man inte på egen hand kunde driva verksamheten vidare utan att hjälp utifrån behövdes. I Helsingborg fanns ett pågående diakonalt arbete och bibelstudier vissa söndagar, men medlemmarna var begränsade i sina möjligheter att arbeta aktivt i föreningen på grund av ålder och boendeort.

5.2.2 Genomförande

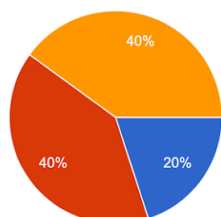
I nästa avdelning fick respondenterna svara på frågor om hur satsningarna genomfördes, och i det här skedet är det meningsfullt att jämföra några diagram med varandra. Respondenterna fick svara på frågan om det fanns en projektplan för satsningen och i så fall om man lyckades följa planen. Projektplaner har sina för- och nackdelar, men syftet i det här skedet var att jämföra utfallet i de två

olika grupperna för att se om man hade samma bild av saken. Utfallet visar på en viss oklarhet i frågan om projektplan från båda undersökningsgrupperna. Visserligen har en respondent i respektive grupp svarat “ja” på frågan men den lokalt engagerade var aktiv i Helsingborg och personen på ledningsnivå var aktiv i Malmö. Respondenten på ledningsnivå menar att man “delvis” lyckades följa projektplanen, medan den lokalt engagerade respondenten svarade “vet ej”. De två lokalt engagerade respondenter som svarade “delvis” på fråga 7 svarade “nej” respektive “vet ej” på fråga 6.²⁷

ENGAGERADE

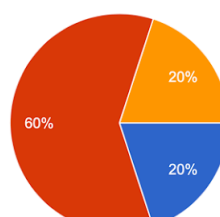
LEDNINGSNIVÅ

6. Fanns det en projektplan?
5 responses

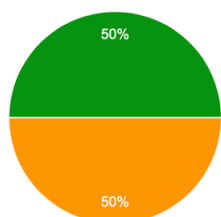
● Ja
● Nej
● Vet ej

8. Gjorde ni en projektplan?
5 responses

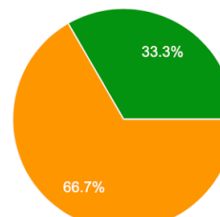
● Ja
● Nej
● Vet ej

7. Om det fanns någon, lyckades ni följa den?
4 responses

● Ja
● Nej
● Delvis
● Vet ej

9. Om en projektplan skapades: lyckades ni följa den?
3 responses

● Ja
● Nej
● Delvis
● Vet ej

Jämförelse mellan engagerade och ledningsnivå avseende projektplan för satsningarna.

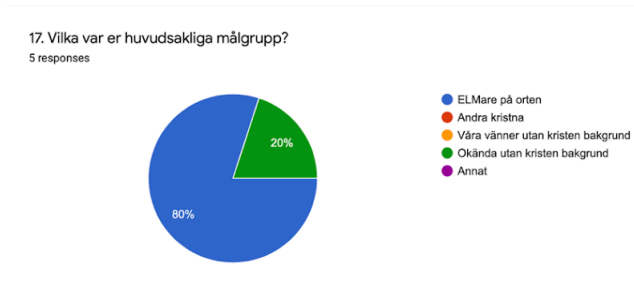
Respondenterna fick även svara på huruvida det utsågs ledare för de olika satsningarna, och här är svaren förhållandevis överensstämmande. Man är överens om att det inte fanns ett tydligt ledarskap för satsningen i Göteborg men att det fanns i Malmö. Två av tre på ledningsnivå menar att det fanns tydligt utsedda ledare för satsningen i Helsingborg medan en svarade “vet ej”. Bland de lokalt engagerade svarade samtliga två “vet ej” på frågan. Tre av fem av de lokalt engagerade bodde på orten. Viss oklarhet råder kring vad man startade i Göteborg. På ledningsnivå svarar respondenten “Hemgrupp” medan de lokalt engagerade svarar “Bibelstudier, annat” och “Gudstjänst, annat”.

Vad gäller målgrupperna för satsningarna menar fyra av fem lokalt engagerade att man riktade sig mot ELMare på orten, medan bara en från ledningsnivå (Malmö) ger det svaret och där överensstämmer bilden mellan engagerade och ledning. De lokalt engagerade i Göteborg anger “ELMare på orten” som målgrupp. I Helsingborg har en lokalt engagerad svarat “ELMare på orten” och en “Okända utan kristen bakgrund” medan två från ledningsnivå har svarat “Våra vänner utan kristen bakgrund” och en “Andra kristna”.

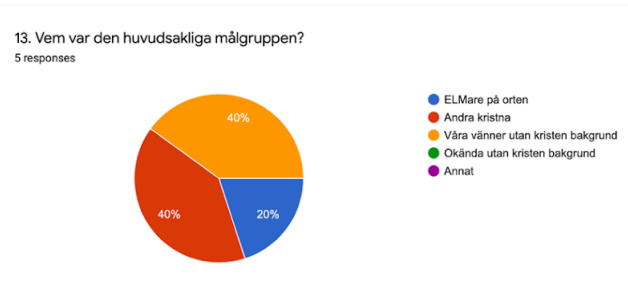
Från ledningsnivå menar två respondenter att det bästa med uppstarterna var när en eller flera familjer/nyckelpersoner bestämde sig för att satsa lokalt. Från de lokalt engagerades sida är svaren

²⁷ Reservation för att diagrammen i redovisningen av fallstudien kan vara missvisande. Ett enkätsvar som var ett testsvaret ska eventuellt bort. Löptexten är korrekt.

ENGAGERADE

LEDNINGSNIVÅ

Jämförelse mellan engagerade och ledningsnivå avseende målgruppen för satsningarna.

mera oklara. När det kommer till utmaningarna delar de lokalt engagerade med sig av några erfarenheter. Vad gäller göteborgssatsningen lyfter man fram dels att gräsrotsengagemanget inte fanns lokalt samt att det redan fanns en befintlig gudstjänstgemenskap som fångade upp många ELMare, vilket gjorde behovet mindre. I Helsingborg upplevde man en oklarhet dels i relationen till den befintliga föreningen, dels i vad för typ av verksamhet man startade. Från ledningsnivå i Helsingborg menar respondenterna att utmaningarna främst gällde att hitta rätt balans i förhållande till den befintliga gemenskapen, dels oklarheter i själva styrningen av projektet.

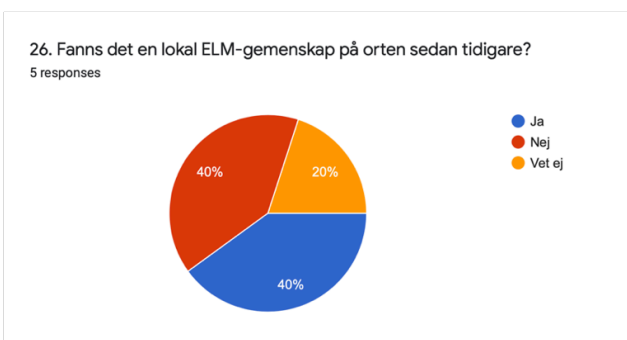
5.2.3 "Lokal förankring" respektive "Regionalt och nationellt stöd"

I nästa avdelning fick de lokalt engagerade respondenterna svara på frågor om "regionalt och nationellt stöd" och de engagerade på ledningsnivå fick svara på frågor om "lokal förankring".

Samtliga lokalt engagerade var överens om att ELM riks, ELM Syd och/eller ELU var aktiva i satsningen, och samtliga var överens om att organisationerna bidrog med anställd personal. Därutöver bidrog organisationerna med gudstjänstdeltagare, praktisk hjälp, ekonomiskt stöd, och dylikt.

Man är inte helt överens i de två jämförelsegrupperna huruvida det fanns en lokal ELM-gemenskap på orten sedan tidigare eller inte. Den lokalt engagerade i Malmö har svarat "nej" och respondenten på ledningsnivå "ja". Å andra sidan har den lokalt engagerade, som svarade "nej" på fråga 26, på fråga 27 svarat att den befintliga gemenskapen "bidrog en del". Avseende Helsingborg har två av tre på ledningsnivå svarat "nej" och en "ja, medan båda de lokalt engagerade har svarat "ja". Gällande Malmö menar respondenten på ledningsnivå att den befintliga gemenskapen var viktig för projektet, och i Helsingborg menar respondenterna på ledningsnivå att den befintliga gemenskapen "bidrog en del".

ENGAGERADE

LEDNINGSNIVÅ

Jämförelse mellan engagerade och ledningsnivå avseende lokal ELM-gemenskap på orten

När respondenterna fritt får kommentera den lokala förankringen eller det regionala och nationella stödet ges några olika kommentarer. Avseende göteborgssatsningen svarar en av de lokalt engagerade att man från ledningsnivå kanske skulle ha undersökt intresset hos de lokala innan satsningen sjösattes. Respondenten för Malmö gav inget svar på frågan, medan båda respondenterna för Helsingborg svarade om än med något olika fokus. Den ene menar att det hade varit bra om ansvariga hade varit mer synliga på plats, och den andre menar att det saknades en enhetlig vision för vad man ville med satsningen.

På ledningsnivå svarade två respondenter med ansvar för satsningen i Helsingborg och båda är självkritiska. Båda menar att det brast i förankringen med den lokala gemenskapen, och en av dem menar att man inte lyckades leda arbetet mot ett gemensamt mål.

5.2.4 Utvärdering

I enkätens avsnitt om “Genomförande” avsåg kommissionen samla in information om när projekten planerades och sjösattes; avsnittet om lokal förankring eller regionalt och nationellt stöd handlade snarare om med vilka satsningarna genomfördes. Med enkätens fjärde avdelning, “Utvärdering”, ville kommissionen ta del av respondenternas reflektioner över hur utfallet blev.

Av de tre satsningarna anger de lokalt engagerade respondenterna att projekten i Helsingborg och Göteborg inte längre är aktiva medan projektet i Malmö är det. På ledningsnivå stämmer svaren

Jämförelse mellan engagerade och ledningsnivå avseende hur viktigt stödet från utomstående part är för gemenskapens fortlevnad.

överens med de lokalt engagerades gällande Malmö och Göteborg, men viss oklarhet råder avseende Helsingborg. En person svarar “ja”, en “vet ej” och en “nej”.

Av de som har varit lokalt engagerade i projekten är det bara respondenten från malmösatsningen som fortfarande är aktiv, och respondenten menar att man fortfarande får stöd från regionalt/nationellt håll. Respondenten på ledningsnivå avseende Malmö menar att organisationen inte längre är aktiv i satsningen utan att föreningen står på egna ben medan den lokalt engagerade menar att föreningen fortfarande får stöd. Inga samtal förs i Malmö, enligt de båda respondenterna, om hur föreningen ska bli mera självständig. I Helsingborg är den initierande organisationen fortfarande aktiv, men insatsen kommer att avslutas sommaren 2021 efter att man har gett projektet fem år.

Man är tämligen överens i de båda jämförelsegrupperna när det kommer till huruvida man nådde den avsedda målgruppen eller ej. I Malmö är respondenterna överens om att man nådde den avsedda målgruppen, vilket främst skedde genom personliga relationer. På ledningsnivå för Helsingborg menar respondenterna att man inte nådde den avsedda målgruppen medan en av de lokalt engagerade respondenterna svarade “ja” och en “nej”. Den som är av uppfattningen att

målgruppen nåddes svarar att det skedde genom “Personliga kontakter, Hemsida, Annonsering, Gatuevangelisation” men menar samtidigt att man hade behövt ett bättre samarbete mellan de inblandade för att man skulle ha lyckats bättre. En av respondenterna på ledningsnivå i Helsingborg

Jämförelse mellan engagerade och ledningsnivå avseende huruvida man nådde den avsedda målgruppen eller ej.

menar att arbetsbördan för att starta upp en ny verksamhet blir så stor på den enskilde att det verkar avskräckande. En annan menar att man inte var tillräckligt uthållig.

Grupperna ger likartade svar när det gäller hur viktigt stöd från utomstående organisation är för att den lokala gemenskapen ska leva vidare under en längre tid. Vad gäller Malmö är man överens om att stödet är “viktigt”, och för Helsingborg är två på ledningsnivå och en lokalt engagerad “osäkra”, medan en på ledningsnivå och en engagerad bedömer stödet som “absolut nödvändigt”.

När respondenterna får beskriva vad de tror var den viktigaste faktorn för att satsningen skulle utvecklas i positiv eller negativ riktning, är man relativt överens ifråga om Helsingborg. Man lyfter främst fram den bristande kommunikationen mellan initiativtagarna och den lokala gemenskapen, men en av de lokalt engagerade menar dessutom att det saknades en övergripande vision för vad man ville med satsningen. Respondenten menar att den lokala gemenskapen ville vara en missionsstation, de gamla ville ha det som tidigare, respondenten själv ville skapa en församling och vad man på ledningsnivå ville var oklart men i riktning mot en lågkyrklig missionsförening. “Visionerna gick helt enkelt inte ihop.” I Malmö menar respondenten på ledningsnivå att det var viktigt att det fanns stöd från utomstående när missmodet blev stort lokalt, men att det allra viktigaste troligtvis var att man anställde personal som kunde driva projektet på lokal nivå. Den lokalt engagerade lyfter fram “ungdomsledare” och “ett mandat att genomföra förändringar” de viktigaste faktorerna.

Respondenterna på ledningsnivå för Helsingborg lyfter slutligen fram enskilda verksamheter som har genomförts och menar att de har varit meningsfulla och lyckade i sig själva. Problemet har främst gällt förankringen i den lokala, befintliga gemenskapen, och strategin för hur man bygger en bro mellan de enskilda projekten och den gudstjänstfirande gemenskapen.

5.3 Sammanfattning

Underlaget för redovisningen av fallstudien har inte varit stort och därmed är resultatet begränsat. Det finns riska att om fler på ledningsnivå och lokalt engagerade skulle tillfrågas skulle svaren bli annorlunda. Kommissionen menar ändå att resultaten ger en fingervisning om vad som varit avgörande faktorer för att nystartssatsningarna skulle fungera bra eller mindre bra. Resultaten kommer att diskuteras i ett senare kapitel tillsammans med tankar om vad som är särskilt viktigt för ELM:s styrelse och ledning att arbeta med i framtiden.

6. Diskussion av resultatet

I det här kapitlet avser kommissionen göra en analys och föra en diskussion om vad som har framkommit i resultaten redovisade i kapitel 3-5 ovan. I en vetenskaplig studie hade det efter metodkapitlet funnits en litteraturgenomgång där det hade redogjorts för tidigare forskning med relevans för den här undersökningen. Det hade exempelvis varit intressant att:

- titta på tidigare studier av medlemsutvecklingen i kyrkor och samfund,
- fördjupa sig i sociologiska studier som behandlar religionens plats i individers och samhällens liv,
- gå igenom andra studier som berör frågeställningarna i den större enkäten, varav en sådan studie är "Här för att stanna"-rapporten,
- ta med ett avsnitt som behandlar ELM:s historiska identitet som missionsorganisation med särskild blick på förhållandet till Svenska kyrkan och församlingsbildning,
- anlägga ett teologiskt, normativt, perspektiv på saken och inte bara fråga sig hur saker och ting faktiskt ser ut, utan vad Skriften har att säga om hur man som kyrka/samfund/missionssällskap/församling/gudstjänstgemenskap (vilket uttryck man nu ska välja) bör organisera sig och satsa på, och så vidare.

Man skulle således kunna göra en omfattande teoretisk bakgrundsbeskrivning som skulle vara till stor nytta i diskussionen av resultatet, och i en traditionell vetenskaplig rapport får man inte diskutera sådant material som inte har redovisats tidigare i vare sig litteraturgenomgången eller i resultatredovisningen. Återigen har kommissionen varit tvungen att begränsa sig, och man har inte haft möjlighet att producera ett teoriavsnitt motsvarande det som har skisserats ovan.

Kommissionen har valt att i diskussionen föra in perspektiv från tidigare studier, från sociologi och teologi i den mån man har haft uppfattningen att detta är av nytta för att tolka resultatet och man har då valt att redovisa sina källor löpande genom fotnoter, väl medveten om stilbrottet i förhållande till traditionell rapportskrivning.

Däremot har kommissionen vinnlagt sig om att inte diskutera några resultat som inte tidigare har redovisats i rapporten. Det betyder alltså att kommissionen har valt att ta in teoretiskt underlag i diskussionen utan tidigare presentation, men allt material från statistikundersökningen, enkätundersökningen och fallstudien som har bedömts vara relevant är redovisat i kapitlen 3-5 ovan.

6.1 Att "räkna folket" – ELM i siffror

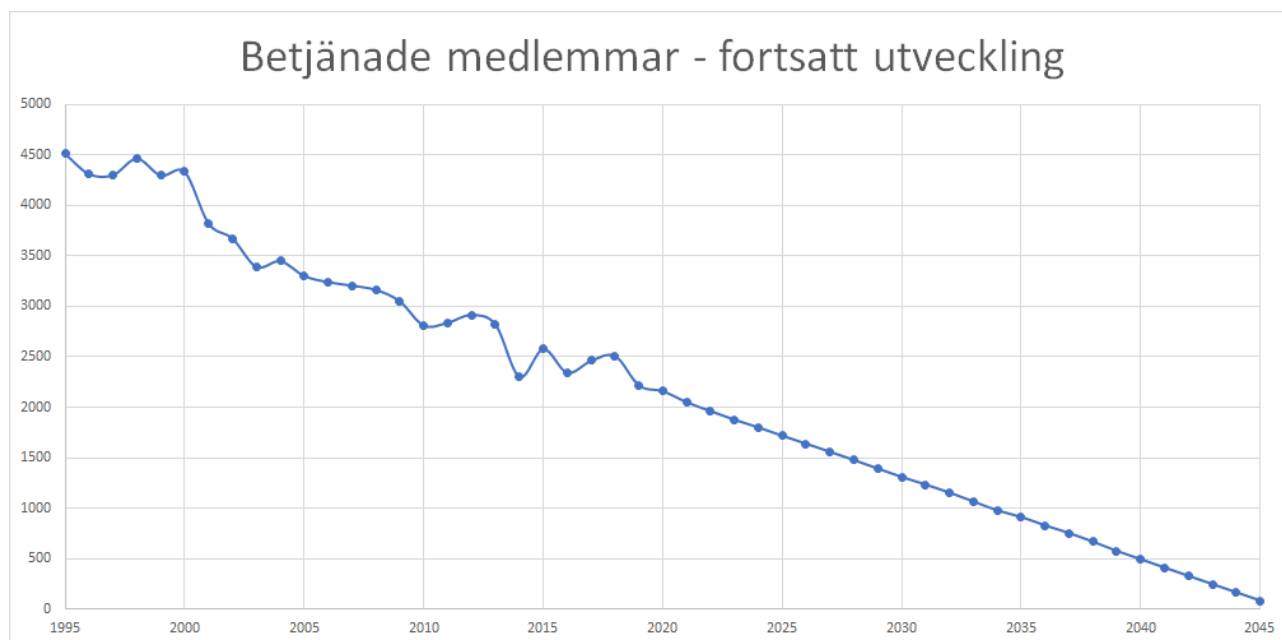
6.1.1 ELM:s medlemsutveckling

En av kommissionens uppgifter, enligt direktivet, är att "få en bättre bild av medlemsutvecklingen på 2000-talet och söka svar på varför medlemsunderlaget totalt sett är nedåtgående".²⁸ I kapitel 3 har kommissionen redovisat resultatet av den undersökningen och man kan konstatera att antalet betjänade medlemmar idag ligger på ca 2 100, jämfört med 4 500 för tjugofem år sedan.

Kommissionen har kunnat notera att föreningarnas rapportering av betjänade medlemmar varierar från år till år. Som kommenterat i avsnitt 2.4.4 ("Metoddiskussion statistiken") finns det skäl att tro att föreningarnas rapportering inte är alldeles exakt, vilket troligtvis är skälet till att medlemstalen kan variera så mycket från år till år. Kommissionen menar dock att trenden, och den genomsnittliga utvecklingen över tjugofem år, är rättvisande. När man ser på utvecklingen över så lång tid hinner ojämnheter räta ut sig och korrigeras.

Den genomsnittliga minskningen över den undersökta perioden är 93 medlemmar per år. Det är en kraftig och illavarslande minskning, och över tid följer utvecklingen Rune Karlssons minnesbild att dåvarande BV tappade ca 100 medlemmar om året. Om man dessutom tar i beaktande att det tidigast registrerade medlemstalet i SST:s arkiv är 5 600 betjänade medlemmar år 1985 ser man att minskningstakten också mellan åren 1985-1994 är ungefär densamma.

Om man tar sin utgångspunkt i denna genomsnittliga minskning i medlemstalet och gör en uppskattning för framtiden kommer ELM i praktiken att upphöra som egen rörelse redan i andra halvan av nästa årtionde då man går ner mot 500 betjänade medlemmar. Diagrammet nedan visar utvecklingen förutsatt att ELM fortsätter tappa ca 100 medlemmar per år.

På gott och ont är inte ELM den enda religiösa gruppen i Sverige, eller hela västvärlden för den delen, som kämpar med vikande medlemstal. I det här skedet av rapporten kan det vara konstruktivt att kortfattat sätta utvecklingen i ELM i relation till mer övergripande trender i kristenheten.

Som redovisat i kapitel 3.2, "Förändringar i det svenska kyrkolandskapet", tappar hela den svenska kristenheten medlemmar utom den romersk-katolska och de ortodoxa kyrkorna, samt ett antal så

²⁸ Se bilaga 1.

kallade migrantförsamlingar. I Svenska kyrkan har medlemsantalet sjunkit med ca 22 % under jämförelseperioden 1995-2019 (från 7,6 miljoner medlemmar till 5,8), och under våren 2021 kom en artikel i tidningen Dagen om att Eumeniakyrkan tappar medlemmar.

6.1.2 Sekularisering och urbanisering

Trenden gäller inte bara Sverige. I oktober 2019 publicerade den amerikanska tankesmedjan Pew Research Center en uppdatering på utvecklingen i religiös tillhörighet i USA baserat på telefonundersökningar gjorda 2018-2019 och som kompletterade två mera omfattande studier som gjordes 2007 och 2014.²⁹ Där kunde man tydligt se hur andelen amerikaner som beskriver sig som kristna samt antalet kyrkobesökare minskar år för år. Strax före påsk i år kom en rapport från analysföretaget Gallup som bekräftade och ytterligare underströk utvecklingen. Undersökningen visade att antalet amerikaner som är medlemmar i en kyrka, synagoga eller moské är färre än 50 % av befolkningen för första gången sedan 1937 då Gallup gjorde sin första opinionsundersökning.³⁰ Man ser särskilt hur anknytningen till ett religiöst samfund beror av ålder och att den yngsta generationen, kallad "Millennials" (födda 1981-1996), är religiösa i lägst utsträckning.³¹

Det är rimligt att anta att ELM påverkas av den allmänna sekulariseringen i liknande utsträckning som övriga kristenheten i Sverige och USA. (Mer specifika skäl till varför människor väljer att lämna ELM kommenteras i samband med enkäten.) Man bör dessutom kunna anta att urbanisering har haft betydelse för medlemsutvecklingen i ELM de senaste decennierna. När man tittar på utvecklingen av antalet medlemsföreningar mellan 2006 och 2019 ser man en tydlig trend. Missionsföreningarna som har lagt ner verksamheten de senaste 15 åren har huvudsakligen varit verksamma på landsbygden eller i mindre samhällen. Av de 19 föreningar som lades ner mellan 2006 och 2015 fanns visserligen 11 stycken i tätort men bara 5 av orterna hade fler än 1 000 invånare (Skellefteå, Stockholm, Säffle, Tierp och Östra Ljungby).

Sveriges 20 största tätorter börjar med Stockholm (1 611 776 invånare) och slutar med Karlstad (65 856 invånare). I dessa tätorter har ELM anslutna föreningar i 5 stadskärnor (Stockholm, Malmö, Helsingborg, Lund och Umeå).

Antalet matrikelregistrerade medlemmar i Stockholm har ökat markant under jämförelseperioden, från 73 till 112 stycken (53 %), men antalet icke medlemsanslutna deltagare har rapporterats vara 0 år 2017 och 2019, vilket kommissionen vet inte stämmer, och det finns skäl att på liknande sätt ifrågasätta antalen från t.ex. Ängelholm. Troligtvis är dessa underrapporterade och skulle justeras uppåt om man gjorde en omräkning och vinnlade sig om att inkludera alla betjänade medlemmar.

I sammanställningen står det att föreningen Sthlm RUM ("Roseniuskyrkans Ungdom") har lagts ner och att 71 medlemmar därigenom har försvunnit. Föreningen har lagts ner men de allra flesta medlemmarna var medlemmar både i RUM och Roseniusföreningen vilket innebär att det faktiska medlemstappet inte alls var så högt som talen ger sken av.

²⁹ Pew Research Forum, (2019), "In U.S., Decline of Christianity Continues at Rapid Pace", 2019-10-17, <https://www.pewforum.org/2019/10/17/in-u-s-decline-of-christianity-continues-at-rapid-pace/#fn-32175-1> Senast hämtad: 2021-05-19.

³⁰ Jeffrey M. Jones, (2021), "U.S. Church Membership Falls Below Majority for First Time", Gallup, 2021-03-29, <https://news.gallup.com/poll/341963/church-membership-falls-below-majority-first-time.aspx> Senast hämtad: 2021-05-19.

³¹ Jämför dock detta med Magnus Hagevis studie från 2017, Religious Change over the Generations in an Extremely Secular Society: The Case of Sweden. Review of religious research, 59(4): 499-518, <https://doi.org/10.1007/s13644-017-0294-5>. Denna visar att Generation Y, födda efter 1976, har ett ökande intresse för det andliga, men inte för institutionerna.

Föreningen i Malmö är en av de undersökta nysatsningarna i fallstudien och i matrikeln ser man vad som kan bli resultatet av en lyckad satsning. År 2006 registrerade föreningen totalt 42 betjänade medlemmar, men tio år senare var de bara 24 stycken. Det var vid den tiden som en satsning gjordes och tjänst avsattes för att stötta föreningen, och 2019 kunde föreningen återigen registrera över 40 betjänade medlemmar.

I Helsingborg har utvecklingen i stort sett stått stilla om man enbart ser på åren 2006 och 2019, båda åren registrerades 27 betjänade medlemmar, men däremellan har det hunnit hända mycket. Föreningen rapporterade en topp 2015 med 68 betjänade medlemmar för att sedan sjunka undan igen under de kommande åren. Verksamheten i Helsingborg har under många år inkluderat ett språkcafé som riktat sig till nyanlända och toppen sammanfaller i tid med den stora flyktingvågen. Det är rimligt att anta att toppen 2015 har att göra just med den verksamheten, och att tillbakagången 2017 och 2019 åtminstone delvis beror på att trycket har minskat.

Kristna Föreningen Filippi i Lund har sett en kraftig ökning av antalet betjänade medlemmar mellan 2006 och 2015, från 191 till 289 (51 %), men därefter har antalet betjänade sjunkit något främst i kategorin "övriga".

Församlingen i Umeå har ökat stadigt från 2006 till 2019 (från 106 till 159 betjänade medlemmar, eller 50 %), med en särskild topp år 2017 då man registrerade totalt 172 betjänade varav 68 stycken var övriga deltagare.

ELM:s fem största medlemsföreningar är Örkelljunga, Kristianstad, Lund, Vännäs och Umeå. Om man bara tittar på matrikelmedlemmar ser ordningen något annorlunda ut. Ängelholm kommer upp och Umeå åker ner: Kristianstad, Lund, Ängelholm, Vännäs, Örkelljunga.

När man summerar medlemsutvecklingen under jämförelseåren ser man att inte fler än sex föreningar har haft en positiv medlemsutveckling: Vännäs, Örkelljunga, Umeå, Lund, Stockholm och Halmstad, men på liknande sätt som i Stockholm är antalet från Ängelholm tveksamma vad gäller antalet övriga. Man registrerade 46 övriga 2006, 33 stycken 2015 men åren 2017 och 2019 är fälten tomma vilket skulle betyda att inga utom registrerade medlemmar kommer i kontakt med föreningens verksamhet, vilket kommissionen tvivlar på. Hur som helst är trenden tydlig: ELM:s växande föreningar finns i tätorter och främst i de större städerna, om man bortser från Vännäs och Örkelljunga där förklaringen snarare finns i ELM:s historiska förankring på orterna samt missionsgårdarna Strandhem och Fridhem.

ELM har i hög utsträckning haft sin förankring på landsbygden och i mindre tätorter, men i takt med att Sverige har urbaniserats har inte ELM hängit med vilket har medfört att många ELM-are som flyttat till annan ort inte har haft en ELM-gemenskap att komma in i. Just detta märks tydligt i enkätundersökningen där respondenterna fick svara på varför de lämnade ELM och totalt 25 % angav flytt som huvudsakligt skäl. Men att "bara" 25 % av respondenterna angav "flytt" som huvudsakligt skäl innebär att 75 % av dem har lämnat ELM har andra orsaker. Till den frågan får kommissionen anledning att återkomma i nästa underkapitel när enkätfråga 31 diskuteras.

6.1.3 Vad hade man kunnat göra?

Det verkar tämligen uppenbart att samhällsförändringar har skett, och då tänker kommissionen främst på urbaniseringen, samtidigt som ELM så att säga har "låtit det hända" utan att aktivt leda genom förändringarna. Kanske hade ELM på riksnivå behövt vara mycket mera aktiva i att etablera gemenskaper i de större städerna, och inte minst studentstäderna, för att fånga upp dem som flyttade från landsbygden och mindre tätorter, men det svaret gör inte saken enklare eftersom det genast

leder in på frågan om ELM:s identitet. Då blir frågan i stället på vilket sätt man skulle ha varit aktiv och vad för typ av gemenskaper man skulle ha skapat.

Fallstudien kommer att diskuteras separat i ett senare kapitel, men ett svar från en av respondenterna sätter nog fingret på om inte en faktisk så i alla fall en upplevd problematik. Respondenten skriver om hur visionerna gick isär för vad man försökte skapa i Helsingborg: några ville skapa en missionsstation, några ville bevara status quo, några ville skapa församling och några en lågkyrklig missionsförening, och respondenten konstaterar: "Visionerna gick helt enkelt inte ihop."

Frågan om förening och församling berör djupa aspekter av ELM:s identitet, men finns med som ett av de tyngst vägande skälen till att människor lämnar ELM samtidigt som det är den sjätte viktigaste frågan för ELM i framtiden enligt svaren på fråga 29 i enkäten. Kommissionen har inte för avsikt att försöka avgöra frågan i den här rapporten. Den intresserade kan läsa rapporten "ELM:s identitet" som kortfattat behandlar identitetsfrågan.³² När man studerar de fem föreningar och församlingar som har vuxit de senaste åren kan man konstatera att tre av dem har haft en anställd predikant/pastor under en längre tid: Umeå, Vännäs och Roseniuskyrkan. De andra två har haft anställda i eller omkring verksamheten: i Örkeljunga finns det idag en deltidsanställd föreningspredikant men man har i många år haft en ungdomssekreterare från ELU anställd som har arbetat med ungdomsverksamheten, och detsamma gäller Lund som också de har en anställd medarbetare samt ELU-anställd ungdomssekreterare.

Betlehems kyrkan i Malmö har visserligen inte ökat särskilt mycket i medlemstal, men om man reflekterar över den vändning som har skett från 24 betjänade medlemmar år 2015 till 41 år 2019 är det en markant ökning under de åren som sammanfaller i tid med att Markus Hector och Anders Ek fick avsätta arbetstid för att arbeta med verksamheten.

Föreningarna i Ängelholm och Kristianstad redovisar något färre betjänade medlemmar år 2019 jämfört med 2006, men i medlemsmatrikeln har de vuxit markant, med 44 % respektive 70 %. Ingen av föreningarna har en anställd predikant eller medarbetare, men i Kristianstad har ELU länge haft en ungdomsledare anställd som har arbetat med ungdomsverksamheten och i Ängelholm har man haft ett nära samarbete med ELU om ungdomscaféet "Café Engel" och ungdomsgruppen.

Huruvida det är nödvändigt med en anställd predikant eller pastor för att en gemenskap ska växa vill inte kommissionen uttala sig om – föreningar som Ängelholm och Kristianstad motsäger det – men det verkar ofrånkomligen finnas ett samband mellan anställda och medlemsutvecklingen.

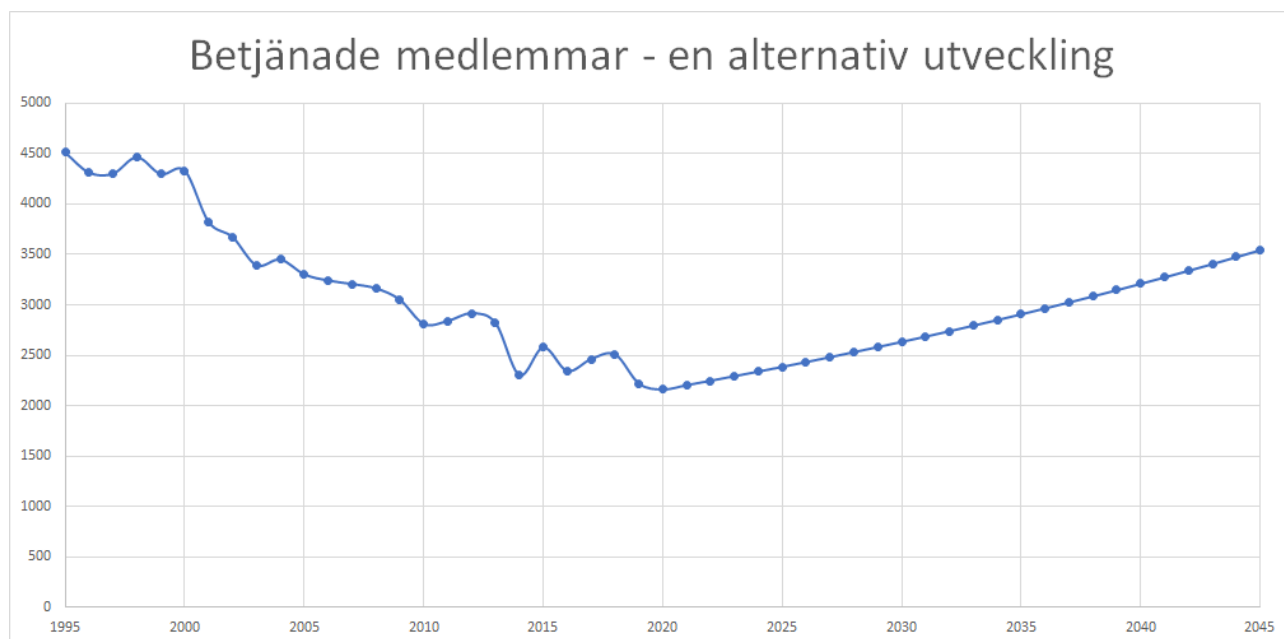
Till bilden hör dessutom att ELM under flera år på 2010-talet arbetade med projektet "På nya platser", som syftade till att medvetandegöra och motivera ELM-are till att starta nya gemenskaper. Till projektets stora fördel hör att ELM började tala om Sverige som ett missionsland, vilket inte hade gjorts på samma sätt tidigare, men av någon anledning tog det aldrig fart och några nya gemenskaper startades inte. En separat undersökning hade kunnat göras på just det projektet.

6.1.4 Reflektioner inför de kommande åren

Det finns förstås alternativ till den negativa utvecklingen. Om vi istället för en fortsatt minskning skulle räkna med att antalet ELM:are ökade med 2% om året från och med 2021, skulle antalet medlemmar redan år 2030 klart överstiga 2 500 och redan under andra halvan av 2030-talet skulle ELM återigen vara över 3 000 betjänade medlemmar. Någon kan tycka att en sådan beräkning är

³² ELM:s styrelse, (2013), "ELM:s identitet" Tillgängligt på: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2016/06/ivs-identitet.pdf>. Senast hämtat: 2021-05-20

alldeles för klen medan en annan kan anse det vara överdrivet att tro på en konstant tillväxt i den takten, men antalet är inte alldeles taget ur luften.

Religionssociologen Rodney Stark gjorde i boken *The Triumph of Christianity* en uppskattning av kristendomens tillväxttakt under rörelsens första trehundra år, och argumenterade för att en årlig tillväxt på 3,4 % stämmer bäst överens med de få data som finns tillgängliga avseende kristendomens utbredning i Romarriket.³³ Genom att utgå från uppgiften i Apg. 1:15 om att de kristna vid tiden för Kristi himmelfärd var omkring 120 personer hänvisar sedan Stark till några tidigare religionshistorikers uppskattningar av kristendomens utbredning: religionshistorikern Robert L. Wilken uppskattade antalet kristna till knappt 50 000 omkring år 150 e.Kr.; historikern Robin Lane Fox uppskattade antalet kristna till ca 2 % av Romarrikets befolkning omkring år 250 e.Kr. eller drygt 1 miljon kristna; flera historiker uppskattade antalet kristna till omkring 6 miljoner år 300 e.Kr., och ytterligare 50 år senare är uppskattningen ca 30 miljoner kristna.³⁴

Stark påstår inte att kristendomen de facto växte med precis 3,4 % årligen, utan att man inte behöver göra antaganden om mirakulös tillväxt för att gå från de 120 kristna vid tiden för Kristi himmelfärd till 30 miljoner kristna lite drygt 300 år senare. Det räcker med att förutsätta en årlig tillväxt på 3,4 %. Stark poängterar särskilt att hans beräkning handlar om takten på tillväxten och inte omvändelser – "tillväxt" inkluderar omvändelser och födslar samt räknar bort dödsfall och avfall.³⁵

Kyrkohistorien och erfarenheten talar för att de allra flesta väckelser sker genom personliga relationer. En människa berättar om Jesus för en annan, och så sprider sig tron. Så har det skett tidigare, så kan det ske på nytt. Därför är inte hypotesen om 2 % särskilt långsökt, men den förutsätter att människor som växer upp vill stanna kvar i ELM och att de som redan är medlemmar faktiskt tar med sig en vän till föreningen/församlingen.

³³ Rodney Stark, (2012), *The Triumph of Christianity: How the Jesus Movement Became the World's Largest Religion*, New York: Harper Collins, sid. 153-165.

³⁴ Ibid., s. 156-57.

³⁵ Ibid. s. 157.

Vid samtal om medlemsstatistik i en missionsorganisation eller kyrka kan man ställa sig frågorna: Varför ska man "räkna folket"? Varför ha fokus på hur många vi är i gemenskapen? Det viktigaste är väl att Jesus Kristus förkunnas, och då kallar Gud dem han vill kalla? Dessutom bör man ta hänsyn till reflektionen som en respondent gjorde i fråga 32 om vad en enkätundersökning tillför.

Frågorna är relevanta och som rörelse behöver vi samtala om dem. För att förstå Framtidskommissionens fokus på ELM:s medlemstal över tid är det dock viktigt att tillföra ytterligare aspekter till frågan om medlemsstatistik. Den viktigaste aspekten är att Gud kallar oss, både enskilt och genom ELM, att vara hans redskap. Vi har fått i uppdrag att gå ut och samla människor till gemenskap med honom. Detta innebär förstås att ELM:s övergripande mål är att fler ska bli fångade av Guds ord och gå på Guds väg. När vi inte växer till i antal behöver vi därför fråga oss om vi på något särskilt sätt brister i vår trohet till vår himmelske uppdragsgivare.

Lösningen på utmaningen som den statistiska undersökningen ger oss är givetvis inte en strategi som kommer att lösa allt. Det är inte vi som stakar ut en väg för Gud att följa utan tvärtom. Johannes Döparen var alldeles medveten om detta när han talade om Guds kraft: "En människa kan inte ta sig något utan att det ges henne från himlen... Han [Jesus] måste bli större och jag mindre."³⁶

Och visst vill ELM växa. Det är just den uteblivna tillväxten som har varit en av de bidragande faktorerna till att ELM:s styrelse till att börja med tillsatte Framtidskommissionen, och önskan om tillväxt beror främst på det stora missionsuppdraget. Fler människor måste få höra evangelium, och det står ju inte i Johannes 3 att "han måste bli större och *missionsorganisationen* mindre", utan att "jag" ska bli det. Därför är det vårt mål att bli fler, en målsättning som gör att vi behöver hålla reda på antalet aktiva i rörelsen.

Medlemsantalet är dessutom kopplat till ELM:s verksamhet, ekonomi och självbild. Om vi blir fler som ber, ger och går ut i tjänst, ökar också både missionsbudgeten och möjligheterna att nå ännu fler med evangeliet.

Antalet deltagare på gudstjänster, ungdomsläger och andra samlingar beror förstås på en mängd olika faktorer, både interna och externa. Vissa saker bör vi själva kunna påverka, medan andra är svårare och åtminstone kräver mer tid att försöka förändra. Så är till exempel rörelsens attityd till nya deltagare en viktig faktor som beror på oss själva, medan "tidsandan", det omgivande samhällets attityd till kristen tro och urbaniseringen är faktorer som på ett helt annat sätt ligger bortom vår påverkansförmåga. I förhållande till de skeendena gäller det snarare att hitta sätt att navigera på för att, som Paulus skriver, "[inte] anpassa er efter den här världen, utan låt er förvandlas genom förnyelsen av ert sinne så att ni kan pröva vad som är Guds vilja: det som är gott och fullkomligt och behagar honom".³⁷

6.1.5 Vad kan vi faktiskt göra?

Man skulle kunna tycka att det föregående avsnittet bara är en from förhoppning och att man som läsare hellre vill ha konkreta förslag på hur ELM ska gripa sig an problemet med det vikande medlemsunderlaget. ELM förlorar alltså i genomsnitt 95 medlemmar per år vilket i praktiken innebär att ELM kommer att upphöra som rörelse någon gång under 2030-talet. ELM:s styrelse och ledning måste givetvis arbeta för att trenden vänds, men en religiös organisation fungerar inte som ett vanligt företag. Det räcker inte som mål för ELM att kunna skapa verksamheter där man kan få in medlemmar så man kan visa en positiv trend. Om fler medlemmar eller en växande organisation

³⁶ Joh. 3:27-30.

³⁷ Rom. 12:2.

hade varit ett självändamål hade man ju kunnat starta närapå vilka verksamheter som helst så länge de lockade människor. Men för ELM handlar antalet medlemmar om hur många som vill vara med i föreningens kärnverksamhet, vilket för det allra mesta är den gudstjänstfirande gemenskapen. Därför är sverigemissionen en viktig del av svaret på frågan.

Men det är inte det enda svaret. ELM behöver inte bara få nya medlemmar utan också behålla dem som kommer i beröring med verksamheten. Det innebär att hela Framtidskommissionens arbete, inklusive allt som utredningen förhoppningsvis kommer att resultera i, är en viktig del av lösningen. Men det betyder också att samarbetet och övergången mellan ELU och ELM måste bli bättre samt att sammanhållningen mellan de regionala organisationerna i ELM behöver stärkas.

6.2 Enkätundersökningen

I det här avsnittet diskuterar kommissionen fem aspekter av resultatet från enkätundersökningen.

6.2.1 Gemenskap och utanförskap

När man går igenom resultaten från enkäten ser man ganska snart att ELM:s styrkor och svagheter i hög grad är två sidor av samma mynt. Gemenskapen är en av de allra mest frekvent återkommande orsakerna till att människor vill komma med i eller bli kvar i ELM, och samtidigt är en av de vanligaste invändningarna mot ELM att gemenskapen lätt blir sluten och upplevs finnas till bara för de som redan finns på insidan. En av respondenterna beskrev i fråga 27 hur “det ständigt känns som en kamp att vara en del av gemenskapen” samtidigt som gemenskapen återkommande lyfts fram som en styrka i ELM, t.ex. i svaren på fråga 28 eller i processamtalen.

Gemenskapen ska vara ett av den kristna gemenskapens främsta kännetecken, vilket inte minst Nya testamentet återkommande lär oss. Jesus sa: “Detta är mitt bud: att ni ska älska varandra så som jag har älskat er,”³⁸ Paulus uppmanar sina läsare gång på gång att älska och tjäna varandra: “Älska varandra uppriktigt,”³⁹ och Petrus skriver: “Tjäna varandra, var och en med den nådegåva han har fått, som goda förvaltare av Guds mångfaldiga nåd.”⁴⁰ Därför är det ett allvarligt misslyckande att så många respondenter beskriver utanförskap som en drivande faktor till att de har lämnat ELM.

Det går inte att säga varför gemenskapen stöter bort vissa men attraherar andra baserat på svaren, men flera respondenter som har lämnat ELM beskriver en homogen kultur som inte riktigt förmår inkludera dem som avviker. En av personerna som djupintervjuades menade att det finns “ett socialt raster i rörelsen som inte är helt enkelt att passa in i”. Mannen menade att bibeltroheten kan leda till exkludering av dem som inte har precis samma övertygelse och liknande svar har getts av flera andra respondenter. Det ligger nära till hands för en kritiker att påstå att ELM är en åsiktsgemenskap, snarare än en trosgemenskap, medan den som är mer positivt orienterad skulle kunna påstå att ELM är en bekännelseetrogen gemenskap. Det är inte helt enkelt att skilja tro, åsikter och bekännelse åt.

Varje idéburen rörelse har en kärna av övertygelser som bär och formar gemenskapen, och dessa övertygelser markerar gränser för vad man som rörelse är och vill vara. För ELM:s del går det nog inte att diskutera dessa frågor utan att återkomma till rörelsens bildande för 110 år sedan, då bibeltroheten blev fixpunkten för gruppen som kom att gå under namnet “Bibeltrogna vänner”. En av de djupintervjuade personerna sa vid ett tillfälle, apropå rädslan för att ifrågasätta och säga obekväma saker: “Det kanske är del av en minoritetsstress, vi förvaltar något som är under attack

³⁸ Joh. 15:12.

³⁹ Rom. 12:9.

⁴⁰ 1 Pet. 4:10.

från samhället och då är det viktigt att man bevarar det”. Kanske är det en minoritetsstress som inte bara gäller ELM idag, då klassisk kristen tro är så tillbakatryckt, utan hela rörelsens historia. Man har alltid varit i minoritet och ganska ofta fått betala ett högt pris för det antingen ekonomiskt eller socialt eller både och.

En av de intervjuade menade att “vi är så bra på att vara frälsta att vi faktiskt borde ha kraft att gå vidare”, och det skulle man måhända kunna applicera också på frågan om bibeltrohet: ELM-are är generellt sett så trygga i sin bibeltrohet att det borde vara möjligt att ta hand om de kritiska ståndpunkterna. I viss mån är det redan så. Den nyss refererade respondenten berättade samtidigt om en mindre gemenskap där hon hade fått möjlighet att ställa alla sina frågor, och respondenten som reflekterade över ELM:s minoritetsstress lyfte på liknande sätt fram möjligheten till öppna och prövande samtal som en av de främsta sakerna som hade dragit henne till ELM. Kanske är det så att det på individ- eller mindre grupp-nivå finns en öppenhet som av någon anledning sluts på större grupp-nivå.

Hur bör ELM arbeta för att kunna bli en mer öppen och inkluderande gemenskap? I det här stycket diskuterar kommissionen den sociala aspekten av öppenheten – den teologiska aspekten kommer i kapitel 6.2.3. ELM har en organisationsstruktur som innefattar många olika förgreningar, och som historiskt har innehållit ännu fler, och där korsrepresentationen i styrelser och nämnder har varit stor. Dessutom har man varit en förhållandevis liten rörelse som har hållits ihop av starka och goda värderingar, som bibeltrohet och missionsiver, samtidigt som rörelsen bildades ur en konfliktsituation. Sådana aspekter har säkerligen bidragit till en stark intern sammanhållning som i varierande grad beroende på tid och plats och personligheter har varit mer eller mindre enkel att komma in i.

Förändringen måste ske på individnivå men visst kan man på lokal, regional och nationell nivå göra viktiga insatser för att förändra den sociala kulturen. Kanske är en viktig fråga att börja med den om vem “vi” refererar till i frasen “vi i ELM”: vad behöver man ha för bakgrund, övertygelser, historia för att inkluderas inte bara i teorin utan i praktiken i detta “vi”? Här måste formella och informella ledare gå före och ta aktiva steg för att i sin privata vänskapskrets inkludera nytillkomna i gemenskaperna och på alla sätt visa att de nytillkomna tillhör och har en plats, redan innan de har hunnit visa vad de går för. Gemenskaperna behöver i vardagen i första hand finnas till för “de andra” och först i andra hand för “varandra”.

Diskussionen ovan har huvudsakligen berört i vilken mån gemenskapen i ELM upplevs som öppen eller sluten, stark eller svag, inkluderande eller exkluderande, men det finns en annan aspekt av saken som framkommer i svaren på frågorna 23-24 och som ännu inte har kommenterats.

“Gemenskap” och “relationer” är viktiga orsaker till varför människor väljer att bli kvar i ELM, men de är ännu viktigare för de som väljer att komma med. En av kommissionens frågeställningar från direktivet gäller just varför människor väljer att bli kvar eller komma med i ELM, och då måste den här aspekten kommenteras. 73 % av respondenterna som har blivit med i ELM angav “gemenskap” och 55 % angav “relationer” som bidragande skäl till sitt beslut. Om det kan vara svårt att veta på precis vilket sätt man bör arbeta med den sociala kulturen är det desto enklare att peka på hur man kan arbeta med relationer: varje enskild kristen har en kallelse att vittna om Jesus för sina medmänniskor, och varje kristen har förmågan att göra det: “Men Hjälparen, den helige Ande som Fadern ska sända i mitt namn, han ska lära er allt och påminna er om allt jag sagt er.”⁴¹

⁴¹ Joh. 14:26.

Och Petrus skriver: "Ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk för att förkunna hans gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus."⁴²

Om ELM ska växa bör det därför ske i de nära relationerna, vilket kommissionen var inne på redan i diskussionen av medlemsutvecklingen (kapitel 6.1.4). Det står inte på något vis i motsatsförhållande till en total tillit till Guds nåd och kraft utan är ett erkännande av den lutherska övertygelsen att Gud verkar i världen genom sin skapelse. Luther skriver i Lilla katekesen angående bönerna två och tre att Guds rike kommer och Guds vilja sker av Guds nåd och beslut, utan vår insats, och ändå får vi be honom om att det ska ske också hos oss. På liknande sätt får vi tro att Gud visserligen kan föra människor inom Ordets hörhåll hur han än vill, men han har valt att använda sitt folk, det vill säga oss. Och vi kan inte ge Guds ord vidare till människor om vi inte har en relation till dem, vilket Paulus är inne på i Romarbrevet 10:

Men hur ska de kunna åkalla den som de inte har kommit till tro på? Och hur ska de kunna tro på den som de inte har hört? Och hur ska de kunna höra om ingen predikar? Och hur ska några kunna predika om de inte blir utsända?⁴³

Och man skulle kunna lägga till: och vem ska höra om de inte har några att predika för?

6.2.2 Förkunnelse och bekännelse

Nästa begreppspar kommissionen vill lyfta fram för att beskriva vad som får människor att vilja komma med, bli kvar i eller lämna ELM är "förkunnelse och bekännelse". De andra begreppsparen kommissionen har valt ut berör sociala (gemenskap–utanförskap, slutenhet–öppenhet) och strukturella aspekter (förening–församling–andligt ledarskap) samt hur ELM bör prioritera (mission i Sverige respektive utlandet). Samtliga aspekter kan man diskutera teologiskt, men det här avsnittet berör på ett särskilt sätt teologiska identitetsfrågor för ELM.

För dem som vuxit i upp i ELM har förkunnelsen näst efter gemenskapen varit den viktigaste faktorn för att de stannat kvar i ELM. Av respondenterna har 81 % angett förkunnelsen som en bidragande orsak till beslutet. "Bekännelse" är mindre viktigt, men med 52 % av svaren är det ändå en betydande del av respondenterna som sätter stort värde också på denna aspekten av ELM. Det är intressant att förkunnelsen faktiskt är ännu viktigare för dem som har valt att gå med i ELM, än för dem som har vuxit upp i ELM. Visserligen är det "bara" 72 % som har svarat "förkunnelse" men det är det svarsalternativ som har fått flest träffar av alla på fråga 24. "Bekännelse" får färre andel av svaren bland dem som har kommit med i ELM (47 %) jämfört med dem som har vuxit upp i ELM (52 %), men å andra sidan är det den fjärde viktigaste orsaken för "in-vuxna" ELM-are jämfört med femte viktigaste för "upp-vuxna".

6.2.2.1 Förkunnelse

Som med så mycket annat i enkätundersökningen finns det flera sidor av förkunnelsen att kommentera – den upplevs både som en styrka och som smal eller begränsad. En av de djupintervjuade respondenterna, en kvinna i åldern 66+ som blivit kristen i vuxen ålder och kommit med i ELM på senare tid, lyfte fram det evangeliska fokuset i förkunnelsen. Hon upplever predikningarna som "helt underbara" och menar att man måste predika evangeliet fullt ut. En annan respondent, kvinna i åldern 31-50 år som inte har vuxit upp i ELM, skriver om sina positiva erfarenheter av undervisningen i ELM och hur den skiljer sig från hennes tidigare sammanhang med "predikningar som fokuserar på vad jag ska jag göra för att behaga Gud".

⁴² 1 Pet. 2:9.

⁴³ Rom. 10:14-15.

Samtidigt blev det tydligt i fråga 29 att många menar att förkunnelsen behöver förbättras, och då syftade man särskilt på hur förkunnelsen i högre utsträckning behöver tala till åhörarnas vardag. En annan respondent, 66+ som har vuxit upp och är aktiv i ELM, menar att predikningarna är för mycket bibelstudium och för gammaldags: ”Predikanten predikar över söndagens text men omsätter det inte i nutid vad det betyder för oss idag.” Liknande synpunkter återkommer i flera andra svar och från flera åldersgrupper. Några menar att lekmannaförkunnelsen är en svaghet i ELM och att förkunnelsen blir för ytlig när det är lekmän som förkunnar.

Man hade kunnat tro att ELM hade en särskild fördel i den tillämpningen med tanke på att så många av predikanterna är lekmän med civila jobb till vardags, men det har funnits en rädsla eller osäkerhet i ELM för att tala om helgelsen av rädsla för att skymma vad Jesus har gjort. En av de djupintervjuade återkom till just detta när hon sa att ”vi är så bra på att vara frälsta att vi faktiskt borde ha kraft att gå vidare”. Här finns någonting för ELM att arbeta med. Lärjungaskapet är en del av evangeliet och ELM behöver bli tryggare i hur helgelsen följer av frälsningen och att också helgelsen sker genom tro. Den står inte i motsättning till rättfärdiggörelsen genom tro, och rädslan för att hamna i så kallad lagiskhet får inte skymma behovet av att ge konkret vägledning i hur ett kristet lärjungaskap ska gestaltas idag.

Även om respondenterna har synpunkter på förkunnelsen och önskar bättre anknytning till vardagen och mer vägledning i lärjungaskapet, är det ändå tydligt att förkunnelsen är en styrka i ELM och särskilt det evangeliska fokuset. Detta märker man inte minst i fråga 27 där ELM:s kännetecken beskrivs och ”Jesusfokus” kommer på andra plats näst efter bibeltroheten. ELM har något mycket värdefullt att inte bara förvalta utan också utveckla i sin förkunnartradition med fokus på vem Jesus som Frälsare och Bibeln som Guds ord. Kommissionen vill understryka vad enkätsvaren och processamtalen visar: Jesuscentreringen och bibeltilliten är en fantastisk styrka i ELM och någonting som lockar människor.

Innan bekännelsetroheten diskuteras skulle kommissionen vilja göra en sista reflektion som har med förkunnelsen men också med bekännelsetroheten att göra. ELM har i stort sett uteslutande kallat lekmän att predika och man har aldrig skapat en akademisk predikantutbildning eller krävt av predikanterna att de ska ha en akademisk teologisk utbildning. Det viktigaste har varit att de, så att säga, ”har gått i Andens skola” och läst Skriften, Luther och Rosenius. Vidare har ELM starkt betonat det allmänna prästadömet och hur varje kristen är kallad och utrustad till att vittna om Jesus i sin vardag alldeles oavsett vilken utbildning man har.⁴⁴

Vissa respondenter har i undersökningen kritiserat förkunnelsen och tyckt att den blir för ytlig och abstrakt när det är lekmän som förkunnar, och det är givetvis en risk ELM utsätter sig för med sin struktur, men man kan samtidigt fundera över om inte just lekmantraditionen har bidragit till att ELM har kunnat bevara sin teologiska profil så länge och så intakt. Detta har inte berörts i enkäten, så kommissionen kan inte uttala sig med säkerhet, men tanken är värd att tänka.

6.2.2.2 Bekännelsetrohet

”Bekännelsetrohet” är ett begrepp som kan ha olika laddning beroende av ens bakgrund och sammanhang. För vissa är det positivt laddat och står för någonting äkta, robust, någonting som inte rubbas av att det blåser lite. För andra är det förknippat med rädsla för oliktankande eller dömande av dem som inte passar in i mallen. Det går nog inte att komma ifrån att en hel del av de respondenter, särskilt i åldrarna 51-66+, som har vuxit upp i ELM och uttrycker erfarenheter av

⁴⁴ Se t.ex. Rune Söderlunds artikel ”Allmänt prästadöme och offentligt predikoämbete” i *Begrunda* 2-2009, s. 4–19. Jfr Per Runesons artikel ”Det allmänna prästadömet – hos Luther, Rosenius och i vår tid” i *Begrunda* 1-2009, s. 11–18.

slutenhet och fördömanden har upplevt just hur bekännelsetroheten har blivit kvävande. I sin iver att slå vakt om sanningen har man blivit kärlekslös och snäv. Kommissionen återkommer till frågor om slutenhet och öppenhet i nästa avsnitt.

I det här sammanhanget ska emellertid begreppet förstås i positiv bemärkelse, för den kristna kyrkan *är* kallad till bibel- och bekännelsetrohet. Aposteln Judas skrev: ”Mina älskade, trots min stora iver att skriva till er om vår gemensamma frälsning fann jag det nödvändigt att skriva och mana er fortsätta kämpa för den tro som en gång för alla har överlämnats åt de heliga,” (Judas v. 3), Paulus skrev till Timoteus: ”Som mönster för en sund förkunnelse ska du ha de ord som du har hört av mig, i tro och kärlek i Kristus Jesus,” (2 Tim. 1:13), och Jesus själv sa: ”Om ni förblir i mig och mina ord förblir i er, så be om vad ni vill och ni ska få det.” (Joh. 15:7.) En nödvändig del av lärjungaskapet är just att hålla fast vid Jesu ord och den sunnda bekännelsen, och detta har varit grundläggande för ELM ända sedan rörelsens bildande.

En utlösande faktor för BV:s tillkomst var frågan om Bibelns ofelbarhet och en minoritet inom EFS ansåg frågan vara så viktig att man hellre uteslöts/lämnade sitt sammanhang än kompromissade med sitt samvete.⁴⁵ Därför finns också bibel- och bekännelsetroheten med i ELM:s första paragraf som uttrycker rörelsens kärnvärden:

1 § Ändamål och syfte

Detta missionssällskap, som betraktar den 11 juni 1909 som sin grundläggningdag, vill, förblivande vid den av Kristi kyrka tiderna igenom orubbligt fasthållna sanningen, att hela Bibeln är alltigenom Guds ofelbara ord med oinskränkt auktoritet, och under full anslutning till den evangelisk-lutherska bekännelsen, verka för Kristi rikes tillväxt och bekämpande av allt slags otro och förnekelse.

I stadgarna återfinns fyra nyckelord som kan användas för att beskriva rörelsens identitet. Dessa är Bibeln, Kristi kyrka, evangelisk och luthersk.⁴⁶ I samtal med ELM:s förre missionsledare Erik J Andersson lyfte han upp vad som historiskt har varit ELM:s existensberättigande. Det är missionen och bekännelsen (bibeltroheten).⁴⁷ Man kan alltså se att bekännelsen och bibeltroheten som varit en del av kärnan i ELM från början fortfarande är en av de saker som gör att människor stannar kvar i och dras till ELM. Kommissionen frågar sig om ELM i framtiden kan lyfta bibeltroheten och bekännelsen ännu tydligare och kommunicera den på ett sätt som är relevant för vår tid? I ELM:s identitetsdokument står det ”I en föränderlig tid och kultur dyker ständigt nya frågor och utmaningar upp. I ljuset av Guds ord och utifrån vår identitet som evangeliskt-lutherskt missionssällskap vill vi förhålla oss till det nya och bidra till samtalet om Kristi kyrkas väg genom vår tids landskap.”⁴⁸

⁴⁵ För mer information om BV:s (alltså nuvarande ELM) tillkomst, se t.ex. Karl-Axel Lundqvist, (1977). *Organisation och bekännelse: Evangeliska fosterlands-stiftelsen och Svenska kyrkan 1890-1911 = Organization and confession : the Swedish evangelical mission society and the Church of Sweden in 1890-1911*. Avhandling. Uppsala : Univ., kapitel 1; Torbjörn Larpers & Rune Imberg (red.), (2010). *Den rosenianska väckelserörelsen cirka 1890-1920 och bildandet av Missionssällskapet Bibeltrogna vänner 1911: rapport från forskningsseminarium på Johannelunds teologiska högskola 20-21 april 2010*. [Uppsala]: ELM-BV; Axel B. Svensson, (1961). *Missionssällskapet Bibeltrogna vänners historia under tiden 1911-1961*. Stockholm: Bibeltrogna vänner.

⁴⁶ ELM:s styrelse, (2013), ”ELM:s identitet” Tillgängligt på: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2016/06/ivs-identitet.pdf> Senast hämtat: 2021-05-20

⁴⁷ Samtal med Erik J Andersson, 2021-05-05. Missionen kommer att behandlas under punkt 6.2.5.

⁴⁸ ELM:s styrelse, (2013), ”ELM:s identitet” Tillgängligt på: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2016/06/ivs-identitet.pdf> Senast hämtat: 2021-05-20

En av de djupintervjuade diskuterade vad denne upplevde som en bristande förmåga att hantera kritiska röster (se fråga 27) och reflekterade över om det kunde höra samman med en ”minoritetsstress”: ”Vi förvaltar något som är under attack från samhället och då är det viktigt att man bevarar det.” Kommissionen har inte svar på detta, men kan fråga sig om inte den här ”minoritetsstressen” har funnits inbyggd i rörelsen ända från början och både gett upphov till stolthet över sitt vägval men också osäkerhet i att utgöra en minoritet.

Kommissionen menar att ELM:s medlemmar har skäl att betrakta sin minoritetsposition som något positivt och någonting att värda så länge den är fast grundad i bibel- och bekännelsetroheten. Det är förståeligt att man är skeptisk, till och med direkt fientlig, till den här positionen om man har upplevt såriga strider i ELM:s historia, men hur det har varit tidigare bör inte bestämma över hur det ska vara idag. Svensk kristenhet behöver olika typer av röster och ELM:s röst är rätt så unik med sitt starka lekmanengagemang, sin bibeltrohet och sitt starka evangeliska fokus på Jesu verk. Den rösten behövs idag, men det kräver en villighet att både närma sig övriga kristenheten och att bevara sitt särdrag. Det i sin tur fordrar trygghet i sin identitet och mod i sin bekännelsetrohet, men ELM har förutsättningarna för att kunna förena dessa båda karaktärsdrag.

6.2.2.3 Bibeltrohet

Ett intressant resultat i fråga 28, ”Vilka är ELM:s tre främsta styrkor?” var att respondenterna i både åldersgruppen 16-20 år och 21-30 år rankade bibeltroheten som ELM:s främsta styrka när man tittar på svaren i underkategorierna. I en bemärkelse sticker inte resultatet ut – även åldersgruppen 66+ rankar bibeltroheten som ELM:s främsta styrka (53 %) – men de yngre åldersgrupperna är samtidigt de som allra skarpest kritiserar ELM och menar att rörelsen måste jobba med: ”öppna från slutenhet, inte döma”, ”öppenhet för tvivel, oliktänkande” samt ”manligt/kvinnligt ledarskap”. När de yngre preciserar vad de menar i de här kategorierna handlar det bl.a. om hur ELM talar om samkönade relationer, samboskap, kvinnliga präster och pastorer, och dylikt, samt hur ELM hanterar kritik och avvikande åsikter. En tidigare refererad respondent sammanfattade saken i sitt svar på fråga 32:

Jag tycker ELM gör mycket bra och fint men att ni måste focus [sic!] på att inte ha sådan hybris och låta kritiken landa istället för att bli kränkta.

En annan respondent, djupintervjuad i åldersgruppen 21-30, menade att man automatiskt blir stämplad med en lägre bibelsyn om man uttrycker en avvikande åsikt i frågor som de ovan nämnda, och det är i det sammanhanget som resultaten i fråga 28 blir intressanta för de visar att bibeltroheten är viktig för dessa åldersgrupper och att man betraktar ELM:s bibeltrohet som ELM:s främsta styrka samtidigt som man är kritisk till hur ELM kommunicerar och hanterar den här styrkan.

Kommissionen påminner sig om ett samtal på ELM:s årskonferens 2019 när Lärorådets rapport om manligt och kvinnligt ledarskap i ELM diskuterades.⁴⁹ De av kommissionens ledamöter som var med på årsmötet uppfattade det som att yngre och äldre talade förbi varandra och att de äldre, generellt sett, talade om vikten av att hålla fast vid Bibeln medan de yngre ville diskutera hur ELM bör hantera frågan om manligt och kvinnligt ledarskap. Resultatet från undersökningen pekar i riktning mot att det, för de yngre, inte handlar om att ifrågasätta bibeltroheten när man vill diskutera dessa frågor utan att yngre och äldre faktiskt är överens när det gäller vikten av att bevara bibeltroheten.

⁴⁹ Lärorådet, (2019). ”Om mötesledarskap och andligt ledarskap”, tillgängligt på: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2019/05/LR-2019-Mötesledning.pdf> Senast hämtad: 2021-06-16.

En intressant aspekt av resultatet i fråga 28 är vad det säger om ELM och de yngre åldersgrupperna. Det ligger nära till hands att dra slutsatsen att yngre är mer progressiva, i liberal riktning, eftersom de trycker så hårt på att ELM måste bli bättre på att hantera kritiska synpunkter samt bli bättre på att diskutera frågor om sexualitet och kvinnligt ledarskap, men svaren i fråga 28 ser ut att säga emot det. Det kan givetvis vara så att de olika åldersgrupperna fyller begreppet ”bibeltrohet” med olika innehåll, men det kan också vara så att de yngre åldersgrupperna samtidigt som de värdesätter annat som på ytan ser ut att stå i motsättning till bibeltroheten.

Kommissionen har inte undersökt saken närmare, och kan därför endast spekulera, men en möjlig förklaring finns i vår samtids längtan både efter autenticitet, d.v.s äkthet, och inkludering samt rättvisa. Dagens unga vuxna söker i hög utsträckning efter sådant som är äkta, hållbart, genuint. Man accepterar inte påståenden för att det förväntas av en utan för att det bottnar i ens personliga värderingar. Man är kritisk och ifrågasättande men inte för att man vill vara destruktiv utan för att man vill finna det som håller. Samtidigt är man känslig för orättvisor vare sig det gäller ras, kön, sexualitet, klimat eller annat och man är generellt sett beredd att anpassa sig för att följa sina övertygelser.

Om det finns en överlappning mellan karaktärsdragen hos unga vuxna i allmänhet och de unga i kommissionens undersökning, så hjälper det till att förklara spänningen mellan å ena sidan gruppens betoning på bibeltrohet och å andra sidan deras kritik av ELM:s upplevda oförmåga att hantera vissa frågor. En annan respondent, som har refererats tidigare, gav uttryck för just den här dubbelheten när han skrev (se fråga 32 i avsnitt 4.6 i rapporten):

När det kommer till sexualitet (främst i ert ungdomsarbete ELU men inte endast) så tror jag att det är jätteviktigt att ni tillåter er att stå kvar i era åsikter, men att ni rannsakar er själva om hur de förmedlas. Så mycket mer ödmjukhet behövs.

Mannen hör visserligen till åldersgruppen över, alltså 31-50 år, men svaret är träffande.

Om ELM ska kunna inte bara överleva utan också växa och må väl måste man fånga upp människorna i just åldersgrupperna 16-30 år, och i det ljuset är ovanstående resonemang oerhört centralt. ELM har en så kallad USP (”Unique Selling Point”, d.v.s. något unikt som särskiljer en från andra) i sin bibeltrohet och att man accepterar ett visst utanförskap till följd av sina ställningstaganden. Människor som är högre i ålder sätter måhända större värde på att ”vara inne i värmen” och inte sticka ut (kanske med negativa erfarenheter av strider i lärofrågor från förr?) men många yngre tilltalas av orubbligheten. En av de djupintervjuade gav uttryck för just detta:

Mycket av det jag tycker är positivt med ELM, även om det också ibland är en av de sakerna jag bråkar med, är att man är väldigt oängslig, att det finns något otidsenligt, det finns en stark uppfattning av ’vi vet vad som funkar’ och det är väl det positiva, att man inte är trendkänslig.

Människor som vänder kappan efter vinden eller är rädda för att stå för något som är obekvämt vinner inte den yngre generationens gillande. Men det gör inte heller den som visserligen är äkta i sin övertygelse men som kommunicerar den plump och därmed stöter bort människor.

Om det ska bli ett verkligt möte mellan två olika generationer som tänker och känner på ganska olika sätt, måste båda grupperna vara beredda att gå utanför sig själva och lyssna förutsättningslöst på den andra utan att komma med pekpinna. De yngre måste vara beredda att lyssna på de äldre och skapa sig en förståelse för varför de äldre reagerar som de gör, vad de är rädda för och vad de har sett i historien som har präglat dem. Men på liknande sätt måste de äldre vara beredda att lyssna på de yngres frågor, ifrågasättanden och påpekanden utan att ta det som personlig kritik eller som

tecken på att man vill släppa bibel- och bekännelsetroheten. Det är en ung människas uppgift att pröva och ifrågasätta sina föräldrars övertygelser för att kunna bilda sig en egen uppfattning, och äldre kristna kan få vara viktiga förebilder och vägledare om de ger sig tid att lyssna och försöka förstå. Om man kan be tillsammans och vara överens om att Bibeln måste få vara vägledande, finns också förutsättningarna för att man ska kunna finna varandra även om man inte alltid håller med varandra.

6.2.3 Slutenhet och öppenhet

Det tredje begreppspar som kommissionen vill diskutera i det här kapitlet är ”slutenhet och öppenhet”. Det hör nära samman med ”gemenskap och utanförskap”, men i det här avsnittet kommer den teologiska aspekten att diskuteras snarare än den sociala.

Vissa människor har uteslutande positiva eller negativa upplevelser av ELM i de här avseendena, men vissa människor upplever både och. En av de djupintervjuade respondenterna beskrev ELM som ”jesusfokuserat, arrogant och likformigt”. Det framkom inte så tydligt i brödtexten, eftersom andra respondenter hade gett liknande svar, men kvinnan var kritisk till hur hon upplevde att ELM hanterade (eller inte hanterade) avvikande åsikter. Hon menade att avvikande röster tystas och att man använder härskartekniker för att inte behöva hantera svåra frågor. Samtidigt var det i ett mindre ELM-sammanhang som hon hade funnit en gemenskap där hon kunde ställa alla sina frågor och få brottas med dem. Det betyder att två saker kan vara sanna samtidigt. Kanske är det som kommissionen reflekterade i avsnitt 6.2.1 ovan ”att det på individ- eller mindre gruppnivå finns en öppenhet som av någon anledning sluts på större gruppnivå”.

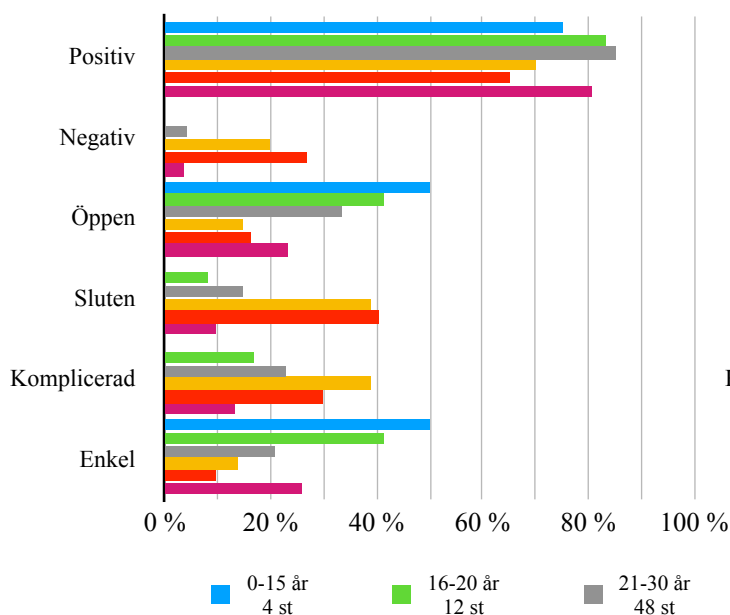
6.2.3.1 Slutenhet i barndomens förening/församling

Som diagrammen i redovisningen av fråga 20 visade sticker respondenter uppvuxna i ELM, i åldersgrupperna 31-50 och 51-65 år, ut i negativ bemärkelse. Vad gäller upplevelsen av tron från uppväxtföreningen-/församlingen är de överrepresenterade i svaren ”sluten”, ”negativ”, ”komplicerad”. Tabellen är ganska viktig för diskussionen och återges därför på nytt i det här dokumentet. Om man ser på svaret ”sluten” ser man att åldersgrupperna 31-50 och 51-65 år båda ligger över 40 % i svarsfrekvens medan övriga grupper ligger mellan 0-15 %, och svaret ”negativ” får mellan 20-27 % av svaren i åldern 31-65 år, medan övriga åldersgrupper har gett det svaret mellan 0-4 %. Även vad gäller svaret ”komplicerad” sticker åldersgrupperna ut med en svarsfrekvens mellan 30-39 % jämfört med mellan 0-23 % i övriga åldersgrupper.

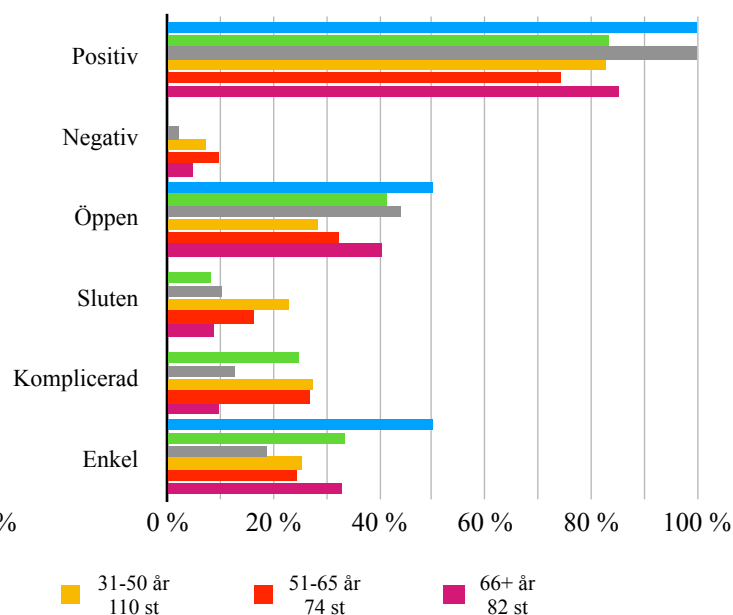
Det är intressant att jämföra de här svaren med svaren på fråga 18, om respondenternas upplevelse av den kristna tron från uppväxthemmet. De båda diagrammen visas överst på nästa sida. Det är fortfarande så att åldersgrupperna 31-50 och 51-65 år sticker ut med flest svar i de negativa kategorierna, men det är tydligt att upplevelsen i hemmet var en annan än i föreningen/församlingen. Om man jämför svaren ”negativ” och ”sluten” med varandra i de olika frågorna får man följande resultat: 20-27 % upplevde tron som ”negativ” i föreningen/församlingen, och i hemmet upplevde 7-9 % tron som ”negativ”; 39-41 % upplevde tron som ”sluten” i föreningen/församlingen, och i hemmet upplevde 16-23 % tron som ”sluten”. 23 % (åldersgruppen 31-50 år) är en förhållandevis hög siffra men det är lite drygt hälften av antalet som svarade ”sluten” avseende föreningen/församlingen.

Även om inte kommissionen kan veta med säkerhet pekar ändå de här resultaten på att det var någonting i föreningarna och församlingarna mellan ungefär 1970-2000 som gav de som då var unga en negativ upplevelse av den kristna tron som inte i samma utsträckning gällde för hemmet. Några enkätsvar ger antydningar i den riktningen, som exempelvis en respondent, en man som vuxit

20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt? Svarande uppvuxna i ELM.

18. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron i hemmet under din uppväxt? Svarande uppvuxna i ELM.

upp i ELM men idag är aktiv i annat samfund. Han förklarade att han lämnat ELM eftersom "sektisismen låg runt hörnet på 60- o 70talet [*sic!*] i BV". En annan respondent, som dessutom blev djupintervjuad, berättade om upplevelsen i den kristna gemenskap från uppväxten och beskrev "en rädsla från vuxenvärlden att vi skulle hamna på villovägar och den rädslan tog sig uttryck i att det blev dömande". Den rädsla och följande fördömelse, som respondenten upplevde, satte djupa spår och fick denne att lämna ELM och komma tillbaka först flera decennier senare och då först mycket motvilligt. Motviljan la sig till slut när personen upptäckte att mycket hade förändrats till det bättre.

En del av resultatet kan troligtvis förklaras med bevakning av den rätta läran under andra halvan av 1900-talet som blev kvävande för många. Det är intressant att lägga märke till att respondenterna i den äldsta åldersgruppen i mycket mindre utsträckning har haft en negativ upplevelse av tron både i hemmet och i föreningen/församlingen. Om man utgår från konfirmationsåldern som ett riktmärke för när man kan tänkas skapa sig en uppfattning om hur tron kommuniceras hamnar vi för de yngsta 66+-åringarna på år 1969. Därmed bör man relativt säkert kunna säga att de negativa upplevelsorna särskilt har formats efter det. Det leder kommissionen till att reflektera över om det kan finnas ett samband mellan slutenheten och att dåvarande BV försökte finna sin väg och identitet efter det att dess grundare Axel B. Svensson gick bort 1967?⁵⁰

6.2.3.2 Slutenhet idag

Det vore samtidigt oärligt av kommissionen att ge sken av att upplevelsen av slutenhet bara finns i det förgångna. Respondenterna har i frågorna 27-29 lyft fram frågor om öppenhet och slutenhet, fördömelse och exkludering, och de svaren har även gällt nutiden vilket avsnitt 4.5 i rapporten bör göra tydligt. De sociala aspekterna av slutenheten har redan diskuterats i avsnitt 6.2.1 och kommer därför inte att beröras här, men vissa svar berör mer teologiska frågor som rädsla för andra kristna sammanhang, att man talar nedsättande eller svartmålande om andra kristna och oförmågan att hantera avvikande åsikter.

⁵⁰ Se även diskussionen på s. 6 i "Den goda ekumeniken", ELM:s Läröråd, (2020). Tillgängligt från: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2020/08/LR-2020-Ekumenik.pdf> Senast hämtad: 2021-06-17

För åldersgruppen 21-30 år är frågor om öppenhet och att inte döma med marginal den näst viktigaste framtidsfrågan för ELM. En respondent är representativ i sin kommentar:

Jag tror att det är viktigt för ELM att ta reda på hur man kan bli bättre på att möta människor som inte delar ELM:s åsikter i sakfrågor att ändå känna sig välkomna och älskade. Och klarar man inte av att göra det så bör man inte uttala sig alls. Det finns ett hyckleri i att med ena handen (omedvetet) sjasa bort oliktänkande samtidigt som man med andra handen klappar sig på axeln för att man predikar Guds ord.

För respondenterna i åldersgruppen 31-50 år är ”slutenhet” det näst starkaste kännetecknet på ELM, och även om bilden saknar siffror kan man i ordmolnet i punkt 4.7.2 se att ”slutenhet” hör till en av de sämsta sakerna med ELM enligt processamtalen. Den här kritiken riktas både mot ELM och ungdomsorganisationen ELU, och den gäller både nutid och dåtid. När respondenterna ska beskriva problemet återkommer de till sådant som den citerade respondenten ovan angav.

En viss sorts slutenhet hör med till lärjungaskapet och kommer av den kristnes kallelse att vara i Kristus, likna Kristus och vara helig med Kristus. Det gick exempelvis illvilliga rykten om de kristna i urkyrkan som bland annat hörde samman med att deras nattvardsgudstjänster var stängda för utomstående. Det är dock inte den sortens slutenhet som kritiseras i undersökningen utan snarare frågor som har att göra med ekumenik och lärofrågor. Därför ska de båda frågorna kortfattat diskuteras var för sig.

A. Ekumenik⁵¹

ELM, och tidigare BV, har på organisationsnivå alltid hållit sig på sin kant och undvikit ekumeniska sammanhang. Man har givetvis varit fullt medveten om Jesu ord i Johannesevangeliet: ”Jag ber att de alla ska vara ett, och att de ska vara i oss liksom du, Far, är i mig och jag i dig. Då ska världen tro att du har sänt mig,”⁵² men skepticismen hör samman med kampen mot bibelkritik och för bekännelsestrohet. Kommissionen har inte funnit det uttalat någonstans, men det är måhända inte alldeles orimligt att en farhåga tidigt smög sig in i rörelsen: ”Om inte bibeltroheten var grundmurad ens i vårt eget lutherska sammanhang, hur ska vi då kunna lita på att den är det i andra sammanhang?” Däremot ska det sägas att man har haft nära utbyte med organisationer där man har upplevt en gemenskap i lära och liv, som till exempel Svenska Lutherska Evangelieföreningen i Finland (SLEF) eller Evangelisk Luthersk Mission i Danmark, och på missionsfältet har man gärna samarbetat när man har sett att det finns en trosgemenskap att bygga på.

Det är dock en sak att förhålla sig skeptisk och avvisande, och en annan att uttrycka sig nedsättande. Det står var och en fritt att, som enskild individ eller som kristen gemenskap, närma sig eller dra sig undan ekumeniska sammanhang men det är inte rätt att tala illa om andra – vare sig de är kristna eller inte – oavsett hur långt ifrån varandra vi ser ut att stå. I förklaringen till det åttonde budet, ”Du ska inte vittna falskt mot din nästa”, skriver Luther i *Lilla Katekesen*:

Vi skall frukta och älska Gud, så att vi inte bedrar, förråder, baktalar eller sprider rykten om vår nästa, utan har överseende med henne, talar väl om henne och tyder allt till det bästa.⁵³

⁵¹ Se även det ovan refererade dokumentet från ELM:s Läröråd om god ekumenik.

⁵² Joh. 17:21.

⁵³ Martin Luther, (2011). *Lilla Katekesen*. Göteborg: Göteborgs stift, s. 25. Går t.ex. att ladda ner från <https://www.svenskakyrkan.se/lilla-katekesen> . Senast hämtad: 2021-06-17.

Det är väl känt att Luther och hans samtida inte alltid lydde Luthers eget råd utan kallade varandra för både det ena och det andra, men det ska vi inte ta till intäkt för att själva tala nedsättande om våra medmänniskor. Det är kommissionens uppfattning att ELM har skäl att hålla fast vid sin portalparagraf om ”bekämpande av allt slags otro och förnekelse” men det kan man göra sakligt utan personangrepp. Det är inte konstruktivt att misstro andra människors lojalitet till Kristus. Paulus skrev: ”För om du med din mun bekänner att Jesus är Herren och i ditt hjärta tror att Gud har uppväckt honom från de döda, ska du bli frälst.”⁵⁴ Om inte Skriften gör det svårare ska inte vi lägga till några hinder.

Kommissionen menar att vad en av respondenterna sa i en djupintervju också kan tillämpas på frågan om ekumenik, när denne uttryckte: ”Vi är så bra på att vara frälsta att vi faktiskt borde ha kraft att gå vidare.” I ELM finns en djupt grundad bibel- och bekännelsetrohet som är en skatt att vårda, men den ängslighet och rädsla som många respondenter talar om vittnar om omogenhet i tron snarare än trygghet och stabilitet. Ta Paulus som exempel när han i Första Korintierbrevet skriver: ”För alla har jag blivit allt, för att i alla fall frälsa några. Allt gör jag för evangeliet, för att även själv få del av det.”⁵⁵ Eller ta vår Herre, Jesus Kristus, som valde att helt och fullt bli människa med allt vad det innebar och som aktivt sökte upp och välkomnade diskussioner med dem som hade diametralt motsatta åsikter. Han kunde visserligen vara skarp mot dem men han fanns där, redo att svara och samtala.

ELM:s styrkor – inte minst bibeltroheten, jesustrereringen och missionsivern – ger rörelsen en trygg utgångspunkt för att gå i dialog med övriga kristenheten i Sverige. Kommissionen menar att ELM har någonting att bidra med till svensk kristenhet, men för att kunna ge det vidare måste man finnas med i ett större sammanhang. Det finns ingen anledning för ELM-are, eller ELM som organisation, att per definition dra sig undan ekumeniska sammanhang, men man behöver fundera över varför man är med och i vilka typer av verksamheter.

ELM:s läroråd har reflekterat över just de här avvägningarna i sin vägledning ”Den goda ekumeniken” och lyfter där fram vikten av att bli mer restriktiv ju närmare de centrala aspekterna av tron man kommer. För att bli konkret i sitt resonemang tar kommissionen som exempel organisationen Svenska Evangeliska Alliansen, ett evangeliskt nätverk av kristna församlingar och organisationer som står för klassisk kristen tro i Lausannedeklarationens anda.⁵⁶ Här förenas pingstvännen, baptister, lutheraner, trosrörelsen, med flera, men det finns en samsyn i tron på Bibelns auktoritet och Jesu unika ställning. SEA bildar opinion i teologiska, samhällsaktuella och missiologiska frågor både i den kyrkliga och i den sekulära sfären, och i sådana frågor vill ELM gärna samarbeta.

När det å andra sidan gäller samarbeten om gudstjänstfirande och församlingsbygge, t.ex. på missionsfältet, finns det skäl att vara mycket mera restriktiv eftersom de verksamheterna på ett annat sätt rör teologiska kärnfrågor. Då är det särskilt viktigt att det finns enighet i lärofrågorna, mellan de inblandade parterna, så man undviker framtida konflikter och arbetet kan bära frukt över lång tid.

⁵⁴ Rom. 10:9.

⁵⁵ 1 Kor. 9:22.

⁵⁶ Läs mer om SEA här: <https://www.sea.nu/om-oss/svenska-evangeliska-alliansen/> och läs Lausannedeklarationen här: <https://www.sea.nu/om-oss/lausannedeklarationen/> För transparensens skull vill kommissionen meddela att Daniel Ringdahl är ordförande i SEA:s styrelse sedan mars 2021.

Det är viktigt att man undviker dikena i fråga om ekumenik. Ett totalt avståndstagande från andra kristna organisationer är inte bra. Det riskerar att bli sektliknande och ger sken av att den egna organisationen och bibeltolkningen är fullkomlig och felfri. En mogen tro bör hålla för att möta och pröva olika uttryck för den kristna tron. Å andra sidan är det lika illa med ett oreserverat bejakande av alla kristna sammanhang. Allt lärjungaskap inkluderar ett fasthållande vid Jesu ord och skillnader i tros läran kan få stor betydelse i det långa loppet. Därför bör varje kristen vara uppmärksam på vad denne lyssnar till och påverkas av – inte i en kritisk, avståndstagande anda utan av kärlek till Jesus, som har uppmanat oss att förbli i hans ord.⁵⁷

ELM:s, och tidigare BV:s, avoghet mot ekumeniska sammanhang hör samman med viljan att bevara sin tro och teologiska profil, och det får man nog säga att ELM har lyckats med i högre grad än flera andra sammanhang, men svaren i undersökningen pekar på att människor samtidigt har stötts bort eller upplevt sig bli bortstötta. Strävan efter enhet och renhet i tron är god och ska bejakas, men den måste kombineras med nåd och kärlek så den inte slår över i rädsla, ängslighet och slutenhet.

ELM har en så tydlig identitet som evangelisk-luthersk och ett så starkt förtroende för Bibeln att det finns utrymme för generositet i mötet med andra. Man blir inte automatiskt som man umgås men man formas om man inte reflekterar över vad man möter. Paulus skriver i Efesierbrevet 4:

Och han gav några till apostlar, andra till profeter, andra till evangelister och andra till herdor och lärare, för att utrusta de heliga till att fullgöra sin tjänst att bygga upp Kristi kropp tills vi alla når fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son, som en fullvuxen man med ett mått av mognad som motsvarar Kristi fullhet. Då är vi inte längre barn som kastas hit och dit och dras med av varje vindkast i läran, när människorna spelar sitt falska spel och listigt förleder till villfarelse. Nej, vi ska hålla fast vid sanningen i kärlek och på alla sätt växa upp till honom som är huvudet, Kristus.⁵⁸

Kanske är det så att ELM behöver bli bättre på att ”bygga upp Kristi kropp tills vi alla når fram till enheten i tron och i kunskapen om Guds Son” så att vi inte ”kastas hit och dit och dras med av varje vindkast i läran”.

Det bör även framhållas att respondenterna, med svar som har hamnat i kategorin ”Ekumenik”, inte enbart har avsett relationen till Svenska kyrkan, EFS eller icke lutherska samfund utan även relationen till Missionsprovinsen. Vissa respondenter har upplevt en spänning i förhållande till Missionsprovinsen som man har upplevt ansträngande och man önskar en normalisering av relationen.

B. Lärofrågor

Det andra problemkomplexet som respondenterna återkommer till i sin kritik av ELM som slutet gäller oförmågan att hantera avvikande åsikter. Kritiken gäller exempelvis att frågorna tystas ned, att människor blir ledsna av kritik och att man av det skälet avstår från att ta upp dem, eller att ens bibeltrohet ifrågasätts. Om ELM ska kunna fånga upp den uppväxande generationen är det nödvändigt att inte bara på individnivå utan också på förenings-, församlings- och organisationsnivå kunna föra öppna och respektfulla samtal om ELM:s övertygelser.

Här finns en inbyggd spänning som det är svårt att komma ifrån. Å ena sidan, om man ska föra ett öppet samtal måste man vara beredd att lyssna på den andre utan förutfattade meningar, och det måste finnas en öppenhet för att påverkas om den andre har bättre argument eller kommer med

⁵⁷ Joh. 15:4-8.

⁵⁸ Ef. 4:11-15.

synpunkter som man tidigare inte har tänkt på. Det innebär i sin tur att man gör sig sårbar och medger en viss öppenhet för förändringar, vilket kan upplevas hotfullt, särskilt för en rörelse som har byggt en så stor del av sin identitet på bibel- och bekännelsestrohet.

Å andra sidan finns det lärofrågor som inte är förhandlingsbara för ELM, eftersom vi tror att dessa sanningar kommer från Gud. Det gäller t.ex. Bibeln som Guds ofelbara Ord, Jesus som enda vägen till frälsning, människans syndafördärv, rättfärdiggörelse genom tro av Guds nåd, o.s.v. Frågor som dessa hör till kärnan i den lutherska trosbekännelsen och har en fast förankring i Bibeln. Därför ska ELM orubbligt hålla fast vid dem utan prutmån, ungefär som Herren sa till Josua och Israel: ”Var bara stark och mycket frimodig så att du håller fast vid och följer all den undervisning som min tjänare Mose har gett dig. Vik inte av från den vare sig åt höger eller åt vänster, så ska du ha framgång vart du än går.”⁵⁹

Dessa ståndpunkter får i sin tur konsekvenser för etiska, idag kontroversiella, frågor som äktenskap, abort, aktiv dödshjälp m.m. Inte heller sådana frågor bör vara förhandlingsbara i ELM eftersom de är fast förankrade i Bibelns människosyn och Jesu ord om äktenskapet.

Att slå fast att en fråga inte är förhandlingsbar kan låta hårt och trångsynt, särskilt i dagens samhällsklimat där vi är så vana vid att argumentera, kritisera och förhandla. Men egentligen råder en liknande princip i den större samhällsgemenskapen. De allra flesta myndigheter, företag, institutioner m.m. (och privatpersoner) skulle säga att principen om alla människors lika värde inte är förhandlingsbar. Men att något inte är förhandlingsbart är inte detsamma som att det inte går att samtala om det. När det kommer till ELM, liksom i alla kyrkor och samfund, måste ledare på ett särskilt sätt vara beredda att svara och förklara varför man har vissa åsikter, och det måste göras i kärlek och med respekt som Petrus skriver: ”Var ständigt beredda att svara var och en som ber er förklara det hopp ni har. Men gör det ödmjukt, med respekt och ett rent samvete, så att de som talar illa om ert goda levnadssätt i Kristus får skämmas för sitt förtal.”⁶⁰

Kommissionen menar att det är viktigt att ELM tydligt redovisar varför man håller fast vid vissa lärofrågor eller gör vissa etiska ställningstaganden. Ju mer kontroversiell en fråga är, desto viktigare är det med goda argument, men det är också viktigt att kontinuerligt arbeta med att ge god och klar undervisning i de allra mest grundläggande delarna av trosläran. I samhällsopinionen översköljs vi av berättelser och argument som drar åt helt andra håll än till Skriften, och ELM:s ledning har ett särskilt ansvar för att hjälpa medlemmarna reflektera bibliskt över de frågorna. Om ELM driver vissa teologiska och etiska ståndpunkter utan att tydliggöra de bakomliggande argumenten riskerar man att indirekt kommunicera att människor ska hålla fast vid en åsikt för att ELM säger så. För ELM är det Skriften som ska vara den högsta auktoriteten och goda argument förflyttar auktoriteten från ledningen till Skriften. Goda argument säger indirekt att kraften i en viss fråga inte beror på att ELM står för det utan för att det är förankrat i Skriften.

Ansvar är samtidigt tudelat. ELM:s ledning har ett ansvar för att, vad och hur man kommunicerar, medan medlemmar och andra intresserade har ett ansvar att söka och ta till sig informationen. För ELM som vill stå fast vid Bibelns auktoritet är det avgörande att man kontinuerligt skapar bibelläsande och bibeltolkande lärjungar, och goda argument bidrar till en sådan rörelse. Den judiska församlingen i Berea är ett stort föredöme i hur man tog emot apostlarnas undervisning: ”De tog emot ordet med stor villighet och forskade varje dag i Skrifterna för att se om det stämde”⁶¹, och

⁵⁹ Jos. 1:7.

⁶⁰ 1 Pet. 3:15-16.

⁶¹ Apg. 17:11

Paulus ord i 2 Kor 4:2 pekar i samma riktning: ”Vi förfalskar inte Guds ord, utan lägger öppet fram sanningen och överlämnar oss inför Gud åt varje människas samvete.” Ansvar är alltså dubbelt. Ledningen måste presentera sina argument men den enskilde måste lyssna till dem, undersöka dem, studera Skriften och aktivt söka information både från sin organisation och från andra goda källor.

Kritiken som framkommer i svaren, att vissa frågor tystas ner eller att det skapas en tystnadskultur av rädsla för att såra, måste tas på allvar. Man ska givetvis ta hänsyn till varandra och på allt sätt trösta och hjälpa, men man måste också skilja mellan sak och person. Man ska i samtal om teologiska och etiska frågor inte ägna sig åt personpåhopp eller andra ovidkommande saker utan hålla sig till sakfrågorna. Det är grundläggande hyfs i diskussioner. Däremot kan man inte ta hänsyn till att någon kan bli sårad av att få sina argument kritiserade så länge det görs rättvist och kärleksfullt. Då skapas just en sådan ängslighet och tystnadskultur som vissa respondenter talar om. Mot varandra ska vi vara kärleksfulla, ödmjuka och barmhärtiga, men när det kommer till sakfrågor bör det vara högt i tak och råda ett generöst samtalsklimat.

Ett sådant klimat finns redan på flera håll i rörelsen, vilket också det märks i svaren. Det är inte varje respondent som har kritiserat ELM för slutenhet. Några har till och med kunnat ge uttryck för både öppenhet och slutenhet, men öppenheten verkar huvudsakligen ha upplevts i den mindre gemenskapen medan slutenheten har upplevts i den större. ELM:s ledning bör arbeta med hur man argumenterar för sina ståndpunkter och hur man går i dialog med dem som ifrågasätter och ställer frågor, men ansvaret ligger inte uteslutande på ledningen. Föreningarna, församlingarna och den enskilde har ett individuellt och ett gemensamt ansvar för vilken kultur man skapar i sina gemenskaper. ELM kommer ur väckelsen och väckelsens folk har i århundraden kallats för ”läsare”. Man har läst Skriften och goda teologer och på det viset blivit förankrad i den kristna tron med både hjärta och hjärna. Kanske har vi förlorat denna läsarkultur de senaste decennierna och därmed också blivit sämre förankrade intellektuellt och mindre rustade att ta diskussionerna? Oavsett hur det är med det, behöver varje ELM-are bidra om en förändring ska kunna ske.

Nästa problemkomplex som kommissionen vill diskutera berör frågor om förening, församling och andligt ledarskap i ELM-gemenskaperna. I enkätundersökningen och i ett par djupintervjuer tog flera respondenter upp behovet av att ELM måste vara tydligare i kyrkofrågan. Är ELM en förening, församling, komplement till Svenska kyrkan? Något eget? Särskilt gruppen 21-30 år uttrycker ett behov av att ”ha allt på samma ställe”, d.v.s. andlig gemenskap, förkunnelse, sakramentsförvaltning och ett tydligt andligt ledarskap, men även äldre respondentgrupper uttrycker samma önskan.

Den här frågeställningen är komplicerad på ett litet annat sätt än de andra frågorna som diskuteras i avsnitt 6.2. Den hör så nära samman med ELM:s historia och identitet, samtidigt som frågor om gudstjänstfirande gemenskap givetvis har starka teologiska rötter. För att kunna föra en meningsfull diskussion om framtiden vill kommissionen börja med att titta bakåt och beröra hur dessa frågor har behandlats tidigare i ELM:s historia. Det har skrivits en hel del om ELM:s historia tidigare, men av särskilt intresse för den här diskussionen är dokumentet ”ELM:s identitet” som antogs av ELM:s styrelse 2013.⁶²

6.2.4.1 Ett historiskt perspektiv: ”Bibeltrogna Vänner är ett missionssällskap och intet kyrkosamfund”

⁶² ELM:s styrelse, (2013). *ELM:s identitet*. Se not 21 ovan för mer relevant litteratur, samt Rune Imberg, Arthur Einarsson & Tord Gunnarsson (red.), (2011). *I Jesu spår: Evangelisk luthersk mission - Bibeltrogna vänner, 1911-2011*. Stockholm: BV-förlag.

Bibeltrogna Vänner, alltså nuvarande ELM, har aldrig haft för avsikt att vara ett eget samfund och har inte velat konkurrera med Svenska kyrkan. Frågan om dåvarande BV:s (icke-)kyrkliga identitet var så viktig att man i ett principuttalande från 1948, som återutgavs med kommentar av BV:s styrelse 1978, angav den som en av tre normerande principer för organisationen. De två första principerna rörde Bibeln som Guds ofelbara ord samt troheten mot den evangelisk-lutherska bekännelsen, men den tredje principen berörde hur man såg på sin organisations kyrkliga status. Vad styrelsen skrev då är intressant för den aktuella diskussionen och därför återges ett längre citat ur dokumentet.

En tredje normerande princip kan uttryckas sålunda: Bibeltrogna Vänner är ett missionsällskap och intet kyrkosamfund. Av det förut sagda [princip 2] är det klart, att det endast är evangelisk-lutherska missionsvänner, som är samlade i detta sällskap. På den punkten är vi noga. Men då det gäller kyrkliga frågor, så övar sällskapet ingen kontroll eller påverkan i vare sig den ena eller andra riktningen. Blott en person lever i trosförening med Frälsaren och omfattar den lutherska läroframställningen om hur människan kan bli salig, tror att Bibeln är Guds ord och för ett kristligt leverne, så är han hjärtligt välkommen i sällskapet. Han må sen vara, vad man kallar hög- eller lågkyrklig, ja, han må vara frikyrklig men dock ej baptist eller s.k. waldenströmare, ty de är icke lutherska. [...]

För den ej initierade kan det ligga nära till hands att förmoda debatter om statskyrka eller frikyrka vara vanliga inom Bibeltrogna Vänner, men sådana förekommer aldrig. Samtliga medlemmar respekterar principen, att organisationen är ett missionsällskap och intet kyrkosamfund. Propaganda för den ena kyrkliga inställningen eller den andra förekommer ej. Om någon gång ansatser till sådant visat sig, så har det alltid stannat blott därvid. Alla inser nämligen, att sådan propaganda blott söndrar och skadar det missionsarbete kring vilket man är samlad.⁶³

Några saker är särskilt intressanta i sammanhanget och värda att kommentera. Det har aldrig funnits några särskilt inträdeskrav för att bli medlem i BV. Det viktiga har varit den personliga tron och att man omfattar portalparagraferna i stadgarna om Bibeln och bekännelsen. Olika kyrkliga bakgrunder ryms i samma organisation så länge de är lutherska.

Även vid den här tiden pågick det diskussioner om förhållandet till Svenska kyrkan, som då var statskyrka, och hur trogen kyrkan egentligen var evangeliet och den evangelisk-lutherska bekännelsen. Vissa ville bilda fria lutherska församlingar som sångaren Oscar Ahnfelt hade förespråkade, medan andra menade att man borde vara kvar i Svenska kyrkan. Styrelsen menade dock att man inte försökte påverka varandra i någon riktning utan respekterade principen om att överlåta det kyrkliga till den enskildes samvete, vilket även framgår av BV:s 50-årsskrift som utgavs 1961. Där kommenterade man förutsägelsen, vid BV:s bildande, att sällskapet snart skulle spricka på grund av interna spänningar i bland annat kyrkofrågan:

Att denna differens [i kyrkosynen] aldrig åstadkom någon söndring inom B.V., berodde tydligen därpå att frågan under broderliga samtal inom den ledande kretsen penetrerades. Man kom därvid överens om att respektera varandra och att icke göra den kyrkliga frågan till något schibbolet [en fråga som särskiljer de rätta från de falska, se Dom. 12:4-6]. Man var även fullt enig därom, att Bibeltrogna Vänner skulle vara ett missionsällskap och intet kyrkosamfund. Detta har också fasthållits obrottsligt under alla de gångna åren.⁶⁴

⁶³ Principuttalden 1978, Missionsällskapet Bibeltrogna Vänner styrelse, s. 9.

⁶⁴ Axel B. Svensson, (1961). *Missionsällskapet Bibeltrogna vänners historia under tiden 1911-1961*. Stockholm: Bibeltrogna Vänner, s. 62.

Citaten ur Principuttalandet respektive BV:s 50-årsskrift är skrivna av sällskapets ledare vilket gör det svårt att veta om citaten endast uttrycker ledarnas uppfattning eller om det verkligen fanns bred uppslutning bakom principerna, men att principen om BV som missionssällskap och inte kyrkosamfund upprepades i Principuttalandet 1948, 50-årsskriften 1961 och i återutgivningen av Principuttalandet 1978 talar ändå för att det var en princip som hade förankring i rörelsen.

Den tredje intressanta iakttagelsen med anledning av citatet ur Principuttalandet är att missionsarbetet skulle bli lidande om man fokuserade på kyrkliga frågor. Det säger indirekt att BV såg missionsuppdraget som sin viktigaste kallelse och att kyrkliga frågor var underordnade. Där anar kommissionen en tydlig förändring under de senaste decennierna så att de nationella och lokala verksamhetsfrågorna har blivit viktigare än missionen. Resultatet i fråga 29 pekar också i den riktningen där utlandsmissionen inte ens hamnar bland topp fem viktigaste frågor för ELM:s framtid men mission i Sverige anses vara den viktigaste.

Självförståelsen som missionssällskap påverkade bland annat hur man organiserade sina huvudsamlingar.⁶⁵ På sina håll har samlingen varit en söndag förmiddag, på andra platser har man samlats på eftermiddagen, och på ytterligare någon plats har man samlats en lördag kväll. Ofta har det förekommit flera träffar i veckan, både för vuxna och för unga. Fokus i huvudsamlingen har alltid varit på Ordets förkunnelse och samlingarna har inte sällan kallats för ”möte” snarare än ”gudstjänst”. En vanlig ”liturgi” har varit sång, inledning med en kortare bibelutläggning, predikan, sång och avslutande bön. Predikningar har inte sällan kunnat vara omkring 45 minuter långa.

Sakramenten har ibland förvaltats självständigt i vissa missionsföreningarna, oftast inom ramen för en så kallad ”nattvardsförening”, och då har föreningen utsett en ur gemenskapen att tjäna som sakramentsförvaltare. De samlingarna har, av respekt för just kyrkopincipen, hållits utanför missionsföreningens huvudsamling och det har aldrig gjorts något väsen av saken. I övrigt har man huvudsakligen låtit Svenska kyrkan ombesörja de kyrkliga riterna som vigsel och begravning.

6.2.4.2 Förening eller församling?

Kommissionen tycker sig se en förändring i missionsföreningarnas självförståelse över de senaste decennierna. En av de djupintervjuade (se fråga 27) berättade om hur denne i sin uppväxt hade kommit till slutsatsen att ELM är bra på mission och att nå nya människor, medan Svenska kyrkan är bra på att vara församling och förvalta sakramenten. Iakttagelsen är givetvis personlig för respondenten, men den stämmer väl överens med den självförståelse som framkommer i de ovan refererade normerande principerna. I praktiken är det emellertid bara på ett fåtal ställen som den här verksamhetsformen fortfarande är aktiv, medan de flesta föreningarna har antagit mer eller mindre församlingsliknande strukturer. Man kan diskutera om det är bra eller dåligt, men oavsett vilket så kan man konstatera att så är fallet.

Det är på många sätt en naturlig utveckling. Det har alltid funnits ett kluvet förhållande mellan väckelsefolk och etablerade kyrkliga strukturer, vare sig det handlar om ökenfäderna i senantikens Egypten, förnyelserörelserna i klostren omkring 1000-talet, reformationerna på 1500-talet eller folkväckelsen på 1800-talet. Den kluvenheten är fortfarande levande inom ELM där troheten till bekännelsen överlag är mycket viktigare än troheten till en institution. Därför har missionsvänner generellt sett bara känt lojalitet till och varit engagerade i sin geografiska svenskkyrkliga församling i den mån som man upplevt en andlig gemenskap i tro och bekännelse. I praktiken har det gjort det allt svårare för missionsvänner att ha ett aktivt engagemang i Svenska kyrkan de senaste

⁶⁵ Det är, i det här sammanhanget, värt att komma ihåg att de normerande principer som angavs i principuttalandet bara var en sammanfattning av vad som redan var allmänt vedertaget i rörelsen.

decennierna, och missionsföreningen har i praktiken blivit ens församling. När åren går och missionsföreningen är ens enda gudstjänstfirande gemenskap, är det naturligt att frågan efter hand infinner sig: varför inte fullt ut vara en församling, med sakramentsförvaltning, när vi i praktiken fungerar som en?

På flera håll i ELM har den här förändringen helt enkelt skett, utan att ELM på riksnivå har försökt leda i någon riktning vilket har gett upphov till stor variation bland föreningarna. Föreningen i Eket har möten på söndagseftermiddagar, föreningen i Malmö har gudstjänster på söndag förmiddag och en anställd predikant, föreningen i Falketorp har möten på lördagskvällar och föreningen i Umeå är dubbelansluten till både ELM och Missionsprovinsen och är fullt ut en församling. Spretigheten skulle kunna uppfattas som flathet eller ouppmärksamhet från ELM:s ledning, men det är mer troligt ett uttryck – medvetet eller omedvetet – för principen om att inte driva en viss linje i kyrkliga frågor. Föreningarna har en hög grad av autonomi och ELM har alltid varit en gräsrotsrörelse. De enskilda föreningarna och regionala organisationerna fanns före Bibeltrogna Vänner och anslöt sig till organisationen när den bildades 1911. Det var inte riksorganisationen som kom först och sedan bildade föreningarna.⁶⁶ Utöver principen om frihet i kyrkliga frågor är gräsrotsmentaliteten en viktig förklaring till varför det kan finnas en sådan spretighet inom ELM. Missionsuppdraget och bekännelsen har varit det överordnade och det organisatoriska har kommit i andra hand.

Men det är också värt att lägga märke till att de enskilda föreningarna i sin tur har respekterat frihetsprincipen. Man har utifrån sina egna lokala förutsättningar funnit lösningar som tjänar den lokala gemenskapen på bästa sätt, men man har sällan kampanjat för att andra föreningar borde göra på samma sätt. Det har visserligen skapat en bredd och en spretighet i rörelsen, men det har samtidigt låtit varje förening växa och verka utifrån sina lokala förutsättningar.

I ett av processamtalen lyfte ELM:s förre missionsledare Erik J Andersson fram "kravet på enhet i kyrkofrågan" som ett hot för ELM. I ett fördjupande samtal förklarade han att ELM:s historia vittnar om hur krav på likriktning i kyrkofrågan alltid har lett till splittring och inte till positiv tillväxt.⁶⁷ ELM har, som det tidigare har beskrivits, sitt existensberättigande i missionen och bekännelsen och Erik J Andersson menade att missionsföreningen är något annat än församlingen eller något större än församlingen, men inte något mindre. Han lyfte också att etablerade kyrkor historiskt sett har varit svaga i missionen, och ELM-sammanhang som omvandlats till kyrkor har blivit svagare i missionsengagemang. Man behöver skilja på vad man önskar för egen del och vad man tycker att andra ska göra.

Mot den här bakgrunden hyser kommissionen vissa farhågor för att det skulle skapa mer söndring än sammanhållning i rörelsen om ELM på riksnivå skulle börja driva en viss linje i fråga om förening, församling och andligt ledarskap. Samtidigt visar undersökningens resultat på att människor faktiskt lämnar ELM på grund av spretigheten och den upplevda otydligheten i frågan. Kommissionen fick, enligt den andra punkten i direktivet, i uppdrag att "identifiera nyckelfaktorer och skeenden som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM", och här tror kommissionen att ELM:s ledning har ett särskilt utmanande faktum att förhålla sig till. I en bemärkelse verkar det som att ELM riskerar förlora människor hur man än gör: om man driver en

⁶⁶ För korta sammanfattningar, se bl.a. kapitel tre i dokumentet *ELM:s Identitet* (2013) men också s. 4 under rubriken "Var finns makten?" i utvärderingen av omorganisationen som genomfördes 2005, ELM:s styrelse, (2016). "ELM:s omorganisering 2005", tillgängligt från: https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2016/06/utvardering_omorganisation.pdf Senast hämtad: 2021-08-06. Annars kan man med fördel läsa någon av jubileumsskrifterna för de olika organisationerna där historien behandlas.

⁶⁷ Samtal med Erik J Andersson, 2021-05-05.

specifik linje riskerar man stöta bort vissa, främst redan aktiva ELM-are, och om man inte driver en linje riskerar man att stöta bort andra, främst unga vuxna som söker ett ”komplett” andligt hem.

Utmaningen har troligtvis accentuerats de senaste decennierna när många föreningar i praktiken har blivit mer församlingslika samtidigt som det har saknats en tydlig och kontinuerlig kommunikation av ELM:s identitet och vision.

I det här sammanhanget är det intressant att närmare undersöka resultatet i fråga om förening/församling och se om det finns skillnader beroende på respondenternas andliga bakgrund respektive nuvarande engagemang (se tabellen i fråga 29 ovan).

Man skulle kunna kommentera flera saker i sammanställningen, men kommissionen väljer att begränsa sig i sina kommentarer. Överlag menar respondenter som vuxit upp i ELM att frågan är viktig, oavsett deras engagemang idag (kolumner B-D), men sett till samtliga grupper är det främst de som idag är aktiva i ELM som rankar frågan högt (kolumner B, E och H). Minst viktig menar respondenterna i kolumner G och J att frågan är, d.v.s. de som delvis eller inte alls har vuxit upp i ELM och idag inte är aktiva i ELM. Bland de som är uppvuxna och aktiva i ELM är åldersgrupperna 21-30 och 31-50 starkast representerade. 11 av 24 respondenter i gruppen 21-30 menar att frågan hör till ELM:s tre viktigaste.

Utöver dessa resultat är det värt att lägga märke till respondenterna i åldersgruppen 21-30 år som inte har vuxit upp i ELM men idag är aktiva: 4 av 9 menar att frågan hör till en av ELM:s tre viktigaste. Om man ser till utfallet bland dem som delvis har vuxit upp i ELM och delvis är aktiva idag har 4 av 13 angett att frågan hör till en av ELM:s tre viktigaste frågor.

Slutsatsen kommissionen drar av den här redovisningen är att frågan om förening/församling är särskilt viktig för dem som idag är aktiva i ELM och särskilt om dessa hör till åldersgrupperna 21-30 eller 31-50 år. Det är intressant att ställa det här resultatet i relation till resultatet av fråga 31, om varför människor har valt att lämna ELM. Som framgick av redovisningen av fråga 31 i rapporten hamnade frågan om förening/församling på plats 8 av 10 orsaker till att respondenterna hade valt att lämna ELM, och det var bara åldersgrupperna 31-50 och 51-65 som var representerade. Det skulle kunna tyda på att frågan visserligen är viktig för de yngre men inte tillräckligt viktig för att man ska vilja lämna ELM på grund av frågan. Det skulle mycket väl kunna vara så att svarsalternativen ”Hittat annan gemenskap” och ”Teologiska invändningar” inkluderar frågan om förening/församling, men det kan kommissionen inte med säkerhet veta utifrån det undersökta materialet.

Kommissionen menar att ELM:s ledning, i stället för att välja mellan att antingen driva en specifik linje eller vara tyst i frågan, bör söka en tredje väg framåt som går genom att förtydliga vad som särskiljer ELM och så att säga ”odla sin särart”. Kommissionen tror att principen om frihet i kyrkliga frågor också fortsättningsvis bör respekteras och att ELM:s ledning inte bör driva föreningarna i en viss kyrklig riktning. I det avseendet bör den organisatoriska spretigheten tillåtas växa. Däremot måste ELM:s ledning motverka upplevelsen av otydlighet. Det finns historiska och teologiska skäl till varför ELM ser ut som det gör, och dessa skäl behöver förtydligas och kommuniceras. I slutet av citatet ur BV:s principdokument motiverades friheten med hänvisning till missionsuppdraget, och tillsammans med lojaliteten mot Skriften och bekännelsen har ELM redan vad som behövs och behöver inte uppfinna sig själv på nytt.

I det tidigare refererade identitetsdokumentet beskriver man hur en människas och en organisations identitet inte bara formas av hur man *vill* vara utan också av ens historiska bakgrund. Historien är

högst närvarande i ELM:s identitet och är en viktig förklaring till spretigheten. I stället för att eftersträva likformighet och därmed riskera splittring menar kommissionen att ELM:s ledning bör arbeta med hur man kan bättre framhäva ELM:s unika ställning som fristående missionsorganisation. Då finns det utrymme för föreningarna att organisera sig på det sätt som bäst passar de lokala omständigheterna och bäst tjänar den överordnade visionen: att människor ska få lära känna Herren Jesus – i hemlandet lika väl som i utlandet.

6.2.4.3 Andligt ledarskap i missionsföreningarna inklusive kvinnligt ledarskap

Ett oförutsett, men intressant, resultat av diskussionen om medlemsstatistik och föreningstillväxt var de tydliga tecknen på att en anställd predikant eller engagerad ELU-anställd kan ha positiv betydelse för föreningens tillväxt (se 6.1.3 ovan). Det resultatet har betydelse för den aktuella diskussionen om förening/församling. Man kan inte av de redovisade resultatet dra slutsatsen att den förening som vill växa bör gå mot att bli en församling. Däremot verkar mycket tyda på att en anställd, som är starkt förankrad i den lokala gemenskapen, har en positiv inverkan på gemenskapens tillväxt. Om man ser till de föreningar som kommissionen nämner i avsnitt 6.1.3 har de alla valt olika former för sina anställningar: några har anställt en predikant med tydligt ledansvar, någon har anställt en medarbetare, någon en pastor, någon har inte haft en egen anställd men en ELU-anställd placerad i sin förening. Det tyder på att titeln eller funktionen för den anställda inte är det viktigaste utan dennes förankring i gemenskapen och förmåga att samla upp och leda människor till den gudstjänstfirande gemenskapen.

I enkätundersökningens två frågor som handlade om trosutveckling (fråga 16) och avgörande faktorer för att stanna kvar i tron (fråga 22) var det ett flertal respondenter som tog upp vikten av förebilder och ledare i ungdomsgrupp, förening, etc. Dessa förebilder kan mycket väl vara anställda, men behöver inte vara det.

Kommissionen har inte alldeles enkelt att avgöra vilket råd man vill ge styrelse och missionsföreningar i den här saken. Det verkar onekligen komma positiva effekter av en anställd i gemenskapen, men det finns samtidigt en risk att en anställd tar över det ideella engagemanget om man inte är vaksam och då förlorar missionsföreningarna något av sin själ. ELM är en lekmanorganisation och utan det starka ideella engagemanget skulle något outhärligt i identiteten gå förlorat. Kommissionen menar att det går att kombinera en anställning med ett starkt ideellt engagemang, men för att lyckas med det måste det finnas en målmedvetenhet i den lokala styrelsens planering.

Kommissionen skulle dessutom vilja komplettera frågan med ett annat perspektiv. Svenska kristna är präglade av århundraden med först en romersk-katolsk kyrka och sedan en svensk statskyrka. Båda organisationerna är episkopala och hierarkiska, d.v.s. att de leds hierarkiskt av en påve eller ärkebiskop och därefter underlydande. Därför är det lätt tänkt att lösningen på frågan om andligt ledarskap är en pastor, men det finns andra alternativ. Det som ligger närmast till hands sett till ELM:s lågkyrkliga bakgrund är någon sorts äldsteråd där man särskiljer det teologiska ansvaret från styrelsens mer övergripande administrativa ansvar och ger det till en mindre grupp väl betrodda män. Ett sådant råd kan med fördel inrättas i varje missionsförening oavsett kyrkosyn eftersom missionsföreningarna i sina stadgar har teologiska principer som sina viktigaste verksamhetsprinciper. Det skulle bidra till att tydliggöra det andliga ledarskapet i föreningarna utan att dra i någon särskild riktning i kyrkofrågan. Ett äldsteråd skulle inte heller stå i motsats till en anställd.

När det gäller frågan om ledarskap kom också frågan om manligt och kvinnligt ledarskap upp i enkätundersökningen, djupintervjuer och processarbete. Utifrån fråga 31 verkar det inte som att

frågan om manligt och kvinnligt ledarskap hör till de viktigaste orsakerna till att människor lämnar ELM, men när man bryter ner resultatet på åldersgrupper ser man att nästintill samtliga respondenter hör till åldersgruppen 21-30 år. Det resultatet måste ELM:s ledning ta på allvar. Det är nödvändigt för ELM att man kan behålla unga vuxna och det här är uppenbarligen en viktig fråga för dem, vilket även framgår av fråga 29 där man sticker ut bland respondenterna.

Det här är en utmaning för rörelsen och dess sammanhållning. Som kommissionen har varit inne på tidigare behöver ELM:s ledning lyssna på dem som har frågor, tydligare förklara sin hållning och tillåta ett öppet samtal i frågan. Men det kräver också att de som har frågor, oavsett ålder, bidrar till att skapa de samtal som behövs. Det kan handla om att skicka en fråga till ELM:s Läroråd eller att bjuda in företrädare för organisationen till samtalskvällar och dylikt.

6.2.5 Missionen i Sverige och utomlands

Ett av undersökningens mest överraskande resultat, i alla fall för kommissionen, var att missionen i Sverige rankades som den viktigaste framtidsfrågan bland samtliga åldersgrupper utom den allra yngsta samtidigt som utlandsmissionen inte ens hamnade på topp fem. Resultatet ger skäl till reflektion och samtal. Man har alltid talat om utlandsmissionen i ELM men inte om sverigemission på samma sätt, och det gör man inte nu heller. Indirekt kan man avläsa prioriteringen mellan inre och yttre mission genom att titta på hur stor andel av de totala kostnaderna som föreslogs i den senaste verksamhetsplanen: Nämnden för utlandsmission tar totalt 52 % av de totala utgifterna i anspråk jämfört med Nämnden för mission i Sverige som tar knappt 7 % i anspråk.⁶⁸ Detta skulle kunna betyda att riksstyrelsen prioriterar utlandsmissionen på sverigemissionens bekostnad medan medlemmarna önskar se det motsatta, men kommissionen är inte helt säker på att det är så resultatet bör tolkas. Kommissionen tror att det snarare har funnits en (outtalad?) överenskommelse mellan riksorganisation och föreningar om att det är riksorganisationens ansvar att kalla och sända missionärer till utlandet och predikanter till Sverige, medan det är de enskilda missionsföreningarnas och de regionala organisationernas ansvar att sköta den inre missionen. Missionsföreningarna och de regionala organisationerna har på många olika sätt, inte minst ekonomiskt, stöttat riksorganisationen i yttremissionen men rörelsens gräsrotskaraktär har medfört att man inte har efterfrågat ett motsvarande stöd i inremissionsarbetet.

I det föregående problemkomplexet – om förening, församling och andligt ledarskap – reflekterade kommissionen över ett eventuellt skifte i missionsföreningarnas självförståelse, från missionsförening till mer församlingsliknande gemenskaper. Kommissionen kan än en gång inte säga något med säkerhet, men det faktum att missionen i Sverige rankas så mycket högre än utlandsmissionen pekar på att en liknande mentalitetsförändring har skett. Kommissionen har inte uppgifter om hur medlemmarna har prioriterat de båda verksamhetsgrenarna tidigare och kan därför inte säga något om en eventuellt förändring över tid. Oavsett vilket finns det mycket att reflektera över för både ledning och medlemmar. Kommissionen vill bidra med några perspektiv i det följande.

⁶⁸ ”Styrelsens förslag till Verksamhetsplan 2022”, s. 31. Tillgängligt från: <https://www.elmbv.se/wp-content/uploads/2021/04/Handlingar-infor-ELMs-arsmote-i-Orkelljunga-2021.pdf> Senast hämtat: 2021-08-09. Om man räknar in tidningsverksamheten som en del av sverigemissionen, vilket inte alls är orimligt, blir dock förhållandet annorlunda. Tidningsnämnden står för ca 25 % av de totala kostnaderna.

6.2.5.1 Har äldre verksamhetsformer blivit ersatta?

Kommissionen vill börja med iakttagelsen att mission i Sverige har varit en del av ELM-sfärens verksamhet under alla år, om än kanske på lite andra sätt. Det är därför inte förvånande eller något främmande att inremissionen hamnar högt upp i listan. De kanske viktigaste forumen för mission i Sverige har varit de många tältmötena och stugmötena där evangeliet har tagits till grannskapet och till hemmet, men idag har dessa verksamhetsformer i hög utsträckning dött ut utan att något annat har tagit över på samma sätt. Det kan kanske förklaras till en del med att verksamhetsformerna förlorade sin evangeliserande karaktär och blev ”mer av samma” i stället för att vara direkt riktat till icke-kristna, men inte desto mindre har verksamheterna försvunnit.

Kommissionen är dessutom av uppfattningen att antalet predikotillfällen i Sverige har minskat de senaste decennierna. Det har inte varit ovanligt att föreningarna har haft både en och två offentliga samlingar med predikan utöver huvudsamlingen, men också de tillfällena har generellt sett blivit färre de senaste åren.

En predikan är givetvis inte det enda evangelisationsmedlet, kanske inte ens det främsta, och att predikotillfällena är färre behöver inte betyda att evangelisationen har minskat. Den kan ju fortsätta i hemgrupper, podcasts, Alpha-grupper med mera, och många föreningar har arbetat aktivt med att starta nya samlingar som samlar människor kring Jesus. Det är kommissionen medveten om och positiv till, men i ELM:s lågkyrkliga lutherska fromhet är predikan, tillsammans med Bibeln, det kanske främsta medlet för Gud att möta människor genom. Det är säkert många ELM-are som minns många och långa predikningar från barndomen med viss ”hatkärlek”, och visst är det bra att predikningarna kompletteras med andra pedagogiska verktyg och blir mer lättillgängliga, men det är inte bara en praktisk förändring som har skett när predikningarna har blivit färre utan också en teologisk.

Kommissionen håller det alltså för troligt att predikotillfällena har varit fler tidigare, både i själva missionshusen och i tält- och stugmöten, men att föreningarna i högre grad har ställt om verksamheten de senaste decennierna så att veckans predikan är söndagspredikan. Trots sina eventuella brister hade tält- och stugmötena en annan karaktär än missionsföreningens huvudsamling som är och ska vara mer riktad inåt, mot de troende. Konsekvensen av att dessa verksamhetsformer har försvunnit är att missionsföreningarna åtminstone i den bemärkelsen har blivit mera inåtvända. Kommissionen avser inte att värdera eller kritisera föreningarna utan bara att beskriva. Kommissionen är samtidigt väl medveten om att inte minst tältmötena uppstod i ett Sverige som såg ganska annorlunda ut jämfört med dagens och att det sällan är framgångsrikt att hålla fast vid något bara för att man alltid har gjort så.

Man bör i sammanhanget reflektera över hur förändringar i samhället hör samman med förändringar i missionsvännerna. Återigen vill inte kommissionen värdera eller kritisera utan bara reflektera. Kan det vara så att man inte bara har sett att samhället har förändrats och att tältmötena inte fyller samma funktion som tidigare, utan att man också har uppskattat att man har fått mer tid över till familj och fritid? Kan detsamma gälla predikotillfällen vid mitt-i-veckan-samlingar?

6.2.5.2 Vem har bollen?

En viktig fråga att fundera över i sammanhanget är vem som egentligen ”har bollen” när det gäller missionen. Är det riksstyrelsen eller är det missionsföreningarna? Eller är det måhända båda tillsammans? Den föreliggande enkätens avsändare är ytterst ELM:s styrelse, och det är till riksstyrelsen som kommissionen ska avlägga sin rapport med förslag på hur ledning och riksstyrelse bör gå vidare, så när fråga 29 formulerades: ”Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s

framtid?" är det naturligt att "ELM" tolkas som riksorganisationen. Det talar för att bollen ligger hos riksstyrelsen i ELM. Samtidigt menar kommissionen att hela ansvaret inte ligger hos riksstyrelsen, och att det inte heller är så ELM fungerar.

Det har alltid varit riksstyrelsen som har kallat och sänt missionärer och föreningarna har skött sina verksamheter utan direkt inblandning från riksorganisationen. Men frågan är om man inte kan säga att riksorganisationen faktiskt har kompletterat missionsföreningarnas arbete genom att sända ut Sverige-missionärer under lång tid – så kallade provinsombud och resepredikanter. På BV:s expedition gjorde man upp program för månadsturer på hur predikanter skulle ge sig ut på en predikoresa som ofta varade i flera veckor, inte sällan med 5-6 predikningar per vecka, och på det viset nådde man långt in i byarna och hemmen. ELM hade dessutom flera predikanter anställda som på hel- eller deltid verkade som resepredikanter och på det viset i praktiken fungerade som en sorts sverigemissionär. De sista resepredikanterna blev uppsagda 2006-2007 när ELM kämpade med en svag ekonomi och sedan dess har inte konceptet blivit återupptaget.

Riksstyrelsen ersatte inte månadsturer och resepredikanterna med andra typer av verksamheter utan lät dem dö ut. På liknande sätt som samhällsförändringarna troligtvis kom ifatt tältmötena, blev troligtvis månadsturer och resepredikanterna upphunna av tiden. Kommissionens medlemmar har själva erfarenhet av att det inte är så enkelt att samla föreningsmedlemmarna till samlingar mitt i veckan och om inte så många kommer finns det till slut inte skäl att fortsätta planera för t.ex. månadsturer. Vad gäller resepredikanterna satte till slut ekonomin stopp för tjänsten och ELM:s ekonomi har ännu inte blivit så stark att det skulle gå att återanställa resepredikanter även om det fanns en efterfrågan på det. Men på liknande sätt som de nedlagda tält- och stugmötena fick till konsekvens att de utåtriktade predikotillfällena blev färre, har de försvunna månadsturer och resepredikanterna inneburit att riksorganisationen har förlorat några verktyg i sin sverigemission och att allt ansvar i praktiken har hamnat på missionsföreningarna, missionsgårdarna, de regionala organisationerna och ungdomsorganisationen ELU.

Det historiska perspektivet är intressant eftersom det påminner om att sverigemissionen har funnits med i ELM under många år även om man inte har talat om verksamhetsgrenarna på det viset. På 2010-talet har ELM riks arbetat med frågor som rör sverigemissionen främst genom projektet "På nya platser" som har syftat till att uppmuntra och inspirera missionsföreningarna till att starta nya gemenskaper. Det har dock inte startats några nya gemenskaper via satsningen och den är sedan några år tillbaka inte längre aktiv.

Man skulle kunna reagera på en aspekt av undersökningens resultat, nämligen att "nyplantering" och "diakoni" hamnar så långt ner i listan. Borde inte de hamna högre upp om sverigemissionen är så viktig, skulle man kunna fråga sig, och tyder inte detta på en inkonsekvens hos respondenterna? Svaret skulle kunna vara både ja och nej. Respondenterna har bara ombetts lämna tre svar och det går inte att veta hur många som tänkte att "nyplantering" och "diakoni" hör samman med "mission i Sverige" och därför valde bort de svarsalternativen. Om man slår samman de tre svaren med varandra, eftersom samtliga hör samman med mission i Sverige, har i så fall 29 % av respondenterna valt att prioritera mission i Sverige. Det är en möjlig tolkning av resultatet.

En annan möjlig tolkning är man förknippar "mission i Sverige" med den individuella evangelisationen eller föreningarnas utåtriktade verksamhet men att man faktiskt inte tycker att nyplantering är så viktigt – eller att man inte själv skulle vilja engagera sig i det. Kommissionen kan bara spekulera men påminner sig om att ELM riks gjorde en satsning under några år på 2010-talet med projektet "På nya platser" där man inspirerade och uppmuntrade till att på olika sätt starta nya gemenskaper, men inga nya gemenskaper startades. Det skulle kunna tyda på att respondenterna

anser saken vara viktig men att ”någon annan” bör ta hand om det. Kan det vara så att vi, generellt sett, har det så bra i våra föreningar och församlingar att vi inte vill bryta upp för att starta nytt? Mission kan inte ske utan uppoffringar och kanske behöver vi vänja oss vid tanken på att det är just jag som har en kallelse till att starta en ny gemenskap.

”Tältmakarmission”, alltså att man har sin försörjning genom ett ”vanligt” jobb för att kunna arbeta med missionen oavlönat, har alltid varit viktigt i missionsarbetet – tänk bara på hur Paulus arbetade – och det är troligtvis vägen framåt för ELM. Det finns inte ekonomi för att anställa sverigemissionärer, vare sig i riksorganisationen eller i föreningarna, men det behöver kanske inte göra så mycket. Om vi ska kunna nå nya människor måste vi ju skapa relationer till dem och arbetsplatsen är en naturlig utgångspunkt. Om ELM ska komma vidare i sverigemissionen är det viktigt att riksorganisationen arbetar aktivt med saken.

Frågan om vem som ”har bollen” är viktig – inte minst för ELM:s styrelse och ledning som ska ta hand om resultatet av den här undersökningen. Svaret i enkäten tyder på att respondenterna vill att riksorganisationen ska prioritera sverigemissionen. Samtidigt påminner sig kommissionen om att uppslutningen kring de satsningar som har gjort har varit lite blandad. De olika organisationerna vittnar om att det är svårt att få tag i ledamöter till Nämnden för mission i Sverige, ”På nya platser” tog inte fart, och mycket av det fantastiska arbete som sker i ELM-sfären sker inom ramen för föreningarna och/eller missionsgårdarna utan riksstyrelsens inblandning. Med sin starka gräsrotskaraktär blir det sällan bra när riksstyrelsen lägger sig i vad föreningarna uppfattar som sina angelägenheter, och kommissionen har svårt för att se hur ELM:s styrelse och ledning skulle kunna arbeta med sverigemission utan att göra det genom föreningarna. ELM:s styrelse och ledning behöver troligtvis göra en djupare undersökning av just den här frågan för att hitta rätt väg fram.

6.2.5.3 Har utlandsmissionen spelat ut sin roll?

Till sist ska frågan om utlandsmissionens roll i det framtida ELM tas upp. Även om kommissionen skulle ha fel i sitt antagande om en (outtalad) överenskommelse mellan riksorganisation och föreningar om att riksorganisationen arbetar med utlandsmissionen med stöd från föreningarna, medan föreningarna tar ett huvudansvar för inremissionen, tror kommissionen att resultatet visar på ett skifte som har skett i rörelsen över de senaste decennierna. Skiftet har dels skett i medlemmarnas medvetande, så att utlandsmissionen inte längre bedöms vara lika viktig, dels i riksorganisationen, i den bemärkelsen att man idag har många färre utsända jämfört med för fyrtio år sedan. Kan detta, som en som djupintervjuades sa, vara ett symptom på något i tiden? Har vi kristna i det sekulariserade Sverige blivit bekväma och individualistiska så att vi inte går utanför oss själva och tar missionsuppdraget på allvar, både i Sverige och utlandet?

Man kan ägna mycket kraft åt att fundera över vad som har orsakat (den förmodade) mentalitetsförändringen i ELM, men i just det här fallet menar kommissionen att ELM:s styrelse och ledning inte bör ägna för mycket tid åt varför-frågan. Missionsuppdraget har inte med kultur, tradition och historia att göra utan kommer direkt från Herren Jesus som sa: ”Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar!” (Matt. 28:18-19.) Missionsbefallningen inkluderar givetvis mission i Sverige men den är större än så. Både i Matteus 28 och i andra bibeltexter talar Jesus om att evangelium ska nå *alla folk* vilket innebär att kyrkan hela tiden behöver röra sig framåt, till nya platser och nya folkslag, och uppdraget är akut. Människor går evigt förlorade när de inte får höra evangelium och möta Jesus Kristus.

I det evangeliska ekumeniska dokumentet ”Lausannedeklarationen”, som antogs vid ett stort möte om världsevangelisation i Lausanne 1974, sammanfattade evangeliska kristna från 150 länder missionsuppdragets kallelse och brådska. Redan då påpekade man vikten av att nå till alla de folk

och länder som ännu aldrig har fått höra evangelium, och man betonade att evangelisation handlar om ”att sprida de goda nyheterna att Jesus Kristus dog för våra synder och uppstod från de döda enligt Skrifterna, och att han som den regerande Herren nu erbjuder syndernas förlåtelse och Andens frigörande gåva till alla som omvänder sig och tror”⁶⁹. Detta är fortfarande den kristna kyrkans uppdrag.

Frågan om mission i Sverige och i utlandet är därför inte en prioriteringsfråga eller intressefråga. Det är en teologisk fråga som måste besvaras teologiskt. Missionen till de onådda är inte ett särintresse för vissa utvalda utan Guds uppdrag till sin kyrka och därmed varje enskild kristens uppdrag. Det är därför kommissionens uppfattning att ELM:s styrelse och ledning måste arbeta med att ”få med sig medlemmarna på tåget”. Att prioritera ned utlandsmissionen till förmån för sverigemissionen vore dels att avvika från sin identitet som missionsorganisation, dels och främst att svika uppdraget från sin Herre. Här gäller verkligen att göra det ena utan att försumma det andra.

Missionen till de onådda är en ny tanke i ELM, och egentligen inte bara i ELM, utan mer generellt i den breda kristenheten. Den amerikanska organisationen ”Joshua Project”⁷⁰ arbetar med att sammanställa information om onådda folkgrupper för att uppmuntra till församlingsplantering och pionjärmission bland dessa folk. Deras data visar att merparten av världens onådda folkgrupper bor i Indien och i muslimska majoritetsländer, främst i Asien men också i Afrika. Men förhållandet mellan antalet missionärer som sänds till redan missionerade folkgrupper och till onådda folkgrupper är 30-1, d.v.s. för varje 1 missionär som sänds till onådda regioner sänds det 30 missionärer till redan nådda regioner.⁷¹ Det är en märklig prioritering när man tänker på saken.

Genom sin verksamhet i Östafrika och Peru bidrar ELM i en mening till snedfördelningen i missionsprioriteringarna, men genom beslutet ett gå till ett muslimskt land i Främre Asien har ELM tagit ett viktigt steg i en ny riktning. Kommissionen uppmuntrar ELM:s styrelse och ledning att fortsätta reflektera över hur man ska använda sina resurser i utlandsmissionen så att man allt mer prioriterar de onådda. Styrelse och ledning bör nog, redan i uppstartsfasen av ett nytt missionsarbete, fundera över hur ett avslut ska se ut. Det kan låta kontraintuitivt att tänka på avslut i en uppstart, men kommissionen ser en viss risk för att man ”fastnar” i en verksamhet ju mer man investerar tid och resurser i den och att det kan vara svårt att lämna och gå vidare om man inte från början har en plan för hur en avveckling ska ske. Missionsarbete är givetvis ett långsiktigt arbete, men man bör göra avvägningar mellan behovet av att nå vidare och utmaningarna med att avsluta ett arbete som har pågått i decennier.

⁶⁹ Lausannedeklarationen, 1974, § 4. Tillgänglig från: <https://www.sea.nu/om-oss/lausannedeklarationen/> Senast hämtad: 2021-08-10.

⁷⁰ www.joshuaproject.net Senast hämtad: 2021-08-10

⁷¹ Se deras informationsfilm, Joshua Project, 2019, ”Remaining Mission Task Video (simple text version)”. Tillgänglig på: <https://www.youtube.com/watch?v=6ZQDJNUOty4&t=394s> Senast hämtad: 2021-08-10.

6.3 Fallstudien

Fallstudiens två enkäter hade inte så många respondenter, främst på grund av att målgruppen var mycket mera begränsad, vilket är viktigt att komma ihåg i den följande diskussionen. Av de tre satsningarna, i Göteborg och Malmö och Helsingborg, är det bara satsningen i Malmö som ser ut att leva vidare på lång sikt. Kommissionen tror att det som särskiljer nystarten i Malmö från de andra två projekten är dels den lokala förankringen, dels tydligheten både i ledarskap och i vad man skulle göra.

Nystarterna i Göteborg och Helsingborg verkar ha lidit av ett par olika problem. Dels har det funnits en oklarhet i kommunikationen mellan lokalt engagerade och de som har tagit initiativet, dels har det funnits en oklarhet i vad för någonting det är man har startat. Kommissionen får intrycket att man i Helsingborg har tagit flera initiativ som i sig själva har varit och fungerat bra – särskilt språkcaféet men också gatuevangelisationen – men att de verksamheternas koppling till en gudstjänstfirande gemenskap verkar ha varit svårare att få till. Vad gäller just den gudstjänstfirande gemenskapen i Helsingborg verkar det som att alla engagerade har haft delvis olika föreställningar om vad det egentligen är man vill åstadkomma, och det går inte att frigöra sig från intrycket att ottydligheten har hämmat tillväxten. Kommissionen tror dessutom att det har påverkat nystarten negativt att det inte har funnits initiativtagare till projektet som har bott i Helsingborg, varit aktiva i den kristna gemenskapen och på så vis kunnat skapa en positiv rörelse inåt gemenskapen.

Underlaget avseende Göteborg är väldigt begränsat, men utifrån den information kommissionen har verkar det inte ha funnits något starkare lokalt engagemang för saken. Även om det bor många ELM-are i Göteborg har ELM aldrig haft en gudstjänstfirande gemenskap i staden. Kanske hör det samman med att Göteborg traditionellt sett har varit ett bekännelsetroget stift och att man har funnit en gemenskap i svenskkyrkliga församlingar. Så är det fortfarande men därtill finns det också en stor församling tillhörandes Missionsprovinsen som samlar många ELM-are. Det verkar ha funnits viss oklarhet mellan lokalt engagerade och initiativtagare avseende vad man startade i Göteborg och de lokalt engagerade i satsningen har angett ”ELMare på orten” som målgrupp för satsningen. Uppenbarligen lyckades man inte med det.

Nystarten i Betlehemskyrkan, Malmö, startade på ett litet annorlunda sätt. Det medlemmar i föreningen som för cirka tio år sedan hörde av sig till ELM, ELM Syd och ELU och förklarade att man snart inte kunde driva föreningens verksamhet vidare på grund av medlemmarnas höga ålder och att man inte var så många aktiva längre. ELM hade en stadsmissionär, Anders Göth, anställd under några år med bas i Betlehemskyrkan och när Anders Göth avslutade sin tjänst fick Markus Hector och Anders Ek möjlighet att stötta Malmö-föreningen inom ramen för sina dåvarande tjänster i Kristna Föreningen Filippi i Lund och i ELU. När sedan Markus Hector avslutade sin tjänst tog ELM över Anders Eks anställning och utökade den till en halvtidstjänst i samarbete med ELU, och så ser anställningsförhållandet fortfarande ut.

Det är som sagt svårt att dra slutsatser utifrån det begränsade underlaget. De tre satsningarna är dessutom ganska olika varandra vilket gör det svårt att jämföra dem. Men om kommissionen ändå ska uttala sig om vad man tror har varit nyckelfaktorer i positiv och negativ bemärkelse, så vill man i fallet Malmö särskilt lyfta fram att frågan uppstod inom föreningen. Det var medlemmar i föreningen som hörde av sig till ELM, ELM Syd och ELU och man var på så vis positivt inställd till att vissa förändringar behövde ske. Sedan bör man också komma ihåg att det har tagit tid innan man nådde fram till dagens positiva tillstånd. Framgångsfaktorn är inte så enkel som en anställd predikant. Samtidigt är det nog svårt att tänka sig att satsningen hade kunnat nå framgång utan anställda. Stadsmissionären hade en halvtidstjänst, Hector och Ek fick predika inom ramen för sina

dåvarande tjänster, och idag är Anders Ek anställd av ELM riks för tjänst i Betlehems kyrkan. Kommissionen menar alltså att framgångsfaktorerna troligtvis är fler än bara en anställning, men att man troligtvis inte kan tänka bort anställningen.

Frågan om nysatsningar är viktig för ELM:s framtid, inte minst mot bakgrund av diskussionen i föregående avsnitt om mission i Sverige. Det är tråkigt att satsningarna i Helsingborg och Göteborg inte har gett fler synliga resultat men det är ändå någonting positivt att det finns satsningar att undersöka och utvärdera. Kommissionen vill uppmuntra föreningar, samarbetsorganisationer och enskilda medlemmar att ta initiativ till nya projekt. ELM-sfären behöver dem! Med enkätundersökningens och fallstudiens resultat i bakhuvudet gör kommissionen följande reflektioner avseende nysatsningar. Kommissionen begränsar reflektionerna till att gällande nysatsningar med målet att starta någon form av gudstjänstfirande verksamhet. Projekt inom affärsverksamhet, diakoni eller annat som inte syftar till en gudstjänstfirande gemenskap är en annan fråga som kommissionen inte tar hänsyn till i det följande.

1. Fortsätt ta initiativ! Det är bättre att våga satsa även om man inte når ända fram, än det är att inte våga alls.
2. Det är bättre med några få, väl genomtänkta, initiativ än det är med flera snabba initiativ. Ta därför god tid till bön och samtal i planeringsfasen.
3. Det är troligtvis en nyckelfaktor för att satsningen ska lyckas att initiativet kommer underifrån, från engagerade medlemmar eller andra intresserade. Erfarenheterna från projekten i Malmö, Göteborg och Helsingborg talar för att ett initiativ måste vara väl förankrat i den lokala gemenskapen om den ska kunna slå rot och bära frukt. Om det inte finns en lokal gemenskap att utgå från, utan satsningen börjar från noll, menar kommissionen att en nyckelfaktor i så fall är att det finns folk boendes på orten som är beredda att ansluta sig till och överlåta sig åt projektet och att deras engagemang är långsiktigt.
4. En anställd som kan vara drivande i projektet är troligtvis en nödvändig faktor, men absolut inte en tillräcklig och det är inte självklart att personen varken måste vara heltidsanställd eller fungera som predikant/pastor. Det är troligtvis viktigare att den anställde har stark uppbackning från ett ideellt team där alla drar åt samma håll, samt att såväl den anställde som de ideella bor på orten.
5. Det kan till och med vara så att en anställd *inte ska* vara heltidsanställd av den sändande uppdragsgivaren. Allt missionsarbete bör bygga på relationer. Visst kan man annonsera och göra reklam för sin verksamhet genom olika medier men det är främst i olika former av vänskapsrelationer som vi kan vara Herrens vittnen. Filippus vittnade för Natanael och uppmanade honom att följa med Filippus för att möta Jesus, och Paulus var verksam som tältmakare samtidigt som han gjorde sina missionsresor. Nu kan förutsättningarna se olika ut från situation till situation, men troligtvis mår hela satsningen bra av att såväl anställd som ideella har en tydlig förankring i det omgivande samhället.
6. Om ELM ska kunna starta nya verksamheter på nya platser kräver det att hela rörelsen ställer sig bakom och engagerar sig. Det räcker inte att styrelser och anställda har visioner och idéer. Kommissionen är tveksam till om satsningarna kommer att bli lyckosamma om de kommer "ovanifrån". Riksstyrelsen samt styrelserna för de regionala organisationerna

har givetvis ett särskilt ansvar för att leda, inspirera och visionera, men hela ELM-sfären måste förenas i uppgiften om den ska kunna lyckas.

7. Kanske ska man inom ramen för de olika föreningarna och församlingarna ta initiativ till bön och samtal om vilka satsningar man skulle kunna göra på sin ort. Kanske skulle privatpersoner överväga möjligheten att gå ner i tjänst, 10-25 %, för att kunna ge den tiden till missionen i Sverige. ELM-sfären ser inte ut att ha ekonomiska möjligheter att avlöna pionjärer, åtminstone inte så att det kompenserar för inkomstbortfallet. Kanske är det en kallelse som flera medlemmar har, att gå ner i tjänst för att kunna satsa på olika pionjärsuppdrag.
8. Kanske bör ELM:s styrelse och ledning inrätta en typ av pionjärstjänst eller liknande. Den skulle kunna likna predikantkallelsen på så vis att den är ideell, lekmanorienterad, officiellt förankrad i organisationen och med stöd från riksorganisationen.

7. Tre fokusområden för framtiden

Kommissionens tredje uppdrag var att ”Ge förslag på tre fokusområden för styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren”. Under arbetets gång har många idéer uppstått och flera förslag har diskuterats i kommissionen. Vi hoppas och tror att många tankar har väckts också i läsaren. I den här avslutande delen kommer kommissionen rikta sig särskilt till ELM:s styrelse och ledning men för att vi verkligen ska kunna ändra på något, som rapportens titel säger, behöver hela rörelsen engagera sig i förändringen. Såväl enskilda föreningsmedlemmar som missionsföreningar och församlingar behöver reflektera över vad rapporten kan få för konsekvenser i den egna gemenskapen. Utöver de tre fokusområdena ger kommissionen exempel på några frågor att samtala om och arbeta med:

- Hur kan vi bli bättre på att inkludera människor i vår gemenskap? Hur gestaltar vi Kristi kropp i våra vänkretsar och i den gudstjänstfirande gemenskapen?
- Hur skapar vi plats och utrymme för den som ”avviker från normen”?
- Hur skapar vi ett kärleksfullt klimat där vi kan samtala öppet om både enkla och svåra frågor utan rädsla?
- Hur växer vi i tro och tillit till Bibeln och till Herren Jesus?
- Hur kan vi växa starkare och tryggare i vår bekännelse samtidigt som vi bevarar en sund öppenhet för andra sammanhang och gemenskaper?
- Vilka initiativ behöver vi ta för att nå nya människor i vår omgivning med evangeliet?
- Vilken plats har utlandsmissionen i våra personliga liv och i vår gudstjänstfirande gemenskap?

Förhoppningsvis väcker läsningen många fler frågor och ger upphov till goda samtal. I allt är vi beroende av den helige Andes ledning och därför behöver vi först och främst be för Guds rike.

Vad gäller de tre fokusområdena vill kommissionen lyfta fram följande tre: kommunikation, identitet och vision samt mission, utan inbördes rangordning. Det följande är inte en strategi för hur ELM ska arbeta med frågorna utan en beskrivning av vad kommissionen menar är de viktigaste områdena att fokusera på utifrån undersökningen. Det är styrelse och ledning som äger frågan om hur man vill gå vidare med kommissionens rapport och rekommendationer.

7.1 Kommunikation

Det första området kommissionen lyfter fram kallar man för ”kommunikation”. Detta område handlar om attityder, verktyg, pedagogik, etc och spänner över allt vi gör inom ELM. I rapporten blir det tydligt att människor upplever en fyrkantighet och exkludering i ELM som bland annat beror på hur vi bemöter oliktankande, hur vi talar om andra sammanhang och hur vi förmedlar våra mest grundläggande övertygelser. Men det handlar också om pedagogiska verktyg för hur vi förmedlar tron i predikan, undervisning och samtal.

Fokusområdet är brett och spänner över mycket. När man griper över mycket finns alltid risken att man blir så generell att man till slut inte säger någonting. Kommissionen vill därför precisera sig i tre punkter.

- Attityder gentemot andra kristna syskon och sammanhang. Man kan ha och förmedla avvikande åsikter – man kan till och med rikta svår kritik mot andra – utan att för den skull bli nedlåtande, raljant eller föraktfull. Som Guds efterföljare ska vi sträva efter kärlek, barmhärtighet och ödmjukhet. Det kan man göra samtidigt som man söker sanning, renhet och helighet. Vi ska vara snara att bejaka och glädjas åt det som är bibliskt och sunt och gott oavsett om det kommer fram i vårt eget sammanhang eller i helt andra sammanhang, och på motsvarande sätt ska vi vara beredda att kärleksfullt tillrättavisa när någonting blir fel – först och främst i vårt eget sammanhang, men när det behövs också i andra.
- Hur vi kommunicerar våra grundläggande övertygelser. En av ELM:s styrkor är att man vågar sticka ut hakan och stå för sådant som kan väcka anstöt i dagens samhälle. Lärofrågor och etiska frågor har alltid varit viktiga för ELM, och ska även fortsättningsvis vara det, men allt ska syfta till att lyfta fram Herren Jesus. Givetvis kommer människor att ta anstöt av Guds ord. Människor lämnade ju även Jesus och sa: ”Det här är en svår tanke/hårt tal. Vem står ut med att höra den?”⁷², och Jesus sa om sina lärjungar: ”Ni kommer att bli hatade av alla för mitt namns skull.”⁷³ Men det är evangeliet de ska ta anstöt av och inte lärjungarnas plumphet. Tvärtom ska vi ju inte tröttna på att göra det goda och tala väl om alla. Detta bör genomsyra hela ELM också när det kommer till att kommunicera våra övertygelser där det bränner till.
- I nära anslutning till föregående punkt menar kommissionen att ELM behöver bli bättre på att förklara sina ståndpunkter. Steg har tagits i t.ex. Lärorådets texter om mötesledning och ekumenik, men man behöver göra mer. Man behöver dessutom fundera över hur man ska komplettera publiceringen av ett dokument med andra typer av medier så att den teologiska argumentationen görs tillgänglig för fler.

Lösningen på den kommunikativa utmaningen består troligtvis inte i en kommunikationsplan eller en anställd kommunikatör. Det handlar snarare om en kultur som behöver odlas där hela ELM, från styrelser och anställda till den enskilda medlemmen, bidrar. Vi behöver fördjupas i vårt lärjungaskap så att vi både växer i sanning och i kärlek. Då finns förutsättningarna för att vi både ska kunna vara tydliga med vad vi tror på och samtidigt beredda att samtala om allt med ödmjukhet och stringens. Varje ELM-are har en roll att spela i detta men givetvis har styrelser och anställda ett särskilt ansvar för att skapa förutsättningar för att en sådan kultur ska kunna odlas.

7.2 Identitet och vision

Nästa fokusområde kommissionen vill föreslå benämner man ”identitet och vision”. Många respondenter har lyft fram frågor om förening/församling och andligt ledarskap som en särskilt viktig fråga för ELM att arbeta med. Åldersgrupperna 21-30 och 31-50 år är särskilt angelägna om ett svar på frågan.

Idag är ELM en spretig rörelse med föreningar och församlingar som sinsemellan fungerar på ganska olika sätt. Vissa föreningar har samlingar 1-2 gånger i månaden på söndagseftermiddagar eller lördagskvällar medan andra har en anställd präst och firar gudstjänst med nattvard flera söndagar i månaden.

I diskussionen ovan, [kapitel 6.2.4](#), reflekterar kommissionen över olika aspekter av saken och landar i slutsatsen att ELM:s ledning hellre bör satsa på att förtydliga sin identitet och vision än att leda rörelsen i en specifik riktning. Genom åren har det gått att hålla samman rörelsen trots

⁷² Joh. 6:60.

⁷³ Mark. 13:13.

spretigheten och kommissionen tror att det bör gå också i fortsättningen så länge man ger föreningarna frihet att utvecklas efter sina lokala förutsättningar.

Det kan verka som ett icke-svar, som inte löser någonting, men kommissionen menar att den här problematiken inte är en ny utmaning utan samma som fick BV:s kritiker att sja om dess splittring (se s. 36) men nu i en något annorlunda tappning. Problemet finns inbyggt i ELM:s organisationsstruktur, och har starka historiska rötter, och därför menar kommissionen att man måste söka lösningen på problemet i historien och identiteten.

Spretigheten kan dock upplevas som ett problem om man inte ser vad som binder samman rörelsen utan fokuserar på olikheterna. Här har ELM:s ledning en mycket viktig uppgift i att förtydliga och kommunicera vad som faktiskt är den sammanhållande visionen i ELM. Styrelsen har sedan länge satt igång ett så kallat IVS-arbete – identitet, vision, strategi – men det har dels kommit av sig, dels fallit i glömska. Risken finns alltid att man gör ett gediget arbete som leder fram till ett dokument, men att det sedan stannar där. Ledningen bör återuppta IVS-arbetet och samtidigt arbeta på att förmedla det som görs och har gjorts.

Kommissionen menar att huvudpoängen med IVS-arbetet inte är att det tas fram skrivna identitets- och visionsdokument utan att sakfrågorna behandlas och börjar kommuniceras utåt. En gemensam förståelse för ELM:s identitet och vision borde räcka långt för att skapa enhet i en rörelse som både är och bör tillåtas vara spretig.

7.3 Mission

Det sista fokusområdet kommissionen vill lyfta fram i rapporten är ”missionen”, och området innefattar både sverige- och utlandsmissionen. Man får nog säga att det är ett paradigmskifte som har skett i ELM de senaste decennierna med tanke på hur relativt långt ner i rangordningen utlandsmissionen hamnade i fråga 29. Kommissionen menar att resultatet visar att styrelse och ledning måste arbeta aktivt med att förklara och försvara utlandsmissionens nödvändighet och visa hur utlandsmissionen inte är valbar utan en del av vår kallelse som kristna.

Utlandsmissionen har i hela ELM:s historia varit den kanske viktigaste visionen som har hållit ihop rörelsen, och kommissionen menar att det borde vara möjligt att åter samla rörelsen kring det uppdraget. Men det kräver att missionsuppdraget försvaras teologiskt och kommuniceras ihärdigt.

Det är samtidigt nödvändigt att ELM tar kliv framåt i sverigemissionen om ELM ska ha en framtid. Resultatet från statistikundersökningen är djupt oroväckande. ELM tappar medlemmar i rask takt och det startas inga nya gemenskaper – i stället läggs förening efter förening ner. Den här trenden kan inte styrelse och ledning vända på egen hand. Hela rörelsen måste komma samman och kämpa tillsammans, men ledningen har ett viktigt ansvar för att leda rörelsen genom den här utmaningen.

8. Avslutning

Med publiceringen av rapportens andra del har Framtidskommissionen fullgjort sitt uppdrag och överlämnar den till ELM:s styrelse, ledning och medlemmar. I en mening är arbetet slutfört men i en annan mening har det knappt börjat. När kommissionen började sitt arbete under hösten 2020 hade man inte förutsett hur omfattande resultatet skulle bli men så här på sensommaren, i augusti 2021, är man överväldigad av responsen. Särskilt enkätundersökningen har rört vid något som många anser vara viktigt – även de som har lämnat ELM eller bara varit med under en kortare tid.

Kommissionen är väl medveten om att undersökningen kan ha rört upp känslor hos enskilda, men man är djupt tacksam till alla som har valt att ta sig tiden att öppet och ärligt berätta om sina erfarenheter av ELM. Visst kan det vara svårt att reflektera över sådant som inte har varit bra och nog är det utmanande att svart på vitt se hur medlemsutvecklingen stadigt sjunker, men om man inte sätter ord på det dåliga blir det desto svårare att förändra det. Och om man inte frågar är det dessutom mindre chans att man får höra om allt det som faktiskt är bra. Förhoppningsvis har Framtidskommissionens arbete satt igång ett samtal i rörelsen. Det samtalet måste hållas levande.

Man kan drabbas av missmod när tänker på de utmaningar som såväl kristenheten som ELM står inför. Vi är en liten rörelse med få anställda och begränsad ekonomi. Men å andra sidan spelar vi inte efter världens regler utan efter himmelrikets, och i Guds rike gäller att Guds kraft fullkomnas i vår svaghet⁷⁴ och Herren Jesus sa: ”Om någon förblir i mig och jag i honom, så bär han rik frukt. Utan mig kan ni ingenting göra.”⁷⁵ Det fritar oss givetvis inte från ansvar men det påminner oss om att vi inte behöver vara nedslagna ens i motgångar och svårigheter. Guds möjligheter och vägar är inte våra möjligheter och vägar. Gud hindras inte av att ELM är litet, ja tämligen obetydligt i världens ögon: ”Inget hindrar Herren att ge seger genom några få lika väl som genom många.”⁷⁶

Det är ett hårt arbete som ligger framför rörelsen och det kommer kräva öppenhet, beslutsamhet och överlåtelse. Men framför allt kräver det Guds välsignelse och det kan vi inte begära – bara be om. När Josua skulle ta över efter Mose kan man tänka sig att det kändes som att Josua hade en stor kostym att fylla, men Herren uppmuntrade honom med ord som också kan tillämpas på ELM:

Jag ska inte lämna dig eller överge dig. Var stark och frimodig, för du ska som arv åt detta folk fördela det land som jag med ed har lovat deras fäder att ge dem. Var bara stark och mycket frimodig så att du håller fast vid och följer all den undervisning som min tjänare Mose har gett dig. Vik inte av från den vare sig åt höger eller åt vänster, så ska du ha framgång vart du än går. Låt inte denna lagbok vara skild från din mun. Tänk på den både dag och natt, så att du håller fast vid och följer allt som är skrivet i den. Då ska du lyckas på din väg och då ska du ha framgång. Har jag inte befallt dig att vara stark och frimodig? Var inte rädd eller förfärad, för Herren din Gud är med dig vart du än går.

Gud kunde befälla Josua att vara frimodig eftersom frimodigheten inte primärt är en känsla utan modet att gå på Guds löften. Herren lovade Josua framgång i den mån han var trogen Guds ord, och det var ju samma löfte som Jesus upprepade i Johannes 15 när han lovade att den som bevarar hans ord och förblir i honom ska bära rik frukt.

Därför avslutar kommissionen den här rapporten med en uppmaning till hela rörelsen: Var frimodiga och starka! Håll er till Herrens ord så ska era planer ha framgång.

⁷⁴ 2 Kor. 12:9.

⁷⁵ Joh. 15:5.

⁷⁶ 1 Sam. 14:6.

Bilaga 1 Uppdragsbeskrivning

ELM och framtiden – vart är vi på väg?

Vad är ELM och hur vill vi möta framtiden? Samhället förändras runtomkring oss och såväl individer som gemenskaper och organisationer förändras med det. Så även ELM. Vi har de senaste åren sett några olika trender: sjunkande medlemstal, församlingstanke före förening, fler anställda predikanter i en missionsförening, m.m. Ett arbete med ELMs identitet, vision och strategi påbörjades för några år sedan, men efter färdigställandet av ett visionsdokument har arbetet stannat av de senaste åren.

Det saknas inte frågor att bearbeta, och en viktig del av ledarskapet är att initiera samtalen för att genom dem kunna leda. Därför föreslogs styrelsen i juni 2020 att tillsätta en ”framtidskommission” som får i uppdrag att arbeta med frågor om ELMs medlemsutveckling och därtill närliggande frågor (Dnr. 011-2020). På styrelsesammanträdet den 5-6 juni 2020 fick missionsledaren det uppdraget (S-74-20).

Syfte och mål

Den händelse som har fört upp frågan på styrelsens bord är ELMs vikande medlemstal. Därför är det ett huvudsyfte med utredningen att komma till större klarhet med hur medlemsutvecklingen ser ut, vad den beror på samt komma med konstruktiva förslag på vad som kan göras för att vända trenden.

ELM har en kallelse till mission i Sverige och utlandet. Ju färre vi betjänar, desto färre står i den nödvändiga uppgiften som förebedjare och ekonomiska understödjare. Färre antal betjänade innebär också färre personer står till förfogande för styrelser och föreningar, barn- och ungdomsverksamhet med mera. Och färre människor får möta Kristus genom vår förkunnelse och verksamhet.

Tre målsättningar för arbetet är:

1. Få en bättre bild av medlemsutvecklingen på 2000-talet och söka svar på varför medlemsunderlaget totalt sett är nedåtgående.
2. Identifiera nyckelfaktorer och skeenden som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM. Inriktningen ska vara framåtblickande, samtidigt som man tar hänsyn till särskilt viktiga saker i dåtiden. Denna del bör, så långt det går, enbart vara beskrivande.
3. Ge förslag på tre fokusområden för styrelse och ledning att arbeta med under de kommande tio åren.

Tidsplan och ramar för arbetsgruppen

Arbetsgruppen bör arbeta skyndsamt och målsättningen ska vara att kunna presentera åtminstone preliminära resultat på årskonferensen 2021. Material måste inte vara klart till dess att handlingarna för årsmötet skickas ut, utan det räcker att gruppen presenterar sitt arbete muntligt på plats.

Resultaten ska presenteras för årsmötet men det är styrelsen som beslutar om hur man ska hantera utredningen.

Arbetsgruppen ska representera så stor bredd som möjligt av ELM men samtidigt utgöras av personer med någon typ av formell eller informell ledarposition. Cirka 5-7 personer är en lagom storlek på gruppen.

Konsensus är bra inte nödvändigt. Det ryms olika ståndpunkter i ELM och det är därför inte märkvärdigt om det också märks i arbetsgruppen. Där det finns avvikande uppfattningar gällande nyckelfrågor (mål 2) och fokusområden (mål 3) ska dessa redovisas skriftligen i rapporten. Minnesanteckningar ska föras vid samtliga arbetsmöten och minnesanteckningarna ska på begäran vara tillgängliga för ELMs styrelse, men inte för utomstående.

Möjliga frågeställningar

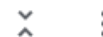
Nedan följer några frågor som kunde vara intressanta att arbeta med, men gruppen är fri att följa egna spår som dyker upp under arbetets gång.

- Varför lämnar individer och föreningar ELM?
 - Vilka specifika orsaker anger de själva?
 - Hade vi kunnat göra något för att behålla dem?
- Varför lyckas vi inte starta nya gudstjänstfirande gemenskaper?
- Varför ger inte de stora föreningarna/församlingarna upphov till nyplanteringar?
- Gör vi rätt saker?
- Hur kan vi bättre utföra vårt huvuduppdrag, att på olika sätt förkunna evangelium till vår tid?
- Är mål och syfte för ELM som organisation tydligt för ledning och medlemmar? Tror våra medlemmar på riksorganisationen?
- Har vi en ändamålsenlig organisationsstruktur?
- Vilka nyckelområden behöver vi särskilt fokusera på om vi ska vända trenden?

Bilaga 2 - Enkätundersökningen

Avsnitt 1 av 7

Varför ELM? - En enkätundersökning

Detta är en enkät som genomförs av "ELM:s Framtidskommission" på uppdrag av styrelsen för ELM (Evangelisk Luthersk Mission).

Syftet med enkäten är att identifiera nyckelfaktorer och skeenden som både drar människor till ELM samt fjärrar människor från ELM. Inriktningen ska vara framåtblickande, samtidigt som man tar hänsyn till särskilt viktiga saker i dåtiden.

Syftet med kommissionens arbete är att få en bättre bild av hur ELM har utvecklats under de senaste åren och vad som är särskilt viktigt för ELM att tänka på inför framtiden för att fler människor ska få höra evangelium och komma till tro på Herren Jesus.

Genom enkäten vill vi komma i kontakt med människor som har olika erfarenheter av ELM:s verksamhet för att ta del av just deras åsikter och erfarenheter. Vi vill få svar från de som är med i ELM eller har lämnat, de som har positiva erfarenheter och de som har negativa erfarenheter. Målet med undersökningen är att få en så bred bild som möjligt av människors inställning till ELM.

Du som svarar är helt anonym och enskilda svar kommer inte att redovisas utan bara en sammanställning av resultaten. Om du däremot anmäler ditt intresse för att ställa upp på en djupintervju kommer vi att spara ditt namn och din e-postadress i enlighet med GDPR. Vi kommer inte att lämna ut dina uppgifter till någon annan. Läs mer på <https://www.elmbv.se/eus-dataskyddsförordning-gdpr/>.

För frågor eller synpunkter, vänligen kontakta ELM:s missionsledare Daniel Ringdahl (daniel.ringdahl@elmbv.se).

Varmt tack för din medverkan!

Beräknad tidsåtgång: 10-15 min

Antal frågor: 33

Personlig bakgrund 1

I den här avdelningen vill vi ställa några frågor om din livssituation.

1. Kön *

- Man
- Kvinna
- Vill inte uppge

2. Ålder *

- 0-15 år
- 16-20 år
- 21-30 år
- 31-50 år
- 51-65 år
- 66+ år

3. I mitt hem bor *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- En vuxen
- Två vuxna
- Ett eller flera barn
- Annat

4. Fram till 18 års ålder har jag bott på/i *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Landsbygd
- By
- Stad
- Storstadsområde
- Utomlands

5. Jag bor nu på/i *

- Landsbygd
- By
- Stad
- Storstadsområde
- Utomlands

Personlig bakgrund 2

I den här avdelningen vill vi ställa några frågor om din tro och ditt engagemang i kristna gemenskaper.

6. Har du vuxit upp i ELM-sammanhang? *

- Ja
- Nej
- Delvis

7. Om du svarade ja eller delvis på förra frågan, vilken storlek på förening växte du upp i?

- Upp till 50 medlemmar
- 50-100 medlemmar
- Över 100 medlemmar
- Inte varit medlem i en förening

8. Är du aktiv i en kristen förening/församling idag? *

- Ja, ELM
- Ja, annat samfund
- Ja, ELM och annat samfund
- Nej

9. Om du är aktiv i ELM idag, hur stor är föreningen/församlingen?

- Upp till 50 medlemmar
- 50-100 medlemmar
- Över 100 medlemmar
- Aktiv på andra sätt än i förening/församling

10. När blev du kristen? *

- Alltid varit kristen
- Som barn
- Som tonåring
- Som vuxen
- Jag är ännu inte kristen

11. Skulle du beskriva dig själv som troende kristen idag? *

- Ja
- Nej
- Vet inte

⋮

12. Om du svarat nej på fråga 11, vad är orsaken till att du inte beskriver dig som kristen?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Jag flyttade och kom inte in i en ny gemenskap
- Livsstilmässiga invändningar
- Invändningar mot hur människor är mot varandra
- Intellektuella invändningar
- Trosmässiga invändningar
- Känslomässiga invändningar
- Saknade förebilder
- Saknade vänner
- Blivit dåligt bemött av kristna
- Blivit dåligt bemött av ickekristna

13. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 12?

Lång svarstext

Erfarenheter

I den här avdelningen vill vi ställa några frågor om dina erfarenheter från uppväxten i förening/församling och hemmet.

14. I ELM/ELU:s regi har jag som barn och tonåring varit med på eller är med på/i (ELU är ungdomsorganisationen i ELM) *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Barnläger/barnlägerdagar
- PLUS-läger (12-13 år)
- Söndagsskola
- Hobbyverksamhet eller liknande barnverksamhet på vardagar
- Barnkör
- Ungdomskör
- Konfirmationsläsning/läger
- PULS (ungdomsläger)
- Lokal ungdomsgrupp
- Ledarskola
- Familjeläger
- Gudstjänster/möten
- Jag har vuxit upp i annat sammanhang
- Inget av det ovanstående

15. Jag har gått en bibelskola (motsvarande ett år på folkhögskola) *

- Ja, i ELM:s regi
- Ja, i annan regi
- Nej

16. Nämn tre saker som har varit särskilt viktiga för din trosutveckling.

Kort svarstext

.....

17. I mitt uppväxthem hade vi regelbunden och gemensam: *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Bibelläsning
- Andakt
- Sång
- Bön
- Gudstjänstgemenskap
- Samtal om tron
- Annat
- Inte uppvuxen i ett kristet hem
- Inget av ovanstående

18. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron i hemmet under din uppväxt? *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Positiv
- Negativ
- Öppen
- Sluten
- Komplicerad
- Enkel
- Annat ...

19. Är det något du vill utveckla utifrån ditt svar på fråga 18?

Lång svarstext

20. Vilken upplevelse hade du av den kristna tron från din församling under din uppväxt? *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Positiv
- Negativ
- Öppen
- Sluten
- Komplicerad
- Enkel
- Inte med i församling under uppväxten
- Annat ...

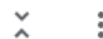
21. Är det något du vill berätta utifrån ditt svar i fråga 20?

Lång svarstext

22. Det här har varit avgörande för att jag blivit kvar i eller lämnat tron: *

Lång svarstext

Engagemang idag

I den här avdelningen vill vi ställa några frågor om ditt engagemang idag och förening/församlingen och hemmet.

23. Om du vuxit upp i ELM och idag valt att vara kvar, varför?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Gemenskap
- Förkunnelse
- Sång och musik
- Barnverksamhet
- Ungdomsverksamhet
- Gammal vana
- Relationer
- Gudstjänstliv
- Bekännelse
- Mission
- Inte vuxit upp i ELM

24. Om du inte vuxit upp i ELM men idag valt att vara med, varför?

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Gemenskap
- Förkunnelse
- Sång och musik
- Barnverksamhet
- Ungdomsverksamhet
- Gammal vana
- Relationer
- Gudstjänstliv
- Bekännelse
- Mission

25. I mitt hem idag har vi (eller om du bor ensam) regelbunden och gemensam *

Kryssa i ett eller flera alternativ.

- Bibelläsning
- Andakt
- Sång
- Bön
- Gudstjänstgemenskap
- Samtal om tron
- Annat
- Inget av ovanstående

26. Jag gör på egen hand regelbundet något av följande *

Kryssa i ett eller flera alternativ

- Bibelläsning
- Andakt
- Sång
- Bön
- Läser kristen litteratur
- Tar del av kristen media (även internet)
- Inget av ovanstående
- Annat ...

Avsnitt 6 av 7

Inställning till ELM

Här kommer några frågor om hur du ser på ELM.

27. Beskriv med tre ord vad du tycker kännetecknar ELM. *

Kort svarstext

.....

28. Vilka är ELM:s tre främsta styrkor? *

Lång svarstext

.....

29. Vilka är de tre viktigaste frågorna för ELM:s framtid? *

Lång svarstext

.....

30. Vilka av följande påståenden stämmer in på dig? *

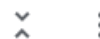
Kryssa för ett eller flera alternativ.

- Jag får aktuell och relevant information om ELMs arbete
- Jag har förtroende för ELMs styrelse och ledning
- Jag vet vad ELM vill med sin verksamhet i Sverige
- Jag vet vad ELM vill med sin verksamhet i utlandet
- Jag tycker att ELM utvecklas i positiv riktning
- Jag tycker att ELM utvecklas i negativ riktning
- Jag stöttar gärna ELM ekonomiskt
- Jag berättar gärna för andra om att jag är med i ELM
- Inget av ovanstående

31. Om du lämnat ELM, varför?

Lång svarstext

Avslutning

Tack för att du tagit dig tid att svara på enkäten! Till sist kan du lägga till övriga tankar du har. Du kan också lämna namn och mejladress om du är intresserad av att ställa upp på en djupintervju som följer upp svaren på din enkät.

32. Är det något annat du tänker på som du vill skicka med till den som läser dessa svar?

Lång svarstext

33. Ja, jag vill ställa upp på en djupintervju. När jag lämnar namn och mejladress förstår jag att jag inte förblir anonym för dem som sammanställer enkätsvaren. Identiteten avslöjas inte för andra.

Kort svarstext
